

Riksdagens protokoll

2007/08:42

Onsdagen den 12 december

Kl. 10.30 – 22.18

Protokoll
2007/08:42

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 6 december.

2 § Anmälan om val av ordförande i trafikutskottet

Förste vice talmannen meddelade att *Ibrahim Baylan* (s) valts till ordförande i trafikutskottet från och med den 1 januari 2008.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:246

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:246 Driftersättning till Gunnarns flygplats
av Britta Rådström (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 december 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och att det inte finns tid i kammaren.

Stockholm den 10 december 2007

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2007/08:247

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:247 Förbifart Stockholm

av Karin Svensson Smith (mp)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 december 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och att det inte finns tid i kammaren.

Stockholm den 10 december 2007

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2007/08:248

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:248 Funktionshindrades situation på arbetsmarknaden

av Sylvia Lindgren (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 20 december 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 29 november 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2007/08:250

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:250 Trafiksäkerhet

av Marie Nordén (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 december 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och att det inte finns tid i kammaren.

Stockholm den 10 december 2007

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2007/08:FPM36 Förordning om tvärvillkor för jordbruksstöd, till miljö- och jordbruksutskottet

2007/08:FPM37 Rambeslut om terrorismbekämpning KOM(2007)650 till justitieutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU2
Konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU5
Trafikutskottets betänkande 2007/08:TU1
Socialutskottets betänkande 2007/08:SoU1
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08:MJU6

6 § Riksrevisionens årliga rapport

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2007/08:FiU8
Riksrevisionens årliga rapport (redog. 2007/08:RRS1).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

7 § Utbildning och universitetsforskning

*Utbildning och
universitetsforskning*

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU1
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (prop. 2007/08:1
delvis).

Anf. 1 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! I dag debatterar vi utbildningsutskottets betänkande UbU1 om statsbudgetens utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Betänkandet omfattar allt från förskola till forskning, men utbildningsutskottet har bestämt sig för att dela upp den här debatten i två block där vi inleder med diskussionen om forskning och högre utbildning. Det är detta som mitt anförande kommer att fokusera på.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi socialdemokrater önskar avstår vi från att reservera oss i denna del. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 16 borde ha utformats i enlighet med vad som framgår av Socialdemokraternas budgetmotion *Sverige tjänar på rättvisa*.

Med detta sagt, herr talman, känns det helt rätt och riktigt att riksdagen debatterar forskning och högre utbildning just denna vecka – Nobelveckan. Denna vecka varje år riktas hela världens blickar och intresse

mot Stockholm och mot Sverige. Världens främsta vetenskapsmän och forskare hedras och hyllas för sina upptäckter och framsteg.

Nobelveckan är också en stor bildningsvecka. Det är en tid då många fler människor än vanligt tar del av de senaste forskningsrönen och fun-derar över framtiden. Många skolelever i Sverige följer Nobelfirandet med nyfikenhet. Förhoppningsvis föds en och annan forskardröm dessa dagar.

Jag hade möjligheten och äran att lyssna till fredspristagaren och förre vicepresidenten Al Gore och mr Pachauri i Andrakammarsalen här i riksdagen för bara en liten stund sedan. Det var en ganska stor upple-velse.

De visar med väldigt stor tydlighet att mänskligheten står inför en stor men också en spännande utmaning, att minska utsläppen av växthus-gaser och förhindra den globala uppvärmningen.

Inte minst Al Gore visar med sitt personliga engagemang för mil-jöfrågorna att det faktiskt går att använda det senaste av forskning, teknik och kunskap för att väcka människor, väcka företag och beslutsfattare och skapa ett globalt tryck för förändring. Det känns hoppningivande inför framtiden.

Herr talman! Jag vill faktiskt inleda mitt anförande med att återge vad Al Gores president Bill Clinton sade i ett tal om högre utbildning inför millennieskiftet för nästan tio år sedan:

“I know that there is something fundamentally different about the role of education now than at any time in our history. Throughout our history, education has given individuals more opportunity. Now, we’re in a stage where education can either be the fault line dividing our country or the bridge by which we all walk into the 21st century.”

Han fortsätter med att reflektera över globaliseringens betydelse för utbildningssystemet:

“The fundamental problem is that in a global economy, we’re all competing with everybody else, everywhere else – we have to raise the skill levels of our people. Education has to become more democratic, more widely available and more advanced than ever before. It must.”

Herr talman! Jag delar Bill Clintons analys och framtidsvision på det här området.

En framtidsinriktad svensk kunskapspolitik måste inriktas på att lyfta utbildningsnivån i hela samhället. Annars är risken stor att några lämnas efter, att inte alla får plats på bron in i framtiden. Då växer klyftorna och utanförskapet. Vår generations politiska vägval och prioriteringar kommer därför att få stor betydelse för Sveriges framtid.

Vi socialdemokrater är tydliga. Vi vill att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Vi är övertygade om att de människor och de nationer som är bäst förberedda på att möta den allt snabbare globaliseringen kommer att klara sig bättre i framtiden.

Utbildning, utbildning, utbildning och forskning har en central bety-delse för jobben och välfärden. Men utbildning är också viktig för varje människa och för demokratins framtid. Kunskap och bildning gör att människor växer och blir starkare.

Alla människors rätt till kunskap och utveckling är därför utgångs-punkt för socialdemokratisk utbildningspolitik. Kunskapssamhället måste stå öppet för alla.

Herr talman! Socialdemokraternas budget innehåller kraftfulla satsningar på högre utbildning och forskning. Totalt investerar vi nästan 3 miljarder kronor mer än regeringen på högre utbildning och forskning de kommande åren.

Det handlar om 400 miljoner kronor mer till grundforskningen varje år. Det handlar om fler utbildningsplatser där vi särskilt pekar ut olika bristutbildningar. Det handlar om riktade pengar för att arbeta med breddad rekrytering och pedagogiskt utvecklingsarbete. Det handlar om att slå vakt om den forskning som drabbades av regeringens nedläggning av Arbetslivsinstitutet. Därutöver föreslår vi ökade forskningsanslag inom företagspolitiken och ett investerings- och forskningsprogram inom energipolitiken. Det är alltså totalt nästan 3 miljarder kronor mer än i regeringens budget.

Vi är övertygade om att detta behövs. Om Sverige ska lyckas och om vi även fortsättningsvis ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation krävs det nämligen stora insatser av både det offentliga och näringslivet.

Men vad gör då regeringen?

Herr talman! Lars Leijonborg talade inför valet om stora satsningar men gör nu efter valet väldigt lite. Se bara på betänkandet som vi diskuterar i dag! Först drar man in 200 miljoner kronor från högskolorna. Sedan ger man tillbaka 240 miljoner kronor i så kallade kvalitetspengar. Man tar med den ena handen och ger med den andra. Eller man kan säga som ordföranden för Sveriges förenade studentkårer har sagt om regeringens påstådda kvalitetssatsningar: tricksande med anslag.

När det gäller forskningen utropade Lars Leijonborg för en tid sedan att den här regeringen gjort den största satsning som en regering någonsin gjort på forskning. Sedan visade statistik från SCB att anslagen till forskning de facto minskar. Nu säger Lars Leijonborg i stället att vi måste vänta på den forskningspolitiska propositionen.

Faktum är att den borgerliga regeringen har gjort sitt val. Det är ett medvetet val att avstå från att satsa det som behövs för att höja kvaliteten i högre utbildning och forskning för att i stället ha råd att införa ett avdrag för hushållsnära tjänster.

Nu ges det skatterabatter när det gäller att städa köksgolvet hemma eller sköta grillen på poolpartyt vid Medelhavet. Men det finns inte tillräckligt med resurser för svensk hjärnforskning.

Till årsskiftet avskaffas förmögenhetsskatten till en kostnad på mellan 6 och 7 miljarder kronor samtidigt som regeringen påstår att det inte finns pengar till mer forskning. Det måste vänta.

Var finns logiken? Är det verkligen det här som bygger Sverige starkt? Skapar det här de framtida jobben? På vilket sätt får Sverige fler Nobelpristagare av denna politik?

Herr talman! Jag menar att vid sidan av nedskärningarna för de arbetslösa och sjuka är dessa uteblivna framtidsinvesteringar regeringens största misstag. Vi socialdemokrater har lärt oss att regeringsansvar innebär att man måste kunna göra två saker samtidigt. Sverige måste ha råd att investera i kvalitet utan att offra en ung generations utbildningsdrömmar. Också när det gäller detta finns det skillnader mellan vår budget och regeringens budgetproposition.

Trots att Högskoleverkets kvalitetsuppföljningar visar att svenska universitet och högskolor överlag står sig väl vid en internationell jämförelse finns det uppenbara kvalitetsproblem som måste hanteras. Vi vet att utbildningskvaliteten kan höjas genom tydligare profilering, ökad samverkan och koncentration av vissa utbildningar. Vi socialdemokrater anser att det är viktigt att denna utveckling fortsätter men avvisar alla planer på att med politiska beslut försöka tvinga högskolor att slås ihop eller att förespråka samverkan eller samgående enbart på geografiska grunder. Vi ska i stället bygga på det varje högskola är bra på.

Det behövs verkligen ett förändrat resurstilldelningssystem som förstärker kvaliteten i den högre utbildningen. Men låt mig vara tydlig på en punkt. Vi socialdemokrater kommer aldrig att acceptera ett nytt system om det slår undan benen för möjligheten att bedriva högkvalitativ utbildning och forskning i hela landet.

Vi socialdemokrater har i vår kommittémotion också föreslagit att det ska bli möjligt för högskolor att bli prövade för rätten att utfärda doktorsexamen inom ramen för högskolans profilområde. Ett sådant beslut skulle stimulera alla högskolor att kraftsamla kring spetsmiljöer för utbildning och forskning.

Vi lyfter särskilt fram fem kvalitetsfrågor i vår motion om högre utbildning: fler disputerade universitetslärare, mer tid för undervisning, en bättre arbetslivsanknytning i all utbildning och krav på samtliga universitet och högskolor att systematiskt följa upp tidigare studenter för att kunna höja kvaliteten i utbildningen. Det handlar också om en satsning på breddad rekrytering och jämställdhet för att öka utbildningens kvalitet samt en fortsatt internationalisering av högre utbildning.

Herr talman! Den borgerliga regeringen har gjort ett stort nummer av att avskaffa 50-procentsmålet, målet att hälften av en ungdomskull ska gå vidare till högre studier. Med den borgerliga regeringens vision att dra ned på antalet högskoleplatser kommer andelen som påbörjar en högre utbildning att sjunka kraftigt fram till 2010. Vi socialdemokrater vill fortsatt öka antalet högskoleplatser. Vi vill särskilt prioritera det akuta utbildningsbehovet inom vårdområdet för att förhindra att en bristsituation på arbetsmarknaden ska förvärras ytterligare.

Om regeringen inte omprövar sin politik nu när söktrycket ökar och ungdomskullarna växer riskerar Sverige att få en förlorad generation ungdomar som inte kom in på högskolan trots att de hade behörighet och intresse. Jag har gång på gång frågat högskoleministern vilket land som inspirerar regeringen när det gäller deras vision om hårdare ransonering av högskoleutbildningen. Jag har än så länge inte fått något svar. Sverige avviker i det här avseendet väldigt starkt från andra länder som snarare satsar både på kvalitet och på att bygga ut högskolan.

I kombination med regeringens omoderna sorteringsgymnasium och nedrustning av vuxenutbildningen kommer den sociala snedrekryteringen till högskolorna att öka kraftigt de kommande åren. Jag menar att det är ett oerhört slöseri med både begåvning och utbildningsdrömmar.

Då är jag, herr talman, tillbaka där jag började med Bill Clintons vision att bygga en bro till framtiden där alla får plats och där alla behövs. Jag är övertygad om att Clinton kommer att få rätt och att den borgerliga regeringen är inne på helt fel väg.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 2 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! Med anledning av att Mikael Damberg drog upp den ordning vi ska ha i den här debatten tänkte jag göra ett förtydligande så att det inte uppstår någon förvirring. Eftersom jag ensam representerar Vänsterpartiet kommer jag att ta upp alla delar som är upptagna i det här betänkandet.

En av de mest anmärkningsvärda saker som jag hittar i den här budgeten men som kanske debatteras allra minst är frågan om skolbarnsorgen eller fritids. I budgeten gör regeringen en helt riktig beskrivning av situationen där man konstaterar att antalet inskrivna barn ökar samtidigt som personaltäteten fortsätter att minska. Mellan 1998 och 2006 minskade personaltäteten från 15 till 19 barn per pedagog. Gruppstorlekarna ökar, och de största fritidsgrupperna finns i förortskommunerna där genomsnittet är 35 barn per avdelning. Det är en ganska dyster beskrivning. Vad gör regeringen? Ingenting.

Jag har besökt fritids där man har grupper så stora som 42–45 barn med endast två pedagoger. Det är ett omöjligt uppdrag att bedriva en för barnen vettig och meningsfull fritidsverksamhet under sådana förutsättningar.

Det paradoxala blir när vi från vuxenvärlden och från politiskt håll förfasas över att unga människor är inblandade i misshandel, gatuvåld, bränder och annat som vi har kunnat läsa om i medierna. Men om vi bygger upp ett samhälle där unga människor inte känner trygghet eller erbjuds en meningsfull fritid, vad har vi då att förvänta oss?

Vänsterpartiet gör med vårt budgetförslag den största satsningen någonsin på fritidshemmen när vi föreslår 10 000 fler anställda så att fritidshemmen verkligen ska kunna fungera som ett komplement till skolan och stödja eleverna i deras personliga utveckling. Överlag gör vi satsningar på mer personal i skolan med 5 000 fler lärare, satsningar inom elevhälsan och på genuspedagoger för ett bättre arbete för jämställdhet.

För att stärka alla elevers rätt till kunskap anser vi att det behövs en permanent förstärkning av skolans resurser. Vår satsning gör att vi inte ställer oss bakom regeringens tillfälliga bidrag till insatser för årskurs 1–3.

Vi har den senaste tiden tagit del av resultaten från undersökningarna Pirls och PISA. Det är lite trist att skolministern inte är här. Det är också lite trist att höra reaktionen från skolministern och att svaret är: Återinför lågstadieläraren!

Pirls visar fyra saker:

1. Färre läser böcker på fritiden. Det finns inte lika mycket böcker i hemmet som det gjorde tidigare.

2. Kortare texter på webben med flera bilder har gjort att det har blivit större konkurrens om läsutrymmet.
3. Det är för mycket egna studier och för lite tid för analys av texter som har lästs.
4. Knappt en tredjedel av eleverna går på en skola med en bibliotekarie.

Detta ska vi se i ljuset av att närheten till biblioteken har kapats då filialer lagts ned. Den här regeringen har strypt medlen till En bok för alla som har gett möjlighet för alla familjer att köpa bra och billiga barn- och ungdomsböcker.

Arbetsplatsbibliotek finns knappt på kartan. Skolbibliotekens standard, i de fall de över huvud taget finns, är väldigt varierande, och de står sällan öppna hela skoldagarna. För att stimulera till läsande är det viktigt att ha ett öppet skolbibliotek med en skolbibliotekarie som kan ta sig tid att hitta böcker som barnen gillar.

För att öka kunskaperna och förbättra kvaliteten behövs mindre grupper och fler lärare. Men det handlar inte bara om fler lärare. Det handlar i högsta grad om fler välutbildade lärare. Därför fortsätter vi att hävda att alla lärare, oavsett om det handlar om förskola eller modersmål, ska ha examen på avancerad nivå.

Forskningsanknytningen vid högskolornas grundutbildning måste förbättras. Detta kan ske genom att lärare vid högskolan får ökade möjligheter att bedriva egen forskning. Samtidigt vill vi skapa förutsättningarna för att öka andelen disputerade lärare vid högskolan. Detta är särskilt viktigt för att höja kvaliteten inom lärarutbildningen.

Herr talman! Regeringen har tidigare aviserat att man ska förändra gymnasieskolan på ett sätt som innebär att enbart de elever som tar en gymnasieexamen får högskolebehörighet. Borgerliga företrädare brukar argumentera för det här genom att säga att alla vill och kan inte bli akademiker. Men då har man helt missat poängen.

Vår politik syftar inte till att alla måste bli akademiker eller till att nedvärdera arbetet som barnskötare eller fordonsmekaniker. Vad vi arbetar för är en gymnasieskola där valet man gör som 15- eller 16-åring inte ska vara livsavgörande. Vi ser inte heller skolan som en plats som bara ska producera arbetskraft. För oss är bildningsuppdraget en av skolans viktigaste uppgifter.

Den uppdelade gymnasieskola som regeringen vill ha är inte en skola som uppvärderar yrkesutbildningarna utan en skola som föraktar arbetarklassen. Endast de elever som redan har goda förutsättningar att klara sig i livet ska ha valfrihet senare i livet. Regeringens politik handlar om rädsla för att arbetarbarnen ska få makten att bestämma över sina liv. Det är ju detta som kunskap ger: makt och frihet att välja vad jag vill bli när jag blir stor.

Men regeringen vill inte vänta på Gymnasieutredningen utan vill redan nu köra i gång med lärlingsutbildning där kärnämnen ska reduceras från dagens sju till tre fyra ämnen. Man undrar ju vilka kärnämnen som elever på denna typ av utbildning inte behöver. När folkskolan infördes sade storbönderna att deras drängar inte behövde lära sig läsa därför att de inte behövde någon skriven instruktion för att mjölka korna. Är vi tillbaka till den tiden nu?

Vi välkomnar att skolminister Jan Björklund äntligen hörsammat Vänsterpartiets krav på historia som kärnämne i gymnasiet, men oroas av att ämnena samhällskunskap, idrott, estetisk verksamhet, religion och naturkunskap är hotade. Vilket ämne blir kvar, vilka ska bort? Jag hoppas att under dagens debatt få svar på den frågan. Samtidigt yrkar jag bifall till reservation 1, och om Miljöpartiet lyfter fram sin reservation 3 kommer vi även att stödja den.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 3 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Även jag representerar ensam mitt parti i den här debatten. Eftersom jag inte är uppsatt på talarlistan i två ärenden får jag lyfta båda ämnena i mitt inledningsanförande. Jag återkommer sedan till sakfrågorna.

Jag vill redan nu yrka bifall till reservation 3 för Miljöpartiets del.

När det gäller högskolefrågorna och de löften som gavs från allianssidan under valrörelsen har det varit intressant att nu under hösten läsa rösterna från högskolevärlden och den stora besvikelse som har uttryckts från både högskolelärnarnas och studenternas sida, som hela tiden undrar: När kommer denna utlovade satsning? När kommer dessa miljoner och dessa satsningar som vi alla partier har fått höra och också har insett, hoppas jag, behövs för att svensk forskning ska lyfta? Jag letar också förväges efter dessa.

Till den redogörelse som Mikael Damberg nyss gav vill jag lägga ytterligare en sak som accentuerats ännu tydligare. Av Kvalitetsutredningen som kom för någon månad sedan framgår det att man finansierar en satsning på kvalitet för högskolorna med 240 miljoner, som är mycket önskvärd och efterlängtd – även vi i Miljöpartiet tycker att det absolut är dags att satsa på kvalitet – genom att först dra in 200 miljoner. Det är intressant. Det ger enligt min matematik en satsning på 40 miljoner och inte 240 miljoner.

Utöver detta är det intressant, som står i Kvalitetsutredningen, att man för att finansiera den kvalitetssatsning som föreslås drar in den ca 1 miljard som har funnits som outnyttjade medel för studieplatser under de senaste två åren.

Det visar väldigt tydligt att egentligen har regeringen, förutom minskningen av den så kallade kvalitetssatsningen, minskat resurserna för högskolorna med 1 miljard, nämligen i form av outnyttjade platser. Det är pengar som man kunde ha använt på annat sätt, till exempel till en kvalitetssatsning. Det kommer att bli svårare att fortsätta denna satsning i framtiden nu när årskullarna från gymnasiet ökar igen och även när vi nu ser hur konjunkturen viker och antagligen sysselsättningen också. Då kommer det naturligtvis att bli fler som är intresserade av att studera.

Jag kan mycket väl förstå högskolevärlden, högskolevärlden som är besviken på regeringen, kanske inte för att man förväntade sig så mycket utifrån vad man är van vid men utifrån era löften. Ni har strött omkring er löften om en satsning på högskolan. Nu äntligen skulle någonting hända! Och vad högskolevärlden konstaterar är att det inte händer någonting, att det snarare går bakåt. Men man förpackar det på ett vackert sätt och säger fortfarande att man uppfyller sina löften.

Jag stod här i våras, för ett halvår sedan, i talarstolen när vi diskuterade vårbudgeten och varnade och sade: Om man inte satsar på högskolor

och studenter nu när konjunkturen är på sin topp och det finns pengar utan i stället använder de resurserna till att ytterligare sänka skatterna, kommer inte resurserna att finnas kvar när man enligt regeringens agenda skulle satsa på högskolan.

Just detta ser vi framför oss nu. Jag undrar verkligen hur i all sin dar man någonsin under den här mandatperioden ska kunna uppfylla löftena till både studenter och högskola om resurssatsningar, för Sverige behöver dessa. Vi behöver en rejäl satsning på högskolan. Vi behöver inte minst på miljöområdet resurser för en hållbar framtida utveckling. Flera av oss lyssnade på Nobels fredspristagare nu på morgonen och fick ytterligare inskräppt betydelsen av forskning. Där citerades bland andra Svante Arrhenius, som redan för hur många år som helst sedan förutsåg växthus- och climateffekterna. Men då fanns det inte tillräckligt många andra forskare som stödde detta.

Långsamt har FN:s klimatpanel med flera kommit fram till att det finns ett faktum som vi i Miljöpartiet har slagits för länge. Men detta visar om något betydelsen av att ligga i framkanten av forskningen, och för att göra det måste Sverige också kunna satsa. Och satsningarna ska vara renhåriga och tydligt visa vad man kan förvänta sig. Jag tror nog att högskolevärlden kommer ihåg detta och inte kommer att glömma hur krångligt det verkar vara att mena allvar med vad man säger.

Jag vill också ta upp här att en viktig bit, när vi är inne på frågan om arbetsmarknad och högskola, är att tydligt peka ut möjligheterna för studenter att få en koppling till verkligheten ute i världen, till jobb och så vidare och i högskolorna förbereda detta på ett annat sätt. Vi ser redan nu att många högskolor gör så – det finns praktikerbeten, praktikerbjudanden, jobbcoachning och sådana saker – men det är på tok för lite. Frågan är: Ska en student vara beroende av att välja just en viss högskola, eller ska det här vara en rättighet överallt?

Vi i Miljöpartiet menar att frihet i högskolor också innebär vissa rättigheter för studenternas del, till exempel rätten till praktik, som borde finnas överallt i alla högskolor och inte bara i vissa utvalda, sådana som är förståndiga nog att införa detta. Alla behöver det.

Nog om högskolan! Jag vill kort beröra även skolans område för att sedan återkomma till det i repliker. Från Miljöpartiets sida håller vi helt med om betydelsen av att satsa tidigt. Vi menar bara att regeringen i sin satsning på läsa-skriva-räkna förbiser en hel del klok kunskap. Därför har vi lagt fram ett förslag om en egen skrivning kring läsa-skriva-räkna. Ordet garanti är ju alltid en svår sak. En garanti borde i så fall vara kombinerad med en verklig garanti som gör att man också kan klaga om man inte uppnår garanterad nivå.

I stället menar vi att man ska tillvarata förskolans kunskaper på ett annat sätt. Om ni har suttit i en lokal skolstyrelse, skolnämnd eller utbildningsnämnd har ni säkert många gånger fått höra hur förskolepersonal redan från början kan peka ut vissa barn som har svårigheter. De vet precis, nästan exakt, vad som kommer att hända, men detta tappas väldigt ofta bort i glappet mellan förskola och grundskola.

Vi menar att det finns möjligheter att klara denna övergång, och det vore någonting. Om man vill satsa på barn tidigt och om man vill uppnå den här kunskapsöverföringen måste resurserna finnas redan från början. Det här är egentligen någonting som redan är skolans uppdrag, men kun-

skapen om vilka barn det handlar om finns inte alltid. Därför menar vi att ett sätt vore att använda sig av speciallärare som finns både i förskolan och i grundskolan och som stöttar personalen, inventerar och ser till att kunskapen även finns i grundskolan. Det handlar alltså om att vara ännu tidigare än vad regeringens förslag gäller och inte gå in i sortering utan i stöd. Jag menar då den sorteringsskola som vi nu ser framför oss när det gäller gymnasiet.

Jag ser att min talartid långsamt börjar rinna ut, så jag kommer att återkomma till de här frågorna senare, framför allt när det gäller skolan.

Anf. 4 LARS HJÄLMERED (m):

Herr talman! Jag tänkte om möjligt ge en lite mer positiv bild av alliansens politik än den vi har fått i de tidigare inläggen här.

Vi har nu att debattera och senare ta ställning till en del förslag om högre utbildning och forskning, som jag kommer att fokusera på i detta anförande. Bland annat kommer jag in en del på kvalitetssatsningen på högre utbildning och de nya pengar till forskning som kommer universitet och högskolor till del under det kommande året. Jag vill, herr talman, passa på och sätta in det här betänkandet i ett lite större sammanhang och se hur dagens pusselbitar passar in i det pussel alliansen har för avsikt att lägga under den här mandatperioden.

Det övergripande målet för oss handlar om att skapa förutsättningar för en hög kvalitet i den högre utbildningen och forskningen, att garantera forskningens frihet och öka frihetsgraden för lärosätena etcetera. Till grund för detta har vi en överenskommelse de borgerliga partierna emellan, någonting vi gick till val på och fick väljarnas förtroende för att kunna genomföra.

Under det senaste året har riksdag och regering fattat ett antal beslut som är steg på vägen mot att nå de här målen. Det första nedslaget jag tänkte göra handlar om just kvaliteten. Vi går in med ingångsvärdet att värna kvaliteten i den högre utbildningen och att vi för 2008, liksom för 2007, vill skjuta till extra pengar för studieplats. Det innebär till exempel för humaniora och samhällsvetenskap en dryg tusenlapp extra per helårsplats. Vi gör det baserat på vårt vägval; vi tycker att kvalitet i det här läget är viktigare än kvantitativa ambitioner. Det är viktigt för att studenterna ska kunna få bra förutsättningar att stå rustade med kunskap och färdigheter inför jobb och vidare studier.

Nog så viktigt på lite sikt tror jag också är att studenternas val av utbildning och också val av lärosäte spelar in vid en kommande resurstilldelning. Nyligen avlämnade regeringens särskilde utredare sitt betänkande om högre utbildning, resursfördelning till högre utbildning, forskarutbildning och forskning. Jag tycker att de här förslagen är väldigt intressanta, inte minst att han där öppnar för drivkrafter för lärosätena att sträva efter kvalitet och mot områden där man är riktigt duktig.

Men kvalitet handlar samtidigt inte bara om pengar. Jag tycker att det är nog så viktigt att vi har ett högskoleverk som fortsätter göra vassa granskningar och vågar klippa till där så är befogat mot undermåliga miljöer och utbildningar. Rankningar är också något som diskuteras mycket. Det kan ju vara en signal i sammanhanget för studenterna. Kanske tycker jag att vi politiskt bör fundera på om man inte ska ställa krav på lärosätena att systematiskt följa upp sina studenter och se i vilken

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

grad utbildningen möter de arbeten de får och vilken nytta de har haft av den för att få en extra drivkraft till verksamhetsutveckling. Med höjd kvalitet på plats tror jag att det kommer att finnas förutsättningar för att öka antalet studieplatser enligt behoven i framtiden.

Låt mig kort också backa tillbaka. I våras fattade riksdagen beslut om ändrade tillträdesregler till högre utbildning. En del i det handlar om att från det att man söker in 2010 kommer med automatik svenska och engelska att vara baskrav för att kunna komma in. Det är först från 2010. Det är några år till dess, men jag tror ändå att signalerna har kommit ut. Gymnasieelever vet att det kommer att ställas högre krav, att flit kommer att premieras och att studenterna därigenom kommer att vara bättre förberedda när de kommer in på högskolan.

Med det, herr talman, går jag över till forskningen. Jag vill då inleda med att säga att jag tror att det finns åtminstone ett par viktiga tunga skäl till att Sverige nu och åren framåt ska satsa rejält på forskning. Det handlar om behovet av framsteg där forskning är en viktig bit, det handlar om att möta satsningar som industri och andra gör, och det handlar om att göra för Sverige strategiska satsningar, till exempel inom miljöområdet.

Alliansen skjuter till pengar till forskning, 900 miljoner kronor under perioden 2007–2009 utöver vad som antogs i förra forskningsbudgeten, pengar som kommer universitet och högskolor till del genom nya fakultetsmedel. Det är en nödvändig höjning men också en förutsättning för att kunna höja kvaliteten i grundutbildningen på sikt.

Pengarna och nivån på de samlade anslagen är viktiga. Har Sverige ambitionen att möta framtidens utmaningar om kunskap så krävs det rejäla satsningar. Men jag tror samtidigt inte att vi i alla lägen får fastna i procentdiskussioner och pengar i sammanhanget. Det måste bottna i någon idé om vad vi vill med Sverige.

I Danmark, om vi blickar ut dithän, har man gjort stora satsningar och fortsätter göra det. De satsningarna bottnar i ett arbete som det danska globaliseringsrådet gjorde där man tittade på förutsättningarna nationellt och i omvärlden, formulerade en idé och utifrån idén formulerade strategier där forskningssatsningar var en del. Måhända kan det svenska globaliseringsrådet lägga en liknande grund för de satsningar som jag tror kommer att behövas längre fram.

I Resursutredningen lyfts också intressanta förslag fram om hur man skulle kunna göra för att fördela pengar mer baserat på kvalitet och mindre på kvantitet och historiska *track records*. Jag tror att den inriktningen är rätt och riktig genom att pengarna fördelas mer dit där de gör nytta och att vassa områden och spets premieras, men också att detta kan lägga en grund för att främja goda forskningsmiljöer.

I sammanhanget tror jag att det är viktigt att inte bara ta tag i ett nytt resurstilldelningssystem utan fundera politiskt i övrigt. Där tror jag att vi måste bidra med långsiktighet. Vi behöver akta oss för detaljstyrning, men också lärosätena har en hemläxa att göra när det gäller att våga prioritera. Klarar vi den ömsesidiga uppgiften så har vi också goda förutsättningar för svensk forskning.

Framöver tror jag också att EU:s betydelse ökar. Kanske är det så att vi, var och en och till mans, underskattar EU:s betydelse som finansiär av forskning och infrastruktur och som en typ av organ för att främja rörlighet i bland annat Europa.

Kommersialisering av forskning är ett nog så viktigt område dessutom, som jag kort vill beröra med ett litet exempel.

Holdingbolagen som finns runt om i landet får i dagsläget inte skjuta en eventuell vinst tillbaka till lärosätena. Det är en liten fråga, men jag lyfter fram den som ett exempel bara för att peka på en drivkraft som i dag saknas för kommersiella idéer och som borde finnas på plats.

Och varför är det så att personer som kommer från länder utanför Europa och som är här och forskar och studerar inte per automatik kan få ett tillstånd att arbeta i landet när de är färdigpluggade och färdigstuderade? Varför måste de åka till sitt hemland, söka tillstånd och sedan komma tillbaka? Knasigt och korkat är det med den typen av regler.

Om beslut i riksdagen nu kommer att fattas om extrapengar till universitet och högskolor för grundutbildning och forskning tas viktiga steg för att nå de mål som alliansen har formulerat. Under det kommande året kommer ytterligare ett antal viktiga pusselbitar. Resursutredningen avlämnade nyligen ett betänkande som snart kommer att gå ut på remiss. Vi har en utredning om befattningar inom universitet och högskolor som snart kommer. Vi har nyligen tillsatt en utredning om friheten för universitet och högskolor.

Som gammal chalmérist kan jag säga att erfarenheterna därifrån, en stiftelsehögskola, ger mersmak. Det ska bli intressant att se de förslag som kommer fram om hur man kan öka frihetsgraden när det gäller det personella, ekonomiska och fysiska resurser. Vi får lyssna till expertisen, men jag tror ändå att man gott kan säga att inriktningen känns klockren och riktig. Vi har också forsknings- och innovationspolitisk proposition som kommer till riksdagen under 2008.

Detta är en möjlighet att formulera en idé om vad vi vill med Sverige som forskningsnation och skjuta till extra pengar men också att fatta en del viktiga beslut. Jag har gett några exempel på sådana, men det finns också en hel del andra som handlar mer om policy och drivkrafter som är nog så viktiga för enskilda forskare och för lärosäten.

Sammantaget, herr talman, tycker jag att alliansen har en klar idé om vad vi vill med högre utbildning och forskning. Vi har lagt några pusselbitar, och vi tar några ytterligare nu. En del andra kommer under de kommande åren framåt.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 5 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att säga att jag delar uppfattningen i Lars Hjalmereds anförande i vissa delar, när han talar om behovet av ett nytt resursfördelningssystem som premierar kvalitet och att det krävs olika reformer för att höja kvaliteten i både högskole- och forskningssektorn. Jag hade också med detta i mitt anförande – ett antal punkter om detta som jag tror är viktiga för Sverige att genomföra.

Däremot blir jag lite orolig när Moderaterna nu inte vill tala om ökade resurser eller procenttal. Det är inte angeläget för Forsknings- och Högskole-Sverige. Det där är inte riktigt det som sades före valet. Före valet var det enorma satsningar som skulle göras på högre utbildning och forskning. Därför har jag två egentliga frågor utifrån Lars Hjalmereds anförande.

Man hör nu de reaktioner som har kommit på regeringens budget om att det inte blev några kvalitetssatsningar. Ordföranden för Sveriges Universitetslärarförbund säger att regeringens påstådda satsningar på kvalitet inom högre utbildning och forskning bara är tomma ord. SFS säger att det inte går att fiffla med kvaliteten, utan att det är långsiktighet som krävs och inte kreativ bokföring. Göran Bexell, rektor vid Lunds universitet, säger att staten åter upp på ett håll och ger bidrag på ungefär det samma för att täcka det som äts upp. Kåre Bremer vid Stockholms universitet kallar förslaget för utomordentligt snålt. Agneta Stark säger att det är väldigt lite pengar. Vad är det de inte begriper som alliansregeringen nu genomför av kvalitetssatsningar?

Lars Hjalmered hänvisade till det danska globaliseringsrådet. Jag skulle vilja be dig kommentera en punkt som det danska globaliseringsrådet har satt upp som viktigt för Danmark inför framtiden. Man säger att man ska ha ett 50-procentsmål för att utbilda många i de unga danska generationerna i högre utbildning så att de kan gå vidare till forskning. Har Danmark tänkt rätt i denna del när man sätter upp 50-procentsmål för högre utbildning?

Anf. 6 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Vår utgångspunkt är att sträva mot en kvalitet i högre utbildning och forskning. Min utgångspunkt när det gäller forskningen är att det är nödvändigt med kommande satsningar. Alliansen har talat om en strävan i riktning mot enprocentsmålet. Jag tror att det är en riktig ambition. Däremot tror jag att det är farligt om vi bara stirrar oss blinda på pengar och tittar på exakt hur många miljarder som sätts av och på procent som andel av bnp, beroende på hur man räknar.

Jag tycker att det viktiga är att det hela bottnar i en idé om vad vi vill med Sverige som nation. Vi måste se hur vi ska klara oss i den kommande globaliseringen och hur vi möter detta med kunskap inom forskning och på andra områden. Forskningen är en del som bidrar i de utmaningar vi står inför i framtiden.

Vi har en gemensam vision från alliansens sida. Vi fyra partier har talat oss samman sinsemellan om en inriktning för detta. Ni får gärna rikta kritik mot det. Det kanske finns fog från gång till annan för det. Men vi har ändå en tydlig vision och idé om vad vi vill med detta.

Mot det här står ett spretigt alternativ. Ni lyfter fram vissa idéer. Vänsterpartiet drar på ganska ordentligt med rena Monopolpengar som man strör över det hela. Miljöpartiet har ett tredje förslag. Hur ser ert alternativ ut? Vad är det ni vill göra? Hur vill ni göra det? Och med vem vill ni göra det?

Anf. 7 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Moderaterna är nöjda med den forskningssatsning som man har genomfört och de så kallade kvalitetspengar som högskolor och universitet inte tycker räcker till. Det finns en jättediskrepans mellan vad man säger nu och vad man sade före valet, och det tycker jag är ganska allvarligt.

Man måste fundera över en sak. Jag använde en stor del av mitt anförande till att tala om de kvalitetsreformer som måste ske inom ramen för de pengar som högskole- och forskningsvärlden får. Jag tror att det är

viktigt att genomföra de reformerna. Men man kan inte hoppa över huruvida högskolorna får minus eller plus i bokslutet. Det avgör om de har råd att anställa fler disputerade lärare och om det blir mer lärartid och mindre grupper som gör att studenterna har mer tid att få handledning i sin utbildning. Det avgör om de har råd att göra de forskningssatsningar som är viktiga inte bara för svenska universitet och högskolor utan också för svenskt näringsliv.

Jag tycker att den stora svekdebatten när det gäller den borgerliga regeringen är att man påstår sig inte ha pengar till de stora och viktiga satsningarna på kvalitet och forskning. Däremot har man pengar till att göra mycket annat.

Jag är intresserad av att höra Lars Hjärmered svara på frågan om på vilket sätt det gör Sverige starkare att införa ett avdrag för hushållsnära tjänster för 1,3 miljarder kronor som kunde ha använts till forskning och utbildning i stället. Hur kom man fram till slutsatsen att det är detta Sverige ska satsa på för att skapa fler jobb och fler Nobelpristagare i Sverige?

Anf. 8 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Vår utgångspunkt är jobbpolitiken. Det är den fråga som ni fick underkänt i av väljarna i valet. Vi tar steg för steg för att återinföra den fulla sysselsättningen i Sverige.

Jag är stolt men inte nöjd – om man vill använda ett sådant begrepp – när det gäller satsningarna. Jag tycker att det är bra och viktiga steg som tas i sammanhanget. Jag tror att vi också kommer att se en del med den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Jag kommer tillbaka till att vi har ett gemensamt alternativ i de fyra borgerliga partierna. Mot detta står ett spretigt alternativ på andra sidan som inte är samsnackat.

För Socialdemokraternas del talar man om nya platser. Det må ju vara en argumentation – men ni har inget genomarbetat förslag. Ni säger att vi ska ha nya platser, men ni skjuter till exempel inte till extrapengar till CSN för att kunna möta deras finansiering i sammanhanget. Det känns inte genomarbetat.

Låt mig lyfta fram en symbolik. Mikael Damberg tog upp Nobelveckan. När fokus sätts på forskning och framsteg väljer Mona Sahlin – med all respekt – att gå på en spännande konsert. Men jag tycker att det är en symbolik i sammanhanget att man väljer Bruce Springsteen framför Nobelfesten.

Jag dristar mig till att dra en slutsats i sammanhanget när det gäller att detta inte är ett genomarbetat förslag och återge vad Pär Nuder har uttryckt: Det duger att skriva sådana här pamfletter när man är i opposition, men de duger inte att regera i Sverige på. Det är det som är ert problem.

Anf. 9 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Även jag är nyfiken och fortfarande förundrad över dessa satsningar som inte verkar finnas. Jag kan helt hålla med Lars Hjärmered om formuleringen att det är farligt att stirra sig blind på pengar och procent. Det är kvaliteten och innehållet som är det avgörande; det är vi helt överens om.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Tyvärr är det ju allianssidan och allianspartierna som har startat den här diskussionen genom att prata så ingående om sina satsningar som ska komma högskolevärlden till godo. I Sverige ska vi värna det förtroende som finns för partiernas löften, och vara noggranna och omsorgsfulla med det.

För några år sedan läste jag en utvärdering som ett holländskt institut hade gjort. Institutet gör kontinuerliga utvärderingar om hur partierna håller sina vallöften. Den visar att Sverige gör vi faktiskt detta på ett spännande sätt.

Det ni riskerar är att folk tappar förtroende för er i denna fråga. De satsningar ni gör är inga satsningar, vilket jag redogjorde för förut. När kommer satsningarna från alliansregeringen? Kvalitetssatsningen, trevlig och god i sig, innebär inte 240 miljoner utan 40 miljoner – dessutom minus 1 miljard som jag redogjorde för i mitt anförande.

Anf. 10 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet har gjort en rejäl hemläxa inför valet 2006. Genom skapandet av Allians för Sverige lades en god grund för regeringens politik och den politik vi driver igenom i riksdagen. Ett antal större överenskommelser, en av dem inom skola och utbildning, lägger en god grund där vi har snackat ihop oss om vad det är vi vill och vilka reformer och satsningar vi vill göra. Jag skulle vilja påstå att det är väl underbyggt. Vi har en gemensam vision och idé i sammanhanget.

Vi tar det steg för steg. Man hinner inte med allt, och man kan inte kosta på sig allt i dagsläget. Men vi tar viktiga steg med pengar ökat per studieplats. Det är en prioritering vi har gjort. Det sker ökade satsningar på forskning, och en del andra reformer kommer under nästa år och åren därefter.

Man kan ha den invändning som Mats Pertoft lyfter fram, men då undrar jag var det kommer in i ert budgetförslag. Det är möjligt att jag inte har läst tillräckligt, men jag har lite svårt att se var era egna kvalitetssatsningar kommer in i det sammanhanget. Var är de extrapengarna någonstans?

Anf. 11 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Vi anser att kvalitetssatsningen är riktig och nödvändig. Däremot hade vi inte tillgång till siffrorna på det sättet. Det är regeringens ansvar att leverera ordentliga siffror.

Det är nödvändigt och rätt med kvalitetssatsningar. Däremot var det sätt man gjorde det på farligt, nämligen genom att man drog in generella bidrag för studieplatser – som drabbade både eftertraktade studieplatser och sådana som inte var eftertraktade – och därefter sköt till både till eftertraktade och icke eftertraktade. Det var alltså en totalt ogenomtänkt struktur i det hela.

Regeringen har faktiskt utlovat något som inte har skett. Nu ser vi tydliga tecken på hur konjunkturen vänder. Ni säger att ni ska göra det, men kommer ni att ha råd med det? Kommer ni att ha råd att göra de satsningar som ni inte hade råd med när ni hade hur mycket pengar som helst på grund av att konjunkturen snurrade på för fullt?

Det är där högskolevärlden är besviken. Det är där det finns en miss-
tro. Ni har haft ett stort förtroendekapital som ni har förbrukat. Hur ska ni
kunna gottgöra detta och bygga upp förtroendet igen när ni har lovat så
mycket och hållit så lite?

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 12 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Det är rätt vägval alliansen har gjort genom att betona
kvalitet framför kvantitativa ambitioner. När vi har ett läge där det finns
en stor mängd tomma platser på lärosätena, en stark arbetsmarknad, ett
stort behov och efterfrågan på universitet och högskolor och när det har
kommit oroande signaler om lite lärare och undervisning etcetera är det
ett riktigt vägval att göra som jag står stark i. Det är rätt och riktigt.

Det handlar inte heller om något svek. Ser vi på många av de andra
åtgärder som alliansen gör när vi talar om friheten för universitet och
högskolor och på hur vi kan öka frihetsgraderna är det något som brukar
vara mycket eftertraktat när man lyssnar bland personal ute på högsko-
lorna till exempel. Jag tror att vi är helt inne på rätt linje i sammanhanget.

Med den kritik du lyfter fram, Mats Pertoft, hade det varit klädsamt
om Miljöpartiet jobbat igenom sitt budgetförslag och haft egna pengar
som man lyft fram i sammanhanget. Det hade gett lite mer stuns i den
kritik man framför. Vårt sammanvägda förslag från de fyra borgerliga
partierna känns genomarbetat och tungt, och det ligger i linje med en
tydlig vision för vad vi vill med universitet och högskolor framöver. Det
känns betydligt mer stabilt än det spretiga alternativ som finns på väns-
terkanten.

Anf. 13 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Kunskap och kreativitet är avgörande för både den
mänskliga utvecklingen och hela samhällets utveckling. Målet för utbild-
ningspolitiken, som hela alliansen och också stora delar av oppositionen
har, är att vi ska vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbild-
ning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa.

Alliansregeringen var väl förberedd efter det arbete som gjordes i op-
position med att se problemen som fanns i hela utbildningssystemet och
att presentera förslag på lösningar. Det gav väljarna oss mandat att arbeta
med. Därför har utbildningsområdet varit i fokus under detta första år
och kommer att fortsätta vara i fokus. Vi såg var bristerna fanns och
bestämde oss för att satsa på kvalitet genom hela systemet. På det sättet
kan Sverige åter ta en plats som en av de främsta kunskapsnationerna. Vi
ligger bra till, men vi ser på en rad områden att det finns en oroande
trend. Att vända en utveckling som delvis befinner sig i sluttande läge är
oerhört angeläget.

Regeringen prioriterar därför fyra insatsområden. Jag ska nämna dem
alla fyra och sedan gå in lite grann på vad som ligger bakom. Det första
är självständigare lärosäten. Nästa är, precis som Lars Hjalmered var
inne på, en förbättrad kvalitet i högre utbildning. Vidare handlar det om
utökade forskningsresurser och slutligen gäller det högskolor och univer-
sitet som attraktiva arbetsplatser.

Vi har redan genomfört att universitet och högskolor själva utser sina
styrelser. Det har ökat självständigheten, och det kommer betydligt mer.

Den högre utbildningen ger möjlighet för varje enskild individ att förverkliga sig själv och sina mål i livet. Det är en investering man gör i sig själv med ett antal års studier på högskola eller universitet. Inom ett antal utbildningsområden har den kvantitetsökning som gjorts lett till alltför låg lärartäthet och alltför stora grupper. Vi ser också ett behov av att det anställs fler disputerade lärare. Därför satsar alliansregeringen på ökade resurser till förstärkning av kvaliteten inom utbildning på både grundnivå och avancerad nivå.

I budgeten för 2007 avsattes 120 miljoner kronor för att öka kvaliteten inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. I och med 2008 års budget förstärks satsningen ytterligare med 240 miljoner på tidigare angivna områden men också på naturvetenskap och teknik. Det innebär att 360 miljoner avsätts för att öka kvaliteten på de utbildningsområden som har de lägsta resurserna per student.

Tillträde till högre utbildning är viktigt ur många olika aspekter. Diskussionen har ofta berört breddad rekrytering och pedagogisk utveckling och att det är prioriterade områden. Det står regeringen för. Men vi ser det också som naturligt att högskolor och universitet själva tar ett större ansvar för denna utveckling. Därför har vi lagt fram förslaget att Myn-digheten för nätverk och samarbete läggs ned.

En annan satsning i 2008 års budget är en fortsättning på en satsning som gjordes i tidigare budgetar. Det gäller utbyggnaden av läkarutbildningen. Vi utökar med åtta nybörjarplatser vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Linköping och vid Karolinska Institutet men också med 20 nybörjarplatser vid Umeå universitet. Det innebär 330 helårsstudenter fullt utbyggt, och det är en stor ökning. Till det ska läggas den ökning som gjordes i tidigare satsningar. Från Centerpartiets sida ser vi gärna att ytterligare något universitet kan prövas för läkarutbildning framöver.

Forskningen är en annan oerhört prioriterad fråga om vi ska vara en kunskapsnation i en globaliserad värld där vi på olika sätt också stärker Sveriges ställning. För att kunna ta den ledande positionen krävs ytterligare satsningar på forskning. Jag förstår inte riktigt den oro som finns över att allt inte har hänt under det första året. Det är faktiskt så att högskolor och universitet skriver på sina forskningsstrategier fram till årsskiftet, och det är med dem som underlag vi måste arbeta fram den nya forsknings- och innovationspropositionen.

Alliansregeringen satsar, förutom de 300 miljoner kronor som satsas enligt den tidigare propositionen, ytterligare 300 miljoner kronor som fördelas utifrån kvalitetskriterier till de högskolor och universitet som kvalificerar sig. Därefter beräknas resurserna öka med ytterligare 400 miljoner kronor under 2009.

Det finns andra diskussioner på gång. Det gäller bland annat högskolemomsen som regeringen har tänkt titta på. Detta kan lösgöra ytterligare resurser för forskning. Det gäller också att se över möjligheten till avdragsrätt för donationer.

Det framfördes tidigare av Mikael Damberg att resurserna till forskningen minskar. Vi kan se att det till stor del beror på en förändrad beräkningsgrund hos Statistiska centralbyrån.

Allt det jag har räknat upp är bara sagt om resurstilldelningen. Det viktigaste är ju, som flera talare tidigare har varit inne på, att det också

handlar om hur man använder sina resurser. För Centerpartiet är det viktigt att resurserna fördelas utifrån kvalitetskriterier, inte utifrån storleken på institutionerna. Därför är det nu möjligt för alla lärosäten att kvalificera sig för att ta del av ökade forskningsresurser som alliansregeringen tillför i budget för 2008.

I det förslag till budget som nu föreligger när det gäller forskningspengar följer vi upp de prioriteringar som finns sedan tidigare, men vi avser att nästa höst lägga fram en forsknings- och innovationsproposition. Då återkommer vi till innehållet i de prioriterade satsningar som regeringen vill göra.

Den fjärde punkten jag nämnde handlar om attraktiv arbetsplats. Högskolan är en mycket stor arbetsplats. Det är viktigt att den attraherar både lärare som har disputerat och välmeriterade forskare. I dagarna presenteras Befattningsutredningen som bland annat har till uppgift att ge förslag till karriärvägar. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att göra denna akademiska karriär. Det alltför tydliga tecknet visar att så inte är fallet när endast 17 procent av landets professorer är kvinnor. Det fortsatta arbetet på detta område kommer givetvis att följas noggrant för att man ska kunna vidta åtgärder om det skulle behövas.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att titta på den splittrade oppositionens förslag på utbildningsområdet. Vad är det då man ser?

Socialdemokraterna vill ju inte precisera sig på utbildningsområdet eftersom man behöver gott om tid för att styra om efter den politik man har genomfört under tolv år och som man nu med klarsyn är självkritisk till. Man vill inte bryta ut någon del, säger man i reservationen, och hurkar därmed och visar inte tydligt var man står. Man säger i och för sig att man hellre satsar på kvantitet än på kvalitet. Dessutom ska det bli mer resurser till forskning. Om man lyssnar riktigt noga är det pengar som anses välsignade eftersom de räcker till förvånansvärt mycket.

När det gäller att ge människor en andra chans blir det lite pinsamt eftersom alltför många inte fick en rejäl första chans i Sveriges skola. För oss är det självklart att det ska finnas möjligheter att göra nya val. Det kan man med vår politik.

När det gäller Vänsterpartiet vill jag påpeka att jag uppskattar samsynen i fråga om kvalitetshöjande insatser och att ni också ser det som en viktig satsning framöver. Därutöver är det inte mycket som jag väljer att kommentera i fråga om högre utbildning och forskning.

Miljöpartiets prioriteringar gäller ju att underlätta för studenter att hitta rätt på arbetsmarknaden. Universitet och högskolor har ju fått uppdraget att i samband med årsredovisningen för 2008 återskoppla till regeringen vad som har gjorts och vad som görs. Då får vi ta ställning till om vi behöver intensifiera det ytterligare.

Enigheten från oppositionen finns, som jag kan utläsa det, i protesten om att en myndighet ska få vara kvar. Det tycker jag talar för sig själv.

Herr talman! Det är viktigt för Sverige att hävda sig i en globaliserad värld. Läsåret 2005/06 studerade 26 000 studenter utomlands. Det är ungefär lika många som för tio år sedan. Samtidigt har ju det totala antalet studenter ökat. Därmed har andelen studenter som studerar utomlands faktiskt minskat.

Centerpartiet anser att det för Sveriges och våra studenters skull är viktigt med ett internationellt utbyte på studentnivå likaväl som utbyte på

forskar- och lärarnivå. I en globaliserad värld blir möjligheten att attrahera studenter, lärare och forskare från andra länder oerhört viktig.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag än en gång peka på de fyra prioriteringar som Centerpartiet och alliansregeringen gör för att stärka Sverige som kunskapsnation i en alltmer globaliserad värld, nämligen självständigare lärosäten, förbättrad kvalitet till högre utbildning, utökade forskningsresurser och högskolor och universitet som attraktiva arbetsplatser.

Jag yrkar härmed bifall till förslagen i utbildningsutskottets betänkande nr 1.

Anf. 14 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tala om det som är bra. Det är bra att regeringen fullföljer den socialdemokratiska regeringens satsning på läkarutbildningen. Jag uppskattar verkligen att Ulrika Carlsson talar om problemen med jämställdhet inom högre utbildning och att chansen för män att bli professorer är dubbelt så stor som för kvinnor. Det är i princip första gången jag hör de borgerliga partiernas företrädare tala om de problemen. Jag tycker att det är väldigt bra att man lyfter upp jämställdheten.

Det blir problem när man hör att de urholkade forskningsanslagen är en sorts statistikmiss av SCB. Det var inte riktigt så det lät före valet. Jag tror att det fanns stor konsensus i Sverige för att vi behövde satsa mer på forskning. Vi gör det i vårt budgetalternativ. Det är inte bara de 400 miljoner kronorna i årliga grundutbildningsökningsanslag utan också riktade satsningar på industrin och andra satsningar på klimatsidan som gör att vi har en forskningsbudget som är 2 miljarder större än den borgerliga alliansens. Det är ganska stora skillnader. Det är inte bara lite på marginalen. Jag tror att det blottlägger en ideologisk skillnad i hur man ser på vad som skapar jobb och vad som är framtidsinvesteringar.

Ni har valt att göra andra saker. Jag tror att man ska vara försiktig med att tala om de 240 miljonerna som är den stora kvalitetssatsningen, när man samtidigt drar in 200 miljoner kronor. Högskolevärlden säger att det egentligen inte är några kvalitetspengar. Det blir inte fler disputerade lärare. Det blir inte mer undervisningstid med detta. Det är så man säger. Jag tycker att man ska lyssna på universitet och högskolor.

Jag tror att det är viktigt att arbetet med breddad rekrytering fortsätter. Nu drar man undan pengarna. Man lägger inte bara ned myndigheten, man drar undan pengarna och ger högskolan det här uppdraget.

Jag ska avsluta med en fråga. Centern och Socialdemokraterna har varit överens om att satsa på starka regionala tillväxtmotorer i form av högskolor runt om i Sverige. Kan Centerpartiet garantera att framtiden för högskolorna är ljus? Det finns väldigt stora orossignaler på de regionala högskolorna i dag för att det är en helt annan inriktning på politiken under de kommande åren som kommer att slå mot de regionala högskolorna.

Anf. 15 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag delar inte helt Mikael Dambergs syn på det han för fram. Mikael Damberg talar om en statistikmiss. Jag benämnde det inte så utan sade snarare att man har en annan beräkningsgrund för hur man tar fram statistiken.

Den kvalitetssatsning som regeringen gör och har visat under två år är en viktig markering till de utbildningar där resurserna har varit minst. Det är så man ska se den satsningen.

Centerpartiet har under många år varit en garant för att de nyare högskolorna på olika sätt ska få möjlighet till utveckling, både inom grundutbildningen och inom forskningen. Alliansregeringens politik visar att det sker en fortsatt satsning på alla lärosäten, såväl universitet som högskolor. Det är oerhört viktigt att utveckla kvalitetsarbetet i alla delar.

Anf. 16 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag hoppas verkligen att Ulrika Carlsson har rätt i att Centerpartiet är den här garanten. Jag förutsätter att Centerpartiet kan lova här i dag att det nya resurstilldelningssystem som kommer att genomföras verkligen kommer att gynna en utveckling av högkvalitativ utbildning och forskning i hela landet samtidigt som man skapar starka forskningsmiljöer som är internationellt konkurrenskraftiga. Det är otroligt viktigt för tillväxten i hela Sverige. Det är viktigt för arbetstillfällena och det är viktigt för Sveriges välgval.

De forskningssatsningar som man trots allt har presenterat från den borgerliga regeringen har varit bra, men de räcker inte. Det är det som debatten handlar om. Före valet fanns det löften om kvalitetssatsningar och forskningsanslag som nu inte genomförs. Det finns en stor besvikelse ute i högskolevärlden. Det här var inte vad man röstade på. Det här var inte det man hoppades på. Det var något helt annat.

Nu får Ulrika Carlsson problem med att verkligheten springer i kapp. Då räcker det inte att tala om att SCB redovisar statistik på olika sätt. Det handlar om deras upplevelse av att forskningsanslagen inte räcker till, att kvaliteten på utbildningarna inte är tillräckligt hög och ger studenterna tillräckligt med kvalitetstid och tillräckligt många disputerade lärare.

Detta bär ni och ingen annan nu ansvaret för. Det är därför ert ansvar att presentera en budget som hänger ihop. Vi har presenterat ett budgetalternativ där vi satsar 3 miljarder kronor mer under tre år på universitet, högskolor och forskning jämfört med regeringens alternativ. Det är vi stolta över.

Anf. 17 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Centerpartiet och alliansregeringen är stolta över de satsningar som görs på olika sätt, både de kvalitetssatsningar som görs i budgeten och de forskningssatsningar som görs.

Vi har fyra år på oss under mandatperioden, och vi har varit väldigt tydliga med att det är en forsknings- och innovationsproposition som är under framtagande och som kommer att antas av riksdagen under hösten 2008.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Mikael Damberg vet säkert likaväl som jag att när det gäller detta arbete jobbar högskolor och universitet med att ta fram forskningsstrategierna. Det är de som kommer att ligga till grund för en ökad satsning på forskning och utveckling i Sverige framöver. Vi har börjat göra satsningar under detta första år, och vi kommer att fortsätta att göra satsningar eftersom vi vill att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation, en bra aktör i en globaliserad kunskaps ekonomi över huvud taget, och det kommer de satsningar som regeringen nu gör också att leda till.

Anf. 18 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet när Ulrika Carlsson tog upp Miljöpartiets krav på bättre möjligheter för studenter att få tillgång till arbetsmarknaden och att högskolan borde ta tag i detta.

Visst kan vi avvakta och se vad som ska hända och vad högskolan svarar. Det pågår mycket verksamhet ute på högskolan nu. Men det kommer också redan nu en hel del utvärderingar. Man ser resultat särskilt när det gäller praktikfrågan. Det kommer mer och mer resultat.

Jag och vi från Miljöpartiet är väldigt oroliga å studenternas vägnar för att de förbättringar som skulle behövas inte kommer att vara på plats när de kommer att behövas som mest, nämligen under nästa lågkonjunktur när jobben inte längre finns överallt. I dag finns det en hel del jobb. Ändå finns det problem. Det kommer att finnas ännu mer problem i framtiden. Vi menar därför att det är väldigt viktigt att förbättringarna kommer på plats så snart som möjligt. Därför lägger vi fram de förslag som vi har haft under ett bra tag.

Sedan återstår även den andra frågan som jag nyss tog upp: Vad ska man säga till de anställda i högskolan när de inte begriper hur resurserna tricksas fram och tillbaka? Vi står bakom en kvalitetssatsning. Vi står inte bakom detta på det sätt som man från regeringens sida mer eller mindre har tricksat fram det och inte har tagit hänsyn till vilka studieplatser som efterfrågas.

Anf. 19 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag delar Mats Pertofts syn på att det är viktigt att vi gör olika insatser för att underlätta för studenter att hitta rätt på arbetsmarknaden.

Precis som Mats Pertoft nämner finns det ett antal exempel ute i landet där det också fungerar mycket bra. Det är också viktigt att lyssna och se om vi kan få spridningseffekter i fråga om de delar där det fungerar mycket bra.

Kvalitetssatsningen är en stark markering mot områden som har alltför låg lärartäthet, för stora grupper och så vidare. Det är en rejäl satsning på samhällsvetenskap, humaniora och även på juridik och teologi, samtidigt som det också sker en viss satsning på naturvetenskap och teknik framöver. Man kan säga att det delvis är en viss omprioritering men samtidigt en kvalitetsstärkning på dessa delar.

Anf. 20 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Naturligtvis är det en bra satsning med 240 miljoner. Problemet är bara att det är en väldigt liten satsning när det skulle behövas mycket mer. Framför allt skulle det behövas 240 miljoner och kanske

den miljard som har blivit över och som vi först i efterhand har fått reda på har flutit tillbaka till regeringens kassa. Att den miljarden var på väg tillbaka måste regeringen ha vetat om när man gjorde budgeten. Jag visste inte det. Jag vet inte om Ulrika Carlsson visste om detta. Men detta tillsammans med en strukturellt svårbegriplig indragning av 200 miljoner generellt, plus en riktad satsning på 240 miljoner utan hänsyn tagen till vilka studieplatser som har efterfrågats eller inte, gör denna satsning, som Miljöpartiet i princip har sagt ja till eftersom vi tycker att det är bra att man satsar mer på kvalitet, märklig. Men det sätt som denna satsning har skett på är mycket märkligt.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 21 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag uppskattar Mats Pertofts positiva inställning till kvalitetssatsningar som kommer att göras på de utbildningar där man har haft den lägsta lärartätheten. Det ser jag som en oerhört viktig markering men också som en rejäl satsning på att faktiskt öka kvaliteten när det gäller möjligheter för studenter i form av mer kontakt med lärare, mindre grupper och så vidare. Vi ser att det är inom sektorer där vi inte har haft så hög kvalitet tidigare. Kan vi stärka den kvaliteten nu är det en viktig framtidssatsning.

Anf. 22 FREDRIK MALM (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande 1 som rör utgiftsområde 16 om utbildning och universitetsforskning.

Kunskap och utbildning är en grundbult – det vet vi – för att skapa ett samhälle där individen kan tänka kritiskt, kan tänka själv inte minst, vara självständig, växa och få möjligheter i sitt liv. Utbildningen är också en förutsättning för att samhället som helhet ska fungera, speciellt med våra höga ambitioner för välfärd, för en god levnadsstandard och så vidare.

Vi vet också, speciellt i den tid som vi nu lever i där världen tvinnas alltmer samman, där ekonomin är global, där arbetsmarknaden snart är europeisk i alla fall, att det är en hårdare konkurrens i dag. Det är tuffare nu. Det krävs mer av oss. Då vet vi också att utan kunskap och utbildning blir våra förutsättningar som individer – det gäller också Sveriges förutsättningar som samhälle – sämre att klara oss, att konkurrera, att växa och att bli framgångsrika.

Herr talman! Problemet är att utgångspunkten för den socialdemokratiska utbildningspolitiken under lång tid har varit framför allt kvantitativa mål. Målet har varit att alla ska bli behöriga och att minst 50 procent ska läsa vidare. Fokuseringen har varit på antalet platser. Man har ökat antalet platser väldigt mycket under de senaste tio åren som man styrde, men man har inte ökat resurserna lika mycket. Om det blir betydligt fler studenter och resurserna inte följer med i samma utsträckning blir det givetvis mindre medel per person. Det säger sig självt. Det innebär att det blir en mindre lärartäthet, fler studenter per lärare, mindre tid för forskning för den som själv är lärare, fler storgruppsföreläsningar och mindre tid för handledning. Konsekvensen av allt detta blir givetvis att kvaliteten försämras.

Socialdemokraterna valde alltså att i praktiken offra kvalitetsambitionen till förmån för de kvantitativa målen.

Det är precis detta som vi i alliansen nu försöker åtgärda. För nästa år föreslår regeringen i budgetpropositionen ytterligare 240 miljoner till lärosätena för att just höja kvaliteten. Förra året var det 120 miljoner. Det är alltså en bra bit mer än det som Mats Pertoft tidigare hävdade var alldeles för lite.

Problemet är att vi hos oppositionen, framför allt Socialdemokraterna, i dag ser precis samma mönster som tidigare. Man har aviserat en omläggning av politiken på vissa andra områden inom skolpolitiken men uppenbarligen inte här.

Fokuseringen är framför allt att man ska öka antalet platser igen inom den högre utbildningen och att man ska öka antalet platser inom vuxenutbildningen. Det förs väldigt få resonemang om kvalitet. De stora forskningsanslagen som man hävdar är i stor utsträckning också rena stöd till institutioner och myndigheter.

Samtidigt står många platser på högskolorna tomma i dag. Fokuseringen på kvantitet har till och med gått så långt att Socialdemokraterna har glömt att finansiera förslagen. Det finns inte täckning för studiestöd till exempel i den stora satsningen på vuxenutbildningen. Socialdemokraterna vill öka antalet studenter men tycks inte bry sig om att de ska klara sig ekonomiskt under studiernas gång.

Vi i alliansen menar att målet för den högre utbildningen måste vara att höja kvaliteten. Det förutsätter att vi satsar mer resurser per student. Det förutsätter att vi förbättrar möjligheterna för forskning och utveckling och, inte minst, att vi värnar den fria akademien och begränsar den politiska styrningen av våra lärosäten.

Det här arbetet påbörjades på ett förtjänstfullt sätt av Utbildningsdepartementet och den nya politiska ledningen direkt efter valet. Ett av de första viktiga besluten i denna kammare var beslutet om att avpolitisera högskolestyrelserna i Sverige. Nu tas nästa steg. En utredare, Daniel Tarschys, ska nästa år arbeta fram förslag om hur lärosäten ska kunna bli mer självständiga.

Givetvis ska staten samtidigt kunna styra och kontrollera det som också för staten och för lagstiftaren är viktiga delar av verksamheten, exempelvis dimensionering, effektivt resursutnyttjande och kvaliteten i utbildningen.

Precis som tidigare föreslagits av den förra regeringen i propositionen *Forskning för ett bättre liv* ökar nu anslagen till forskning. Förutom det som slås fast i den propositionen satsar vi ytterligare 300 miljoner i den proposition som vi nu diskuterar. Förra året var det fråga om 200 miljoner, och för nästa år är det aviserat om 400 miljoner. Till detta kommer sannolikt mer pengar att skjutas till i en kommande forskningsproposition.

Jag tror att det är svårt för oppositionen att vifta bort det här och att hänvisa till någon SCB-beskrivning eller annat om forskarutbildning, utbildning eller forskning och så vidare. Det är svårt att vifta bort de här pengarna därför att det är reella pengar. Det är annorlunda när man sitter i opposition och kan ösa ut pengar. Det vore lovvärt om Socialdemokraterna någon gång kunde realisera den politik som man driver i opposition och satsa när man är i majoritet.

Läkarutbildningen tar fart. 60 nya friska platser blir det nästa år. När utbildningen är fullt utbyggd kommer den att omfatta 330 helårsstudenter.

Regeringen har också aviserat att det kommer en proposition om internationaliseringen i den högre utbildningen. Också detta är mycket lovvärt. Precis som föregående talare nämnde har antalet studenter ökat mycket, men andelen studerande utomlands har minskat.

Det är viktigt att vi på olika sätt stärker internationaliseringen. Vi får säkert anledning att återkomma till detta i en debatt här i kammaren när propositionen kommer.

Herr talman! I slutet av november klargjordes också att den efterlängtrade studiesociala utredningen blir av. En parlamentarisk kommitté kommer att arbeta fram till den 31 mars 2009 och på djupet utreda och analysera viktiga områden såsom studiemedelssystemet, studiesociala frågor och möjligheterna till ökad genomströmning till exempel med hjälp av en examensbonus.

I uppdraget nämns också att kommittén ska ”överväga att föreslå hur framtida beloppsnivåer och fribelopp inom studiemedelssystemet ska se ut” utifrån direktiven. Kommittén ska också ”pröva om hela eller delar av CSN:s verksamhet kan överföras i annan regi” och, inte minst, se över gränsdragningarna mellan studiemedelssystemet och de sociala trygghetssystemen – ett mycket viktigt arbete.

Herr talman! Förståelsen för behovet av att förstärka och vässa kvaliteten i svenskt utbildningsväsende i kombination med en omtanke om studenternas situation och möjligheter att växa som individer och att förkovra och bilda sig är kärnan i alliansens och Folkpartiets politik för högre utbildning. Vi ser studenterna som subjekt och sätter studenterna i centrum. Vi ser dem inte som siffror i kolumner över antal, numerärer, som till varje pris ska upprätthållas och öka oavsett hur verkligheten, omvärlden och resultaten ser ut.

Den ensidiga fokuseringen på kvantitet i stället för på kvalitet är i grunden ett socialistiskt påfund. Det har alltid funnits en förkärlek för det storskaliga, det kvantitativa och det planmässiga hos den vänster som hellre kramar statsmakten än de medborgare som faktiskt byggt upp den.

Det handlar om att inte diskutera dimensionering och kvalitet i samma andetag utan om att använda den högre utbildningen, precis som man använder mycket annat, som ett verktyg för att nå ett för makten ännu högre mål. Det har i Sverige varit att dölja arbetslösheten för att på så sätt förbättra regeringens möjligheter att bli omvald.

Jag vill också, herr talman, säga några ord om behovet av en fungerande grund- och gymnasieskola i Sverige. Detta är nämligen en förutsättning för att vi också ska klara våra höga ambitioner för den högre utbildningen. Om grundskolan och gymnasiet inte klarar att upprätthålla en hög kvalitet på undervisningen så att eleverna förbättrar sina kunskapsresultat blir förstås också den högre utbildningen lidande av detta.

Fler studenter behöver en mer omfattande introduktion i så fall, i praktiken upprepningar av sådant som man redan borde ha lärt sig. Om det brister i förkunskapskraven får den högre utbildningen ta konsekvenserna av misslyckandena i skolan för dem i lägre åldrar.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Därför är alliansregeringens skolpolitik med tidiga insatser när det gäller läs- och skrivförståelse, mer utvärderingar, tidigare betyg, nationella avstämmningar och fortbildning för lärarna också en central del för att förbättra kvaliteten i den högre utbildningen.

Jag vill specifikt betona vikten av det nya meritvärdesystemet för att främja att skolelever i Sverige läser mer främmande språk och mer matematik. Det kommer att förstärka förkunskaperna. Främmande språk är väldigt viktigt med tanke på den internationella miljö som vi befinner oss i.

Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 23 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Fredrik Malms anförande var kanske inte helt och hållet så stringent. I stället var det ganska slarvigt.

Först och främst ser vi inte utbildningen som ett sätt att dölja arbetslöshet, utan utbildning är ett sätt att investera i vår befolkning. Det är helt nödvändigt för att Sverige och svenskt näringsliv ska kunna konkurrera i framtiden. Det handlar om att öka kunskapsnivån, inte om att minska den.

Slarvigt sägs det att Socialdemokraterna liksom inte har vett eller sans när det gäller kvalitet och att vi aldrig har tittat på de här frågorna. Men i *Education at a glance*, som kom för ganska länge sedan, jämförs världens olika länder och utbildningssystem. I den totala utvärderingen är Sverige *etta* när det gäller investeringar i utbildning.

När det gäller högskolesektorn och forskningen ser man att Sverige är det land i världen som satsar näst mest per student på högskolan. Om vi sedan går vidare till lärartätheten är Sverige det land i hela världen som – efter Nya Zeeland – har den näst största lärartätheten.

Det är alltså klart att det här med kvalitet inte är helt oväsentligt när det talas om svensk utveckling av högskolevärlden. I mitt anförande pekade jag däremot på att det behövs ett nytt resursfördelningssystem. Det behövs insatser för att öka andelen disputerade lärare. Det gäller också att ge eleverna mer lärartid. Därför satsar vi socialdemokrater klart mycket mer än alliansen på högskolor och forskning. Bara på forskningssidan handlar det om 2 miljarder kronor mer över tre år jämfört med hur mycket den borgerliga alliansen satsar. Det är klart att det är lite jobbigt för alliansregeringen att höra detta. Då höjer man kanske tonläget.

Jag vill fråga Fredrik Malm: På vilket sätt har alliansregeringen kommit fram till att *inte* göra de forskningssatsningar som utlovades före valet och som Fredrik Malm och Folkpartiet pratade om före valet? Varför väntar man med dem till forskningspropositionen? Varför gör man inte de här investeringarna nu när svensk industri och svenska högskolor säger att det behövs pengar?

Faktum är att det inte blir några plus ute på högskolorna. Det blir minus, och det är ett ansvar som Fredrik Malm, inte jag, bär.

Anf. 24 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Om man tittar på den högre utbildningen enbart utifrån de kvantitativa målen går det ut över kvaliteten; det borde vi kunna vara tämligen överens om. Om det därtill är så att man använder andra verktyg för att mäta arbetslösheten och till exempel inte räknar in latent

arbetssökande – det vill säga personer som pluggar fastän de i själva verket skulle ta ett jobb närhelst de får det; det räknas in i andra länders statistik över arbetslöshet och så vidare – måste också detta självklart vägas in i hela den samlade bedömningen när det gäller hur vi bryter utanförskapet, hur många som vill jobba eller som har arbete men egentligen vill kunna arbeta mer än de gör och så vidare.

Det är mycket viktigt att betona att mandatet för den nya regeringen är att förändra framför allt jobbpolitiken och utbildningspolitiken. De skulle jag vilja säga är de två absolut starkaste mandat den här regeringen har. Det är här kritiken har varit förödande mot hur det var när Mikael Dambergs parti styrde Sverige. Det är just det som gör att vi har en stor legitimitet för att genomföra förändringar nu för att stärka kvaliteten och förbättra Sveriges roll som kunskapsnation.

Det är mycket riktigt att vi satsar mycket på forskning i Sverige. Men det är inte så att vi ska slå oss för bröstet och säga att det är tack vare oss politiker det är så. Vi ska nog tacka Volvo, Astra Zeneca och många entreprenörer och företagare och forskningsstiftelser i Sverige för att det är så.

Anf. 25 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Nej, jag tycker inte att Sverige satsar tillräckligt mycket på forskning. Därför innehåller vår budget 2 miljarder mer på forskningen än den borgerliga regeringens. Det ni säger nu efter valet, att ni har gjort tillräckligt mycket och är nöjda, stämmer inte alls överens med vad ni sade före valet. Det är det ni får äta upp nu. Det är den svekdebatt ni möter på högskolorna i dag.

När man talar om att ni gör stora kvalitetssatsningar verkar det som att ni inte har förstått hur det ser ut på högskolor och universitet. De här 240 miljoner kronorna kommer inte att märkas som en stor investering i kvalitet ute på högskolorna. Varför då? Jo, därför att det finns en löneomräkningsklausul som gör att man räknar upp lönerna med 0,77 procent. De reella löneökningarna är över 3 procent ute på universitet och högskolor. De här 240 miljoner kronorna räcker inte till löneökningarna på universitet och högskolor. Det är verkligheten.

De här stora kvalitetssatsningarna ni talar om och fortfarande hävdar att ni genomför är minus ute i verkligheten. Ute på universitet och högskolor är det minus i budgeten, inte plus. Tidigare sade många högskolor: Tack vare att man byggde ut högskolan, skaffade sig resurser och effektiviserade verksamheten kunde man öka budgeten ändå och därmed överleva. Nu drar ni in på platserna plus att ni inte kompenserar för löneökningarna, och då skapas det ett budgetminus på väldigt många universitet och högskolor där kvaliteten drabbas, inte förbättras. Det är verkligheten.

Jag vill avslutningsvis säga att det två gånger under debatten påstås att vi inte satsar på studiemedel för de högskoleplatser som vi föreslår. Jo, det finns i vår budget. År 2008 är det 140 miljoner, 180 miljoner år 2009, 260 miljoner kronor år 2010. Då har vi rätt ut den frågan.

Anf. 26 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Det är alltid mycket lättare att sitta i opposition, vi har också gjort det under en längre tid. Det var roligt att reservera sig nästan 80 år i sträck. Nu får vi styra och ta ansvar. Då märker vi att det från

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Socialdemokraternas sida blir väldigt mycket mer pengar i en oppositionsbudget än vad det blev när man satt i majoritet. Vi märker att man från Vänsterpartiets sida agerar så att en utgift finansieras med en utgift till. Det är möjligt att det inom matematiken är så att två minus blir ett plus, men det är väldigt svårt att få en sådan budget att i praktiken gå ihop om man ska styra.

Herr talman! Vi satsade förra året 200 miljoner extra på forskningen, i år 300 miljoner och nästa år 400 miljoner. Det blir, om jag räknar rätt, 900 miljoner. Det kommer utöver de grundanslag och annat som vi givetvis satsar. Jag vet inte om Mikael Damberg själv har lyckats trollda bort de här satsningarna.

Det hänvisas till pris- och löneomräkningen. Det är någonting som infördes i början av 90-talet, inte på lönerna utan på priserna. Det var Anne Wibble som var finansminister. Man ville inte kompensera precis fullt ut till offentligt finansierade institutioner, myndigheter och annat av det enkla skälet att det måste finnas incitament att också effektivisera och förbättra sin verksamhet.

Det har rätt enighet om detta. År 1997 eller 1998 – rätta mig om jag har fel – förstärkte den socialdemokratiska regeringen detta – Göran Persson – genom att också införa detta för lönerna. Det är egentligen Mikael Dambergs parti som har infört det, och det har rätt enighet om det. Det är möjligt att ni vill ta bort det nu i opposition. Men ingen verksamhet mår bra av att inte ha ett tryck på sig att förbättra och effektivisera verksamheten.

Anf. 27 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag vill kommentera det som Fredrik Malm tog upp i replikskiftet med Mikael Damberg om vår budget. Om Fredrik Malm går igenom den och läser i rutorna för totalsumma och resultat kommer han inte att hitta ett enda minustecken, utan vår budget går ihop, och dessutom får vi pengar över. Det finns inga problem med den budgeten, utan vi satsar inom det här området bland annat på fler disputerade lärare. Vi har en linje att på sikt se till att alla högskolor ska ha minst 50 procent disputerade lärare.

Det jag begärde ordet för är att Fredrik Malm talade om att man vill öka satsningarna. För att få en bättre kvalitet på studierna på högskolor ska man göra satsningar tidigare, i gymnasieskolan och ännu tidigare än så.

Det finns elever som väljer att ta en yrkesexamen eller lärlingsexamen. Några av kärnämnen ska nu bort för dessa. Kan Fredrik Malm svara på vilka ämnen det är som ska bort? Det kommer kanske att bli ett eller två ämnen kvar. Vi vet i alla fall att historia är säkrad för alla. Men vilka ämnen ska bort – samhällskunskap, idrott, estetisk verksamhet, religion, naturkunskap?

Jag kan berätta för Fredrik Malm att jag för inte så länge sedan var i Växjö och besökte studenter som läste ett program för att så småningom bli till exempel polis eller brandman. För dem räcker inte de ämnen som ingår, utan man måste läsa vidare. Det är väl under den kategori som kommer att hamna under yrkesexamen, antar jag. Om man tar bort ännu fler kärnämnen gör man det ännu svårare för de här eleverna att gå vidare, och det är ändå deras enda möjlighet för att komma till högskolan.

Vad gör man för dem? Vad gör man i verkligheten för att bredda rekryteringen, för att se till att alla faktiskt får en riktig chans och inte en halvdan chans?

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 28 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Den viktiga fråga vi ska ställa oss, mot bakgrund av de många avhoppen i svensk skola, mot bakgrund av att många elever som har gått ut skolan inte upplever att de har de kunskaper som arbetslivet kräver om man vill ut och jobba tidigt och utifrån Rossana Dinamarcas resonemang om att vissa ämnen kommer att försvinna, är: Hur kommer det sig att det på yrkesprogrammen i dag saknas kunskaper hos eleverna, och hur kan vi förbättra de här utbildningarna? Då är frågan snarare vad det är som fattas, inte vad som kommer att lyftas bort.

Vi har ambitionen när det gäller de poäng som krävs för att nå behörigheten – alltså kärnämnesblocket på ungefär 800 poäng – är att det inte ska vara hugget i sten att det ska vara precis 800 eller 900 eller 750 eller så, för det är i grunden ett politiskt beslut. Men det avgörande är att vill vi vässa yrkesutbildningarna i Sverige och ge möjligheten för den här stora gruppen ungdomar, många av dem hoppar av i dag, att gå en yrkesinriktad gymnasieskola och därefter komma ut i arbetslivet måste vi stärka yrkesinslagen i skolan. Det är den centrala poängen.

Vår uppfattning från alliansens sida – vi har gett uttryck för den många gånger tidigare – är att vi inte kan forma en skola utifrån att alla ska bli akademiker eller att alla ska bli behöriga till högre studier eftersom avhoppet är så många som de är. Därför är den relevanta frågan: Vad är det vi kan lyfta in i de här utbildningarna för att förbättra dem? Den frågan kan jag passa tillbaka till Rossana Dinamarca. Vad är du beredd att avstå från i de här utbildningarna?

Anf. 29 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Fredrik Malm svarade inte på min fråga. Jag hoppas att han i sin andra replik svarar: Vilka ämnen är det som ska bort? Vilka ämnen är det som inte är viktiga nog för de här eleverna som ska ut i yrkeslivet men också ska vara delaktiga samhällsmedborgare? Vilka ämnen, Fredrik Malm? Är det samhällskunskap, naturkunskap, idrott, estetisk verksamhet, religion? Vilka ämnen ska bort? Ni har bestämt att de här eleverna ska ha bara 500 poäng i kärnämnen.

Javisst, det är många elever som i dag går på det individuella programmet, alltför många. Det är många som inte klarar av gymnasiet. Men ingenting blir bättre av att de luras, att de har klarat gymnasiet när det sedan inte finns någon annan möjlighet. Ni skär ju ned ordentligt på vuxenutbildningen, smalnar av vägarna in till den högre utbildningen, tar bort 25:4-regeln och ökar på meritpoängen. Vem gynnar detta? Inte är det de som har valt att gå ett yrkesprogram eller lärlingsprogram.

Jag vill nu veta, Fredrik Malm, vilka ämnen som ska bort. Låt mig vara den som avgör om det är intressant att veta eller inte.

Vi satsar på fler i personalen. Vi tror inte på att tester, nationella prov eller tidiga betyg är det som avgör om man får ökade kunskaper eller inte. Vi tror att det behövs fler välutbildade lärare i skolan. Vi vill göra en ordentlig satsning redan från förskolan, se till att det finns bra fritids och bra skolbarnomsorg. På det sättet kan vi öka kunskaperna. Vi vill se

till att det finns bra, öppna skolbibliotek så att läsandet stimuleras. Det avgörs inte av en treårig satsning på att läsa, skriva och räkna. Det görs med långsiktiga och permanenta lösningar.

Anf. 30 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Ibland när man lyssnar på Vänsterpartiet får man uppfattningen att Sverige verkligen har ett genuint konservativt parti. Vänsterpartiet är den stora bevararen av den skola som svenska folket i allmänhet bedömer har misslyckats med sitt grundläggande uppdrag, nämligen att rusta den svenska unga generationen för en framtid i en globaliserad miljö som kräver mycket av dem. Kunskapsresultaten är för låga i dag. Lärarnas situation är för dålig, ordningsproblemen är för stora och avhoppet är för många.

Då kommer Vänsterpartiet och säger att det viktigaste är att vi fixerar oss vid exakt den modell eller exakt den ordning som har varit tidigare och att vi inte kan genomföra några förändringar. Men då kommer problemen att bestå.

Utgångspunkten för oss är hur vi kan förbättra den svenska skolan och hur vi kan ge ungdomar som snabbt vill ut i arbetslivet en chans att få en bra yrkesutbildning. Vi tycker att det är väsentligt att titta på vilka komponenter som kan föras in i utbildningen. Det är det som är utgångspunkten för vårt arbete.

Anf. 31 EVA JOHANSSON (kd):

Herr talman! Jag vill gärna börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande nr 1 och avslag på samtliga motioner. Därmed har jag sagt en viktig sak under det här anförandet.

Herr talman! De förbättringar som vi kristdemokrater vill göra för högskolan har sin utgångspunkt i kunskap, valfrihet och trygghet. Högskoleutbildningen ska inte bara ge studenterna specifika ämneskunskaper för ett framtida yrke utan den måste också leda till personlig utveckling, samhällsengagemang och kritiskt tänkande.

Törsten efter kunskap är ett av de mest framträdande dragen hos människan. Den har resulterat i att människan under historiens lopp har skaffat sig alltmer kunskap om tillvaron. Det är kunskap som ska utvecklas inom ramen för de värderingar som garanterar människovärdet och den etiska bas som samhället vilar på. Därför är det bra att fler under senare år har fått tillgång till hög utbildning.

Däremot är det naturligtvis inte bra att kvaliteten har blivit lidande, att var och varannan högskola kan berätta om att grundutbildningens kritiska och utvecklande inslag har ersatts av en utbildningsfabrik som på löpande band ska klara av student efter student.

Kristdemokraterna ser två orsaker. Den ena orsaken är det nuvarande resursfördelningssystemet. Vi har funderat en hel del runt frågorna, och vi har presenterat olika förslag. Det har för oss varit mycket glädjande att se att Resursutredningens problembeskrivningar och en del av tankegångarna i förslagen ligger mycket nära vad vi har fört fram.

Den andra orsaken – och den tas också upp av Resursutredningen – är den underfinansierade kraftiga utbyggnaden av högskoleplatser som Socialdemokraterna har stått för på 2000-talet. Jag är lite förvånad över att Socialdemokraterna i sina budgetförslag föreslår ytterligare högskole-

platser och fortsätter att trampa på en stig som ett krympande antal anser vara rimlig.

Varför anser man att det är en dålig idé att i stället fylla varje befintlig plats med akademiskt innehåll? Det kanske inte vore så dumt.

Socialdemokraterna har skrivit i sin motion: Tillväxt och välfärd förutsätter en hög utbildningsnivå i hela befolkningen. Kunskapssegregation innebär att samhället inte tar vara på alla de människor och de kunskaper som finns i samhället. Ojämligheter i tillgången till utbildning betyder dessutom ojämlikheter i makt både över det egna livet och i samhället.

Men likväl vill Socialdemokraterna inte ägna den strukturella svaghet man själv byggt in speciellt stor tanke. Den akademiska högskolan har blivit allena saliggörande. Socialdemokraterna vänder sin egen arbetartradition ryggen och gör absolut inget för att förbättra den skeva balans vi ser mellan akademisk högskola och kvalificerad yrkesutbildning. Det finns inte heller förslag på hur denna kvalificerade yrkesutbildning ska ges bättre kvalitet, stabilitet eller rättssäkerhet utan överlåter detta åt den borgerliga utredningen med sikte på just en yrkeshögskola.

Detta är rätt märkligt eftersom KY har visat sig ge bra resultat när det gäller anställningsbarhet efter utbildningen. KY bidrar till en hög utbildningsnivå som svarar mot de lokala företagens behov och leder till fler arbeten. Det är en mycket intressant paradox. Socialdemokraternas hejdlösa satsning på högskolan ökar i realiteten utbildningsklyftorna i Sverige. Vi får en ökad spänning mellan det stora antal som får akademisk utbildning och dem som får leva med sin gymnasiala yrkesutbildning – ganska bräcklig efter de socialdemokratiska åren vid makten.

Herr talman! Sverige har en god position inför framtiden. Sverige satsar en stor andel av bnp på forskning och att Sverige ska ha en plats bland de ledande nationerna. För detta har vi att tacka framstående forskares insatser under flera decennier. Forskningens frukter skördas på väl rotade träd efter lång tid av kultivering. Nobelpristagaren Arvid Carlsson är en av dem som brukar påminna oss om detta. Att Arvid Carlsson är den enda svensk som har fått Nobelpris sedan 1983 kan för övrigt stämma till en viss eftertanke just dessa dagar.

Forskning är en investering för framtiden, och kunskap är Sveriges framtida basindustri – vår mest bärkraftiga bro till framtida välbefinnande. Därför blir jag, liksom många med mig, bekymrad över den signal som Socialdemokraternas ordförande Mona Sahlin sände till det internationella forskarsamfundet när hon i stället för att närvara vid Nobelfestligheterna valde att gå på en rockkonsert. Ett sådant agerande kan uppfattas som att det ledande skiktet inom den svenska socialdemokratin inte avser att prioritera forskning eller att på bästa sätt värna om och tillvarata forskningens möjligheter.

Sverige behöver en framtidsinriktad forskningspolitik som ger vårt land de bästa förutsättningarna för kunskapsutveckling och välfärd. Då är det inte minst viktigt att ta vara på den kompetens som finns i dag i Forskar-Sverige, att se till att forskare efter avlagd forskarexamen kan få möjlighet att forska vidare och meriteras ytterligare för en framtida vetenskaplig karriär. Det handlar om forskarassistenttjänster. Det handlar om olika insatser för att ta till vara dem som har doktorerat och har en kunskap som behövs för framtiden.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

På samma sätt som Sverige har en i förhållande till folkmängden extremt stor produktion av till exempel fordon, pappersmassa, stål, IT-system och läkemedel måste vi för framtiden ha en överandel av FoU och forskningsframsteg. Det är nödvändigt att investera i forskning för att trygga vår försörjning och för att skapa ett samhälle med god hälsa, god miljö och god livskvalitet. Forskning är långsiktigt en förutsättning för välbefinnande. Kunskapsutveckling är också en omistlig del av den mänskliga kulturen och har ett egenvärde. Det måste finnas gott om plats för fritt vald forskning inom en fri högskolesektor utan onödig politisk styrning.

Herr talman! I den föreliggande budgeten tar Kristdemokraterna tillsammans med Allians för Sverige ytterligare ett steg för att säkerställa en god forskning. Om man däremot tittar i Socialdemokraternas budgetalternativ och anslag till forskning kan man se att det uppstår vissa problem. Vi har tidigare hört ett antal exempel på hur man räknar hit och dit.

Jag blev lite konfunderad när jag läste motion Fi277 av Mona Sahlin med flera. Där framgår det att mer ska satsas på forskning, 400 miljoner kronor. Under utgiftsområde 14 står det också: "Vi socialdemokrater är kritiska till regeringens nedläggning av Arbetslivsinstitutet." Vidare står det: "Vi vill avsätta en del av de ökade forskningsanslag som vi föreslår till just arbetslivsforskningen."

Den som då tittar på utgiftsområde 16 i motionen hittar dock inte någon specificering. Den specificeringen finns inte heller i utgiftsområdesmotionen Ub556 av Marie Granlund.

En grundprincip är att förslag bör vara finansierade, oavsett om man sitter i opposition eller majoritet. Min självklara fråga till Mikael Damberg måste bli: Hur stor del av de 400 miljoner kronorna som är Socialdemokraternas forskningssatsning inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning är det egentligen som ska brandskattas och övergå till utgiftsområde 14 Arbetsliv? Med tanke på att budgeten för Arbetslivsinstitutet omslöt 374 miljoner kronor år 2006 borde det kvarstå 26 miljoner till den offensiva forskningen i Socialdemokraternas förslag.

Anf. 32 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag hade först inte tänkt begära ordet, men efter dessa rallarsvingar känner jag mig ändå föranledd att gå upp i talarstolen.

Det första jag måste säga är att det kanske är ännu mer anmärkningsvärt att skolminister Jan Björklund inte deltar i kammaren när vi diskuterar skolbudgeten än att Mona Sahlin inte är med på festen efter prisceremonin för att hon ska titta på den stora kungen Bruce Springsteen. Men det kan vi kanske debattera i något annat sammanhang.

Jag har ingen annan uppfattning om kvalificerad yrkesutbildning. Det är jätteviktigt att satsa på kvalificerad yrkesutbildning. Men i den här diskussionen blottläggs en väldigt ideologisk skillnad mellan höger och vänster i utbildningspolitiken. Det är inte första gången högern i svensk politik föraktfullt har talat om att alla barn och ungdomar som växer upp i det här landet inte behöver utbildning. Men att gå så långt som att säga att den hejdlösa satsningen på högre utbildning som Sverige har genomfört har ökat utbildningsklyftan i samhället är ett tämligen unikt uttalande till och med från en borgerlig politiker.

Vi läser i betänkandet att andelen högskolenyborjare från arbetarhem har ökat från 18 till 25 procent åren 1994 till 2006. Det är en framgång, i alla fall utifrån mitt perspektiv, att fler människor från arbetarhem väljer att studera vidare på högskolan. Jag är inte av den uppfattningen att alla begåvade barn är barn till akademiker eller tjänstemän. Jag tror att det finns väldigt begåvade arbetarbarn också som inte får chansen i dagens system. Därför har Sverige och svenskt utbildningsväsende en tradition av att försöka bryta social snedrekrytering och ge alla barn och ungdomar chansen att förverkliga sina utbildningsdrömmar.

Men det här ligger ju i linje med högerns utbildningstradition där man motarbetade den nioåriga grundskolan, motarbetade gymnasieskolan och föraktfullt avvisade Kunskapslyftet där vi satsade på vuxenutbildningen. Nu har man igen motarbetat flera utbyggnader av den högre utbildningen i Sverige. Jag tror att det är centralt för Sverige möjligheter att konkurrera i framtiden, men det är också en rättvis politik. Det bra att det har blivit tydliggjort i dagens debatt att vi har helt olika syn på detta.

Anf. 33 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! En sanning blir inte större för att man höjer rösten, Mikael Damberg. Vi kan väl i alla fall vara helt överens om att arbetarklassen har varit sviken i tolv år. Den har varit sviken under en lång tid av socialdemokratiskt styre. Vi sviker inte. Vi tror nämligen att de barn som kommer från studieovana familjer behöver en tydligare stöttning. Den stöttnen vill vi ge direkt i grundskolan. Det är att inte svika dem som har en studieovan hemmiljö. Ni har svikit, vi gör det inte. Vi gör en tydlig satsning i de tidiga åldrarna. Vi gör också en tydlig satsning på lärarutbildningens kvalitet. Det handlar om att stötta barnen från tidig ålder.

Dessutom tror vi att begåvning kan ta sig olika uttryck. En del har en stark begåvning med inriktning mot forskning och högre utbildning. Andra har en handens begåvning som vi värdesätter. Vi vill också göra det möjligt för människor som har den typen av kunskap att få kvalificerade yrkesutbildningar. Vi gör rejäla satsningar för att olika typer av kunskaper ska uppvärderas från tidig ålder och genom hela livet.

Dessutom har vi, till skillnad från Socialdemokraterna, beslutat att alla har rätt till gymnasiekompetens. Man ska inte bara ha en möjlighet, utan man har rätt till gymnasiekompetens. Det, Mikael Damberg, är en rejäl satsning för dem som vill göra ytterligare en prövning.

Anf. 34 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det var Socialdemokraterna som byggde ut den kvalificerade yrkesutbildningen. Det är jättebra att den borgerliga regeringen gillar KY. Jag har ingenting emot det. Det är bra att vi är överens om det.

Jag tror, till skillnad från Kristdemokraterna, att de tidiga insatserna ska ske redan i förskolan. Det är första steget på det livslånga lärandet. Då behöver vi inte reformer som vårdnadsbidrag eller barnomsorgspong där man tar bort kvalitetspengar från förskolan och gör någonting annat av dem. Vi kan säkert ha en debatt om detta i andra sammanhang.

Låt oss gå in på de yngre åldrarna. Det behövs tidiga insatser där. Vi är tydliga med det. Vi går vidare till gymnasieskolan. Där sänker den borgerliga regeringen kunskapskraven på två av tre inriktningar i den nya gymnasieskolan. Det är helt fel väg att gå. Sedan går vi över till komvux

och vuxenutbildningen där man skär ned och tar bort en tredjedel av platserna. Sedan kommer vi vidare till högskolan där man försöker minska antalet platser och framför allt ändra intagningsreglerna så att människor med arbetslivserfarenhet, som har varit ute i produktionen några år och vill tillbaka till högskolan eller kanske tvingas tillbaka till högskolan för att kunna behålla sitt jobb eller få sitt drömjobb, får svårare att komma in. Det är en konsekvent politik för att sortera och begränsa människor som kommer från studieovana familjer. Det är en konsekvent politik. Det ska jag ge den borgerliga regeringen rätt i, men tyvärr är det fel politik. Vi skulle behöva en helt annan inriktning.

Anf. 35 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Visst kan vi vara överens om att vi inte är överens. Det är alldeles tydligt. Men det är bra när vi blir tydliga i debatten, och det är bra när skillnaderna också blir tydliga. Det tycker jag är viktigt.

Naturligtvis finns det stora skillnader på hur vi över huvud taget ser på människor, kanske framför allt på människors möjligheter, förutsättningar och önskemål. Den stora skillnaden kanske helt enkelt handlar om att vi tror att människor är olika. Vi tror inte att alla ska göra samma val. Vi vill inte peka med hela handen och säga: Gör så här så är ni duktiga. Ni ska alla in på högskola och universitet, oavsett om ni vill, trivs eller kan. I stället tror vi på mångsidighet. Vi tror på ett knippe av möjligheter, och vi uppvärderar all typ av kunskap. Ja, där skiljer vi oss åt.

Den stora fråga som irriterar många i oppositionen gäller den, som man kallar det, nedskärning som vi gör. Man skulle också kunna formulera det på ett annat sätt och säga att det handlar om anpassning. Om man upptäcker att det står en mängd tomma platser på universitet och högskolor och ingen söker till dem kan man givetvis säga att vi ska öka antalet platser, för då kanske fler söker till platserna. Möjligen blir det ännu fler tomma platser. Vi tycker att en anpassning till efterfrågan är ett lämpligare sätt att handskas med skattemedel.

Anf. 36 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Vi som för den här debatten kan gratulera oss själva till att vi av våra partier fått uppdraget att ägna oss åt detta viktiga område. Man skulle önska att kammare och läktare var fyllda av människor när diskussionen förs, men riktigt så är inte fallet.

Ekonomer bedömer numera att mer än hälften, kanske så mycket som 90 procent, av den tillväxt som äger rum beror på ny kunskap. Den siffran påminner oss om hur avgörande det här politikområdet är. Som flera redan påpekat i debatten påminnes vi nu på morgonen om hur kunskap och vetenskap också blir avgörande för mänskligheten när den ska lösa sina avgörande framtidsfrågor, till exempel frågan om klimathotet. Dessutom påminnes vi svenskar om vår lysande vetenskapstradition. Svante Arrhenius nämndes som den förste som utan datorer, med hjälp av handskrivna ekvationer, räknade ut att växthuseffekten skulle komma att äga rum. Det kan även påpekas att de allra flesta forskare som mäter växthuseffekten använder Celsius temperaturskala, och även Celsius var svensk vetenskapsman.

Med all rätt riktades uppmärksamheten i dag mot Bert Bolin, en numera aldrig men en gång i tiden mycket framstående svensk vetenskapsman. Han var en av initiativtagarna till IPCC, som gör att vi nu har fakta att falla tillbaka på när vi diskuterar kampen mot klimathotet. Det är vår uppgift, vi som har ansvaret för det här politikområdet, att se till att den kunskapstraditionen förs vidare.

Ett litet problem är att vi när vi för denna diskussion använder samma värdeord. I och för sig är det väl inte bara ett problem utan också en fördel att vi alla säger att Sverige ska ha en högskola i världsklass, att alla ska kunna förverkliga sina drömmar och så vidare. Men om man som åskådare sitter på läktaren och försöker förstå de politiska skillnaderna kan det vara lite svårt. Det kräver att man på något sätt höjer sig över värdeorden, och kanske till och med över den lite tröttsamma anslagsdiskussionen. Det krävs en väldig insikt i ämnet för att inse att om vi till exempel ökar antalet vuxenutbildningsplatser kräver detta ytterligare studiemedel, och därmed måste vi öka CSN-anlagen i motsvarande grad. Om man glömt bort det har man gjort det lite för lätt för sig. Det är dock inte så lätt att förstå om man följer den här diskussionen utifrån.

Jag skulle ändå vilja säga att jag tycker att den tidigare majoriteten slarvade med kunskapspolitiken på ett antal områden. Ett sådant var ungdomsskolan. Jag kan påstå det och som bevis anföra att DN Debatt var och varannan månad publicerar artiklar där företrädare för den dåvarande majoriteten erkänner att de hade fel skolpolitik och nu ska ändra den. Nu ska de bli mer lika alliansen och Folkpartiet. Det är ett bevis på att den skolpolitik de förde inte var bra och något som även utomstående kan förstå.

Var det inte till och med så att vänsterpartiledaren i en artikel på DN Debatt skrev att också Vänsterpartiet haft fel skolpolitik och att den nu ska bli mer lik alliansens? Det måste kännas lite genant för er att ni under den tidigare perioden likt ståndaktiga tennsoldater förfäktade den politik som ni nu dömer ut som felaktig. Detsamma gäller er politik i fråga om yrkesutbildning. Till och med LO:s ordförande har skrivit, på samma debattplats, att den politik som förts inte givit ungdomar som vill ha en gedigen yrkesutbildning tillräckliga möjligheter och att det måste ske en förändring. Den nya politiken innebär att arbetarklassen nu får den politik som dess fackföreningsledare efterfrågar.

Rossana Dinamarca sade att vi inte uppvärderar yrkesutbildning och att vi nedvärderar arbetarklassen. Men arbetarrörelsens egna fackliga företrädare efterfrågar ju den politik som vi för. "A working class hero is something to be", sjunger Bruce Springsteen, för att tala med en poet som den politiska grenen av arbetarrörelsen uppenbarligen föredrar framför Nobelfest.

Det tredje området gäller högskole- och forskningspolitiken. Det har av dagens debatt framgått att anslagsutvecklingen under de år ni var i majoritet och hade ansvaret var bekymmersam. Den budgetutveckling som då var innebar att anslaget gröptes ur. När ni nu är i opposition, och inte behöver vara så noga med att nya studenter också ska ha studiemedel och sådant, är det lätt att få fram nya medel. När det däremot gällde att få fram riktiga pengar var det mycket, mycket svårare.

Mikael Damberg sade att regeringen har bestämt sig, och så är det. Vi har en mycket tydlig prioritering. Det kom nya månadssiffror från Ams i går som visar att den öppna arbetslösheten är 3,1 procent. Det är den lägsta siffran sedan den sifferserien inleddes. Antalet nyanmällda platser var i november det högsta på flera årtionden.

Vi har bestämt oss, ja. Det är jobblinjen som gäller. Vi prioriterar en ny politik för att få fram nya jobb. Därmed har vi gjort en del skatteförändringar – jobbskatteavdraget, avskaffandet av förmögenhetsskatten – som stöder den jobbpolitiska inriktningen. På längre sikt är emellertid hög kvalitet i utbildningen en helt avgörande faktor för att den politiken ska bli framgångsrik också i fortsättningen. Det är därför vi för den politiken.

Jag vill passa på att tacka utbildningsutskottet för dess medverkan i den ganska dramatiska och intensiva politikomläggning som nu sker. Det har inneburit mycket arbete inte bara för oss på departementet utan också för er i utskottet.

Det här med anslagssystemet till högskolan är lite krångligt, och det har framgått av denna debatt att inte ens de som sysslar med detta dagligen riktigt har förstått systemet.

Det nuvarande systemet – som vi alla hoppas ska förändras – bygger på att högskolan får pengar bland annat i förhållande till hur många studenter de räknar med att utbilda. Visar det sig att det kommer färre studenter blir man återbetalningsskyldig. Dock är det inte så som Mats Pertoft sade här att denna återbetalningsskyldighet uppstår omedelbart. Underproduktionen som anslagsteknikerna kallar det är 1 miljard vilket Mats Pertoft så riktigt påpekade. Man behöver dock inte betala in den summan omedelbart, utan man har tre år på sig. Under den tiden ska man naturligtvis jobba hårt för att försöka attrahera fler studenter. Även jag tycker förstås att det är en fördel att de platser man har inrättat verkligen fylls.

Vi har inte på något sätt dragit in den miljarden, men man får bara röra den om man får nya studenter. Poängen med de 240 miljoner som vi har tagit från platser som i allt väsentligt är tomma är att man måste använda dem för kvalitetssatsningar. Där behöver man inte invänta nya studenter, utan dem ska man använda ändå. Det är den anslagstekniken som inte ni riktigt verkar ha förstått.

Sedan lång tid tillbaka arbetar vi i Sverige med fyraåriga planeringsperioder för forskning. Det är klart att man i begränsad utsträckning även mellan de beslutstillfällena kan tillföra extra medel, och jag är stolt över att jag mellan två sådana beslutstillfällen har fått fram 900 miljoner. Men ska man få en långsiktighet i detta är det naturligtvis framför allt vid forskningspropositionerna vart fjärde år som betydande resurser ska tillföras.

En fråga uppstår när man hör Mikael Damberg här. Är det ni nu har allokerat till forskningen för de kommande åren enligt er uppfattning tillräckligt för att Sverige ska stå starkt i den internationella forskningskonkurrensen och till exempel nå enprocentsmålet? Själv är jag övertygad om att det kommer att vara alldeles för lite. Jag hoppas och tror att regeringens forskningsproposition kommer att innehålla större resurser än dem ni har föreslagit.

Men pengar är inte allt, utan det handlar också väldigt mycket om andra kvalitetsåtgärder. Där är just detta med lärosätenas och forskningsinstitutionernas frihet väldigt avgörande. När man lyssnar på oppositionen kan man tro att det råder upprorsstämning mot regeringen på våra lärosäten. Så är det inte alls. Jag har nu besökt samtliga universitet i Sverige, och det finns både betydande förhoppningar på regeringens politik och ett konstaterande att det vi har levererat detta första år med utskottets benägna medverkan är i helt rätt riktning. Styrelsereformen var rätt. Det är rätt att slå ihop Lärarhögskolan i Stockholm med universitetet. Det är rätt att tillföra kvalitetsmedel i stället för att satsa på fortsatt kvantitativ utbyggnad och så vidare.

Vi ska fortsätta den här vägen, för just en kombination av ökade resurser och vaktsläende om akademisk frihet är en framgångsväg. Den uppskattas på universiteten och högskolorna, och jag är övertygad om att detta också gör att Sverige står starkt i en hårdnande kunskapskonkurrens.

(Applåder)

Anf. 37 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Vi kan börja med att konstatera att Lars Leijonborg är långt ifrån någon *working class hero* om man tittar på den politik som den borgerliga regeringen just nu bedriver. Det handlar om otillräckligt med pengar till den forskning som utvecklar industrin och Sveriges konkurrenskraft. Det är sämre kvalitet på yrkesprogrammen. Det är mindre pengar till vuxenutbildningen. Det går liksom åt fel håll när det gäller dessa frågor.

Det är lite intressant. Vi kunde ha skrivit under på inledningen i Lars Leijonborgs anförande – att Sverige ska konkurrera med kunskap, kvalitet, forskning och högre utbildning. Det är viktigt för Sverige. Vad sades? Jo, att 90 procent av tillväxten beror på ny kunskap. Då borde vi fokusera debatten och försöka bli överens om just detta.

Då blir jag orolig, för detta är ändå en budgetdebatt som handlar om vilka prioriteringar vi gör i budgeten. Lars Leijonborg har ett resonemang som säger att på kort sikt måste vi prioritera avdragsrätt för hushållsnära tjänster. Därför satsar regeringen 1,3 miljarder kronor i budgeten på att man ska få avdrag om man får löven krattade eller har ett grillparty vid sitt sommarhus vid Medelhavet. Det är möjligt att dessa 1,3 miljarder kronor gör mest nytta för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft, eller så är det som egentligen borde göras det som Lars Leijonborg säger ska göras på lite längre sikt. Då handlar det om högre kvalitet på högre utbildning och forskning.

Jag tycker att dessa vägval låter obehagliga för en regering att ta ansvar för, men det är ändå ni som gör dessa vägval. Trots att ni genomför offentligt stora skattesänkningar och gör en omläggning av politiken som är djupt orättvis försöker vi i vårt budgetalternativ avsätta tillräckligt mycket pengar för de framtidsinvesteringar som krävs både för Sverige som nation och för de unga människor som i dag går på gymnasiet och drömmer om att göra en utbildningsresa och studera på högskolan. Vi måste klara av och orka med att göra båda delarna – satsa både på våra ungdomar och mer på kvalitet och forskning. Och i det blir regeringen högskolorna och universitetsvärlden svaret skyldig.

Anf. 38 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Detta är som sagt en budgetdebatt. Jag försökte ta lite hänsyn till publiken, för det kan ju inte vara så lätt för alla att följa denna budgetteknik. Men med tanke på att det är så få som lyssnar på läktaren går jag ändå in på lite teknik apropå det där med att vi skär ned på yrkesutbildningen.

Ni kritiserade mig kraftigt för att jag föreslog riksdagen ett avskaffande av rekryteringsbidraget. Var finns återinförandet av rekryteringsbidraget i ert budgetalternativ? Det har ju försvunnit. Ni skrek när det avskaffades, men ni återinför inte, vad jag kan finna, något rekryteringsbidrag i ert alternativ.

Jag har inte ansvaret för yrkesutbildningsfrågorna i regeringen, men jag hade ändå åtagit mig att på Arlanda möta det svenska yrkeslandslaget när man återkom från VM i Tokyo med två bronsmedaljer och många hedersomnämningar häromveckan. Jag var väldigt stolt över det, för jag tycker att det var ett hedersuppdrag. Bland flera av dem jag talade med då – detta svenska yrkeslandslag stöds av Svenskt Näringsliv och av fackföreningsrörelsen – rådde en stor enighet, både i mottagningskommittén och bland dem som hade varit i Japan, om att inriktningen på den socialdemokratiska yrkesutbildningspolitiken var mycket olycklig.

Jag vill inte göra något generellt påstående, men när det gäller yrkesutbildningspolitiken förtjänar jag och den nuvarande regeringen bättre benämningen *working class hero* än Mona Sahlén och hennes parti.

Anf. 39 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det är ändå lite symptomatiskt att högskole- och forskningsministern inte vill tala om högskola och forskning utan om yrkesutbildning. Vi kan gärna ta den debatten, men det säger något om att man är lite besvårad över att nu möta argument som säger att Lars Leijonborg stod i valrörelsen och sade att det skulle bli stora kvalitetssatsningar på högskolorna, när det nu blir minus när man räknar lokalt.

Man trodde att det skulle bli stora forskningsanslagshöjningar, och nu visar det sig att de forskningsanslagshöjningar som finns inte räcker till och att det behövs mer. Och jag kan svara på frågan. Detta är inte något slags målsättning för ett socialdemokratiskt budgetalternativ, utan det var vad vi orkade prestera i det budgetläge som den borgerliga regeringen nu har presenterat för oss.

Jag läste Expressens ledarsida i dag. ”Utslagning à la Nuder” stod det, och det som är intressant med den kolumnen är att liberaler i Sverige nu öppet argumenterar för en helt annan jobbpolitik, och du gjorde det också. Jobbpolitiken nu handlar om att produktivitetens utvecklingen i Sverige har gått för långt. Så här står det: I världens modernaste land fanns det inte plats för lågproduktiva företag. Detta är problemet. Sedan säger man: Många politiker, inte minst bland socialdemokrater, verkar tycka att det är en bra utveckling. Vi ska inte konkurrera med låga löner utan med högutbildad arbetskraft, säger ledaren, indignerad över att det här är någonting negativt. Vidare säger man: De som tjuvar om produktivitetens utveckling borde stanna upp och ta sig en allvarlig funderare. Vad är det för samhälle man egentligen skapar?

Jag skulle vilja säga precis tvärtom. Kan du ta avstånd från den här artikelns inriktning, att Sverige inte behöver en högre produktivitetens-

veckling? Det vi talar om är svensk industris konkurrenskraft. Det är företagens möjligheter att betala höga löner i framtiden, att vi faktiskt får tillräckligt många jobb som det går att leva av i den framtida ekonomin.

Här finns det en stor ideologisk skillnad mellan vänster och höger i svensk politik. Vi är oroadе över att regeringen gör fel budgetprioriteringar. Man prioriterar lövkraftning i stället för forskning och högre utbildning, och det kommer att leda fel.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 40 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Om alternativet för en person är att stanna kvar hemma, kanske ligga i sängen, och kvittera ut bidrag eller att se till att vår stadsmiljö med våra parker blir vackrare tycker jag att det är bättre att vi värnar vår stadsmiljö och att människors värdighet hävdas så att de känner att de bidrar, att de lever på sin egen lön och inte behöver leva på andra. Om det i statsräkenskaperna bokförs som en lägre produktivitet tycker jag ändå att det innebär att Sverige står starkare, därför att den utslagning och det utanförskap som vi har haft i Sverige skapar ett djupt, långsiktigt problem som jag anser att det är helt rätt att vi nu attackerar kraftfullt. Det var det uppdrag vi fick från väljarna.

På längre sikt är det naturligtvis oerhört viktigt att svensk produktivitet på nytt ökar. Därför är det avgörande med stora forskningssatsningar, bättre infrastruktur och ett bättre företagsklimat. Allt det står på alliansens agenda, och vi har tagit beslutsamma steg i den riktningen.

Men att produktiviteten just nu registreras som låg är ju en effekt av att vi har lyckats så fantastiskt bra i vår jobbpolitik, och vi tycker att det är en rättvisepolitik. Det är i hög grad att skapa ett mänskligare och mera sammanhållet Sverige. Det tänker vi inte ändra på. Däremot ska vi göra ännu mer framöver för att med hjälp av stora forskningssatsningar bidra till att produktiviteten till exempel i svenska exportföretag ökar.

Anf. 41 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det här verkar bli en väldigt bred diskussion. När det gäller resultaten av arbetsmarknadspolitiken kunde man ju i gårdagens nyheter notera att socialbidragen ökar i ett väldigt stort antal kommuner i landet. Det vet jag inte om det är det bästa betyget.

Vad jag framför allt noterade i Lars Leijonborgs inlägg var att han medgav det ogenomträngliga i resursfördelningssystemen när det gäller högskolan, och det har jag också varit inne på flera gånger. Problemet är ju att det är regeringen som har misslyckats med att kommunicera det här med högskolevärlden. Även om de kanske är väldigt trevliga när Lars Leijonborg möter dem ute på fältet efterfrågar de den här reella satsningen på kvalitet. Det är en komplicerad historia. Det kan vi vara överens om. Det är bra att jag nu vet att det är tre års återbetalningstid. Det visste jag inte. Jag visste däremot att det rörde sig om 1 miljard eller 700–800 platser som inte hade utnyttjats.

När kommer denna reella satsning som vi inte har sett och som man i högskolan väntar på? Hur kommer ministern att se till att garantera att det här verkligen blir en satsning som också upplevs ute i verksamheterna, på golvet, och inte något där man enkelt och väldigt tydligt kan räkna ut att det egentligen är nedskärning hela vägen, inklusive den bristande

löneuppräknings som har berörts tidigare i debatten? De frågorna skulle jag gärna vilja ha svar på.

Anf. 42 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en intressant fråga hur vi ska kunna utforma system som är så begripliga att det går att ha en vettig demokratisk debatt om dem. Anslagssystemet till högskolan uppfyller inte riktigt det kravet.

Först och främst har vi situationen att pengarna är beroende av produktionen, som det heter, alltså av hur många studenter som verkligen utbildas. Om det något år är för få studenter har man några år på sig att öka det antalet igen.

Till den faktorn kommer det som gäller alla offentliga verksamheter, att man har ett effektivitetskrav på sig. Häromdagen var det en debatt här i kammaren om anslagen till rättsområdet som jag hörde refererad. Där talade förre justitieministern Thomas Bodström om hur mycket han hade tillfört polisen. Då räknade han med de pengar som hade gått till pris- och löneomräkning. Men eftersom det även gäller för polisen att det som tillförs faktiskt är lägre än vad priserna och lönerna egentligen ökar med borde han kanske inte ha skrutit med det.

Det här är väldigt komplicerat, men jag har i tidigare debatter med Mikael Damberg, som har ställt interpellationer om detta, hävdat att vi vet hur mycket den socialdemokratiska regeringen hade tänkt satsa på högskolan 2007. Så är tekniken vid regeringsskiftet. Budgeten är ju i praktiken färdig när en ny regering kommer in. Som Fredrik Malm har påpekat har det här systemet för pris- och löneomräkning funnits sedan 90-talet. Hade vi inte tillfört dessa 360 miljoner i kvalitetspengar hade högskolorna haft 360 miljoner mindre. Det är ett faktum. Därför är det ett reellt politiskt ställningstagande från vår sida att vi prioriterar kvalitet.

Anf. 43 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag kan ju hålla med om att man kanske inte ska skryta med löneuppräknings som inte täcker, men lika lite som Lars Leijonborg menar att Thomas Bodström borde skryta, lika lite borde Lars Leijonborg skryta med satsningen på 360 miljoner som inte ens täcker de löneuppräknings som finns.

Eftersom vi i Miljöpartiet har tänkt ungefär, som Lars Leijonborg sade, att det är bättre med lite än med ingenting har vi sagt ja till den här delen. Men alliansen har ju varit ute i valrörelsen och lovat en rejäl satsning och säger nu att den har skett, att den kommer eller att den redan finns här. Vi kan ju konstatera efter det här utbytet att den inte finns. Lars Leijonborg har själv medgett att den täcker varken löneuppräknings eller något annat. Det är alltså ingen kvalitetssatsning. Det är inte den kvalitetssatsning som ni har utlovat. Det är det min fråga handlar om.

Dessutom vill jag lägga till att jag blir ännu mer oroad när jag läser de förslag som Kvalitetsutredningen har kommit med. Där föreslås ju att man ska permanenta neddragningen av platser med ca 800 platser, den där miljarden, för att finansiera en kvalitetssatsning. Är det detta som är alliansregeringens mål, att minska antalet platser på högskolan till den grad?

Anf. 44 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det som utredaren Dan Brändström har föreslagit står för honom. Det är inte något mål för oss. Jag tror till och med att Mikael Damberg sade att vi hade som vision att ha färre studenter i Sverige. Så är det naturligtvis inte. I det här läget har vi med starkt stöd från högskolevärlden gjort bedömningen att kvalitet är viktigare än kvantitet. Men på längre sikt kan det mycket väl finnas anledning att i varje fall på vissa orter och i vissa program göra platsutbyggnad. Det är säkert så.

När man säger att vår kvalitetssatsning inte innebär några verkliga pengar förutsätter man ju att högskolornas effektivitetsarbete ska upphöra. Varför skulle det göra det? Jag har, som jag sade, besökt ett antal universitet. Där har man berättat för mig: Vi får så här mycket i kvalitets-satsning. De pengarna använder vi si och så.

Det är inte så att de pengarna bara sätts in på lönekonto. De används till offensiva satsningar. Men hur kompenserar ni att PLO-ersättningen – pris- och löneomräkningen – inte är tillräckligt hög? Så har det alltid varit, säger de. Det kompenserar vi genom vårt löpande effektivitetsarbete.

Det är klart att man retoriskt gärna säger: Vi vill ha mer pengar. De här pengarna räcker inte. Men i praktiken vet alla att det är vad som gäller. Att regeringen och alliansen nu har tillfört nya pengar ger nya möjligheter. Det tror jag är väldigt positivt. Det är verksamheter som är väldigt avgörande för Sverige.

Anf. 45 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur jag ska reagera när Lars Leijonborg står i talarstolen och tror att Vänsterpartiets partiledare Lars Ohly har skrivit att Vänsterpartiets skolpolitik ska bli mer lik allianspolitiken. Det är allt annat än det. Vi står fortfarande långt ifrån varandra.

Jag tror att vi nog aldrig insåg att vi skulle ha en så stor klassfråga igen i utbildningspolitiken. Den är kanske av lika stora mått som den när folkskolan infördes. Det är en stor klassfråga. Vänsterpartiet gjorde kanske en missbedömning när det gällde det. Men vi har inte ändrat inställning.

Vi tror att det är mycket viktigare att vi har bra lärare i skolan än att ha betyg tidigare. Vi har tyckt det tidigare, och vi fortsätter att tycka det. Vi tycker att det är viktigare med mer resurser till skolan än nationella prov i trean.

Vi tycker att det är viktigt att vi har breda ingångar till gymnasiet i stället för att urholka vissa gymnasieprogram. Vi tycker att det är viktigt att bredda rekryteringen till högskola och universitet och inte smalna av.

Vi vill ha en bra vuxenutbildning som ger alla möjligheten att gå vidare. De kan vara till högre studier, men det kan också vara i arbetslivet. Man behöver inte bara bli akademiker när man studerar.

När vi har stått här i kammaren har det talats om vilket party som det är viktigast att gå på. Skolministern har alldeles nyligen haft en presskonferens. Man ska nu på utredningens förslag ranka grundskolor.

Jag skulle vilja fråga ministern vilka av ämnena som vi har nämnt i tidigare replikskiften som regeringen vill ta bort i gymnasiet.

Anf. 46 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! När folkskolan infördes 1842 var det liberalerna i ständsriksdagens olika kamrar som drev fram det beslutet. Det var i hög grad en klassfråga. Det handlade om att bana vägen för demokratin och den standardhöjning som industrialismen innebar.

Jag ser det väldigt mycket så när jag försvarar en skola av hög kvalitet för alla där alla har rätt till en hög kvalitet. Det är väldigt mycket en klassfråga. Nedmontering är kanske ett starkt ord. Men försämringen av kvaliteten både i ungdomsskolan i allmänhet och i yrkesprogrammen i synnerhet är en klassfråga.

Hur den nya gymnasieskolan ska se ut utreds just nu. I en av DN Debatt-artiklarna som jag syftade på där LO:s ordförande skrev med ordföranden i ett lärarförbund var poängen att de så kallade karaktärsämnena, de ämnen som ger en gedigen yrkeskunskap, måste få större utrymme på de teoretiska ämnenas bekostnad, som är vad Mikael Damberg kallar för kunskap.

Det LO:s ordförande säger är att kunskap i karaktärsämnena är så viktigt för att ge en gedigen framtid i yrkeslivet att det ska prioriteras. Vad det innebär i praktiken utreds just nu.

Det finns också starka stämningar i arbetarrörelsen för att karaktärsämnena i yrkesutbildningen måste få en starkare ställning.

Anf. 47 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det är bra att Lars Leijonborg försvarar folkskolans införande och den väg man tog i skolpolitiken på den tiden. Men grejen är att den här regeringen har vänt om och går tillbaka. Det gör man trots att man under industrialiseringen insåg att det behövdes mer kunskaper.

Vi har i dag gått ännu längre än så. I dag krävs ännu mer kunskaper, såväl teoretiska som praktiska. Men ni drar ned på de teoretiska kunskaperna. Det handlar inte bara om att gå in på en arbetsmarknad. Det handlar också om att vara delaktig i samhället.

Nivån har också höjts på vad man faktiskt måste kunna för att vara en aktiv samhällsmedborgare. Är det inte också viktigt att bildningsuppdraget är prioriterat?

Jag vill att Lars Leijonborg åtminstone försöker att ge en hint om vilka av de fem kärnämnen som jag antar ska försvinna. Det är samhällskunskap, idrott, estetisk verksamhet, religion eller naturkunskap. Vilka ämnen är det som ska bort?

Jag ville i mitt förra anförande säga något om rankningen som jag förstår att man nu vill ha på grundskolans område. Det är egentligen samma typ som man talar om på högskolans område. På vilket sätt tjänar de skolor som skulle få ett dåligt betyg och inte får möjlighet till kvalitetspengar på det?

Hur gör man det möjligt för dem att kunna bli bättre? Hur gör man det möjligt för de studenter som väljer den högskolan eller det universitetet att få en bra utbildning oavsett vilket universitet de har valt?

Det kan inte vara valfriheten. Valfriheten måste vara att alla får en bra möjlighet med en bra utbildning så att man sedan kan göra riktiga val.

Herr talman! Den här regeringen vill ha mer kunskap och inte mindre kunskap. Rossana Dinamarca nämnde partyn. En av de saker som jag har föreslagit och fått igenom i riksdagen är att partykunskap inte ska ha samma meritvärde när man söker till högskolan som B-tyska.

(ROSANNA DINAMARCA (v): Jag talar inte om det.)

Nej, men jag talar om det. Det är ett mycket bra exempel på hur vi prioriterar gedigna kunskaper. Den explosion av tillvalskurser som kommit i gymnasiet är ett exempel på att kvaliteten i gymnasieskolan har sjunkit. Det försöker vi nu vända eftersom vi vill ha mer kunskaper, och därför förändrar vi meritvärderingssystemet.

Om man har några pengar och ska ge dem till ett utbildningsväsende, ska man då i första hand ge dem till dem som har misslyckats eller har problem, eller ska man ge dem till dem som har lyckats?

Det finns den sovjetiska modellen där man framför allt satsar på de lösningar och system som redan har misslyckats. Problemet med det är att man väldigt lätt får en nedåtgående spiral.

Poängen med kvalitetsutvärderingssystem är att man ska tillföra resurser till de institutioner som redan har visat på kvalitet. Vi har bra lösningar, och vi har bra system som lyckas. Då får man en uppåtgående spiral.

Jag inser också att det ibland kan finnas motiv att ge extra pengar till dem som har problem. Men som princip är det ändå bättre att satsa på dem som har visat resultat. Vi klarar kvaliteten.

Anf. 49 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Just nu, när vi debatterar det här betänkandet, föds det ungefär 16 barn i Sverige. Det är många frågor som de här barnen kommer att ställas inför. Vem är det som ska bli ens bästa kompis? Ska man välja franska eller tyska? När de här barnen blir äldre kommer en stor del av deras tid att upptas av andra val: Vilket försäkringsbolag ska jag ha? Vilket telefonbolag är det bästa?

Men något som de här barnen aldrig kommer att kunna välja är vilka föräldrar som är deras, och det kommer att påverka dem mer än någonting annat i livet. Utbildning och bildning är ett av de mest effektiva vapnen för att utjämna de här skillnaderna.

Drömmen för oss socialdemokrater har varit att skolan ska bryta klassklyftor och ge alla barn samma livschanser. Alla barn ska ha rätt till den kunskap de har rätt att kräva och en möjlighet att välja sina egna liv. Det är det som det livslånga lärandet handlar om från förskolan till högskolan, för dem som vill det.

Hur ser det då ut i den svenska skolan? Ja, den svenska skolan hävdar sig faktiskt väldigt väl i internationella jämförelser, och nio av tio föräldrar tycker att skolan är bra. Detta är en stark kontrast mot skolministerns och de borgerligas ständiga svartmålning av skolan. Men med det är det inte sagt att skolan inte står inför stora utmaningar och också har allvarliga problem.

Skillnaderna mellan olika skolor och mellan olika klasser och mellan olika elever ökar. Det är den verkliga utmaningen som vi står inför. Allt för många går också ut från grundskolan utan att vara behöriga, och olika undersökningar visar att vi måste ta krafttag för att förbättra undervisningen i matematik och naturvetenskap. Men i stället för att man tar de här problemen på allvar växer det nu fram en omodern, oansvarig och orättvis skolpolitik som dessutom, eller just därför, är väldigt konfrontatorisk.

Vi socialdemokrater har valt en annan väg. Vi startade ett rådslag om skolan, och vi har varit i kontakt med säkert ungefär 250 000 människor och fått in tusentals förslag och funderingar. Detta har resulterat i en skolpolitik som sätter tydligt fokus på de framgångsfaktorer som också ger dokumenterat resultat.

Det handlar om tydliga mål. Det handlar om systematisk uppföljning. Det handlar om höga förväntningar och om en benhård övertygelse om att alla vill och kan lära. Det handlar om en respekt för varandra som ger studiero och trygghet och inte minst om ett tydligt professionellt ledarskap både i skolan och i klassrummet.

Vi lyfter fram de fem områden som vi upplever är skolans verkliga utmaningar inför framtiden.

Det genomgående är att alla elever måste få lära sig att lära och utvecklas maximalt efter sina egna förutsättningar. Kunskap är inte, som ni i den borgerliga regeringen och borgarna i riksdagen säger, en bristvara. Så är det inte. Kunskap är ingenting som måste ransoneras, och rätten till kunskap får aldrig bli en klassfråga där föräldrarnas bakgrund eller var du bor avgör dina livschanser.

Det handlar om kunskap för en ny tid. Vad är det vi behöver för morgondagen? Vi tror att det handlar mycket om språk. Men det handlar också om färdigheter som kreativitet, självständigt tänkande och uppfinningsrikedom. Det handlar om en skola som ger alla samma chans, oavsett vilken bakgrund man har. Det handlar om att ha en skola med valfrihet och mångfald men också om att ha en gemensam skola. Det handlar om en ny gymnasieskola för morgondagens arbetsliv och om att Sverige självklart ska ha världens bästa pedagoger. Och det handlar om eleven i centrum.

Vi har varit ute och rest i hela landet och träffat föräldrar, lärare och elever. Det finns några saker som hela tiden återkommer. Det handlar om att man är djupt oroad över vad som håller på att hända på skolans område. Man är djupt oroad över att det kommer att införas nya betygssystem, en ny lärarutbildning, en ny gymnasieskola och en ny skollag och att oppositionen inte bjuds in att vara med. Man är djupt oroad över att man inte ska få arbetsro, att det inte kommer att vara ordning och reda i skolpolitiken, att det kommer att ske förändringar på de här fundamentala, viktiga områdena vart fjärde år. Det är något som oroar oerhört mycket ute på skolorna.

Vi har tagit vara på det här och tagit till oss detta och säger därför att en av de viktigaste sakerna för ordning och reda också i skolpolitiken är att hitta minsta gemensamma nämnare och hitta blocköverskridande överenskommelser. Därför räcker vi ut handen och säger: Vi är beredda att sätta oss ned och diskutera betygen. Vi säger att sjuåringar inte ska ha

betyg, men vi kan diskutera om betygsåldern ska sänkas till sexan eller sjuan.

Jag skulle vilja passa på att fråga samtliga partier här som ska vara med i debatten sedan: Hur ställer ni er till det här? Kommer vi att bli inbjudna? Är ni verkligen beredda att förhandla för lärarnas och elevernas skull? Hur blir det med lärarutbildningen? Kommer vi att bjudas in till samtal? Hur blir det med skollagen, och hur blir det med gymnasieskolan?

Det finns en annan stor fråga som dominerar när man är ute på skolor och när man är ute och pratar med människor. Alla framhåller vikten av det livslånga lärandet och att man hela tiden ska få en andra chans.

Det livslånga lärandet startar i förskolan, denna lilla svenska export-succé. Utländska delegationer besöker hela tiden vårt land för att titta på hur vi har gjort. Nu hotas den svenska förskolan.

Vårdnadsbidrag, barnomsorgsavgift och fri etableringsrätt kommer att gröpa ur den svenska förskolan. Se på Norge! Det var precis så det blev. De barn som behöver förskolan allra bäst riskerar att ställas utanför.

Jag besökte en förskola i Malmö, en avdelning med 20 barn mellan tre och fem år. Så här beskriver rektorn den avdelningen:

En flickas familj kom som flyktingar från Irak för en månad sedan. Pappan är försvunnen i Irak. En flicka har sett mamman utsättas för mycket våld under hela sin uppväxt. Familjen tillhör den släkt som är inblandad i en släktfejd som pågår. Mamman behöver mycket stöd av personalen. Två flickor har en pappa som suttit häktad misstänkt för terrorism och har fotboja. En flicka har tre syskon som nyligen har anlänt från Marocko. De hade lämnats där under många år. Mamman och flickan kom till Sverige ensamma.

Så fortsätter berättelsen om en vanlig avdelning i min stad Malmö.

Jag skulle vilja fråga den borgerliga regimen vad ni – jag har aldrig hört talas om det – vill göra för att ge dessa barn samma chans som andra barn. Jag skulle också vilja fråga: Är det någon som tror att de här barnen skulle få bättre förutsättningar i livet genom att inte gå i förskolan och kanske komma i kontakt med det svenska språket först när de är sex år? Det är nämligen det som är realiteten med den politik som ni har för avsikt att driva igenom.

Vi vill i stället stärka förskolans kunskapsuppdrag och ge alla barn en mer jämlik skolstart. Vi tycker faktiskt att det är rimligt att fyra- och femåringar, om de vill, får börja lära sig läsa och skriva. Och varför inte ett nytt språk, även för förskolebarn, när man är som allra mest entusiastisk? Varför inte mandarin på dagis?

Så till grundskolan. Där sker det också stora förändringar just nu. I många kommuner, inte minst den som vi just nu befinner oss i, är det stora skattesänkningar. Detta drabbar framför allt den kommunala skolan, och sorteringskolan breder ut sig. Vi säger i stället: Resurser måste fördelas efter behov. Alla barn är inte lika. Vi säger: Vi måste ta till oss nya kunskaper. Vi måste bli mer aktiva mot mobbning, och vi måste sätta som mål att lärarna ska vara behöriga.

Men de borgerliga pratar mest om ordningsbetyg. Och, som sagt, i många kommuner sker det stora resursminskningar.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Sedan till friskolorna. Friskolorna har kommit för att stanna och är många gånger otroligt bra och ett jättebra komplement. Men det vore konstigt om man inte såg att systemet fullständigt håller på att kapsejsa.

Skolan kan aldrig vara en del av marknadsekonomin. Skolan är en del av samhället och ska finansieras gemensamt för att ge alla barn en likvärdig chans till utveckling.

Vi måste förnya friskolesystemet. Alla skolor oavsett huvudman måste tillhöra vårt gemensamma nationella svenska skolsystem. Alla skolor ska verka under samma skollag och följa samma nationella läroplan, kursplan och betygssystem.

Jag har hört skolministern uttrycka liknande åsikter. Däremot gick Moderaterna med Margareta Pålsson i spetsen ut och sade att det inte alls var vad man hade kommit överens om inom alliansen. Kommer det att bli samma regler för kommunala skolor och de fristående skolorna? Det är min fråga till den borgerliga alliansen.

Och hur gör vi med avarterna? Det är inte rimligt att sekter som förespråkar mannens överordning över kvinnan får lov att starta skola. Det görs i det borgerliga Sverige. Vad ska man göra åt detta?

Det är inte heller rimligt att man kan tjäna 120 miljoner kronor som i fallet med John Bauer. Något av det första som ni gjorde när ni tillträdde var att lägga ned den utredning vi hade tillsatt för att man inte skulle kunna tjäna pengar på barn och ungdom, för att de pengar som skattebetalarna avstår som ska gå till skolan ska gå just till barn och ungdom. Är ni beredda att ta tag i den frågan?

Sedan gäller det avknoppningarna: Tibble, Strängnäs senast – Karin-slundsskolan där. Det sker hela tiden. När kommer den utlovade skyddslagstiftningen mot de moderata företrädarna ute i kommunerna som hejdlöst knoppar av? Det sker mot föräldrar, mot lärare, mot elevernas önskemål och också till underpris.

Tibble har det pratats mycket om här, kanske inte lika mycket om Strängnäs. Där ville det moderata kommunalrådet Ann Landerholm slumpa ut skolan till Europaskolan där hennes man Henrik Landerholm, tidigare riksdagsledamot, var vice ordförande och skulle ta över.

Det ryktas om att den utredning som skulle tillsättas nu kommer att handhas av Mats Odell, samma människa som säljer ut Vin & Sprit. Är det er uppfattning att Vin & Sprit och skolor ska hanteras på samma sätt?

Om vi hade fortsatt hade denna höst en ny modern gymnasieskola varit i kraft med nya moderna och kraftfullare yrkesinriktade program och en ny modern lärlingsutbildning. Men detta stoppades, och en hel ungdomskull missade möjligheterna till en bättre utbildning på grund av politisk dogmatism.

Nu kommer i stället någonting med sänkta kunskapskrav, där man tydligt delar upp: Du är teoretiker, och du är praktiker. Det är något som såväl fackföreningsrörelsen som Svenskt Näringsliv reagerar mot. Viktiga kunskaper som svenska, engelska, matte och naturkunskap måste man självklart ha med sig oavsett vilken arbetsplats man ska jobba på.

Det sägs att om man sedan vill läsa vidare ska man gå på komvux. Men komvux slaktades. 600 miljoner kronor togs bort, och det har skett stora nedskärningar i vårt land.

Man säger att komvux inte behövs för att arbetsmarknaden är så god. Jag vet inte vilken verklighet ni lever i. Det är brist på arbetskraft inom en rad olika områden. Det behövs utbildningar för elektriker och på vårdområdet som både arbetsmarknadsutbildningar och komvux har givit och som ni bara har dragit ned på. Detta är djupt anmärkningsvärt. Det här är en omodern, oansvarig och orättvis utbildningspolitik.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 2 i betänkandet och tycker att vårt särskilda yttrande är alldeles utmärkt.

Anf. 50 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt begära replik, men ibland är man tvungen att göra det. Jag kände att jag var tvungen för att korrigera lite i debatten. Marie Granlund är en väldigt erfaren politiker och har varit inom politiken under många år. Då tycker jag att det är en hederssak att man ska försöka hålla sig till sanningen och vara korrekt i debatterna när man beskriver olika förslag.

Marie Granlund pratar bland annat om nedmontering av förskolan som om detta skulle vara något slags allianspolitik som vi bedriver. I det familjepolitiska program som alliansen har presenterat ligger två av delarna inom ett annat utskott, nämligen socialförsäkringsutskottet. Två delar ligger under det här utskottet. Jag vill understryka att det inte handlar om någon nedmontering. Det handlar om att vi utökar, breddar möjligheterna för familjerna.

Jag vet inte var Marie Granlund har läst att vi ska avveckla förskolan. Jag skulle vilja se den skrivningen, var det står och hur det står. Det står däremot att vi tillskjuter medel för att höja kvaliteten. Jag tycker att det är viktigt att man definierar saker och ting och håller sig till sanningen.

En annan definition är ordet slakt som Marie Granlund använder när hon pratar om komvux. Slakt är för mig död, slut, upphör. Alliansen har beslutat att 80 000 platser ska vara kvar inom komvux. Det kallar inte jag en slakt.

Anf. 51 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera Eva Johnsson att göra ett studiebesök i Norge. Där införde hennes partikolleger ett kontantstöd som var som vårdnadsbidraget. Vad ledde det till? Jo, till minskade resurser till förskolan. Och vad ledde det till i övrigt förutom att kvaliteten blev sämre? Det var framför allt invandrarkvinnor som stannade hemma och där var många barn, de som antagligen behövde förskolan allra bäst, som inte kom i kontakt med det norska språket förrän de började i skolan. Det finns en väldigt stor risk att det blir på samma sätt i Sverige. Någonstans ska ju pengarna tas för att införa vårdnadsbidraget. Någonstans kommer detta att få konsekvenser. Det är ganska naivt att inte se det.

När det handlar om komvux är det en slakt. 600 miljoner kronor som tas bort kan man väl inte säga något annat om än att det är en väldigt stor neddragning. Om inte annat skulle man kunna göra studiebesök i den här staden, där den borgerliga regimen i Stadshuset här i Stockholm väljer att dra ned oerhört mycket på komvux. Människor kan inte ens fullfölja sin kommunala vuxenutbildning i ett läge när arbetsmarknaden skriker efter

arbetskraft med kompletteringsutbildningar, vårdutbildningar och så vidare.

Vad säger Eva Johnsson om detta? Vore det inte rimligt att just nu satsa väldigt mycket på utbildning för att se till att människor kommer ut i arbetslivet så att Sverige kan fortsätta att stå starkt?

Anf. 52 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Det här blir delvis en pseudodebatt om något som inte ligger under utskottets ansvar. Vårnadsbidraget gör som bekant inte det.

Marie Granlund har rest omkring i Norge och tittat på konsekvenserna där. Jag skulle föreslå att Marie Granlund reser lite grann i Sverige och pratar med svenska småbarnsföräldrar. Det är rätt så upplysande det också, både om vad man önskar, vad man vill och vad man saknar efter tolv år av socialdemokratiskt styre.

Vi öppnar för fler möjligheter till valfrihet. Vi minskar inte. Vi tar inte bort. Vi öppnar för fler möjligheter. Detta är ett hot för Socialdemokraterna, för det ger människor ytterligare en möjlighet, ytterligare ett val. Då kanske man inte väljer som ni har bestämt att man ska välja. Man kanske gör egna val. Det tycker inte vi är någon fara. Vi tycker att det är en möjlighet och en frihet. Där tänker vi olika.

När det gäller gymnasieutbildning och vuxenutbildning vill jag hänvisa till det jag har sagt i tidigare replikskiften. Vi understryker och har dessutom beslutat om rätten till gymnasieutbildning. Det har aldrig funnits under Socialdemokraternas tid. Nu ger vi alla människor rätt till gymnasieutbildning. Det är starkt.

Anf. 53 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det är faktiskt så, Eva Johnsson, att förskolan är beroende av resurser. Res till Norge och se hur det blev där! Man drog ned när man införde vårnadsbidrag där, någonting som den nuvarande arbejderregeringen håller på att avskaffa. Det var de konsekvenserna man fick, och så kommer det att bli här också. De barn som behöver utbildning i förskolan allra bäst kommer självklart att ställas utanför det här. Vad är det för sätt att utjämna skillnader? Det livslånga lärandet börjar inte på lågstadiet – det börjar faktiskt i förskolan.

Anf. 54 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Det område vi diskuterar här i dag är ju ett område där det händer väldigt mycket. Utbildningsområdet är ju en av de delar som regeringen satsar väldigt stort på, och då inte bara budgetmässigt, som vi kan se i de budgetdelar vi har på bordet här i dag, utan också vad gäller konkreta verktyg för dem som arbetar i skolan, verktyg för att kunna arbeta och förbättra för alla elever i varenda skola runt om i landet.

Regeringen håller på att lägga fast en ny kurs för svensk skola, en kurs som är viktig för likvärdigheten och för alla elevers chans att kunna lyckas i skolan. Det nya fokuset på skolan handlar delvis om tidiga insatser, en bra koppling till utvärdering – utvärdering och insatser ska gå hand i hand – och ett väldigt viktigt fokus på att den enskilde eleven ska ha en ärlig chans att lyckas.

Herr talman! De senaste veckorna har vi fått oss till livs två rapporter som visar på läget i den svenska skolan, rapporter som tyvärr återigen

visar att vi halkar efter, både jämfört med oss själva kunskapsmässigt sedan tidigare och jämfört med andra länder internationellt. En av de mest omfattade läsundersökningar som har gjorts, Pirls, visar resultatet att svenska elever blir allt sämre på att läsa. Den visar också att själva den individuella undervisningen inte är så vass som vi skulle önska.

Den andra undersökningen, PISA, visar på att svenska elever också halkar efter i matematik och naturkunskap. Den pekar också på en del som är väldigt oroväckande, nämligen att kunskapssegregationen i vårt land ökar.

Det här är tråkiga nyheter, tyvärr, och det är ingenting nytt heller. De här utvärderingarna har tidigare visat på en långsiktig riktning i en negativ trend, och det är just den långsiktiga riktningen som är oroväckande. Under Socialdemokraternas långa tid vid regeringsmakten har segregeringen i skolan ökat, vi har fått dalande kunskapsresultat och vi har fått färre elever som klarar målen. Den dåvarande socialdemokratiska regeringens medicin, när den fick samma siffror framför sig på bordet, var att fortsätta i samma takt med den politik som man så klart kunde se visade sig göra att kunskapsskolan i Sverige gick i fel riktning. Den fortsatte man med utan att göra några förändringar. Det är ett tungt ansvar som Socialdemokraterna bär vad gäller resultaten i den svenska skolan.

Herr talman! För att öka elevernas möjligheter att lyckas behöver vi göra flera saker, och för att Sverige ska hålla sig som en kunskapsnation har också alliansregeringen satsat stort på att stärka eleven och lärarna och på den svenska skolan som helhet.

Om vi ska ha ett samhälle för alla, där man har möjligheter till en god grundutbildning, till fortsatt lärande och till arbete och också till att bli en aktiv medborgare ute i samhället efter skoltiden, måste vi se till att satsa stort på den svenska skolan och också på en ny kurs för den svenska skolan.

Många inom skolans värld – det vet vi – gör ett fantastiskt arbete, och många skolor fungerar väldigt bra. Men vi måste ju se till att alla, varenda skola runt om i landet, kommer upp till den nivån, så att det inte spelar någon roll var den enskilde eleven går någonstans i landet eller vilken typ av skola man går i. Därför är det viktigt med likvärdighet – dock inte att det ska bli likadant. Mellan dessa två ord har den tidigare regeringen tyvärr satt ett likhetstecken.

Allianspartierna i regeringen är övertygade om att det är de tidiga åren i skolan som det är absolut viktigast att satsa på. Det är där som de stora resurserna ska läggas och inte i den laga-lappa- och efterhandspolitik som vi har sett alltför länge. Vi måste ha en skola som i större utsträckning innebär individuella möjligheter. Vi kan inte längre ha en skola där elever kan gå osedda alldeles för länge och där man inte får möjligheter till stöd och hjälp tidigt.

Regeringen har som sagt en del utmaningar framför sig. Om vi ska kunna vända trenden med att var fjärde elev inte klarar sig igenom och lyckas uppnå grundskolans kunskapsmål måste vi se till att lägga fokus på en skola där eleverna lyckas, där man får stöd och hjälp och där man också kan känna sig trygg.

Arbetet med att förbättra och ge verktyg till skolan är, som alla har kunnat se, i full gång. Jag tänkte nämna några delar. I den budget som vi diskuterar ligger ju flera stora satsningar – en del väldigt stora. En av de

riktigt stora satsningarna är läsa-skriva-räkna-delen på 900 miljoner under de kommande åren, som till stora delar ska fokuseras på tidiga år för att stärka baskunskaperna hos eleverna.

Vi återinför speciallärarutbildningen, som har varit borta i många år, och det stärker stödet just för den enskilde elevens rättighet och möjlighet att lyckas i skolan.

Vi har åtgärdsprogram mot mobbning på 40 miljoner kronor som ska vara forskningsbaserade åtgärdsprogram för att stärka tryggheten och arbetet med trygghet runt om på svenska skolor.

Vi har det stora lärarlyftet – lärarfortbildning – på drygt 3 miljarder fram till 2010. Det gör alliansregeringen därför att vi vet att välutbildade och väl fortbildade lärare också ger resultat för den enskilda eleven. Detta är en oerhört viktig satsning. Detta i kombination med utredningen om en ny lärarutbildning och en auktorisation för lärare visar på att vi tar läraryrket på allvar, och vi ser att lärarna är skolans viktigaste resurs.

Vi satsar på en akademisk rektorsutbildning. Vi inför en modern läringsutbildning med en försöksverksamhet som kommer under hösten 2008. Vi fördubblar anslagen till skolinspektionen. Vi lägger 150 miljoner kronor extra för att kunna få bättre kvalitet på inspektionerna. De ska bli tätare, och de ska också bli skarpare för att kunna öka likvärdigheten mellan svenska skolor.

Det är också ett antal översyner och utredningar på gång. En av dessa översyner gäller att stärka de individuella utvecklingsplanerna. De ska kunna titta framåt på vad som är viktigt för eleven men också kunna se vad man skulle kunna förbättra i det arbete som har gjorts.

Regeringen kommer att införa mål i årskurs 3 med nationella prov i svenska och matematik i trean för att se om den enskilda eleven under de första åren har nått upp till de kunskapsnivåer som anses viktiga för att kunna fortsätta. Har eleven inte det ska ytterligare stöd och hjälp sättas in.

Vi ska ha betyg från sexan.

Skollagen är på väg fram. Denna mastodontlag, som den tidigare s-märkta regeringen tyvärr lade i byrålådan i flera år, har den här regeringen tagit tag i, och nu är den på väg fram under våren 2008.

Regeringen håller också på att ta fram en nationell strategi för entreprenörskap i den svenska skolan – en viktig del, tycker jag, för att också få i gång lusten till lärande och innovationer.

Det görs också en översyn av kursplanerna och läroplanerna med inriktning på färre och tydliga mål.

Det här var ett smakprov av vad som är på gång. Det visar tydligt att regeringen tar ett helhetsgrepp om utbildningen, någonting som vi inte har kunnat se tidigare.

När det gäller gymnasieskolan, som flera har varit inne på, har vi en inriktning med studieförberedande program, yrkesförberedande program och den lärlingsutbildning som är på gång.

Den förändringen sker på grund av att eleverna ska kunna bli bättre rustade både för att komma ut i yrkeslivet och för det fortsatta lärandet. Inom vuxenutbildningen pågår också många delar. Vi vet att valideringen behöver stärkas. Vi behöver öka valfriheten för studenterna. En yrkeshögskola är på väg att växa fram i Sverige.

Herr talman! Om man tittar på oppositionspartiernas budgetmotioner får man en del spännande och även förvånande läsning. Socialdemokraterna som tog det relativt lugnt med skolfrågorna under sin regeringstid har vaknat till liv. De vill se några förändringar – trist nog, tycker jag, när vi kan höra det som sägs i debatten och i det arbete som Marie Granlund har gjort inom Socialdemokraterna. Där säger man: Vi behöver göra förändringar i skolpolitiken utifrån att det var en av de frågor vi förlorade valet på. Man gör det alltså inte därför att man vill stärka den svenska skolan och de enskilda eleverna!

Mona Sahlin har gett sin syn på hur skolan ska förändras. Socialdemokraternas partistyre har gett en annan syn och framtidskonventet en tredje syn på hur man vill att skolan ska se ut. Man undrar vilken politik det är som Socialdemokraterna ska föra inom skolan. Vad tycker ni egentligen, och vad är det som ska förändras? Det är otydligt för en utomstående som försöker hänga med i svängarna.

Socialdemokraterna pratar mycket i motioner, men har pengar till lite. Över huvud taget är det ganska snålt med både förslag och siffror för att vara en budgetmotion. Det är spridda skurar i oppositionens budget. Socialdemokraterna tycker att läxor är bra. De lägger till och med extra pengar på läxläsning. Vänsterpartiet vill absolut inte ha några läxor över huvud taget i skolan. Socialdemokraterna – i alla fall Mona Sahlin – vill ha betyg tidigare i skolan. Vänsterpartiet vill över huvud taget inte ha några betyg. Vänstern vill inte ha några friskolor. Socialdemokraterna vill ha några. Miljöpartiet älskar alla friskolor. Det är rätt så spretigt i förslaget från oppositionen, och en tydlig linje lyser med sin frånvaro.

Avslutningsvis, herr talman, syns det tydligt att regeringen har en ärlig vilja att förändra och förbättra för eleverna i skolan i vårt land. Det syns i de många förslagen, i det helhetsgrepp som regeringen tar om skolpolitiken och även i de stora resurserna som satsas. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

Anf. 55 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Sofia Larsen pratar om konkreta verktyg. Hon nämner inspektion. Rankning nämnde hon inte, men det har ju skolminister Jan Björklund suttit och pratat om i en annan byggnad. Hon nämnde också betyg, ordningsomdömen och nationella prov.

Sofia Larsen säger även att det är i de tidiga åren satsningarna ska göras. Det är där man ska lägga resurserna. Det hörde vi mycket om även före valet; krutet skulle läggas tidigt.

Men var är krutet någonstans? Var finns lärarna? Var finns resurserna till det här? Nu pratar inte jag bara om grundskolan utan även om förskolan och om skolbarnsomsorgen, som lyser med sin frånvaro i debatten. Ni gör en korrekt beskrivning av hur situationen är på fritids i dag, men vad gör ni åt den? Det behövs en ordentlig satsning för att kunna erbjuda barnen en meningsfull fritid.

Alla elever ska kunna bli sedda, säger Sofia Larsen. Det tycker vi också. Vi tycker att det är viktigt att ha fler lärare och att kunna ha mindre grupper för att man ska kunna hjälpa de elever som behöver hjälpen. Vi säger inte att man ska avskaffa läxorna, men skolarbetet ska precis som allt annat arbete göras under arbetstid, och därmed för elever-

nas del under skoltid. Därför behövs det fler lärare – för att möjliggöra det.

Vi vill ha en satsning på elevhälsan. Det finns kuratorer i landet i dag som ansvarar för över 1 000 elever spridda på sex olika skolor. Det är inte någon rimlig situation. Jag vill gärna se mer av de konkreta verktygen. Det ska vara någonting som spelar roll för eleverna. Betygen är inte svaret på ökade kunskaper.

Anf. 56 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Det är trevligt att Rossana Dinamarca vill se mer av alliansregeringens politik. En del tycker att det händer för mycket och att det går för fort fram. Alliansregeringen har sett att det finns ett stort behov av att göra översyner och komma med förslag så snabbt som möjligt. Det gäller allt ifrån förskolan till den högre utbildningen. Det är den stora helheten som är på väg fram.

Det vi hittills har kunnat se i budgeten är satsningen på närmare 1 miljard på en läsa-räkna-skriva-satsning. Den tycker Vänsterpartiet tyvärr inte är viktig, utan man vill i stället satsa på bland annat genuspedagoger – som kan var viktigt – men också på feministiskt självförsvar. Det är trist att man gör den förändringen i Vänsterpartiets roll eftersom vi ser så tydligt att det är de tidiga insatserna som är viktiga för att varje elev ska kunna få en ärlig chans.

Vad gäller förskolan pågår det stora familjepaket som är på väg fram. Hittills har vi jämställdhetsbonusen och vårdnadsbidraget. Sedan kommer de pedagogiska förstärkningarna i förskolan med bland annat allmän förskola från tre år och en barnomsorgspeng. Den är steg två, som kommer under 2009.

Det är alltså allt från förskolan till den högre utbildningen som är på väg fram. Det är viktiga och tidiga insatser, som Vänsterpartiet tyvärr inte orkar prestera i sin budget.

Anf. 57 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag vill nog inte se mer av alliansregeringen, i alla fall inte efter 2010.

Däremot efterfrågar jag riktiga konkreta verktyg i form av fler lärare. Jan Björklund säger hela tiden att vi har världens mest personaltäta skola. Men de facto kan man gå in i klassrummen och se hur det ser ut. Lärare känner sig frustrerade över att inte hinna med alla elever och att inte hinna se alla elever. Det behövs uppenbarligen. Man kan inte dra till med internationella sifferjämförelser, för det handlar om eleverna i skolan här och i dag. De behöver få fler lärare, och det behövs fler specialpedagoger. Och ja, det behövs också fler genuspedagoger så att vi kan få igenom ett verkningsfullt jämställdhetsarbete!

Vi säger inte nej till läsa-skriva-räkna-satsningen därför att vi inte är intresserade av att eleverna ska lära sig att läsa. Vi satsar i stället på permanenta och långsiktiga läsfrämjande åtgärder. Ni – den här regeringen – ströp medlen till En bok för alla. Jag har inte sett att ni har gjort någon ansträngning för att satsa på att öka antalet skolbibliotek eller att öka standarden på dem. Jag har inte sett att ni har gjort någon ansträngning för att se till att det finns arbetsplatsbibliotek på varje arbetsplats. Där har du de riktiga läsfrämjande insatserna! Om man har böcker hemma och

om man har föräldrar som läser så läser också barnen. Vi ser i mätningar att antalet böcker har minskat i hemmen. Då är det inte så konstigt att även läsningen tar stryk.

Slutligen vill jag försöka få ett svar från Sofia Larsen, som ändå är utskottets ordförande och borde kunna svara. De andra har ju vägrat att svara. Vilka av de fem kärnämnen i gymnasiet, som jag har tjatat om i dag, är det som ska bort?

Anf. 58 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Rossana Dinamarca och Vänsterpartiet har i sin motion sagt att det ska anställas ett antal personer rätt av inom offentlig sektor. Tanken kan vara väldigt god. Det behövs många personer både inom äldreomsorgen och inom skolan som gör ett kvalitetsriktigt arbete.

Men att bara göra detta och inte någonting annat är ekonomiskt totalt oförsvarbart i den marknadsekonomi som vi ändå lever i. Man måste kunna se till att vi har en budget som är hållbar vad gäller både välfärden, arbete och företagande. Det är en tydlig linje som Vänsterpartiet tyvärr inte driver. Man tror bara att det blir stora offentliga utgifter och löser detta med att man ska få inkomster till staten som inte finns i er budget. I en budget måste man ha balans.

Vi vet att många lärare tyvärr anser att de inte har tillräcklig tid i klassrummen. Det beror också på att många elever behöver extra stöd och hjälp. Vi ger nu verktyg i form av fortbildning. Vi stramar upp med en auktorisation. Vi höjer kraven på lärarna och utökar möjligheterna för dem. Det handlar om verktygen i form av mål i årskurs 3. Vi stärker de individuella utvecklingsplanerna. Fortbildningen i sig gör också att lärarna får ett ökat stöd i att kunna arbeta i klassrummet. Vi för tillbaka speciallärarna och speciallärarutbildningen som ska bli ett komplement till specialpedagogerna och lärarna i varje klassrum.

Vänsterpartiet och Socialdemokraterna är långt ifrån de insatser som regeringen gör. De finns inte i närheten.

Anf. 59 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag kan förstå att processen inom det socialdemokratiska partiet kan förvirra en hel del, kanske framför allt för en centerpartist.

Vi har behållit vår karaktär av folkrörelse. Vi har ett väldigt stort medlemsinflytande, och vi diskuterar och debatterar såväl inom partiet som utom. Det kan jag förstå är förvirrande. Men jag kan försäkra Sofia Larsen om att såväl partistyrelse som förtroenderåd, som det heter och inte framtidskonvent, och Mona Sahlin och andra är fullständigt överens om färdriktningen här.

Anledningen till att vi tillsatte ett skolrådslag var att vi upplevde att väljarna inte hade tillräckligt förtroende för vår skolpolitik. En av de saker där vi upplever att vi inte har lyckats fullt ut är att skillnaderna mellan olika skolor och mellan olika elever ökar. Det här måste vi göra något åt. Det är därför som vi bland annat har haft skolrådslaget.

Jag skulle vilja återknyta till frågan i mitt inledningsanförande om detta med breda överenskommelser. Vad blev det av det? Det ges olika bud hela tiden. Hur blir det med betygen? Kommer vi att få vara med och diskutera skollagen? Hur blir det med lärarutbildningen och med gymna-

sieskolan – sådana frågor som berör så otroligt många människor? Kommer vi att kunna försöka hitta minsta gemensamma nämnare, eller är det politisk dogmatism som gäller?

Min andra fråga som jag också ställde tidigare är: Har Sofia Larsen för avsikt att ta initiativ till att göra någonting åt avarterna inom friskole-systemet – med de vinster som görs, med religiösa friskolor och med avknoppningar?

Anf. 60 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Det låter ju bra, Marie Granlund, att Socialdemokraterna är eniga och håller på att anta en ny inriktning vad gäller skolpolitiken. Vad jag förstår verkar den gå i alliansens riktning. Det är trevligt, tycker jag.

Marie Granlund nämner också att en av grunderna till den inriktningen är att kunskapssegregationen i skolan ökar. Det är en riktig bedömning. Det ser vi väldigt tydligt. Men vems är det ansvaret? Vems är ansvaret att vi ser att fler och fler elever inte når kunskapsmålen? Vems är ansvaret att en tredjedel av gymnasieeleverna inte når upp till gymnasiets krav efter tre år och bara 75 procent av eleverna efter fyra år? Vems är det ansvaret, Marie Granlund?

Vad gäller kopplingen till förändringarna i arbetet säger Socialdemokraterna nu väldigt tydligt att man vill följa alliansens linje. Välkomna! Jag tycker att det är viktigt att man har en dialog och också ett samspel kring detta. Men det kan vara väldigt svårt att ha ett samspel om man inte alltid vet vart ni är på väg. Ni säger ju i den ena stunden att ni tycker att det är jättebra med mål i årskurs 3, i nästa stund tycker ni att betyg i en viss årskurs är jättebra. En tydlig linje är en förutsättning för en bättre samverkan.

Vad gäller kvaliteten i friskolorna och de kommunala skolorna är det något som regeringen verkligen arbetar med. Vi vill ha mer likvärdiga krav och utvärderingar både i den kommunala skolan och inom friskolornas värld, något som Socialdemokraterna verkar se som uteslutet. Man vill bara försämrare för de fristående skolorna.

Anf. 61 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jo, det är klart att om man förlorar ett val finns det anledning till det. Det är därför som vi går ut så brett och frågar människor vad de tycker om skolan och om andra frågor.

Det som vi tycker är något av det viktigaste för att åstadkomma en mer likvärdig skola är att våga styra resurserna ännu mer, inte som ni som säger att alla barn ska ha precis lika mycket pengar. Vi säger att alla barn är olika och kräver också olika resurser. Vi säger att man måste satsa på förskolan ännu mer, för det är första steget till att utjämna de skillnader som finns beroende på vilket hem barnen kommer från. Vi säger att vi framöver också vill satsa på mindre klasser för att öka kunskapen för alla barn men också för att de på det sättet ska få mer lugn och ro i skolan.

Jag får fortfarande inget svar på frågan om man är beredd att göra några breda överenskommelser på skolans område. Vi ansvarar för oss. Vi har sträckt ut en hand. Kommer ni att ta den eller kommer ni att avvisa den?

Vi säger oerhört tydligt att vi tycker att det är fel att sexåringar och sjuåringar ska kunna få veta att de inte är godkända. Men vi är beredda att diskutera om man för första gången ska få betyg i sexan eller i sjuan. Är den utsträckta handen verklig eller inte? Jag skulle väldigt gärna vilja ha ett svar, ett ja eller ett nej.

Jag skulle också vilja veta vilken uppfattning det är som gäller i frågan om likvärdiga villkor mellan kommunala skolor och fristående skolor. Är det skolminister Jan Björklunds eller är det Margareta Pålssons uppfattning som gäller? Vad anser Sofia Larsen, ordförande i utbildningsutskottet i riksdagen?

Anf. 62 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Det är väldigt glädjande att Marie Granlund och Socialdemokraterna nu så starkt pläderar för en bättre elevanpassad skola. Det är något som allianspartierna under en lång tid har påpekat. Vi har sagt att vi inte kan ha en så fyrkantig struktur i skolan att alla ska gå under samma tid och läsa i stort sett samma sak. Vi har sagt att vill ha en större flexibilitet, en mer elevanpassad undervisning där man både kan få möjligheten att gå lite snabbare fram och få det stöd och den hjälp som man behöver för att lyckas i skolan. Det är detta som ni totalt har misslyckats med. Det är därför skolan ser ut som den gör. Därför har alliansregeringen tagit fram det riktigt stora partiet med förslag om alltifrån förskolan till den högre utbildningen. Det var ett måste för att eleverna ska kunna lyckas.

Ert ansvar har varit och är att svensk skola inte har lyckats uppnå det som vi önskade. Spring inte bort från det ansvaret!

Det är glädjande att Socialdemokraterna nu är med på att elevanpassa skolan på ett annat sätt.

Frågan om de likvärdiga villkoren för de kommunala och de fristående skolorna är också väldigt viktig. Hittills har Socialdemokraterna enbart sagt att friskolorna är de som ska ha försämringar, att de ska ha mycket mer krångliga regler. Vi har sagt att de kommunala skolorna måste få en del av friheten som de fristående skolorna har.

När det gäller de fristående skolorna behöver vi rätta till en del saker. Det gäller till exempel rättssäkerheten för betyg och elever, så att man inte kan gå ut utan att få slutbetyg när man lämnar grundskolan. Det handlar om flera viktiga delar som gör att rättssäkerheten och kunskapskraven blir mer likvärdiga i den kommunala och den fristående skolan. En viktig del är också den fördubbling av pengarna till skolinspektionen som också gör att vi kommer att få en mer likvärdig skola.

Anf. 63 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att ta de brister som visar sig i svensk skola på allvar. Det är brister som har visat sig i internationella undersökningar. Tyvärr är de inte nya.

Problemet med alliansens förslag är att man slår ned på såväl bristerna som de positiva delarna. Några av delarna är sådana som jag alltid har upplevt Centerpartiet som försvarare av.

Det som jag vill ta upp först är detta med elevinflytandet. Regeringen tog ju bort möjligheten till lokala styrelser med elevinflytande. Sedan råkade man också ta bort möjligheten att ha föräldrainflytande. Nu åter-

inför man som tur är föräldrainflytandet. Men som vanligt verkar man gå in och slå brett utan att riktigt fatta vad man håller på med och får sedan rätta till det i efterhand. Men jag vet att Sofia Larsen har vurmat för elevinflytande och elevernas medverkan, och det är en sak som vi är bra på i Sverige. Alla som har arbetat i ett klassrum vet att en av grunderna för god inläring är att eleverna trivs. En grund för trivsel är delaktighet. Det är en mycket viktig del, och den tar man bort. Jag kom att tänka på det när jag i måndags läste om det ganska bedrövliga sättet, tycker jag, att lägga ut lärare på nätet som man har filmat och sedan betygsätter. Ett sätt att motverka det är större delaktighet av eleverna i skolan.

Hur ser Sofia Larsen på elevmedverkan? Det verkar vara ganska lågprioriterat i budgetförslaget, och det finns inga förändringsförslag på det området trots att Centern har ordförandeskapet. Jag saknar det.

Anf. 64 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Det är bra att Mats Pertoft tar upp frågan om elevinflytande, för den är mycket viktig. Jag tycker dock inte att det system vi hade innan med försöksverksamhet där eleverna var i majoritet i styrelserna var den ultimata.

Jag skulle i stället vilja gå ännu längre än man gjorde under den perioden och se mer kommunala självstyrande skolor där man både får makten och ansvaret ut till den enskilda skolan. Då kan man både förändra, förbättra och ha en snabbare kommunikation. Jag skulle vilja gå längre än vad Mats Pertoft och den tidigare socialdemokratiska regeringen lyckades med.

Jag kan försäkra att elevinflytandet är en del som är på väg och kommer senare under nästa år.

Anf. 65 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Detta är frågor som även Miljöpartiet har drivit länge, så där hoppas jag att vi kan hitta några bra bitar.

Jag har en annan fråga som jag är orolig för. Det talas mycket om friskolor. Från Miljöpartiets sida har vi länge drivit att det ska vara samma villkor för kommunala och fristående skolor. Jag håller helt med om att det är bra. Men när jag lyssnar på utbildningsminister Björklund blir jag oroad. Det låter som att regeringen är ett betydligt större hot mot friskolornas pedagogiska och styrelsemässiga frihet än till exempel Socialdemokraterna som har reviderat sina bitar.

Regeringen vill inskränka pedagogiskt, man vill ha andra regler och man uttalar sig skeptiskt om pedagogik, överskott, religiösa friskolor och så vidare. Kontrollbehovet och viljan att skapa en statsstyrd skola har tagit över så till den milda grad att jag varken ser Centerns, Moderaternas eller Kristdemokraternas politik utan enbart Folkpartiets.

Hur står Sofia Larsen i dessa frågor? Likvärdighet mellan kommunala och fristående skolor är bra, men frågan är om det ska innebära att den pedagogiska friheten och professionens inflytande på det sättet minskar. Det är det vi ser i dag i Sverige.

Anf. 66 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Allianspartierna och Miljöpartiet har ett förflutet tillsammans vad gäller friskolorna. Vi lyckades gemensamt stoppa den tidi-

gare regeringens mycket tuffa krav på att skruva åt och försämrade för de fristående skolorna, så det är ett trevligt arbete allianspartierna och Miljöpartiet har gjort.

Det som är viktigt och som vi också har varit överens om är att vi behöver se mer likvärdiga möjligheter och också krav på de fristående och de kommunala skolorna. Följer man inte de uppsatta kriterier som vi har ska det också kunna vidtas åtgärder. Det har varit mycket diskussioner om att skolinspektionen inte har tillräckligt mycket muskler för att förändra, oavsett om det är en kommunal eller en fristående skola. Vi vill fördubbla anslaget till skolinspektionen. Det ska bli skarpare och tätare kvalitetsinsatser. Om inte skolorna, oavsett om de är kommunala eller fristående, följer de uppsatta regelverken ska de betala vite. I slutändan ska man kunna dra in tillståndet för en fristående skola eller motsvarande för en kommunal skola. Det är viktigt för den enskilda eleven ur kvalitets- och rättssäkerhetsaspekt.

I dessa delar är jag övertygad om att både allianspartierna och Miljöpartiet är överens om att göra förbättringar men också att ställa likvärdiga krav för elevernas skull.

Anf. 67 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! Jag ska i mitt anförande mest tala om var vi är i den svenska grundskolan, hur vi har kommit hit och vad vi ska göra för att komma ifrån det som finns nu, för resultaten ser inte bra ut. 24 procent av de elever som slutade årskurs 9 i våras hade underkänt eller ofullständiga betyg i ett eller flera ämnen. Av den gruppen var 40 procent födda i något land utanför Sverige. Så ser verkligheten ut. De flesta förstår varför vi snart kommer att genomföra de största förändringarna någonsin i den svenska skolan. Alltför länge har skolans kunskapsuppdrag nedprioriterats. Nu är det slut med det.

Skolan är Sveriges största och viktigaste arbetsplats. Mycket av det vi vill med vårt land börjar i skolan. En bra skola är en förutsättning för att värna demokratin och för att ge alla människor oavsett bakgrund möjlighet att utveckla sina färdigheter. En persons utbildning får aldrig vara beroende av social bakgrund eller ekonomiska resurser. Därför är det så bekymmersamt att ta del av SCB:s undersökning från i höstas som visar att föräldrarnas utbildningsnivå har mycket stor betydelse för barnens val av gymnasieutbildning och att skillnaderna dessutom ökar.

Så mycket som 70 procent av en speciell årskull elever med välutbildade föräldrar avslutade gymnasieskolans studieinriktade program. Bland dem med föräldrar med lägre utbildning var andelen bara 20 procent. Denna undersökning är bara en i raden som visar att föräldrarnas bakgrund, utbildning och ekonomiska förhållanden har fått allt större betydelse för en elevs skolresultat. Det har blivit allt svårare att göra en klassresa, och klyftorna i samhället har ökat.

Det är resultatet av tolv års socialdemokratisk skolpolitik. Det var en politik där kunskap och kvalitet inte sattes i främsta rummet. Det var en politik där ordning och reda ansågs omodernt. Socialdemokraternas stora svek slår mest mot dem som varit allra mest beroende av en bra skola, nämligen de elever vars föräldrar inte har möjlighet att reparera kunskapsmissstagen hemma vid köksbordet. Socialdemokraterna talar gärna om att de driver en politik för samhällets svaga och att det är en politik

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

för ökad rättvisa. I själva verket har deras skolpolitik varit mest förödande för just den gruppen.

För oss moderater och våra vänner inom alliansen är det högsta prioritet att skapa en skola där ingen elev lämnas på efterkälken. Det är en skola där varje elev möts av höga förväntningar och ges förutsättningar att komma till sin rätt. Nu gör vi det som Socialdemokraterna misslyckades med, och på ett år har vår regering påbörjat ett större förändringsarbete än vad Socialdemokraterna måktade med under tolv år.

Vi ska införa ett nytt betygssystem. Vi ska ha betyg redan i årskurs 6 och i fler steg än i dag. Som det är nu är det alldeles för sent att göra något åt det på kort tid om kunskapsluckor upptäcks. Vi ska ha kontrollstationer i årskurs 3, 6 och 9. I årskurs 3 kommer den första obligatoriska kontrollstationen när skolan ska undersöka om eleverna kan läsa, skriva och räkna.

I dag är det alldeles för många elever som lämnar grundskolan utan att kunna läsa ordentligt och utan att ha godkänt i matematik.

För att komma till rätta med problemet har vår regering en läsa-skriva-räkna-satsning i budgetpropositionen. Under tre år ska 900 miljoner användas för att förbättra elevernas baskunskaper. Om man bryter ned det på individnivå innebär det 1 000 kronor per elev och läsår i årskurs 1, 2 och 3. Syftet med satsningen är naturligtvis att alla barn ska kunna läsa, skriva och räkna när de lämnar årskurs 3. Syftet är naturligtvis att de elever som inte lyckas med det ska få extra stöd och hjälp.

Vi återinför speciallärarutbildningen, som Socialdemokraterna lade ned, så att de barn som har det svårast i skolan får den professionella hjälp de förtjänar. Forskning visar att lärarnas kompetens är den viktigaste faktorn för goda kunskapsresultat. Avgörande för att vi ska få fler elever som når kunskapsmålen är skolans förmåga att dra till sig välutbildade och kunniga lärare. För att stärka skolan krävs att kvaliteten i lärarnas utbildning och fortbildning förbättras och att skolan uppmuntrar professionella välutbildade lärare och ger dem bra arbetsvillkor.

De senaste åren har utvecklingen tyvärr gått åt fel håll. På bara tio år har andelen obehöriga lärare i grundskolan mer än fördubblats. I dag saknar en av fem lärare i grundskolan och en av fyra lärare i gymnasieskolan pedagogisk utbildning. I svenska, engelska och matematik har bara mellan 60 och 70 procent av lärarna både en lärarutbildning och en utbildning i det ämne som de undervisar i. Ett viktigt steg för att höja lärarkårens kompetens blir därför den moderata hjärtefrågan Lärarlyftet. Det är kanske den viktigaste satsningen som alliansregeringen hittills har föreslagit på skolans område.

Dessutom kommer vi att skriva om skollagen, bland annat för att ge lärarna ökade befogenheter. Vi satsar på förebyggande åtgärder mot mobbning och inför krav på att alla rektorer ska ha en akademisk rektorsutbildning.

Förslagen är bra och nödvändiga för att vända utvecklingen. Vi kommer aldrig att acceptera en skola där föräldrarnas utbildning och ekonomi avgör hur eleverna lyckas i skolan. Skolan ska tvärtom vara en plats som möjliggör en klassresa för alla.

I den bästa av världar är alla skolor bra skolor med undervisning av hög kvalitet. Men så ser tyvärr inte verkligheten ut. Av olika anledningar kan kvaliteten under några år sjunka dramatiskt i en skola. Därför måste staten kontrollera alla skolor, och kontrollera dem oftare än man gör nu. Nu sker det vart sjätte år. Sex år är en väldigt lång tid i en elevs liv. En dålig skola kan verkligen försämra en elevs framtidsutsikter. Nu tillför vi 150 miljoner så att Sveriges skolor kan kontrolleras vart tredje år.

Framför oss ligger stora förändringar, inte minst på gymnasieskolans område. Alliansen har aviserat en helt ny gymnasieskola. Vi måste helt enkelt sluta att lämna 25 procent av gymnasieeleverna utan godkänd utbildning. Det är ett sådant slöseri med mänskliga resurser och med skattepengar. Dagens elever är morgondagens arbetskraft och utan fullgod arbetskraft klarar sig inte Sverige i den globaliserade ekonomi vi står inför. Tänk om vi kunde trycka ned de 5 miljarder som det individuella programmet kostar på förskolan och de tidigaste åren i grundskolan. Där hade pengarna verkligen gjort mer nytta.

Vi hoppas och tror mycket på försöksverksamheten med lärlingsutbildning. Alla goda krafter måste samverka för att stoppa det utflöde till arbetslöshet och utanförskap som ofta blir följden när ungdomar lämnar gymnasieskolan utan slutbetyg. I synnerhet pojkar på yrkesinriktade program lämnar skolan för att de är trötta på teori och för att gymnasieskolan är alldeles för lik grundskolan. Vi ser också effekterna i samhället av den uteblivna satsningen på lärlingsutbildning och praktiska program. Det är näst intill omöjligt att få tag på en hantverkare. Hade vi inte haft människor från andra länder i de yrkena hade det varit ännu värre.

Herr talman! Slutligen kan jag konstatera att det är mindre skillnader mellan Socialdemokraternas skolpolitik och allianspolitiken nu än det har varit på många år. Vi har i flera år förespråkat ordning och reda, tidigare betyg, bättre utbildade lärare, tätare inspektioner, tidigare nationella prov och så vidare. Nu har inte Socialdemokraterna något motstånd mot det längre. Det tackar jag naturligtvis för. Det är bättre att sent komma till insikt än att inte alls komma dit.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 68 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Ordning och reda i skolan är faktiskt inte något partiskiljande. Jag tror inte att någon har något emot ordning och reda. Det är en förutsättning för att man ska kunna lära sig något. Vi är emellertid av den uppfattningen att man måste vara motiverad för att det ska bli så. Det går inte genom piska och rapp.

Kunskap är inte heller något partiskiljande. Jag tror att ni också vill att alla ska uppnå kunskap. Det är inte något som skiljer oss åt.

De stora skillnaderna nu handlar om att skillnaderna mellan olika elever, kommuner och skolor ökar. Vad vill ni göra åt det? Har ni släppt tanken på en nationell skolpeng? Finns den tanken fortfarande kvar?

Skulle ni vara beredda att skriva in i skollagen att resurser ska fördelas efter behov eftersom inte alla barn är lika utan kräver olika mycket resurser?

Jag har frågat Sofia Larsen, men inte fått något svar, när det gäller den fråga som medborgarna tycker är den absolut viktigaste på skolområdet. Det handlar om att hitta en minsta gemensam nämnare som håller över val när det gäller frågor som betyg, skollag, lärarutbildning, gymnasieskola. Kommer ni att ta initiativ till att vi blir inbjudna och att vi faktiskt kan försöka kompromissa för elevernas skull?

Jag har en fråga till Margareta Pålsson när det gäller friskolor. Hur kommer det att bli? Kommer det att bli lika regler för kommunala skolor och fristående skolor? Jan Björklund vill det verkligen, men Margareta Pålsson har sagt att ni inte är överens om det. Vad kommer resultatet att bli?

Anf. 69 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Visst ser vi de ökade skillnaderna mellan elever, skolor och kommuner. Det är just det som ni bär ansvaret för. De resultat vi ser i skolan i år beror ju inte på att vi har haft regeringsinnehavet i ett år. De beror på tolv års socialdemokratisk regering.

Våra förslag diskuteras om och om igen. Vi är alla väl medvetna om dem. De förslag som vi lägger fram nu och som vi har lagt fram syftar i allra högsta grad till att utjämna de här skillnaderna som inte är acceptabla.

Jag pratade i mitt anförande om hur viktigt det är att man kan göra klassresan. Under tidigare decennier var inte föräldrars inkomst- och utbildningsnivå så avgörande för elevers skolresultat som nu.

Jag har aldrig hört någon politiker – av någon kulör – säga att alla elever ska ha lika mycket resurser. Jag har definitivt inte hört någon moderat säga det. Man kan ha ett system som man har i många kommuner där man fördelar resurserna efter antalet elever, men överallt finns det förstärkningar av resurserna till de elever som har det svårt. Det vill vi naturligtvis fortsätta med.

Friskolorna har kommit för att stanna. De blir fler och fler. Det tyder på att det finns brister i de kommunala skolorna, annars hade inte friskolorna expanderat i antal som de har gjort.

Vi vill att alla skolor ska vara bra skolor. Men vi vill att det fortfarande ska finnas en skillnad mellan friskolor och kommunala skolor annars är det inte någon mening med att ha friskolor. Men friskolorna ska kvalitetssäkras och granskas lika ofta som de kommunala skolorna.

Anf. 70 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Margareta Pålsson inte tidigare har upplevt att föräldrars utbildningsbakgrund och arbete har påverkat elevers möjligheter i skolan. En gång i tiden fick man över huvud taget inte gå i skolan om man inte hade rätt bakgrund. Så har det fortgått under en längre tid, att det har stor betydelse för dina möjligheter vilket hem du kommer från. Det är klart att vi bär ett ansvar för det. Vi vill gå vidare för att se till att utjämna skillnader. Men ni gör precis tvärtom.

Jag frågade er om diskussionerna om nationell skolpeng är borta, och kommer man att se till att alla barn ska ha lika mycket resurser? Är ni beredda att faktiskt skriva in i skollagen att resurser ska fördelas efter

behov och att de barn som har de största behoven också får den bästa hjälpen?

Ingen svarar på frågan. Har Jan Björklund lagt munkavle på er, eller vad handlar det om? Kommer vi att bli inbjudna till samtal om betyg? Kommer vi att bli inbjudna till samtal om gymnasieskolan? Kommer vi att bli inbjudna till samtal om lärarutbildningen? Och kommer vi att bli inbjudna till samtal om skollagen? Detta är den fråga som medborgarna tycker är den viktigaste att nå breda överenskommelser om på skolans område. Det hade därför varit väldigt intressant att veta om det kommer att bli verklighet eller inte. Det måste ni faktiskt kunna svara på.

Anf. 71 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag ska försöka svara på allt som Marie Granlund frågar om. Men jag hinner inte med det på två minuter. Jag ska ta upp frågan om betygen först, så att vi inte fler gånger behöver höra att vi inte svarar. Jag tyckte att Sofia Larsen svarade. Men jag ska svara igen.

Ja, ni kommer att bli inbjudna. Betygsutredningen pågår. När den är färdig ska den skickas ut på remiss. När remissvaren kommer in kommer ni att bjudas in för att diskutera den. Om ni sedan kommer att bli inbjudna till diskussion om alla förslag som vi lägger fram vet inte jag och kanske inte ens vår utbildningsminister. Jag kan inte minnas att vi blev inbjudna till er regering när ni lade fram alla era förslag. För er var det viktigt att hålla överenskommelser med Miljöpartiet och Vänstern, precis som det är viktigt för oss att följa de överenskommelser som finns mellan allianspartierna.

Jag har aldrig sagt att utbildning och ekonomi inte har påverkat elevernas resultat i skolan. Jag har bara sagt att det under 50-, 60- och 70-talen inte hade så stor påverkan på elevernas resultat.

Förslag om nationell skolpeng finns ingenstans i Moderaternas skolprogram. Det fanns inte heller med i de program som vi lade fram före valet. Om detta är ett orosmoment kan jag lugna Marie Granlund i fråga om detta nu.

Därmed tror jag att jag har svarat på alla frågor.

Anf. 72 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Margareta Pålsson har talat mycket om kontroll. Det är väldigt bra. Vi måste ha mer återkoppling och på det sättet också garantera likvärdigheten för skolor.

Nästa fråga handlar om att man i själva utförandet också ger stor frihet. Sofia Larsen var inne på detta i fråga om till exempel kommunala friskolor. Detta har berörts från flera håll i dag när det gäller skillnaden mellan kommunala och fristående skolor.

Jag vill då ställa följande fråga: Kan Moderaterna tänka sig att utöka det fria utrymmet för kommunala skolor på det sättet att de därmed blir likvärdiga med fristående skolor? Det som skolministern hela tiden aviserar är att man ska inskränka det fria utrymmet för friskolor så att de därmed blir lika de kommunala skolorna.

Miljöpartiet fick på sin tid med sig Skollagskommittén i fråga om detta. Man var snarare inne på motsatsen, just att utöka det fria utrymmet för de kommunala skolorna för att det därmed skulle bli samma regelverk

för friskolor och kommunala skolor. Nu tycker jag att jag hör att det ska vara olika igen.

Jag vet att Folkpartiet driver sin linje, men jag undrar om Moderaterna står kvar vid den linje som jag har uppfattat att i alla fall Mats Gerdau står för, alltså att man ska utöka det fria utrymmet för kommunala skolor så att vi kan ha friskolor överallt, oberoende av huvudman.

Anf. 73 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Moderaternas inställning till friskolor är densamma som den var före valet. Även om man kan hitta nyanser i ord mellan partierna i alliansen har jag inte hittat någon skillnad mellan vad Mats Gerdau säger och vad jag säger. Vi har kanske lite olika dialekter, men jag tror att innehållet är precis detsamma. Vi vill att de fristående skolorna ska ha bra villkor och att de ska ha villkor som är likvärdiga med de kommunala skolornas. Men det ska inte vara likadana skolor. Då faller hela vitsen med att vi har fristående skolor som erbjuder föräldrar och elever alternativ som ökar valfriheten.

Däremot har vi talat mycket om – vi jobbar för det i alliansen, och jag uppfattar att vi är överens om det också – att de kommunala skolorna ska få större frihet. Vi vill att alla skolor ska vara bra skolor och att alla skolor ska inspekteras vart tredje år. Och när man hittar kvalitetsförsämringar ska någonting göras åt dem. Men vi vill ha kommunala skolor där professionen har större inflytande, där fler beslut lämnas ned på skolnivå, och där politiken träder tillbaka. Vi har sett hur detta utvecklar skolorna, och genom den utvecklingen ökar måluppfyllelsen, vilket är något som vi verkligen är för.

Anf. 74 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! När det gäller målbilden är det mycket av det som vi diskuterar i dag som vi är väldigt överens om. Frågan är hur man gör det på riktigt.

Jag är övertygad om att man inom Moderaterna är väldigt överens. Jag kan förstå era båda dialekter. Så det är inga problem. Min fråga gäller snarare hur det är mellan allianspartierna. Detta handlar inte om att vara lika utan att ha ett lika stort frihetsutrymme för att på det sättet kunna möta elevernas behov på det mest optimala sättet. Det är där som jag upplever att utbildningsministern gång på gång snarare är beredd att göra inskränkningar.

Vi hade i våras, inte minst, ett flertal debatter då jag tog upp till exempel Waldorfskolans problem med nationella prov och så vidare, alltså olika pedagogiska alternativ som nu blir grusade på ett sätt som inte skedde under den förra mandatperioden.

Jag kan lägga till den fråga som också Marie Granlund tog upp när det gäller blocköverskridande överenskommelser. Vi i Miljöpartiet gav vårt högst individuella bidrag till detta under den förra mandatperioden, särskilt på skolområdet. Jag minns att Lars Leijonborg förra vintern uttalade att det var svårt att klara av att vara överens inom mer än fyra partier. Jag undrar hur allvarligt menad inviten är denna gång – att vi verkligen kan komma så att säga på talfot med varandra.

Anf. 75 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Vi har ofta talat väl om Miljöpartiet och dess inställning till friskolorna. Det kan jag gärna göra en gång till. Jag har många gånger sagt att friskolorna utan Miljöpartiet inte hade haft det som de har det i dag. Utan Miljöpartiet hade det funnits en majoritet i Sveriges riksdag under den förra mandatperioden för att inskränka villkoren för friskolorna. Vi är därför tacksamma för detta.

Vi hoppas att det kan bli fler tillfällen till överenskommelser om friskolorna.

Jag har pratat om att utbildningsministern har aviserat att ni ska bjudas in till en diskussion om betygen. Det kan jag säga en gång till om det är någonting som Mats Pertoft vill höra.

För övrigt kan jag inte vare sig veta eller hålla reda på allt som sägs. Jag förstår att Mats Pertoft syftar på en interpellationsdebatt här i kammaren där jag inte var närvarande och från vilken jag inte läst protokollet. Jag nöjer mig med detta med betygen.

Slutligen: Ja, ni ska bjudas in. Det kommer att bli så. Om vi också kommer överens är det så mycket bättre.

Anf. 76 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Margareta Pålsson sade här i talarstolen att hon vill ha en skola för alla där bakgrunden inte spelar någon roll. De borgerliga företrädarna har pratat mycket om en skola för alla. Men ärligt talat begriper jag inte riktigt hur ni får ihop det.

Ett exempel: Vilken elev i årskurs 5 vet själv att göra rätt språkval till sexan?

För att kunna skaffa sig meritpoäng till högskolan krävs det nämligen att man gör rätta valet när man är elva år. Har man inte föräldrar som vet är det med andra ord kört. På vilket sätt är det alltså en skola för alla där bakgrunden inte spelar någon roll?

Jag tänker inte besvara med att fråga Margareta Pålsson vilka kärnämnen som är oviktiga för dem som väljer yrkes- eller lärlingsprogram. Jag lär ändå inte få något svar; hittills har jag ju inte fått det. Men att sänka kunskapskraven för de elever som väljer nämnda program är att upprätthålla och förstärka klasskillnaderna och därmed att kullkasta möjligheten till makten att påverka sitt liv.

Anf. 77 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Rossana Dinamarca pratar om att vi sänker kunskapskraven därför att vi har som ambition en gymnasieskola där 100 procent ska gå ut med fullständiga betyg. Om Rossana Dinamarca inte kan förstå hur jag resonerar när jag säger att jag vill att alla ska kunna göra en klassresa och att alla ska klara skolan måste jag säga att jag inte förstår hur ni under tolv år har kunnat åse att allt fler trillar ur gymnasieskolan på grund av att teorin är för besvärlig och att det är för mycket likt grundskolan.

I synnerhet pojkar på de praktiska programmen väljer att helt sluta. Vi har sett att LO-kollektivets barn är de som misslyckas mest. Ni tycker inte att det är ett så stort problem att ni gör något åt det.

Sedan säger ni att vi sänker kunskapskraven. Men hur är det för alla dem som kommer ut och inte har en gymnasieexamen? Det är ungefär 30 000 elever varje år som ni genom att biträda Socialdemokraternas skolpolitik har lämnat utanför. Det är verkligen att sänka kunskapsnivån för dem. De hamnar i arbetslöshet och utanförskap.

Visst är det bra att man i livet kan få en andra chans, men det är banne mig viktigare att få den första chansen!

Anf. 78 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag frågar igen: Vilken elev i årskurs 5 vet själv att göra rätt språkval till sexan? Förälderns bakgrund spelar faktiskt roll i de valen.

Valfrihet för mig och Vänsterpartiet handlar inte om att välja förskola åt sina barn eller om att välja vilken skola man ska gå i.

Verklig valfrihet handlar om att alla barn – oavsett i vilken förskola och skola och oavsett på vilket gymnasium de går och oavsett vilket gymnasieprogram de går på – ska ha möjligheter att göra riktiga val i livet oavsett om de vill gå till en högre utbildning eller om de vill gå ut på arbetsmarknaden.

Margareta Pålsson säger att man gör det här för att alla ska klara gymnasiet. Men sedan då – för att klara livet efter gymnasiet och för att klara sig i samhällslivet och i arbetslivet? Ni lurar en mängd elever som väljer ett gymnasieprogram där kärnämnen urholkas. Ingen bransch vill ha elever som inte har tillräckligt med kunskaper. Och vad gör man sedan när man ett par år eller kanske tio år efter det att man lämnat gymnasiet väljer att utbilda sig vidare eller göra någonting annat samtidigt som man inte har de kunskaper som krävs för att kanske gå på en högre utbildning eller kanske på en vuxenutbildning? Ni skär dessutom ned på medlen till vuxenutbildningen.

Vi har aldrig sagt att vi inte tycker att det är ett problem att elever inte klarar skolan. Det är ju just därför som vi gör satsningar på skolan. Det är vi som lägger pengar på fler lärare och ökade resurser till skolan. Jag skulle gärna se att vi kommer ifrån tabutänket när det gäller att man på gymnasiet inte får något stöd. Varför skulle inte också elever på gymnasiet behöva stöd? Det finns studenter på högskolan som också skulle behöva stöd.

Anf. 79 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Rossana Dinamarca och jag är verkligen överens om en sak, nämligen om att målet är att alla klarar skolan och att alla får ett jobb. Det är vi överens om. Däremot är vi inte överens om hur vägen dit ser ut.

Er väg visar tydligt att den inte lett till jobb eller till att man klarar skolan. Nu anvisar vi en annan väg. Verkligheten kommer att visa om vår väg är bättre eller sämre än er.

När ni hjälpte Socialdemokraterna med att dra ned med 500 miljoner på komvux var det en bra politik. Det gjorde man därför att arbetsmarknaden såg så bra ut. Nu är arbetsmarknaden så mycket bättre, och vi drar ned med 600 miljoner. Vi raserar alltså hela välfärden genom att göra det som gjorts i alla tider i Sverige, det vill säga ökat eller minskat satsningen på komvux.

De elever som väljer att gå på de praktiska programmen i vår nya gymnasieskola och som väljer att inte läsa till högskolebehörighet har naturligtvis en andra chans att göra det. Man kommer att kunna läsa till högskolebehörighet; man kan välja. Vi vet ju att många av de elever som vill ha ett praktiskt yrke också har lätt för teori. De kan välja att läsa till högskolebehörighet. Men för dem som först inte vill och som sedan ändrar finns komvux och alla möjligheter att komplettera sin utbildning för att sedan gå in i högskolan.

När det sedan gäller att välja rätt språk i årskurs 5 vet jag inte vilken förälder som kan hjälpa till med det. Det finns ju ingenting som är rätt språk. Det som är rätt för Rossana Dinamarca är inte rätt för mig. Man gör ett val. Om föräldrarna inte kan hjälpa till med valet har vi ju lärare och syokonsulenter som kan hjälpa till.

Anf. 80 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att det går framåt i världen. Sedan 2002 har antalet barn i världen som inte får gå i skola minskat med 20 procent. Under samma period har allt fler länder infört principen att flickor har samma rätt till skola som pojkar – detta enligt Unicef.

Visst är det ganska härligt att leva i en tid då fler och fler länder inser att detta är någonting viktigt. Och visst är det härligt att leva i den typen av värld där fler och fler länder säger att detta med skola, kunskap och utbildning är någonting som vi ska satsa på.

Land efter land säger detta. Det är väldigt bra. Det ger den enskilde mer chanser att utveckla sitt liv, vilket stärker det egna landet.

Att allt fler länder gör detta innebär också att det ställs nya krav på Sverige. Och när allt fler satsar på utbildning och forskning måste vi i Sverige bli ännu bättre. Det är det vi ser i undersökningarna Pisa och Pirls. Det är inte bara så att våra egna kunskaper försämras på några områden, utan det är också så att många andra hinner ifatt oss och till och med går om oss.

Ska vi klara att behålla vår position måste vi bli ännu bättre. Det är faktiskt en härlig utmaning.

Sverige har en regering som har insett denna utmaning, och därför genomförs nu en lång rad kunskapsreformer i Sverige. Under mandatperioden kommer vi att genomföra reformer och en omfattande upprustning av hela utbildningssystemet från förskola till forskning. Mina allianskolleger har i tidigare inlägg berättat om flera av de här inslagen, och jag ska bara lägga lite extra tyngd på några av dem.

Låt oss börja med förskolan. I budgetpropositionen, som vi nu behandlar, lägger regeringen fast ramen för en kvalitetssatsning för en förstärkning av förskolan. Det innebär ett tydligare pedagogiskt uppdrag för förskolan. Det innebär att en allmän förskola från tre års ålder ska införas. Det innebär också fortbildning för förskollärare och mycket annat. Jag tror att detta är väldigt viktigt. Jag tror att det är väldigt viktigt, som många av oppositionens företrädare också har sagt, att man får börja med en bra förskola för att lyckas i resten av utbildningssystemet. Det vi kan vinna där har vi nytta av senare och hela vägen.

Vi gör satsningar på lärarna. Vi vet att ingenting är viktigare för att eleven ska lyckas i skolan än att man har duktiga, kunniga och engagerade lärare. Därför ser vi över lärarutbildningen för att göra den bättre.

Egentligen skulle man vilja att ännu flera av dagens ungdomar sökte sig till lärarutbildningen så att söktrycket där blev mycket högre. Vi vet att skolan därmed kommer att bli bättre. Kan vi öka söktrycket på lärarutbildningen så att de bästa kommer in och att det blir lika starkt tryck att komma in där som på ett elituniversitet kommer också skolan så småningom att bli mycket bättre.

Vi satsar på ett lärarlyft, som Margareta Pålsson tidigare var inne på. Det är en jättestor satsning på att lärare ska få en bättre fortbildning. Tyvärr har det inte använts fullt ut i kommunerna. Jag skulle vilja använda det här tillfället till att säga till mina egna kommunala skolpolitiker: Använd Lärarlyftet bättre. Se till att lärarna får chansen till fortbildning.

Jag hoppas att andra partier också ska använda sin chans i talarstolen eller på annat sätt påtala vikten av att Lärarlyftet genomförs på ett bra sätt.

Vi ser till att lärarna får tydliga befogenheter. Vi inför auktorisation. Att höja läraryrkets status är centralt för Sverige för att vi ska lyckas i framtiden.

Vi inför också nya system för uppföljning i skolan. Svensk skola får nya uppföljningssystem genom att vi får mål i årskurs 3. Vi får flera nationella prov. Det är viktigt att fånga upp elever med problem så tidigt som möjligt så att man kan göra någonting åt det.

Fler ska få chansen att lyckas i skolan. Förslag om skriftliga omdömen och en ny betygsskala kommer som en extra julkupp några veckor efter jul, hoppas jag.

Vi har i dag fått nya förslag från en utredning om skolinspektion. Den innehåller en hel del intressanta förslag om hur skolinspektionen ska kunna bli bättre i Sverige. Det föreslås till exempel att 10 procent av de nationella proven ska rättas centralt så att vi får mer rättssäkra betyg och att elever som söker sig till gymnasiet inte ska känna att de har sämre chans därför att deras grundskola var snålare än andra grundskolor. Betygsättningen ska bli mer rättssäker.

Inspektionsutredningen, såvitt jag hunnit läsa under förmiddagen här under debatten, föreslår också att inspektörerna ska berätta hur väl skolorna lyckats i sitt kunskapsuppdrag. Man vill ha en bedömning av kvaliteten i fyra steg och också göra jämförbart vad de olika inspektionerna kommer fram till. Man skulle kunna kalla det för en tydligare information till föräldrarna, eller kanske kan vi kalla det för förankringssystem. Men i grunden är det väldigt sympatiskt att föräldrar och elever bättre ska få reda på hur det fungerar i skolan och hur deras skola klarar uppdraget.

Min bedömning är att båda de här förslagen skulle innebära ökad tydlighet i svenskt skolväsende men också innebära att vi får en bättre skola och en tydligare fokusering på kunskapsuppdraget.

Herr talman! Sverige har som sagt en regering med ett engagerat ledarskap i utbildningsfrågorna och en omfattande reformagenda. Det är väldigt viktigt för Sverige. Det är också bra att Socialdemokraterna nu signalerar, i alla fall ledningen, att man börjar fundera i nya banor. Men det är tre saker som får mig att tveka om det är på allvar.

Finns engagemanget där? Vi har hört både Mona Sahlin och Marie Granlund säga att huvudanledningen till att man lägger om skolpolitiken

är att man inte fick godkännande i valet. Var finns då engagemanget för kunskapsskolan om det bara är en valtaktisk manöver? Medan Socialdemokraterna oroas över att de förlorade valet oroas vi i alliansen över att Sverige håller på att förlora konkurrenskraft i världen i den globala konkurrensen.

Skillnaden på drivkraft kan inte bli tydligare. Granlund och Sahlin vill stärka partiet, alliansen Leijonborg och Björklund vill stärka Sverige.

En annan fundering är om gräsrotterna kommer att försöka stoppa försöken till omtänkandet. Så har skett förut när man har velat införa nationella prov i trean. Den debatt som förs tyder på att det är fler socialdemokrater som vill avskaffa betygen helt än som vill ha betygen tidigare, i lägre årskurser.

Jag har också en fråga till de andra oppositionspartierna: Menar ni allvar med att ni kommer att stoppa varje överenskommelse som regeringen gör med Socialdemokraterna? Så har man sagt tidigare. Om Socialdemokraterna gör upp med regeringen är det inte värt någonting om det skulle gå så illa att det blev en annan regering efter valet.

Slutligen några ord om de breda överenskommelserna. Marie Granlund sade i sitt anförande: Nu hotas förskolan. Sedan fyller hon på med att den skolpolitik som förs är omodern, orättvis, oansvarig. Därefter sade hon: Om detta vill vi göra upp.

Det gav inte särskilt goda vibrationer om att man verkligen vill ha en bred överenskommelse på det här området. Den utsträckta handen lät mer som en knytnäve.

Samma inställning som man hade mot sina gamla samarbetspartier under förra mandatperioden verkar man ha nu – gärna ett samarbete men i så fall helt och hållet efter våra förutsättningar.

Jag tror att det hade varit bra om Sverige på några områden hade haft breda överenskommelser om utbildningspolitiken. Jan Björklund har redan bjudit in till samtal om betygsskalan. Vi kommer säkert att föra samtal om flera områden, men huvudsaken är den att Sverige måste få en politik som från förskolan till skolan, från skolan till forskningen ser till att Sverige stärker sin konkurrenskraft i världen och ser till att enskilda människor får större chans att forma sitt eget liv.

Anf. 81 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag ska först svara på den raka frågan om vi skulle stoppa överenskommelser mellan Socialdemokraterna och alliansen. Jag föredrar att ta förhandlingar i det ögonblick man har dem. Sedan får man se hur det blir. Från Miljöpartiets sida har vi tackat ja till den inbjudan om samtal om betygssteg som har framförts. Sedan får vi se.

Ultimativa krav har aldrig varit en bra väg att gå. Det utgår vi ifrån, och den politiken brukar vi föra.

Jag vill ställa en fråga. Jag håller helt med om allt detta att Sverige måste bli en kunskapsnation, att vi ska gå vidare och så vidare. Hur ser det egentligen ut när det gäller kunskapsmålen? Hur ställer sig Christer Nylander till det som jag har intresserat mig för, nämligen att forskningen väldigt tydligt visar att betyg inte fungerar särskilt bra som kunskapsinitiator för att uppmuntra elever att prestera mer? Betygsforskningen visar väldigt starkt att det är omdömen som egentligen är mycket bättre.

Betyg kan ha en annan effekt, nämligen som utsorteringsinstrument, för att se vem som ska komma in på högskolan och så vidare.

Det här är ingen diskussion för eller mot betyg. Jag vill betona det, utan det handlar om hur vi kan hitta de bästa instrumenten för att uppmuntra till mer kunskap i skolan. Det tror jag att vi har ett gemensamt intresse av.

Anf. 82 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Det är mycket bra, jag tar gärna den diskussionen.

Vår inställning är att svensk skola behöver en tydligare uppföljning. Vår inställning är att vi behöver skriftliga omdömen, precis som Mats Pertoft säger, gärna från första klass. Vi är också beredda att diskutera att ta bort förbudet mot betygsliknande omdömen. Dessutom vill vi ha betyg. Jag tror inte att de två sakerna måste stå mot varandra, utan man kan ha både–och, både skriftliga omdömen och betyg. Vi vet att det inte finns någonting som är viktigare än att se till att barnen får bättre stöd så tidigt som möjligt i skolan. Får man inte stöd tidigt har man en mycket liten chans och en mycket stor uppförsbacke att fånga upp det senare.

Det är därför som vi lägger på mycket kraft på detta. Det är därför vi inför läsa-skriva-räkna-strategin, där nästan 1 miljard kronor satsas på lågstadiet för att se till att fler lär sig rätt från början. Det blir mycket dyrare, mycket svårare och mycket inhumant att inte göra en sådan insats tidigt.

Det paket vi erbjuder är både läsa-skriva-räkna-satsning, skriftliga omdömen och betyg. Jag tror att alla de tre sakerna behövs.

Anf. 83 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! När det gäller läsa-skriva-räkna-satsningen anser vi från Miljöpartiets sida att detta måste ske tidigare. Man kastar i dag bort den kunskap som finns i förskolan om elever som har särskilda behov, som riskerar att redan från början halka efter när de börjar skolan.

Det är viktigt att nyansera frågan om omdömen. Om vi pratar om betygsliknande omdömen är det fråga om just betygsliknande. Det specifika med fungerande omdömessystem är att man pekar ut möjligheter, inte stänger dörrar. När de börjar likna betyg är de inte särskilt konstruktiva sett som en framtidsinriktning. Då får de inte bli alltför betygsliknande eftersom det då blir en motverkande effekt. Då tappar man det positiva. Det ska inte heller ske för tidigt. Där finns en kunskapsprocess där ett omdöme blir mer och mer konkret i takt med åldern.

Det är intressant att det finns en positiv inställning till att hitta alternativ. Det vore positivt om vi kunde hitta system i skolpolitiken där vi tar till oss den pedagogiska forskning som finns och använder den konstruktivt om vi vill komma vidare i utvecklingen av synen på kunskap i Sverige.

Anf. 84 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Vår grundinställning är att skolpolitik så långt det är möjligt ska föras på en vetenskaplig grund. Det är därför vi satsar på lärarna. Vi vet om att ingenting är viktigare än duktiga lärare i skolan. Det är därför vi försöker satsa tidigt, och det är därför vi är beredda att göra utvärderingar och annat.

Man ska absolut satsa så tidigt som möjligt. Därför tar vi upp en del av den förskolesatsning som är på gång. Den är viktig. Den handlar om att ge förskollärarna tydliga uppdrag, till exempel att de har det pedagogiska ansvaret i förskolan. Det innebär att förskolan ges ett ännu tydligare pedagogiskt uppdrag än vad den har i dag. Jag är, precis som Mats Pertoft, övertygad om att det vi vinner i förskolan har vi nytta av under hela utbildningssystemet.

När det gäller frågan om betygslänkande omdömen eller inte tror jag – och det är många som har sagt det tidigare, bland annat Skolverket – att det är svårt att säga vad som är betygslänkande och vad som inte är betygslänkande. En elev klarar målen, och en annan elev klarar målen mycket väl. Vad är betygslänkande och vad är inte betygslänkande?

Det är dessutom omöjligt att se framåt utan att veta var man är någonsans. Därför är tanken att skriftliga omdömen inte ska få lov att vara tillbakablickande en omöjlig tanke. Vi måste först veta var den enskilde eleven befinner sig för att kunna peka ut vad den enskilde eleven måste bli bättre på. Därför måste också reglerna för de skriftliga omdömena ändras på det området.

Jag tror, precis som Mats Pertoft, att skriftliga omdömen är viktiga. De kan utvecklas till en mycket bra pedagogisk resurs i skolan. Dessutom behöver vi betygen för att ge en tydligare signal till hemmen om vad deras barn behöver ökad hjälp med.

Anf. 85 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det är fascinerande: Sofia Larsen var inne på det, och nu är det Christer Nylander. Det är en total fixering vid socialdemokratiska partiet. Men jag kan förstå det, och jag kan bli glad för det. Någonsans erkänner ni att det är vi som är en ledande kraft i svensk politik. Det är hos oss idéerna formuleras.

Jag kan förstå att när man är ett folkparti och inte ett folkrörelseparti är det, som jag sade till Sofia Larsen, förvirrande att man i ett stort parti måste ta hänsyn och diskutera.

Vi har mandat att diskutera med er om att hitta breda lösningar för medborgarnas skull, för lärarna i skolan och för att elever ska slippa byta betygssystem vart fjärde år. Jag hoppas verkligen att ni tar det här på allvar, bjuder in och är beredda att kompromissa för att hitta minsta gemensamma nämnare. Från vår horisont blir det i så fall en mindre orättvis, omodern och oansvarig skola.

Vi måste hitta minsta gemensamma nämnare. Men då måste båda parter faktiskt bjuda in till detta.

Lars Leijonborg talade tidigare i debatten om 1842, folkskolan och så vidare. Det var enormt viktigt att socialdemokrater och frisinnade liberaler gjorde upp om det. Under åren därefter har vi gemensamt kommit fram till flera olika lösningar på skolpolitiken. Det har varit viktigt.

Hur känns det nu, Christer Nylander, att som folkpartist införa ett vårdnadsbidrag som kommer att gröpa ur förskolan och göra skolan ännu mer ojämlik?

Anf. 86 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Det är sant att det skedde en viktig reform i utbildningspolitiken 1842. De kommande åren skedde omfattande och viktiga saker.

Jag är dålig på historia, och jag minns inte om socialdemokrater ens fanns 1842 när skolreformen genomfördes. Men det är möjligt att det var så.

Vi genomför ett brett familjepolitiskt program. En av de delarna är att stärka förskolan. Det är viktigt. En annan del är att öka valfriheten för familjer. Det är också viktigt. Vi försöker gå fram med ett program som underlättar för föräldrar men som samtidigt skärper förskolan. Jag tycker att balansen i det programmet har blivit bra.

Sedan var det frågan om breda lösningar och fixering vid socialdemokratin. Det enda jag noterade var att få äktenskap skapas av att man i början säger att någon är orättvis, oansvarig eller omodern. Det är ett konstigt sätt att be att få samtal om viktiga framtidsfrågor.

Är det en fixering vid s? Nej, men om vi ska ha någon form av samtal måste också vi fundera på var ni befinner er på den politiska skalan. Vi blir både förvånade och bekymrade. Ni kom med några bra förslag som gick i rätt riktning, men varje gång de har prövats har det gått åt fel håll. Därför blir vi bekymrade över var någonstans detta ska landa vid er kongress år 2009. Ska varje samtal som ni har fört fram till dess bli fullständigt meningslösa därför att gräsrötterna, precis som vid andra tillfällen när ni har försökt att förnya kunskapsuppdraget, säger nej?

Jag har sagt i mitt anförande – och det tror jag också att Margareta Pålsson sade – att skolministern har sagt att det ska bli samtal. Vi ska inte utesluta att det blir ännu fler samtal. Det kommer att finnas fler chanser att svänga och byta politik.

Anf. 87 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det är ni som sitter i regeringen, och då måste det vara ni som bjuder in till samtal. Vi vill vara med och diskutera för elevernas, föräldrarnas och lärarnas skull. Vi tycker att det är förfärligt att införa mer eller mindre betyg för sjuåringar, att en liten tjej eller kille kan få reda på att han eller hon är Icke godkänd.

Däremot är vi beredda att rucka på andra principer. Vi är beredda att sänka betygsåldern till sjätte eller sjunde klass. Vad är ni beredda att göra? Det handlar om att ta och ge, att hitta en minsta gemensam nämnare.

Vi socialdemokrater har faktiskt alltid vårdat de överenskommelser som vi har gått in i. Vi har gjort det med pensionerna. Det var ni som höll på att rycka upp pensionsöverenskommelsen genom den orättfärdiga behandlingen av förtidspensionärerna. Vi stod för uppgörelsen vad gällde energipolitiken tillsammans med Centerpartiet. Det var Centerpartiet som valde att lämna den. Vi stod för försvarsuppgörelsen. Så gör vi. Om vi ingår en uppgörelse står vi också för den. Det behöver ni inte vara oroliga för.

Jag skulle vilja ha svar på en fråga. Hur känns det som folkpartist att införa vårdnadsbidrag, som med största sannolikhet, eftersom erfarenheter i andra länder pekar på det, kommer att gröpa ur den allmänna förskolan och göra det svårare för barn som kommer från studieovana hem att lära sig och komma i kapp sina kamrater? Hur känns det? Folkpartiet och Socialdemokraterna har faktiskt en gemensam historia på utbildningsområdet.

Anf. 88 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Hur känns det, Marie Granlund, att det är en borgerlig regering som ser till att uppdraget till förskolan blir ännu tydligare pedagogiskt? Hur känns det att det är en alliansregering som ser till att förskollärarna får det pedagogiska ansvaret i förskolan – det ni aldrig klarade av? Hur känns det att det är en borgerlig alliansregering som inför allmän förskola för treåringar – det som ni aldrig gjorde?

Vi går in med ett familjepolitiskt reformprogram där vi har alla de här delarna tillsammans. Vi har en förstärkning av förskolans pedagogiska uppdrag och en förstärkning av kvaliteten i förskolan samtidigt som vi också ökar valfriheten för familjerna. Jag tycker att vårdnadsbidragets utformning i den skepnad som det har fått har blivit ganska bra. Jag är inte vårdnadsbidragets största vän, men den utformning som det har fått är ganska bra.

Sedan har vi detta med att urgröpa förskolans resurser. Jag har inte kollat alla, men jag skulle gissa att alla kommuner har ett system där förskolan får pengar efter hur många barn som går i förskolan. Om det föds färre barn, fler blir arbetslösa eller fler väljer att inte lämna sina barn på den allmänna förskolan blir det färre barn i förskolan och därmed mindre resurser. Samma effekt får vårdnadsbidraget. Om man väljer att använda någonting annat än förskolan blir det färre barn och därmed mindre resurser. Men det innebär inte på något sätt att man urgröper förskolans resurser. Har man färre barn i en förskola eller har man färre barn på en avdelning blir det automatiskt också mindre resurser. Jag tror att det fungerar så i nästan alla kommuner i dag.

Det är inte frågan om att urgröpa förskolans resurser när alliansen nu inför ett familjepolitiskt program. Det är snarare precis tvärtom. Vi stärker förskolan på en rad strategiskt viktiga punkter, vilket ni aldrig klarade av under de år ni satt vid makten.

Anf. 89 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Vi har haft en mycket intressant debatt under hela den här dagen. Jag hoppas att vi ska kunna hålla liv i den ända fram till att vi är färdiga med båda våra betänkanden. Det är oerhört intressant att följa debatten.

Herr talman! Den PISA-rapport som presenterades för tre år sedan blev, tillsammans med Skolverkets nationella utvärdering samma år, en ögonöppnare för många av oss och framför allt för Socialdemokraterna. De här rapporterna innebar att det inte längre gick att hävda att allt stod bra till i den svenska skolan även om man fortsatte att trumfa ut det budskapet. Den dåvarande oppositionen ville ta in en hel del förslag som vi nu kan genomföra i regeringsställning men som Socialdemokraterna då sade nej till.

Frånvaron av åtgärder och bristen på initiativförmåga hos den dåvarande regeringen blev pinsamt uppenbara, och i dag är de alldeles oerhört uppenbara. Jag tror att Socialdemokraterna själva har kommit till insikt om att det kanske var där grunden lades till den valförlust som man tvingades uppleva 2006.

Men det är anmärkningsvärt att den här oförmågan att presentera en politik på skolområdet som man kan uppleva att hela partiet står bakom kvarstår. Trots att Socialdemokraternas partiledare Mona Sahlin har hävdat att skolfrågorna ska vara prioriterade har man ändå inte lyckats presentera en politik på området som vi i regeringsställning kan uppleva att partiet står bakom. Man har presenterat några delar här och några delar där. Men om det är partiet som står bakom de här delarna eller vilken nivå inom partiet som står bakom dem är ett stort frågetecken i dag.

En annan fråga som reser sig under dagens debatt är: Varför gjorde man inte något på alla de områden som man har diskuterat under dagens debatt under den tid då man själv hade regeringsmakten? Man hade makten att förändra. Varför gjorde man inte de insatser som i dag tonas fram här i kammaren från Socialdemokraterna?

I förra veckan presenterades en PISA-rapport och en Pirlsrapport som undersöker läsförmågan hos eleverna. Här bekräftas ännu mer tydligt det socialdemokratiska misslyckandet. Det har vi i alliansen tagit fasta på och samlar våra krafter för att förändra. Varför det? Ja, det är naturligtvis inte för vår egen skull. Det är för våra barns och våra elevers skull.

I de här rapporterna har det också visat sig att det är de högpresterande elevernas resultat som har försämrats mest i Sverige.

Kristdemokraternas och alliansens mål för skolan är att alla elever ska utvecklas så långt det är möjligt efter sin förmåga. Ett sådant mål kanske inte uppfattas som särskilt kontroversiellt, men jag tror att det finns all anledning att förtydliga det här målet i riksdagens kammare inför partierna och varandra. Det handlar om vilket mål vi har med skolpolitiken. För vissa elever innebär det kanske att precis klara målen, medan det för andra kan betyda att man utvecklas längre än så. Varje barn är olika, men alla barn ska ha samma förutsättningar att nå målen och känna att skolan är en utmaning.

Herr talman! Alla barn har rätt att få lära sig nya saker och komma till nya insikter i skolan. Det är inte okej att låta elever bli understimulerade, lika lite som det är okej att inte stödja den elev som riskerar att inte nå målen. Därför vidtar regeringen nu en mängd åtgärder som mina kamrater i alliansen så väl har beskrivit i dag. Det handlar om kompetenssatsningar på lärarna i form av Lärarlyftet, en ny lärarutbildning, rektorsutbildning, läsa-, skriva- och räknasatsning, tidigare betyg, skriftliga omdömen, förtydligande av målen i kurs- och läroplaner, stärkande av utbildningsinspektionen och så vidare.

Jag och Kristdemokraterna är helt övertygade om att detta är åtgärder som kommer att ha stor betydelse för elever och lärare runt om i landet.

Tillsammans med alliansen arbetar Kristdemokraterna för en gymnasieskola där fokus ska sättas på kunskap, ansvar och trygghet. Jag har sagt detta tidigare här i talarstolen, men jag tycker att det är värt att upprepa det igen.

Vi kristdemokrater har länge verkat för en lärlingsutbildning med en yrkeshögskola med en naturlig påbyggnad. Det är någonting som vi tillsammans i alliansen nu är helt överens om. Vi tycker att det förslag som regeringen nu lägger fram om en ändring i skollagen, som innebär att det blir möjligt att inleda en försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning, är väldigt bra. Vi ser det som ett steg mot att eleverna direkt ser

den praktiska nyttan av kunskapen. Det kan vara tilltalande för gymnasieelever som i dag har tappat sugen i skolan.

Vi tror definitivt inte på Socialdemokraternas så kallade introjobb i näringslivet och i äldreomsorgen. Socialdemokraternas förslag är svar på en helt annan fråga. Det handlar mer om ungdomsarbetslöshet. Vi vet att regeringen har en rad förslag för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Det handlar om jobbgaranti, sänkta arbetsgivaravgifter för unga och så vidare. Socialdemokraterna kommer med ett ja som svar på frågan om lärlingsutbildning inom gymnasieskolan och det försök som nu ska träda i kraft.

Herr talman! Att skapa trygghet bottnar också mycket i värdegrundsarbetet i skolan, en medvetenhet om alla människors lika värde, pojkars och flickors lika värde, människors okränkbarhet, solidaritet med svaga och utsatta och så vidare. Många skolor har lyckats med det här arbetet i dag men långt ifrån alla.

Tyvärr hör hån och fiendskap till vardagen på alltför många skolor. Där finns det klyftor mellan lärare och elever, mellan pojkar och flickor och mellan grupper av elever som skapar konflikter och oro. Detta måste vi hjälpas åt att förändra. Jag vill lyfta fram det jag inledde med. Det krävs en förståelse för värdegrundens betydelse i skolarbetet. Vi behöver lärare, skolledare, engagerade föräldrar och andra vuxna som orkar se och som också har förmåga att ta tag i de här svåra och stora frågorna.

Jag är också väldigt glad över att vi i den budget vi diskuterar i dag har presenterat och förtydligat betydelsen av ett ansvarskontrakt mellan elev, lärare och förälder. Det är ett kontrakt där varje parts ansvar för elevens utveckling ska tydliggöras. Det ska följa eleven genom grundskolan för att säkerställa kontinuiteten i skolans uppföljning och att elevens behov av stöd då uppmärksammas. Den här frågan bereds nu i Regeringskansliet. Det är ett arbete som vi välkomnar och ser fram emot.

Herr talman! Alliansregeringen har ett tydligt mål för utbildningspolitiken, och vi arbetar intensivt för att vända den negativa trend som nu är tydlig och som Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet bär ett tydligt ansvar för.

Debatten i dag handlar också om förskolan, familjedaghem, flerfamiljslösningar och öppna förskolor. Jag vill passa på att säga att jag självklart är glad över regeringens överenskommelse också när det gäller vårdnadsbidraget. Även om den frågan inte behandlas i detta betänkande är jag angelägen om att nämna detta. Det är klart att det är provocerande för Marie Granlund att uppleva att hela alliansen står bakom hela den familjepolitiska reform som vi gick till val på – en bredd som handlar om en pedagogisk förstärkning i förskolan, som handlar om en barnomsorgspong, som handlar om ett vårdnadsbidrag och en allmän förskola. Det är klart att det är provocerande för Socialdemokraterna att alla partier i alliansen är helt överens om detta.

Vi vet att de allra flesta barn i Sverige går i förskola eller är hos en dagmamma. Därför är det oerhört viktigt att vi har en politik som vet det, som respekterar det, som ser att föräldrarna gör olika val, och därför ska vi också ha en bra kvalitet med utbildad pedagogisk personal som möter behoven hos varje enskilt barn. Alla föräldrar måste kunna känna sig trygga i att deras barn får den bästa möjliga omsorg medan föräldrar

Prot. 2007/08:42
12 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

förvärvsarbetar eller studerar. Där har alliansregeringen tagit ett stort ansvar.

Herr talman! Jag vill med det avslutningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga oppositionens reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

Studiestöd

8 § Studiestöd

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU2
Utgiftsområde 15 Studiestöd (prop. 2007/08:1 delvis).

Anf. 90 THOMAS STRAND (s):

Herr talman! Färre högskoleplatser och försämrad vuxenutbildning blir konsekvenserna av den borgerliga regeringens budgetförslag inom utgiftsområdet Studiestöd. Vi socialdemokrater tycker precis tvärtom. Vi vill ge fler möjlighet till högre utbildning och vuxenutbildning än vad den borgerliga regeringen vill.

I en tid när hjulen snurrar och det går bra för Sverige väljer den borgerliga regeringen att stänga dörrar för många som vill påbörja högre studier och för många som är i behov av vuxenutbildning. Det duger inte att möta framtiden med en sådan defensiv hållning. Vi socialdemokrater vill vara offensiva och framtidsinriktade. Vi vill öppna dörrar och ge möjligheter. Vi vill investera i kunskap och kompetens.

Det finns en häpnadsväckande formulering i budgetpropositionen som jag gärna vill citera. Lyssna nu noga! ”Vidare bedöms en effekt av regeringens satsning på förbättrad utbildningskvalitet vara att antalet studerande inom universitet och högskolor minskar.” Jag läste den meningen flera gånger men blev inte mycket klokare. Logiskt sett borde ju en satsning på förbättrad kvalitet medföra att fler blir intresserade av en högre utbildning.

Regeringen argumenterar precis tvärtom. Ökad kvalitet lockar färre studenter. Då inställer sig frågan: Vad är det för slags kvalitet som regeringen åsyftar? Den kryptiskt formulerade meningen i budgetförslaget signalerar att den borgerligare regeringen vill ha färre studerande på högskolor och universitet. Det är häpnadsväckande. Det är mossigt och omodernt.

Preliminära siffror visar att antalet sökande till universitet och högskolor ökar med 5 procent denna höst. Trots det vill nu den borgerliga regeringen att färre ska ha tillgång till högre studier. Det är en utveckling som starkt avviker från det internationella mönstret.

Att minska antalet högskoleplatser är dessutom anmärkningsvärt när vi vet att ungdomskullarna ökar kraftigt de närmaste åren. Det krävs ju ett tillskott av högskoleplatser enbart för att dessa ungdomar ska få samma chans att läsa vidare som dagens ungdomar har. Med regeringens defensiva högskolepolitik kommer andelen som påbörjar en högre utbildning att sjunka fram till 2010 från knappt 44 procent till 38 procent.

Vi socialdemokrater vill ge en tydlig signal. Vi ska inte ha färre högskoleplatser utan fler. Därför föreslår vi i vårt budgetalternativ att anslaget studiemedel ska tillföras ytterligare 140 miljoner kronor. Det motsvarar ca 7 500 platser. Vi socialdemokrater har en hög ambition. Vi vill att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation.

Herr talman! Även när det gäller vuxenutbildningen har den borgerliga regeringen en defensiv hållning. Nu vill man helt sonika ta bort det korttidsstöd som vuxna personer kan få för studier i mindre omfattning i vissa ämnen på grundskole- och gymnasienivå. Det kan gälla svenska, engelska, matematik och samhällsorienterade studier. Det drabbar en stor grupp vuxna som har en låg utbildningsnivå. Det visar på en njugg inställning till livslångt lärande.

Försämringen av korttidsstödet ingår som en del i den borgerliga regeringens nedmontering av vuxenutbildningen. Det började redan förra hösten då man kraftigt reducerade anslaget till kommunal vuxenutbildning med 600 miljoner kronor. Inte nog med det – man styrde också om hur resterande medel skulle fördelas. Tidigare fördelades resurserna utifrån kommunernas faktiska behov av stöd till lågutbildade, arbetslösa och invandrare. Det motsatte sig den borgerliga regeringen. Det fick till följd att många kommuner fick drastiskt minskade resurser till kommunal vuxenutbildning.

Sedan fortsatte den borgerliga regeringen att ta bort rekryteringsbidraget. Det är ett stöd som syftar till att nå svårrekryterade personer som är 25 år eller äldre med kort tidigare utbildning, som är eller riskerar att bli arbetslösa eller som på grund av funktionshinder behöver extra tid för att uppnå studiemålen. Totalt rörde det sig om drygt 26 000 personer. Till det kommer att den borgerliga regeringen kraftigt minskat på resurserna för arbetsmarknadsutbildning.

Intressant i detta sammanhang är att studera direktiven till utredningen av en ny lärarytbildning som presenterades för några månader sedan. Det är anmärkningsvärt att vuxenutbildningen knappt omnämns i dessa direktiv.

Alla dessa borgerliga åtgärder målar en tydlig bild. Den borgerliga regeringen har dramatiskt skruvat ned ambitionerna för vuxenutbildningen och därmed synen på det livslånga lärandet. Det är bara att beklaga.

Det är också intressant att belysa borttagandet av rekryteringsbidraget och korttidsstödet i ett genusperspektiv. Rekryteringsbidraget omfattade drygt 26 000 personer. Av dessa var 74 procent kvinnor. Korttidsstödet omfattar nästan 20 000 personer. Av dessa är 63 procent kvinnor.

Det är inte nog med att den borgerliga regeringen drastiskt försämrar för den som står längst bort från högre studier. Det är framför allt kvinnor som drabbas av den borgerliga regeringens försämringar.

Målet för oss socialdemokrater är en generös och flexibel vuxenutbildning. Både för den enskilde och för vårt lands utveckling behöver vi stödja de människor som står längst bort från arbetsmarknaden eller har en låg utbildningsnivå.

För dessa personer är tröskeln till studier hög. Att då börja ta studielån känns avskräckande. Rekryteringsbidraget och korttidsstudiestödet är exempel på satsningar som den tidigare socialdemokratiska regeringen införde med syfte att ge alla reella möjligheter att studera. Det var viktiga

åtgärder för att stärka vuxna människor så att de skulle kunna möta förändringar i ett alltmer föränderligt och kunskapsintensivt samhälle.

Tyvärr spelar samhällsklass och bakgrund fortfarande stor roll för utbildningen. Ett generöst och flexibelt studiestödssystem har en central roll för att bryta dessa mönster. Det bör därför även fortsättningsvis göras riktade insatser för att underlätta för studieovana grupper att studera. Vi socialdemokrater kommer således att utarbeta nya förslag som ger fler grupper i befolkningen ekonomiska möjligheter att delta i utbildning och kompetensutveckling. Därför anslår vi 600 miljoner kronor mer än den borgerliga regeringen till vuxenutbildning.

Herr talman! Under de senaste åren har studiesystemet förbättrats på ett flertal punkter. Trots detta är den ekonomiska situationen kärv för många studenter, särskilt för studerande med barn. Många klarar inte av att leva enbart på studiemedel utan tvingas skaffa extrajobb. Det är naturligtvis inte bra om det går ut över studierna. Därför vill vi socialdemokrater på sikt höja studiemedlen. Också fribeloppet kan då behöva höjas.

De borgerliga partierna har ännu inte infriat sina vallöften om höjda studiemedel utan tillsätter ytterligare en studiesocial utredning; de gömmer med andra ord frågan i en ny utredning. Vi socialdemokrater anser att en ny studiesocial utredning måste bygga vidare på den tidigare utredningens analyser som presenterades i december 2003. Vi förväntar oss att den nya studiesociala utredningen kommer att presentera konkreta förslag till förbättringar av studenternas ekonomiska och studiesociala situation.

Vi socialdemokrater vill att fler ska ges möjlighet att studera på högskola och universitet, inte färre som den borgerliga regeringen vill. Vi vill även fortsättningsvis ha riktade insatser för att underlätta för studieovana grupper att studera, inte stänga dörrar som den borgerliga regeringen gör. Vi vill också förbättra de studerandes ekonomiska och studiesociala situation.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag hänvisa till vårt särskilda yttrande där vi förklarar varför vi avstår från att reservera oss. Vi vidhåller dock vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 15 borde ha utformats i enlighet med det som framgår av Socialdemokraternas budgetmotion *Sverige tjänar på rättvisa*.

Anf. 91 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! Jag lyssnade på ett radioinslag i Studentnyheterna på Lunds studentradio där man intervjuade Lars Leijonborg. Det var aningen häpnadsväckande att ministern inte kunde svara på hur mycket en student får i studiemedel att leva på under en månad. Dessutom hänvisar han i inslaget till en student som han träffat tidigare samma dag och som säger att hon tycker att hon får väldigt mycket pengar i studiemedel.

Det är som om ministern under samtalet kommer på sig själv eftersom han vänder 90 grader och fortsätter med att berätta att hon förvisso bor hemma hos mamma och pappa och på det sättet får bort boendekostnaden. Det är just en av de största utgifterna för en student. Hälften av alla studenter betalar över 3 500 kronor i månaden enbart för boendet – studentboendet.

Leijonborg fick i radioinslaget frågan om han ansåg att 7 364 kronor är en rimlig summa att leva på i 30 dagar, men reportern och lyssnarna

fick inget svar. Därför frågar jag ministern: Anser han att det är en rimlig summa att leva på i en hel månad?

Högeralliansen påstår att deras hjärtefråga är kvaliteten inom den högre utbildningen. Men kvaliteten blir lidande när studenterna inte kan leva på studiemedlen. Sveriges Radios Ekoredaktion redovisade i våras en undersökning där två av tre rektorer för högskolor och universitet svarade att studenterna skulle lära sig mer om studiemedlen höjdes.

Finansminister Anders Borg avfärdar detta och säger att det är nyttigt att arbeta vid sidan av studierna. För det första arbetar de flesta studenter flera månader om året, på sommaren när Anders Borg, Lars Leijonborg och andra med arbete njuter av en betald semester. För det andra menar vi att ett samhälle som satsar på kvalitet i utbildningen skjuter sig självt i foten om studenterna ska ägna dagarna åt att leta jobb för att klara ekonomin.

Regeringen gör det svårare att överleva som student, svårare att bli behörig om man valt en praktisk utbildning, svårare att komplettera betygen på komvux, svårare att tillgodoräkna sig arbetslivserfarenhet för att komma in på högskolan. Budskapet är entydigt: Barn från arbetarhem hör inte hemma på högskolorna och universiteten.

Herr talman! Tillåt mig att utropa: Äntligen! Äntligen kommer den aviserade studiesociala utredningen, och den blir parlamentarisk. Men, för det finns en del "men" när man läser direktiven till utredningen, jag oroas av att inriktningen, såsom den ser ut, återigen gynnar och premierar dem som redan har det mesta på det torra och gör det svårare för dem som saknar akademisk bakgrund. Den verkar i en riktning som kommer att öka den sociala snedrekryteringen ännu mer.

Låt mig börja med förslaget om peng-per-poäng som skulle innebära att studiebidraget minskar om studenten inte tar alla sina poäng. Om bidragsdelen av studiemedlet krymps kan i stället lånedelen ökas så att studenten ändå får lika mycket i plånboken under studietiden.

Ett annat förslag är examensbonus för den som tar sin examen inom utsatt tid. Bonusen kan förslagsvis bestå i att en del av studieskulden skrivs av vid avlagd examen. Detta, understryker Lars Leijonborg, ska inte drabba den som är sjuk och kan uppvisa läkarintyg. Men det finns studenter som har svårigheter utan att det behöver innebära att de har ett läkarintyg. Leijonborg vill att studenterna ska arbeta sig till finansieringen, vilket också går ut över studierna. Dessutom omöjliggör ett sådant system studentfackligt arbete. Om man ser till studentkårsordförandena lägger de ett helt år på sitt uppdrag. Det innebär att de inte kan ta sin examen på utsatt tid, och därmed skulle de inte heller ha möjlighet att få examensbonusen.

Den studiesociala utredningen ska ta upp studiemedlen, men Lars Leijonborg har flaggat för att en höjning kan komma innan utredningen är klar. Det hoppas jag verkligen. För att höja studiemedlen behövs ingen utredning. Leijonborg och Folkpartiet behövde ingen utredning före valet för att propagera för höjda studiemedel. Det behövde inget av allianspartierna, utom möjligen Moderaterna som inte ville ha någon studiemedelshöjning alls.

Nyligen redovisade Statistiska centralbyrån en undersökning som gjorts bland 130 000 studenter. Den visade att sex av tio studerande arbetade i större eller mindre utsträckning vid sidan av studierna under våren.

Andelen kvinnor som arbetade var något högre än andelen män. Nästan en fjärdedel arbetade 20 timmar eller mer, och 17 procent arbetade mellan 10 och 19 timmar per vecka. Det var framför allt studenter över 30 år som arbetade 20 timmar eller mer per vecka, drygt 50 procent. En tredjedel av de studenter som arbetade under våren tyckte att arbetet påverkade deras studier negativt.

Nästan hälften av alla studenter avstod från inköp av kurslitteratur i brist på pengar under våren. Studenter under 30 år avstod i större utsträckning än äldre studenter. Under våren 2007 avstod hälften av alla studenter från att resa till släktingar eller vänner som bor på en annan ort. En av tre avstod från tandläkarbesök, och en av fyra avstod från månadskort i kollektivtrafiken på grund av att de inte hade pengar.

Den ekonomiska situationen för studenterna är varken rimlig eller acceptabel. För att begripa det behövs ingen utredning. Därför föreslår Vänsterpartiet att man direkt höjer studiemedlen med 1 200 kronor och ökar bidragsdelen successivt.

Jag nöjer mig med detta. Vi har inga reservationer utan ett särskilt yttrande i detta betänkande.

Anf. 92 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Jag vill från början påpeka att jag hänvisar till vårt särskilda yttrande i fråga om studiemedel och andra närliggande ämnen.

Vi har använt den här dagen till att diskutera väldigt mycket kring livslångt lärande, om kvalitet och hur vi ska främja Sverige som utbildningsnation och få bättre resultat. Det tycker jag är den rätta ingången just till att diskutera studenternas förhållanden.

Båda de föregående talarna har varit inne på att det är absolut nödvändigt med en höjning av studiemedlen och att studenterna egentligen i dag inte har förutsättningar att skapa den kvalitet som vi hela tiden pratar om. Då är det ju märkligt – Rossana Dinamarca var inne på det också – att höra inte bara ett utan flera statsråd som hela tiden hänvisar till hur det var på deras tid. Jag kan gärna hänvisa till hur det var när jag studerade på högskolan, men det var faktiskt bortåt 30 år sedan, och det är lite annorlunda i dag. Jag förutsätter att kunskapsnivån, effektiviteten och allt sådant har ökat och att man ställer högre krav på studenterna än det var på den tiden, nog för att det var trevligt. Jag förutsätter att vi har bättre kvalitet i dag. Den kvaliteten kräver sin tid, och det är den tiden vi måste ge studenterna en rimlig chans att få. Det hjälper inte så mycket med examenspremier och sådana saker heller om man inte ger rimliga förutsättningar att uppnå dessa examenspremier, och rimliga förutsättningar handlar om ekonomiska medel.

Det är ju glädjande att den studiesociala utredningen nu också har tillsatts. Miljöpartiet hade en avgörande del i att det uppdraget gick till kammaren också. Jag förutsätter att det inte blir en förevändning för att dra det i långbänk och vänta till 2009 med frågan om studiemedel. Jag hoppas också att vi under debatten i dag kan få ett svar från Moderaterna om var de står i denna fråga. Det är det enda partiet i alliansen som i valrörelsen inte har talat om att höja studiemedel. Alla andra tre allianspartier har faktiskt lovat detta i valrörelsen.

Som vi alla vet håller moderater hårt i penningpåsen. Det leder till att ministrar avgår i protest och allt möjligt. Vi hoppas att vi här kan få ett

besked. Jag tror att Sveriges studentkårer skulle vara väldigt intresserade av det svaret.

Både Lars Leijonborg och Jan Björklund har tidigare antytt att vi kan vänta en höjning. Men om inte alla allianspartier är överens vet vi ju inte vad som händer. Den frågan hoppas jag besvaras.

Studentfrågorna, och även studiemedel och lärandet, är ju en del av det livslånga lärandet som är väldigt viktigt. Här tycker jag att det är frågan om signalverkan som vi måste diskutera. På samma sätt som det är en signalverkan om Sverige är berett att satsa på att studenterna ska uppnå bra kvalitet är det fråga om signalverkan när det gäller nedskärning av komvux. Även det har berörts av föregående talare. Miljöpartiet tar upp detta för andra året i rad precis som rekryteringsbidraget.

Man kan alltid diskutera hur mycket som har skurits ned av tidigare regeringar. Det har varit så, och då var Miljöpartiet med på det. Skillnaden var att det var planerat. Det var en planerad nedskärning som var annonserad flera år i förväg och som var en del av Kunskapslyftets återullning.

Den nedskärning som skedde nu var totalt oplanerad och drabbade kommunernas verksamhet med total överraskning. Man kan knappast påstå att den på något sätt var planerad i samförstånd med kommunerna när vi för en vecka sedan kunde läsa hur till exempel behovet av platser inom komvux bara exploderat i Stockholms stad. Det har ökat i stället för att minska just av den anledningen att i en högkonjunktur behövs en bättre matchning av jobb och kompetens. Människor upptäcker det, och de vågar då satsa på utbildning. Det är det vi ska uppmuntra om vi ska nå målet som kunskapsnation.

Då blir det helt fel när regeringen i stället sänder signalen: Nej, vi är inte intresserade. De som har fått korttidsstudiestödet tidigare och som vill komplettera till en bättre utbildning: Nej, vi är inte intresserade. De som vill gå på komvux får samma svar. Man är inte intresserad. Det är där de vackra orden som vi har använt hela dagen om livslångt lärande faller ihop och grusas, särskilt när vi vet att det finns tillräckligt mycket pengar i statens kassakista om man vill prioritera studiemedel, komvux och livslångt lärande. Det är det som finns för en gångs skull och som man från alliansregeringens sida väljer att inte utnyttja. Jag hoppas att en satsning när det gäller studiemedel kommer.

När det gäller det andra har vi ju sett att det inte har kommit och till och med har försvunnit. Vi får se om det kommer satsningar på komvux i framtiden. Eftersom regeringen talar om garanti när det gäller högskolekompetensen borde det komma en del satsningar på komvux. Dem har vi knappast sett. Snarare är det så att varje kommun kämpar för att få verksamheten att gå ihop.

Från Miljöpartiets sida har vi i vår budget både lagt in och finansierat en höjning av studiestödet med 900 kronor. Vi lovade i valet en satsning på 1 000 kronor, varav vi före valet genomförde 100 kronor. Det är 900 kvar, vilket vi finansierar. Samma sak med korttidsstudiestödet. Vi menar att det som behövs i dag är att ge de studerande rimliga förutsättningar att uppfylla alla de mål som vi kräver. Kraven på måluppfyllelse ska naturligtvis öka för att vi ska bli en bra kunskapsnation. Men för att göra det måste vi också ge studenterna rimliga förutsättningar. Då handlar det inte bara om piska. Det handlar också om morötter.

Prot. 2007/08:42
12 december

Studiestöd

Anf. 93 OSKAR ÖHOLM (m):

Herr talman! Efter fyra fem timmars spännande debatt om hela utbildningspolitiken och den högre utbildningen går vi alltså vidare och diskuterar studiestödet. Av de anföranden vi redan har hört kan vi dra slutsatsen att det blir en minst lika spännande debatt här.

Det här handlar så klart om två sidor av samma mynt. Ska vi långsiktigt skapa välbefinnande och trygghet i vårt land bygger det naturligtvis på att vi ska ha hög kvalitet i vår högre utbildning och forskning. Om vi vill att studenter och medborgare ska få ut så mycket som möjligt av de investeringarna måste vi också ha ett studiestödssystem där landets studenter kan ta del av alla de möjligheter som erbjuds.

Just att erbjuda möjligheter tycker jag är själva grundbulten i det politiska arbetet. När politiken fungerar som bäst är det precis dit våra beslut leder. Människor får verktyg för att förverkliga sina drömmar, och politiken hjälper till att göra de hinder som eventuellt står i vägen lite mindre. Om vi tittar på studiestödssystemet med precis de glasögonen kan vi konstatera att syftet ligger precis i den grundsynen. Studiestöd, studiemedel och studiebidrag fungerar precis som de här verktygen för att man ska kunna nå sina drömmar. Att detta ska vara utgångspunkten tror jag att det också finns ett ganska brett stöd för både i och utanför den här kammaren.

Sverige har ju också ett mycket generöst studiestödssystem. Man behöver inte titta speciellt långt utanför Sveriges gränser för att konstatera att vi ligger i den absoluta toppen i världsligan om man tittar på hur mycket offentliga medel av olika slag vi avsätter för studiestöd, studiemedel och annat.

Det betyder så klart inte att allting är frid och fröjd eller att man kan lägga armarna i kors och säga att nu är allting klart. Men det är ändå bra att ha med sig det, tycker jag, som en bakgrund när vi diskuterar de här frågorna. Ibland känns det som om man glömmer bort det.

Mot den bakgrunden känns det extra tillfredsställande att regeringen nu gett direktiv till den studiesociala utredningen som vi efterlyste i opposition för två år sedan tillsammans med Miljöpartiet.

Herr talman! När det gäller förändringar och förbättringar finns det mycket kvar att göra. Låt mig nämna tre övergripande områden där regeringen och riksdagsmajoriteten nu föreslår olika lösningar på problemen och har olika svar på de frågor som ställs.

Den första utmaningen handlar om någonting så självklart som att högre utbildning måste löna sig också ekonomiskt. Delvis är utbildning någonting som ska ge mer kunskap, göra att man bättre kan förstå världen och förkovra sig själv. Men det är för många också en direktiv investering i den egna privatekonomin.

Man vill helt enkelt veta att om man lägger ned all den här tiden och alla de här pengarna betalar det sig också i slutänden i plånboken. Man brukar på olika sätt försöka mäta hur mycket lönen påverkas om man väljer att vidareutbilda sig på olika sätt.

Hur mycket tjänar man på att läsa vidare på högskola eller universitet jämfört med att inte göra det? Man talar ibland om utbildningspremien. Hur mycket ökar lönen när tiden för utbildning ökar? Hur ser skillnaden ut i total samlad livsinkomst för dem som väljer att studera vidare på olika sätt jämfört med dem som inte gör det?

En del tycker av ideologiska skäl, misstänker jag, att det inte ska vara speciellt stora skillnader över huvud taget i lön eller annat mellan dem som väljer att studera vidare och dem som inte gör det. Klart är att vi i Sverige har fått en situation där utbildningspremien är förhållandevis låg. För vissa yrkeskategorier kan man till och med tala om en privatekonomisk förlust av att vidareutbilda sig.

Vi måste politiskt ställa oss frågan: Vad kan vi göra för att skapa fler drivkrafter att utbilda sig och vidareutbilda sig? Det är så klart en komplicerad fråga. Den sträcker sig över flera olika politikområden.

Ett generöst studiemedelssystem som har utgångspunkten att människor av egen kraft kan stärka sin egen ställning i samhället och i arbetslivet är ett steg på vägen. Här kommer så klart diskussionerna om beloppsnivåer och fribeloppsregler och annat sådant in. Det blir också några av de frågor som den studiesociala utredningen ska sätta tänderna i och gå igenom.

När det gäller fribeloppsgränserna är det inte någon hemlighet att man länge har haft en utformning som har gjort att man straffar dem som väljer att jobba extra vid sidan av sina studier. Det är ett sådant exempel där politiken har misslyckats på området. Man satte upp hinder i vägen i stället för att riva dem för de studenter som är där.

Visserligen har regeringens politik redan gett effekt på området. Jobbavdraget märks tydligt i plånboken också för de studenter som väljer att jobba extra. Men den samlade effekten och om inte annat attityden har ändå varit att för väldigt många har arbete under studierna blivit liktydigt med minskade studielån.

På samma sätt ska den studiesociala utredningen titta på hur studiemedel kan användas för att öka genomströmningen i utbildningen. Det har vi delvis redan talat om i debatten med examensbonus eller peng-perpöng-system beroende på hur man väljer att utforma det.

Herr talman! Den andra utmaningen när vi diskuterar studiestödssystemet handlar om att göra det mer överblickbart, hållbart och ekonomiskt både för dem som är beroende av lånen och bidragen och också för oss som sitter här inne i kammaren och beslutar om det. Även på den punkten finns det mycket kvar att göra.

Ett problem som har funnits handlar om bristen på samordning och enhetlighet av olika slag och, skulle nog vissa säga, rättvisa i hur man uppfattar systemet. Det har funnits en lång rad bidragsformer med vilka man på olika sätt har försökt stimulera fler vuxna att studera. En del av dem tillkom som svar på lågkonjunktur som fanns under tidigare år och andra som sätt att också stimulera arbetsmarknaden. Sedan dessa har mycket hänt.

Vi satt kvar med ett system med en del brister som gjorde att delar av systemet fungerade illa och av många uppfattades som just orättvist. Resultatet kunde bli att det på en och samma utbildning kunde finnas studenter som satt bredvid varandra i bänkarna där någon lånade pengar för att sitta där, den andra fick rekryteringsbidrag och den tredje fick korttidsbidrag.

Här fortsätter nu arbetet att skapa ett system som är sammanhållet, enhetligt och mer rättvist för dem som nyttjar det. Det är i precis det ljuset som dagens förslag om reformering av systemet med bidrag till korttidsstudier ska ses.

Dessutom kommer den studiesociala utredningen även på detta område att ta fram ytterligare förslag på hur själva systemet kan bli bättre och mer effektivt. Även om grundstrukturen ligger fast skulle mycket kunna göras när det gäller inte minst administrationen av studiestödet.

Hur kan till exempel CSN:s verksamhet effektiviseras och kosta mindre pengar? Kanske kan själva låneadministrationen överföras i annan regi. Det är många spännande tankar som finns där.

Herr talman! Den tredje utmaningen handlar om just det som är namnet på den parlamentariska kommitté om den studiesociala situationen på olika sätt som direktiven nyss är givna till. Om man studerar har man inte samma ekonomiska villkor som om man arbetar. Även om vi i vårt land ger våra medborgare större möjligheter än kanske någon annanstans kommer den skillnaden förmodligen alltid att bestå.

Så länge utbildning är en investering tror jag att vi kan leva med att det också kommer att vara så. Men det förändrar inte vetskapen om att många studenter har en svår ekonomisk situation. Det är inte alltid helt enkelt att få hushållsbudgeten att gå ihop. Det är dessutom extra problematiskt om man till exempel är både förälder och student samtidigt.

Hur goda intentioner vi än har från politikens sida kan vi förmodligen inte garantera ett studentliv som är helt fritt från att man över huvud taget behöver bekymra sig om ekonomin. Men vi kan och ska se över spelregler och annat som gör att man kan leva ett tryggt liv och känna att man kan försörja sig själv under tiden man studerar.

Som namnet antyder är det extra viktigt att den studiesociala utredningen ser över just de studiesociala frågorna. Det handlar om hur situationen ser ut för studenter med barn, hur studenthälsovård kan fungera bättre och hur studiestödssystemet samspelar med andra trygghetssystem i samhället.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att ett av världens mest generösa studiemedelssystem har förutsättningar att bli ännu bättre de kommande åren. Vi ser till att studier lönar sig och att arbete inte straffar sig. Vi ser över regler och bidrag och gör systemet mer sammanhållet och rättvist. Vi tar inom ramen för den studiesociala utredningen äntligen tag i många av de frågor som har eftersatts under lång tid.

Därmed tror jag att vi är tillbaka ungefär där jag började. Vi skapar med dessa beslut en politik som ger människor verktyg att förverkliga sina drömmar och monterar ned hinder som står i vägen för människors ambitioner och ansträngningar. Det är, herr talman, politik när den är som allra bäst.

Mot den bilden finns en opposition som egentligen inte är överens om någonting. Några av partierna på vänsterkanten vill kraftigt höja studiemedlen på en gång. Det största partiet vill det inte.

Det är en opposition där några partier är för olika former av specialutformade bidrag oavsett om de visat sig fungera i praktiken och andra kanske är emot dem. Ett parti var med på vårt krav att ha en studiesocial utredning och några var det inte.

Innan man kan få ett sammanhållet studiemedelssystem som är överskådligt och tydligt måste man kanske också få en oppositionspolitik som är sammanhållen, överskådlig och tydlig. Där är vi uppenbarligen inte.

Jag vill därmed yrka bifall utbildningsutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 94 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Oskar Öholm började med att säga att när man talar om studiestödssystemet är grundbulten att försöka erbjuda möjlighet att riva hinder. Ungefär så uttryckte sig Oskar Öholm.

Jag tänker på det jag tog upp i mitt anförande om den nedmontering av vuxenutbildningen som nu pågår. Det började med neddragning inom komvux, borttagande av rekryteringsbidraget och nu borttagandet av korttidsstödet för en stor grupp människor.

Frågan inställer sig genast om hur man ska erbjuda möjligheter och riva hinder. De människor som har haft dessa möjligheter har nu inte samma möjligheter längre.

Vilka verktyg och åtgärder har alliansregeringen för att möta människor som står längst bort från arbetsmarknaden, är lågutbildade och verkligen behöver stöd för att komma i gång med utbildning?

Anf. 95 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Det är helt riktigt att det handlar om att skapa möjligheter på olika sätt. Det gäller inte bara i de här frågorna. Det är en generell inriktning och vad som är syftet med politiken. Det är målet. Mycket av det som det pekas på att den studiesociala utredningen ska utreda handlar precis om detta.

Thomas Strand tar upp rekryteringsbidrag, korttidsbidrag och annat. Det har visat sig att det inte fungerade speciellt bra. Jag minns debatten förra året när vi stod med diskussionen om rekryteringsbidraget.

Det kom fullständigt förödande kritik från Riksrevisionen. Det svarade man inte på då från Socialdemokraternas sida. Uppenbarligen har man inte läst den kritiken än i dag eftersom det är någonting man fortfarande vill ha kvar.

När det gäller bidrag till korttidsstudier är det sant att det reformeras på olika sätt. Däremot är det delar som finns kvar när det gäller stöd till studier för funktionshindrade, utbildning för personer med funktionshinder och annat. Det är en reformering av systemet.

Det vore intressant att höra hur Thomas Strand ser på hur det uppfattas och rättvisan i det. Är det rimligt att människor sitter på en utbildning där några lånar pengar för att sitta där och andra har betalat för att sitta där. Är det ett rättvist system? Det tycker inte vi.

Anf. 96 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! När vi talar om rättvisa är det en intressant diskussion, för det beror på hur man definierar vad rättvisa är. För mig handlar det mycket om att se på de förutsättningar som finns.

Vi vet att det finns människor som har kommit några år upp i ålder, och som kanske inte har studerat på många år och känner ett motstånd mot att börja studera igen. De behöver stöd på olika sätt. Det kan då vara avskräckande att ta studielån direkt, utan man behöver komma i gång. För oss var ett bra sätt att rekrytera människor till högre utbildning och till vidare studier att kunna erbjuda rekryteringsstöd eller korttidsstöd. Om det sedan kommer kritik ska man lyssna på det och åtgärda det som brister. Men själva verktygen, att ha insatser som hjälper människor att komma i gång med studier, är jätteviktiga.

Nu pågår det en intensiv debatt i vårt parti om hur vi vill forma framtidens vuxenutbildning. Vi kommer att föra de här diskussionerna och komma tillbaka med mer konkreta förslag till åtgärder för att nå de människor som står långt från arbetsmarknaden eller som är lågutbildade och behöver mer studier för att möta ett förändrat samhälle och ett förändrat arbetsliv.

Anf. 97 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Att definiera vad rättvisa är är onekligen något som man har ägnat sig åt i många år, inte bara i den här kammaren utan i parlament över hela världen.

När det gäller stu^diestö^dssystem tycker jag att en ganska bra definition handlar om att man ska ha sjysta spelregler. Man ska veta när man börjar studera hur systemet ser ut och hur man kan navigera i det. Det är viktigt att ha ett system där det lönar sig att studera på olika sätt, där administration och annat fungerar och där det också är lätt att komma in och ta del av de möjligheter som finns.

Sedan ska det självfallet vara flexibelt, och är det på många sätt. Flexibelt kan det fortfarande vara även i ett sammanhållet system där spelreglerna är lika för alla. Förmånliga villkor för vuxna som studerar på grund- eller gymnasienivå finns redan i dag, till exempel extratillägg vid utlandsstudier och tilläggsbidrag för studerande med barn. Ännu mer av detta kommer den stu^diesociala utredningen att titta vidare på. Det tycker jag är väldigt bra.

Sedan är jag glad att Thomas Strand säger att han och hans parti på olika sätt ska utreda ytterligare förslag som kommer, för i det förslag som finns i dag är ingenting specificerat. Thomas Strand och andra säger att det är fel att man tar bort de här bidragen och tar upp alltifrån rekryteringsbidrag till korttidsstudier. Men ingenting finns ju specificerat i er budget. Ni säger att ni tillför 600 miljoner som en kompensation för komvuxneddragningar. Inom ramen för de miljonerna ska det uppenbarligen också rymmas finansiering av rekryteringsbidragen, för det kan jag inte läsa om någon annanstans. Det ska rymmas finansiering av korttidsstudier, för till skillnad från Miljöpartiet och Vänstern har ni i er budget inte heller specificerat hur det ska betalas. Jag tycker att det är ganska ohederligt att argumentera som ni gör.

Anf. 98 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Oskar Öholm upprepade en gång till att vi har ett av världens mest generösa stu^diemedelssystem. Det är rätt och bra, för vi vill ju vara en av världens mest framgångsrika kunskapsnationer. Sedan ska stu^diemedlen vara kopplade till krav, uppföljning och så vidare.

Men jag fick inte riktigt svar på min fråga som jag ställde till Moderaterna i mitt anförande, nämligen: Hur ställer ni er till frågan om höjning av stu^diemedel? Och jag kan lägga till: Tänker ni begrava frågan i den stu^diesociala utredningen, så att det först är efter 2009 eller kanske 2010 som frågan kommer upp och blir konkret? Det vet jag är en fråga som bland annat studentorganisationerna är väldigt oroad över. Det har tidigare nämnts att så skulle inte ske, utan vi skulle försöka komma fram till lösningar tidigare som vi i Miljöpartiet är väldigt intresserade av.

Är ni från Moderaterna beredda att skilja ut frågan om höjning av studiemedel – oberoende av belopp? Den frågan låter jag er i alliansen diskutera. Jag hoppas att det blir närmare Miljöpartiets förslag än längre bort ifrån det. Är ni från Moderaterna beredda att sälla er till era andra tre kloka allianspartier som i valrörelsen lovade en höjning?

Prot. 2007/08:42
12 december

Stuðiestöð

Anf. 99 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att säga att vi nog är överens om att det är bra att systemet är generöst. Men det bygger självfallet på att man fortsätter att på olika sätt se över det och bygga ut det när det behövs. Det är väl suveränt att det är så, och så ska det vara också framöver.

Det är viktigt att understryka att utbildning är en investering. Jag tror att det också framöver kommer att vara så att det inte är helt enkelt med ekonomin alla gånger. Men när man ser målet framför sig, att man får utbildningen och kunskapen, kan det vara värt investeringen, även om man kanske inte kan äta lyxmiddag varje dag under tiden.

När det gäller den konkreta frågan tycker inte jag att man kan uppfatta det som att Moderaterna generellt är emot att studiebidraget någon gång ska höjas. Nu höjdes ju detta under förra året, och det fanns det en bred majoritet för. Det var också vi för. Har man höjt det är det väl rimligt att man får fortsätta att ta diskussionen om när det ska göras nästa gång. En av de saker som den studiesociala utredningen ska titta på är hur beloppsnivåerna ska se ut, och det tycker jag är jättebra.
(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

9 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 6 december

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Punkt 6 (Främjande av internationella biståndsströmmar)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

247 för utskottet

15 för res. 1

19 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 88 m, 21 c, 18 fp, 18 kd

För res. 1: 15 mp

Avstod: 1 s, 18 v

Frånvarande: 27 s, 9 m, 8 c, 10 fp, 6 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 11 (Miljö och klimat)

1. utskottet

2. res. 5 (mp)

Votering:

256 för utskottet

15 för res. 5

20 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 88 m, 24 c, 19 fp, 19 kd

För res. 5: 15 mp

Avstod: 1 s, 19 v

Frånvarande: 23 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 15 (Internationella överenskommelser om vad som avses med bistånd – säkerhetsrelaterade frågor)

1. utskottet

2. res. 6 (s, v, mp)

Votering:

150 för utskottet

140 för res. 6

1 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 19 fp, 19 kd

För res. 6: 106 s, 19 v, 15 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 23 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 16 (Internationella överenskommelser om vad som avses med bistånd – skuldavskrivningar och klimatåtgärder)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:

268 för utskottet

20 för res. 7

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 104 s, 88 m, 24 c, 19 fp, 19 kd, 14 mp
För res. 7: 1 s, 18 v, 1 mp
Frånvarande: 25 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 4 v, 4 mp

Prot. 2007/08:42
12 december

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

10 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 10 december

SfU1 Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet

Punkt 1 (Principer för socialförsäkringarna)

1. utskottet
2. res. 2 (v)
3. res. 3 (mp)
Förberedande votering:

19 för res. 2
17 för res. 3
253 avstod
60 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:
152 för utskottet
25 för res. 2

112 avstod
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 5 s, 87 m, 23 c, 18 fp, 19 kd
För res. 2: 6 s, 19 v
Avstod: 95 s, 1 m, 1 fp, 15 mp
Frånvarande: 24 s, 9 m, 6 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp
Mikael Damberg och Maryam Yazdanfar (båda s) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Minskingsregeln)

1. utskottet
2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:
149 för utskottet
140 för res. 5
60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 m, 23 c, 19 fp, 19 kd
För res. 5: 107 s, 18 v, 15 mp
Frånvarande: 23 s, 9 m, 6 c, 9 fp, 5 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 5 (Tidsgränser för prövning av rätt till sjukpenning)

1. utskottet
2. res. 6 (s, v, mp)

Votering:

150 för utskottet

141 för res. 6

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 19 fp, 19 kd

För res. 6: 107 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 9 (Historisk inkomst)

1. utskottet
2. res. 12 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

141 för res. 12

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 18 fp, 19 kd

För res. 12: 107 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 9 m, 5 c, 10 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 11 (Ideellt arbete och sjukpenning)

1. utskottet
2. res. 13 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

141 för res. 13

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 18 fp, 19 kd

För res. 13: 107 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 9 m, 5 c, 10 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 30 (Pensionärernas ekonomiska situation)

1. utskottet
2. res. 35 (s)

Votering:

183 för utskottet

107 för res. 35

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 19 fp, 18 kd, 19 v, 15 mp

För res. 35: 107 s

Frånvarande: 23 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 6 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 32 (En satsning på de ekonomiskt mest utsatta pensionärerna)

1. utskottet

2. res. 36 (mp)

Votering:

273 för utskottet

15 för res. 36

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 s, 88 m, 23 c, 19 fp, 19 kd, 19 v

För res. 36: 15 mp

Frånvarande: 25 s, 9 m, 6 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 33 (Pensionssystemet m.m.)

1. utskottet

2. res. 37 (v)

Votering:

270 för utskottet

19 för res. 37

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 88 m, 24 c, 19 fp, 18 kd, 15 mp

För res. 37: 19 v

Frånvarande: 24 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 6 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 36 (Mål för politikområdet Ekonomisk familjepolitik)

1. utskottet

2. res. 38 (s, mp)

Votering:

151 för utskottet

121 för res. 38

19 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 19 fp, 19 kd, 1 mp

För res. 38: 107 s, 14 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 23 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 39 (Ekonomiskt stöd till behövande familjer)

1. utskottet

2. res. 43 (s, mp)

Votering:

150 för utskottet

119 för res. 43

18 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2007/08:42

12 december

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 m, 24 c, 19 fp, 19 kd
För res. 43: 103 s, 1 v, 15 mp
Avstod: 18 v
Frånvarande: 27 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 40 (Vårnadsbidrag m.m.)

1. utskottet
2. res. 44 (s, v)

Votering:

150 för utskottet

124 för res. 44

15 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 19 fp, 19 kd

För res. 44: 105 s, 19 v

Avstod: 15 mp

Frånvarande: 25 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 52 (Återställande av ersättningsnivån)

1. utskottet
2. res. 60 (s, v)

Votering:

163 för utskottet

127 för res. 60

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 19 fp, 19 kd, 14 mp

För res. 60: 107 s, 19 v, 1 mp

Frånvarande: 23 s, 10 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 59 (Bostadsbidrag)

1. utskottet

2. res. 66 (s)

Votering:

164 för utskottet

107 för res. 66

19 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 19 fp, 18 kd, 15 mp

För res. 66: 107 s

Avstod: 19 v

Frånvarande: 23 s, 9 m, 5 c, 9 fp, 6 kd, 3 v, 4 mp

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU8 Riksrevisionens årliga rapport

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Punkt 1 (Försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

269 för utskottet

19 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 87 m, 24 c, 19 fp, 18 kd, 15 mp

För res. 1: 19 v

Frånvarande: 24 s, 10 m, 5 c, 9 fp, 6 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 2 (Vissa frågor rörande lärlingsutbildning, m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

3. res. 3 (mp)

Förberedande votering:

110 för res. 2

31 för res. 3

148 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

149 för utskottet

106 för res. 2

34 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 18 fp, 19 kd

För res. 2: 106 s

Avstod: 19 v, 15 mp

Frånvarande: 24 s, 9 m, 5 c, 10 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkterna 3–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 100 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag ska försöka återkoppla direkt till vårt replikskifte.

Jag vill ställa min fråga än en gång och ännu tydligare till Oskar Öholm. Vad jag förstår säger ni här från Moderaterna att ni kommer att avvakta den studiesociala utredningen. Detta står i märkbar kontrast till de besked som har lämnats av såväl Lars Leijonborg som Jan Björklund som offentligt har uttalat att de mycket väl kan tänka sig att behandla frågor om studiemedelshöjningen i separat ordning och tidigare än den studiesociala utredningen. Är det en spricka i alliansen? Tre partier har tydligt tagit ställning, men Moderaterna har inte tagit ställning. Nu gör ni ytterligare ett ställningstagande och säger att ni vill skjuta på frågan om en studiemedelshöjning tills den studiesociala utredningen är klar, vilket innebär att den hamnar mitt i valrörelsen. Det är naturligtvis ert fria val, men annars betonar ni frågan om att ni är så enade. Jag är ändå väldigt undrande inför denna frågeställning.

Jag tror att Sveriges förenade studenter med mycket stor spänning emotser ett mer positivt och enat svar från alliansen.

Anf. 101 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Jag ska återknyta till det som vi diskuterade för ett tag sedan. Utgångspunkten om vi vill ha ett generöst system vad gäller studiestöd, studiemedel och studiebidrag bygger naturligtvis på att man också är beredd att göra förbättringar kontinuerligt. Om vi behåller de regler och de beloppsnivåer precis som de ser ut i dag och inte gör någonting på tio år har vi förmodligen inte det mest generösa studiestödssystemet i världen om tio år. Så vi ska absolut diskutera också beloppsnivåer. Av den anledningen är jag väldigt glad över att vi har lyckats komma överens inom alliansen om att vi bland annat ska titta på den frågan inom ramen för den studiesociala utredningen, och frågan kommer säkert att diskuteras kontinuerligt på andra nivåer också.

Däremot känns det minst sagt märkligt att i ett läge då hela alliansen är överens om alla dessa ingångsvärden bland annat för utredningen, då man ska titta på beloppsnivåer, fribeloppsgränser och så vidare i den studiesociala utredning som också Miljöpartiet var med och såg till att den blev verklighet, då står Mats Pertoft och anklagar mig för att vi har en spricka i alliansen. Då kan jag inte låta bli att vända på detta och konstatera att det på den andra sidan inte finns någon samordning över huvud taget kring politiken till exempel när det gäller beloppsnivåer. Miljöpartiet vill höja beloppsnivåerna kraftigt och gärna på en gång. Vi hörde att Socialdemokraterna kanske också vill göra det men senare någon gång i framtiden. Och Vänsterpartiet har sitt alternativ. Så inte ens mellan Vänsterpartiet och Miljöpartiet finns det ett gemensamt förslag på hur beloppsnivåerna ska se ut. Så kom inte och anklaga oss för att vi inte är överens när vi har levererat precis hur den här diskussionen ska gå till framöver.

Herr talman! Då har vi hämtat nya krafter efter voteringen. Jag ska försöka vara ganska kortfattad.

Som Oskar Öholm tog upp i sitt anförande anser vi i alliansen att ett system för finansiering av studier behöver vara enkelt och rättvist. Det gäller även för studerande på komvux. Som studerande på samma och liknande utbildningar ska man inte behöva ha olika former av studiefinansiering. Alla vuxna studerande ska ha samma rätt att omfattas av det reguljära studiemedelssystemet. Jag nämner detta som en förklaring till förslaget om en reformering av systemet med bidrag till korttidsstudier.

Men en annan viktig del av reformeringen, som också Oskar Öholm nämnde, som jag särskilt vill lyfta fram här är att bidraget för bland annat studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder och för studier inom särvux finns kvar och att detta bidrag också förstärks. Ett funktionshinder ska inte bli till just ett hinder och begränsa möjligheten till ett livslångt lärande. Jag ser det därför som mycket positivt att bidraget vid vissa kortare studier behålls och också förstärks i detta avseende.

Vuxenutbildningen i stort är också en viktig del i det livslånga lärandet och en fråga som Centerpartiet arbetar för och även tidigare har arbetat för. Vuxenutbildningen är ett viktigt verktyg för den som vill lägga till något som fattas i sin utbildning eller ändra inriktning på sin jobbkarriär.

Här vill jag också bara nämna den kommande yrkeshögskolan som ytterligare en viktig del i det livslånga lärandet.

Men för en kvalitativ vuxenutbildning är det också viktigt med ett hållbart och rättvist studiemedelssystem, ett studiemedelssystem som är lätt att förstå och räkna ut. Det är alltså en av nycklarna till det livslånga lärandet.

Det är viktigt att vuxenutbildningen anpassas efter det behov som finns. När fler kommer ut i jobb kan vi konstatera att behovet av vuxenutbildning faktiskt minskar. Att då lägga resurser på fler platser än det finns behov av är inte en ansvarsfull politik. Därmed inte sagt att det inte finns ett behov av vuxenutbildning. Men den är kvantitativt inte lika stor som vid en hög arbetslöshet.

Om behoven av utbildning inom komvux ökar kan jag mycket väl se att vi då också ska anpassa antalet platser efter detta. Men jag kan också konstatera att behovet kan se olika ut i olika delar av landet, varför det är kommunerna själva som måste ha och redan i dag har ett stort inflytande och ett stort ansvar i fråga om detta.

Här vill jag också understryka vikten av valfrihet för den studerande. Jag ser fram mot kommande förslag till en fristående vuxenutbildning som kommer att ge en valmöjlighet inte bara i fråga om inriktningen av utbildningen utan också vid val av utbildningsanordnare.

Jag ska nu gå tillbaka till frågan om studiestödet, som denna debatt handlar om. Jag kan hålla med flera av de tidigare talarna om att det finns ett behov av en bättre ekonomi för den som studerar. Det behovet har funnits under många år, men det handlar inte enbart om beloppet på studiebidraget eller studielånet.

Centerpartiet ser gärna en höjning av studiestödet under mandatperioden. Det gick vi ut och sade i valrörelsen. Men systemet är så mycket mer komplext än så.

Förutom beloppsnivåerna handlar det om hur stort fribeloppet ska vara och om vi över huvud taget ska ha ett fribelopp. Det kan också handla om Centrala studiestödsnämndens, CSN:s, roll eller om en samverkan med andra system med mera.

Med detta vill jag säga att det är viktigt att vi ser över hela systemet, inte bara lösryckta delar.

Regeringen har tillsatt en studiesocial utredning, som Oskar Öholm i sitt anförande nämnde om. Jag vill inte föregripa den utredningen. I stället får vi invänta resultatet av utredningen för att sedan utifrån det ta ett helhetsgrepp om den studiesociala situationen. Självklart spelar också ekonomin en viktig roll.

Avslutningsvis, herr talman, yrkar jag bifall till utbildningsutskottets förslag i betänkande UbU2.

Anf. 103 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag vill egentligen ställa två frågor till Per Lodenius. Det ena som gjorde att jag begärde replik var diskussionen om komvux. Vi kan länge diskutera behovet. Åtskilliga kommuner rapporterar tvärtom alla förväntningar och alla politiska diskussioner att behovet av komvux snarare ökar än minskar.

Per Lodenius sade att behoven är olika. Ja, precis så är det. Behovet av komvux insats är olika i olika delar av landet. Det var ju det som var det intressanta när det gäller det resursfördelningssystem som tidigare fanns men som ni avskaffat. Tidigare fick kommuner komvuxresurser utifrån den utbildningspolitiska statusen i olika kommuner, utifrån de behov som fanns ute i landet. I min hemkommun, Södertälje kommun, med Stockholms läns lägsta utbildningsnivå fick vi mer än till exempel Danderyd som antagligen – jag gissar det – har den högsta nivån.

Centerpartiet var med om att avskaffa nämnda system. Men här efterlyser Per Lodenius just det som ni nyss har avskaffat – mycket märkligt!

När det gäller Studiesociala utredningen och studiemedelshöjningen undrar jag: Är det så att även Centern vill skjuta på studiemedelshöjningen till efter 2009? Jag tyckte att jag nyss hörde det. Det skulle i så fall gå på tvärs med vad åtminstone Lars Leijonborg och Jan Björklund tidigare har uttalat. Förväningen tar inte slut!

Anf. 104 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Mats Pertoft nämner bland annat de olika behoven i kommunerna. Det är just det jag menar – att vi i stället lägger pengarna generellt så att kommunerna kan se över vilka behov som finns. Vi kan inte från statens sida styra vilka behov kommunerna har, utan det är i den generella påsen som pengarna nu ligger bland annat vad gäller komvux.

Beträffande studiemedlen kan jag kort nämna att jag, om vi har möjlighet att tidigare höja studiemedlen, gärna ser att vi gör det under den här mandatperioden. Det är viktigt att ha med den biten i diskussionerna och i Studiesociala utredningen eftersom ekonomin är en viktig del. Finns det en möjlighet att tidigare höja studiebidragen tycker jag alltså att vi ska se över den möjligheten.

Anf. 105 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar för det senaste svaret. Det lättar lite grann med tanke på problemet.

När det gäller komvux och det resursfördelningssystem som tidigare fanns hade det inte varit någon svårighet att göra bidraget friare för kommunen och ändå behålla resursfördelningssystemet. Det finns sådana möjligheter i ett så komplicerat system som det med kommunbidragen, det allmänna utjämnings­systemet. Det skulle dock dra ut för långt på tiden att förklara det.

Vad ni har gjort är ju att ni har gett mindre till de kommuner som har de största behoven och mer till de kommuner som har mindre behov. Det passar inte riktigt med Centerns inställning. Det var det jag noterade i Per Lodenius anförande.

Detta med att göra det generellt är alltså en fråga. En annan fråga är detta med att faktiskt ge mindre till dem som faktiskt behöver mer och mer till dem som behöver mindre.

Anf. 106 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Mats Pertoft tar här upp frågan om hur fördelningen ska ske. Det är viktigt att i stället titta på hur den generella påsen ska se ut vid fördelningen och hur man ska kunna fördela mellan kommunerna. Då ska det här vara en del i den fördelningen. Men det är inte bara vuxenutbildningen utan också andra delar som kommunerna måste kunna se över och styra över.

Jag hävdar fortfarande att vi när det gäller det så kallade allmänna bidraget, den generella påsen, måste kunna se möjligheter att låta kommunerna själva styra över pengarna.

Anf. 107 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fortsätta att fråga om de personer som verkligen behöver stöd för att kunna komma i gång med studier och för att sedan möta ett föränderligt samhälle och ett föränderligt arbetsliv.

Fortfarande hävdar jag att den omläggning av skol- och utbildningspolitiken som alliansregeringen nu gör de facto är en nedmontering av vuxenutbildningen, något som slår hårt mot vissa grupperingar.

Det finns klara behov ute i samhället. När man möter människor ute i olika kommuner ser man att det finns människor som är arbetslösa och som behöver stöd till en yrkesutbildning. Men det finns inga pengar att sätta in därför att alliansen har dragit ned på de resurserna. Likaså tar ni nu bort korttidsstödet. Det blir då bekymmersamt sett till de behov som finns.

Vi socialdemokrater har sagt att vi vill anslå mer medel till vuxenutbildningen så att ett paket och en modell kan utarbetas för hur vi möter de här människorna. Men ni drar ned.

Frågan är vilka åtgärder ni har, hur ni när ni drar ned vill få de människor som befinner sig långt från högre studier att komma i gång igen. Där är det verkningsfullt att ha stöd så att människor kommer i gång. Det är ju inte så att man hela tiden ska livnära sig på stöd så det gäller att komma i gång med studier.

Anf. 108 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Thomas Strand nämner bland annat detta med stöd av olika slag. Det viktiga är att man när man ska gå in i en studiesituation vet vilka förutsättningar man har och vad det ekonomiskt handlar om. Dessutom handlar det om att det ska vara lika för alla. Man ska inte behöva hamna hos "rätt" person för att få den rätta typen av stöd. Ibland kan man se att det är lite godtyckligt när det gäller vissa stöd.

Det viktiga är att vi har en bra utbildning och ett bra stöd för dem som behöver en utbildning.

Det är också bra att fack och olika organisationer kan engagera sig i detta. Men jag vet inte om det riktigt är där som de statliga pengarna ska ligga. Det kan ju också finnas andra intressen när det gäller att gå in och ge stöd.

Jag tror fortfarande att det viktiga är att vi har ett studiemedelssystem som är rättvist och enkelt och som det är lätt att förstå och att sätta sig in i. Det är lättare att våga börja studera om man vet vilka förutsättningarna är.

Anf. 109 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag frågar igen: Vilka verktyg finns det nu för att möta människorna i fråga? Jag tycker inte att jag har fått ett svar på den frågan. Ni tar ju bort korttidsstödet. Det gör att ett antal människor inte har en möjlighet att börja läsa matte, svenska, engelska och så vidare på grundskole- och gymnasienivå.

Hur når man dem som inte är purunga och som känner ett motstånd till att behöva ta studielån så att de kan komma i gång med studier? Det skulle vara intressant att veta hur alliansen tänker när det gäller hur man når dessa människor.

Politik handlar också om en viljeinriktning. Ni har valt att sänka skatter och att gynna de välbeställda i samhället. Men det finns ju andra medel. Man skulle kunna välja att inte sänka skatter och i stället skapa ett yrkesvux för att nå de människor som står långt från arbetsmarknaden eller som har låg utbildning och ge dem möjligheter att studera så att de kan gå in i nya jobb som växer fram.

Anf. 110 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Thomas Strand menar att det inte är bra att komma i arbete och att vi minskar utanförskapet. Men du säger här att vår politik har gjort att fler kommer ut i arbete och att det är fler som slipper ifrån utanförskapet.

Vad det, återigen, handlar om är att kunna våga börja studera och fortbilda sig. Det handlar om att veta vilka förutsättningarna är. Men det finns en mängd olika bidrag och finansieringsmöjligheter. Det gäller bara att hamna hos rätt person eller rätt organisation för att få del av det. Om någon sitter bredvid mig som får gå på studielån till exempel känns det inte riktigt rätt. Det viktiga är att man har möjlighet att veta vilka förutsättningarna är för att kunna studera. Vi jobbar mycket med olika kommuner, för det är där man vet vilka förutsättningarna är.

Fortfarande vill jag hävda att den generella påsen är bra, för då vet kommunerna hur man ska jobba. Det är olika förutsättningar i olika kommuner.

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande 2 rörande utgiftsområde 15 om studiestöd.

Var fjärde svensk i arbetsför ålder har i dag studielån som ska betalas tillbaka till CSN. 460 000 gymnasieelever fick studiebidrag, och 310 000 studenter fick studiemedel enligt 2006 års siffror. Omfattningen av det studiestödssystem som vi har och de många människor som är inne i systemet visar på ett antal saker som är ganska viktiga, tycker vi.

För det första visar detta hur viktigt det är med ett fungerande, pålitligt och effektivt studiestöd. Det är många människor som är beroende av studiestödet. De här lånen följer, och i vissa fall förföljer, många människor i årtionden och påverkar privatekonomin. Därför är det väldigt välkommet att frågan ska diskuteras djupare i den studiesociala utredning som statsrådet Lars Leijonborg nu sätter i gång.

För det andra visar andelen låntagare av dem som är en del av systemet att väldigt många av våra studenter också tar lånet, inte bara bidraget. Det visar att studiestödet är centralt för de mål som vi har satt upp. För att våra universitet och lärosäten för högre utbildning inte bara ska bli ett reservat för dem med väldigt mycket pengar eller dem som på olika sätt kan tillgodogöra sig utbildningen med egna resurser måste man bryta upp detta. Det finns en oerhört viktig jämlikhetstanke i det här systemet. Det faktum att det är väldigt många som tar lånen vittnar om hur viktigt det är att också upprätthålla systemet.

För det tredje visar siffrorna behovet av en arbetsmarknad där det också lönar sig att utbilda sig, och det är väldigt viktigt. Det nämndes om detta tidigare i bland annat Oskar Öholms anförande. Men det centrala är att studiemedelssystemet är uppbyggt så till vida att man också ska betala tillbaka lånet. Det är inte som när man till exempel köper en bostad. Då behöver man inte alltid amortera därför att man sedan kommer att sälja bostaden vidare och få pengar för att lösa lånet och kanske köpa en ny bostad. Studiemedelssystemet är uppbyggt så att man betalar tillbaka och amorterar. Då måste man också kompenseras för de här kostnaderna genom en högre inkomst för att det ska vara motiverat. Dessutom är det inte bara det att man har lånen att betala tillbaka. Om man väljer att studera i fyra, fem, sex år innebär det också att man inte jobbar samtidigt och att ens inträde på arbetsmarknaden sker senare. Man kan få en sämre löneutveckling relativt sett jämfört med om man i stället hade börjat arbeta tidigare.

Dessutom visar detta att det är rimligt att man i alla fall inte behöver betala mer än 50 procent i skatt i något läge för att vi inte ska försämra Sveriges konkurrenskraft eller försämra möjligheterna för människor med långa utbildningar att få jobb.

Kort sagt, herr talman, visar detta på hur viktigt det är att vi värnar studiestödssystemet.

Vi kan också se en del positiva förändringar. I de analyser som beskrivs i budgetpropositionen ser vi att den höjda fribeloppsgränsen från för sex år sedan bland annat har gjort att det är fler studenter som inte behöver ta lån. Fler studenter tänker sig för innan de tar lån. Det är viktigt, inte för att vi på något vis skulle vara emot att man tar lån, men vi vet hur pass viktigt det är att man är medveten om att man får kostnader längre fram i livet. Men det kan också vara så, precis som Rossana Dinamarca

klargjorde, att människor helt enkelt bor kvar hemma längre, som en konsekvens av den socialdemokratiska bostadspolitiken. Man kan drabbas på olika sätt av det tidigare regeringspartiets politik. Det kanske inte är lika positivt.

Dessutom påverkar de goda tiderna vår privatekonomi. År 2006 var det första gången som det kom in mer inbetalningar till CSN och Riksgälden än vad det betalades ut. Antalet personer som hamnade i kronofogdens register för att de inte betalat sina CSN-avier har också minskat en aning. Detta är givetvis positivt.

På pluskontot finns flera saker runt CSN:s förvaltning och effektivitet. Men vi välkomnar givetvis den studiesociala utredningen och att man däri kan diskutera hur CSN kan bli ännu bättre och om det finns möjligheter att konkurrensutsätta delar. Det är en parlamentarisk inbjudan, kan vi poängtera för Marie Granlund. Socialdemokraterna är också inbjudna.

Herr talman! Vi kan dock trots en del dimridåer och testuggande ana ett förändrat tonläge hos Socialdemokraterna. Mona Sahlin klargjorde i Ekot i april i år att den socialdemokratiska skolpolitiken har kommit att uppfattas som flummig. Det må vara ett understatement. I budgetmotionen klargör Socialdemokraterna att kunskapsinhämtandet givetvis är det centrala i skolan, men för att det ska fungera måste studieron bli bättre.

Så här har det inte alltid låtit tidigare.

Hos de andra två oppositionspartierna är det lite oklart däremot vad som egentligen gäller. Men vad vi kan utröna av de olika förslagen är att Vänsterpartiet exempelvis avstyrker förslag om att man ska ta fram forskningsbaserade åtgärdsprogram gällande mobbning. Jag vet inte hur det rimmar med Socialdemokraternas idéer om studiero och annat. Vänsterpartiet vill återinföra rekryteringsbidraget eller kompensera för det, som det heter i betänkandet. Något sådant förslag har jag inte sett att Socialdemokraterna har, även om det i ett tidigare anförande hette att rekryteringsbidraget någonstans diskuterades i samma sammanhang som de 600 miljonerna till komvux. Där har man även stoppat in pengarna för korttidsstudier. Det innebär att någonting som tidigare kostade ungefär 2 miljarder enligt Socialdemokraterna nu ska kosta 600 miljoner, men man lovar att uppnå samma sak.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill avskaffa satsningarna på att läsa, skriva och räkna i skolan i tidiga åldrar. Jag vet inte vad Socialdemokraterna säger om det. Miljöpartiet vill höja bidragsdelen i studiemedelssystemet med 900 kronor i månaden. Vänsterpartiet vill höja detsamma med 400 kronor plus lånedelen med 800 kronor. Socialdemokraterna vill inte höja det alls. Vänsterpartiet säger nej till läxor, sossarna gör en stor satsning på läxhjälp, och så vidare.

Till detta kommer det jultomtesyndrom som jag talade om i mitt tidigare anförande, nämligen att man finansierar en utgift genom att hitta på en annan utgift, eller i Socialdemokraternas fall genom att helt enkelt glömma bort hur det ska finansieras.

Herr talman! Jag tycker att det känns bra att vara folkpartist och alliansföreträdare i utbildningsutskottet därför att det händer väldigt mycket på det utbildningspolitiska området: stora satsningar på en ny lärarutbildning och på en ny gymnasieskola, ny skollag, fortbildning och så vidare.

Avslutningsvis, herr talman! Det finns inget mandat för den här regeringen som är starkare än just mandatet att formulera en stark och kraft-

full politik för fler jobb i Sverige och för att vända den negativa utvecklingen i svenskt skolväsende.

Med dessa ord yrkar jag åter bifall till utskottets förslag i betänkande 2 på detta utgiftsområde.

Prot. 2007/08:42
12 december

Studiestöd

Anf. 112 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag blir lite förvånad, jag trodde att vi pratade om studiemedel under det här betänkandet. Men här blev det lite allt möjligt, lite bostadspolitik, lite grundskola och så. Eftersom man ändå ger sig på bland annat Vänsterpartiet vill jag ta tillfället i akt och svara.

När det gäller de forskningsbaserade åtgärderna mot mobbning är det vi har sagt att det är viktigt att alla lärare får forskningsbehörighet. På det sättet kan man använda sig av och lättare att ta till sig det som kommer forskningsvägen på olika områden, även när det gäller mobbning. Det som regeringen gör i det här fallet är att säga att man bara ska använda sig av forskningsbaserade åtgärder. Om man vet ungefär hur mobbning fungerar vet man också att det inte finns en metod eller ett par metoder som kan hjälpa precis vid vartenda fall. Det handlar om att se till varje individuellt fall och lösa det. Det största problemet i skolan i dag är inte de forskningsbaserade åtgärderna mot mobbning, utan problemet att det saknas vuxna ute på skolgården, att det saknas vuxna som faktiskt tar itu med problemen när de uppstår. Det saknas personal när det gäller elevhälsa. Vi tog i förra debatten upp hur det ser ut med skolkuratorer, skolpsykologer, skolläkare och så vidare. Där gör Vänsterpartiet en satsning, och där gör regeringen inte någonting.

Sedan var det frågan om bostadspolitiken. Det skulle för studenterna vara bra om vi kunde få fler hyresrätter. Den här regeringen gör allt i omvänd ordning. Det blir tvärtom svårare för studenter att hitta en billig och bra hyresrätt.

När det gäller läsa-skriva-räkna-satsningen sade jag tidigare att vi satsar på en långsiktig och permanent lösning, inte en treårig satsning bara för årskurserna 1–3. Vi vill ha fler behöriga lärare. Det är så vi kan se till att alla får tillgång till satsningen.

Anf. 113 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Jag blir lite konfunderad när Vänsterpartiet talar om att det viktiga är att det behövs mer personal. Sedan genomför regeringen en rad reformer för detta, till exempel startar speciallärarutbildningen för att få professionell och duktig personal som kan hjälpa de elever som har det svårt. Inom läsa-skriva-räkna-satsningen finns det klart uttryckt att pengar ska gå till att ge extra undervisning till de elever som behöver det. Då yrkar ni avslag.

Vad gäller de forskningsbaserade åtgärdsprogrammen mot mobbning instämmer jag, herr talman, i det som Rossana Dinamarca säger. Det finns en uppsjö av olika metoder. Det är därför det är viktigt att inventera vilka metoder som finns och skaffa sig en klar bild. Det är mycket svårt för en skolledning eller en lärare att exempelvis veta hur man ska agera i olika mobbningsfall. Det kommer olika förslag från olika håll som kan gå stick i stäv mot varandra utifrån vilken metod som ska användas. Det är precis den uppfattningen vi i alliansen har, och det är därför pengarna är viktiga.

Vad gäller bostadsfrågan var det från min sida ett klargörande av att jag tror att det Rossana Dinamarca själv sade i sitt tidigare inlägg var viktigt, nämligen att många unga i dag bor kvar hemma längre därför att de inte kan ta sig ut på bostadsmarknaden. Om en bostadspolitik har formats utifrån att det är lite konkurrens, starkt koncentrerat ägande, många regleringar, höga skatter och annat stiger priserna. Det förhindrar nyproduktion, och det gör det i slutändan svårare för unga människor att få en hyresrätt. Den bostadspolitik som har förts har lagt grunden för detta, inte den politik vi för nu.

Anf. 114 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det sista begriper jag över huvud taget inte. Ni gör nu så att hyresrätter ska omvandlas till bostadsrätter. Vilken student har råd att köpa sig en bostad på 7 364 kronor i månaden? Det är en omöjlighet. Vi behöver fler hyresrätter, inte färre.

Anf. 115 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Låt oss ta Stockholm som exempel. Det står 60 000–70 000 personer i kö för att få en bostad. Det finns inte tillräckligt med bostäder. Om en ny bostad byggs, oavsett vad det är för bostad, flyttar en person rimligen in där. Den personen som flyttar in flyttar sannolikt ut från någon annanstans. Det innebär att om nya bostäder byggs blir det en ökad rörlighet, som i slutändan innebär att fler får chansen att få en bostad.

Den avgörande frågan handlar inte om att man låter människor som i dag bor i hyresrätter omvandla sina bostäder för att skapa en större möjlighet för människor i till exempel utsatta förorter att bo kvar när de får löneökningar och så vidare, i stället för att människor så fort de får det ekonomiskt bättre flyttar därifrån och därmed förstärker utanförskapet i många områden. Det är inte det som är problemet för unga människor i fråga om att få en bostad. Den avgörande frågan är att det byggs nytt.

Problemet är att den bostadspolitik som har förts under lång tid tyvärr snarare har handlat om att värna ett antal intressen som redan är inne i systemet i stället för att öppna för att bygga nytt och billigt.

Anf. 116 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet därför att det verkade som om Fredrik Malm måste upplysas om några saker som jag, tyvärr, redan har sagt, men de verkar ha gått honom förbi.

När det gäller läsa-skriva-räkna-satsningen som regeringen gör stämmer det att vi i Miljöpartiet tycker att den borde se annorlunda ut. Vi låter emellertid pengarna ligga kvar. Som jag sade i mitt inledningsanförande under *den* avdelningen ser man ofta redan i förskolan vilka behov som finns, vilket de flesta lärare känner till. Därför kan pengarna användas mer effektivt om de utnyttjas till att kartlägga behovet redan i gränsområdet mellan förskolan och grundskolan. Vi tar inte bort pengar, som Fredrik Malm antydde. Vi anser att det här borde ske tidigare än vad alliansen gör för att det ska bli mer effektivt ur kunskapssynpunkt och ur elevens utvecklingssynpunkt.

Det gäller även de övriga bitarna. Studiemedlen är fullt finansierade. Det gäller samtidigt korttidsstudiestödet. Problemet med alliansens poli-

tik är, som jag har varit inne på tillräckligt många gånger tidigare, att det finns en spricka här. Tre partier säger att man vill höja studiemedlet och ett parti har inte bestämt sig och vill inte ge besked förrän efter det att den studiesociala utredningen lägger fram sin bit 2009. När det gäller korttidsstudiestödet har man, som med så många andra bitar, avskaffat det först för att senare komma med något nytt.

Prot. 2007/08:42
12 december

Studiestöd

Anf. 117 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Det var inte mycket upplysning över detta från Mats Pertoft. Jag noterar att Miljöpartiet vill höja bidragsdelen i studiemedels-systemet med 900 kronor i månaden. Att höja med 100 kronor kostar 350 miljoner, läste jag någonstans. Det är närmare 3 miljarder i ökade kostnader för er del. Socialdemokraterna har ingenting av detta i sina budget-förslag. Det är en stor skillnad – ett antal miljarder.

Vi i alliansen diskuterar oss fram till en position, och sedan genomför vi den. Om det sker nästa år eller om flera år vet jag inte nu. Men jag hoppas givetvis att det kommer en höjning av studiemedlen. Det har varit Folkpartiets uppfattning under lång tid.

Vad gäller läsa-skriva-räkna-satsningen är den väsentliga skillnaden mellan alliansens förslag och Miljöpartiets förslag, som jag har förstått det hela, att vi vill att pengarna ska kanaliseras ned till den enskilda eleven genom extra undervisning, sommarundervisning och speciallärare och annat. Miljöpartiet anser att pengarna i stället ska gå till skolan för att anställa fler specialpedagoger som ska utvärdera om det i framtiden kan finnas ett behov av att ge eleverna stöd i form av extra undervisning.

Det är viktigt att vi satsar pengarna och att de kommer hela vägen fram till eleverna i första stadiet. Det borde vara rimligt.

Om Miljöpartiet anser att det är viktigt att pengarna inte går direkt till eleverna utan i stället för att identifiera vilka behov som finns, borde ni rimligen i konsekvensens namn biträda vår uppfattning vad gäller de nationella proven. De handlar precis om detta.

Anf. 118 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Den sista kopplingen begrep jag aldrig riktigt, men det är mycket som jag inte förstår här.

Jag förstår inte riktigt skillnaden. Skillnaden ligger i tidig satsning eller inte. Ni vill satsa på personal, inte elever. Det är personalen som ska hjälpa eleverna under lågstadietiden. Så ser det ut i skolan som ni vill satsa på. Vi vill göra samma sak, men lite tidigare. Vi vill också ha personal som kan dokumentera och hjälpa. Det är ganska lika, men vi anser att man ska hjälpa eleverna tidigare – ni lite senare. Skolan är sådan att om man säger att man satsar på eleverna satsar man på personalen. Det är ingen skillnad mellan våra olika åsikter, även om Fredrik Malm vill få det att låta så.

Jag kan fortfarande inte riktigt förstå argumentationslinjen. Vi är överens om att vi är oense om när man vill satsa.

Anf. 119 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Nu blev jag också lite konfunderad. Om det inte är några skilda uppfattningar i sak förstår jag inte varför Miljöpartiet har lagt fram ett särskilt yttrande.

Anf. 120 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Hög utbildning är en investering för såväl individen som samhället. Vi behöver ha en statlig studiefinansiering i Sverige, precis som vi har i dag. Den ska vi också förbättra.

Det ska vara möjligt för alla, oavsett bakgrund, att skaffa en högre utbildning. Studiestödssystemet bör därför vara enkelt och överskådligt. Det ska inte vara så krångligt att studenterna inte kan använda det på bästa sätt. Det ska också uppmuntra till personligt ansvarstagande. Därför måste det vara förutsägbart.

Redan under den förra mandatperioden genomfördes en viktig del på studiemedelsområdet där bland annat Kristdemokraterna hade motionerat i frågan. Det handlade om ett barntillägg för studenter, och det genomfördes 2006 i stor enighet i riksdagen.

I regeringsställning har vi tillsammans med övriga partier i alliansen vidtagit flera åtgärder för att renodla studiemedlens struktur. En av de åtgärderna har debatterats mycket här också. Det görs en genomgång av korttidsstudiestödet. Delar av detta kommer inte att vara kvar. Vi återkommer nog till det.

Den genomsnittliga studenten i dag ser helt annorlunda ut jämfört med för tio år sedan. Andelen äldre studenter har ökat. Var femte student har barn. Samtidigt vet vi att de sociala trygghetssystemen är utformade för en annan tids studenter. Det är också en viktig del i den parlamentariska utredning som nu kommer till stånd. Det handlar bland annat också om att titta på hur de olika försäkringssystemen ser ut.

Vi vet också att många studenter i dag lider av stress. Det har visat sig i de undersökningar som är gjorda att det inte är stressen över tentor eller kurslitteratur som skapar den största stressen, utan det är en ekonomisk stress. Enligt en undersökning som Statistiska centralbyrån presenterade förra veckan känner sig sju av tio studenter stressade varje vecka. Precis som flera talare har varit inne på, uppger man att man avstår från att köpa kurslitteratur och busskort och från att besöka nära och kära, enligt den undersökningen.

Studiemedlens historia är ganska kort. Det finns ganska intressant läsning på Centrala studiestödsnämndens hemsida. Jag rekommenderar er att läsa det om ni inte har gjort det. Där kan vi se att det första studielånet betalades ut för snart 90 år sedan. Det var en ganska intressant läsning.

Verkligheten i dag är att studenterna ofta har en familjebildning att ta hänsyn till. Det innebär också högre levnadskostnader än för 50 år sedan. Kristdemokraterna har länge gjort den principiella bedömningen att det är effekterna av studierna som ska vara rekryterande till högskolan.

Vi vill också ta till vara de oroande signaler som kommer från studenterna. Det är ett väldigt viktigt arbete som den parlamentariska utredningen har framför sig.

Herr talman! Jag kommer nu att ägna några minuter åt oppositionens förslag. Jag kan konstatera att det är väldigt olika förslag från oppositionen. Jag tänkte börja med något som inte alls finns med i Socialdemokraternas budget. Det handlar om rekryteringsbidraget. Många av oss minns den debatt som vi hade här för ett antal månader sedan när rekryteringsbidraget skulle tas bort. Det var en ganska intensiv och hetsig debatt som vi hade här i kammaren.

Det är ganska förvånande att höra Thomas Strand här i dag använda sig av en retorik som får den oinvidde att tro att Socialdemokraterna har lagt pengar till rekryteringsbidraget. Det är oerhört viktigt att detta klargörande görs i kammaren, inför väljare, inför eventuella läsare av protokollet och så vidare. Vi är oinvidiga i Socialdemokraternas budget, men vi kan läsa de siffror som står där. Det finns alltså inte några pengar alls anslagna till rekryteringsbidraget. Jag tycker att debatten ska vara ärlig och öppen. Man ska stå för de förslag man lägger fram. Det gör inte Thomas Strand i dag.

Jag vill understryka att när man väcker utgiftsområdesmotioner är det inte vad som helst. Det är den politik som man som parti skulle genomföra om man satt i regeringsställning.

Även när det gäller korttidsstöd avsätter Socialdemokraterna inte en enda krona vad jag kan se. Alliansen tar inte bort hela korttidsstödet. Pengarna för utbildning om funktionshindrade och för funktionshindrade själva finns kvar. Det är 16 miljoner kronor. Det är en politik som Socialdemokraterna inte har någon invändning emot i sin budgetmotion. Men Thomas Strand använder sig av en retorik som gör att man kan få den uppfattningen att korttidsstudiestödet finns kvar i budgeten.

Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet vill helt olika saker när det gäller studiemedel. Miljöpartiet vill ha 900 kronor mer per månad i studiebidrag och Vänsterpartiet 1 200 mer i studiemedel genom en procentuell höjning av både bidrag och lån, enligt vad jag har kunnat läsa mig till. Socialdemokraterna har aviserat att det är viktigt med en höjning av studiestödet, men pengarna ser vi inte i budgeten.

Kristdemokraterna har, precis som sagts här tidigare, före valet varit väldigt tydliga med att vi har varit angelägna om att få en höjning av studiemedlen. Vi har velat titta på både fribeloppet och själva anslaget till studiemedel i form av lån och bidrag. Det är precis vad den parlamentariska utredningen nu ska titta på. Vi är väldigt nöjda att den har kommit till stånd. Vi vet att det finns ett antal frågor som måste redas ut för att förstärka studiemedelssystemet i Sverige för att stödja intresset och möjligheten att nå en bra och högre utbildning i Sverige.

Herr talman! Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på reservationerna.

Anf. 121 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Gunilla Tjernberg är ytterligare en representant från alliansen som försvarar borttagandet av korttidsstudiestödet. På något sätt ska ni återkomma till det, om jag fattade det hela rätt. Men just nu tar ni bort det. Vi vet att det finns ett väldigt stort behov av det. Det finns människor som behöver extra stöd för att komma i gång med studier. Där har jag samma fråga: Hur vill Gunilla Tjernberg få dessa människor att börja läsa och studera för att möta ett förändrat samhälle?

Sedan vill jag upplysa Gunilla om att när jag argumenterade mot den nedmontering av vuxenutbildningen som jag tycker att alliansregeringen står för använde jag rekryteringsbidraget som ett exempel på att man tar bort många resurser som har varit värdefulla för att nå lågutbildade människor som behöver extra stöd. Det var insatt i ett sammanhang med komvux och korttidsstudiestödet. Jag beklagade det. Vi har inte heller utlovat några pengar till det i vår budget. Det vet Gunilla Tjernberg

också. Det sade jag inte heller att vi hade i mitt anförande. Det var ett exempel på den systematiska nedmonteringen av vuxenutbildningen som alliansregeringen står för.

Det jag kan säga, och det sade jag också, är att vi är inne i ett skede i vårt parti där vi diskuterar utbildningspolitiken väldigt brett. Vi har gett en tydlig signal i vårt budgetförslag att vi avsätter 600 miljoner kronor mer till vuxenutbildningen. I vårt särskilda yttrande skriver vi att där finns resurser till korttidsstudiestödet. Vi ska nu diskutera i lugn och ro i vårt parti hur vi vill bygga en modell och utveckla vuxenutbildningen inför valet 2010. Jag lovar Gunilla att vi kommer att återkomma till den här frågan.

Anf. 122 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ganska fascinerande att Thomas Strand använder en retorik som får den oinvidde att uppfatta att det är den här politiken som man vill föra, och som man för, och i själva verket gör man inte det.

Vi har alltid tittat på varandras budgetar när vi har debatt i kammaren. Där brukar vi kunna se viljeinriktningen. I regeringsställning tillsätter vi ibland utredningar och olika kommittéer. Vi vet att det inte går att lägga fram ett förslag här i riksdagen som inte är utrett. Så fungerar regeringsarbetet. Det vet Thomas Strand också. Där visar man sin viljeinriktning. Har man inte den möjligheten lägger man det i pengar. Man brukar ju också göra en skuggbudget i opposition.

Men pengarna till rekryteringsstödet finns inte i Socialdemokraternas budget. Då blir retoriken direkt oerhört haltande. Den blir näst intill icke trovärdig. Det är ju där man visar vad man prioriterar i sitt parti. Då ska man säga i sin argumentation att man inte har prioriterat det i budgeten, utan man har sett det som nedprioriterat. Man har prioriterat annat. Andra saker har ju fått pengar.

När det gäller komvux är det lite bekymmersamt. I sin budget har Socialdemokraterna 600 miljoner kronor till komvux, men det finns ingen finansiering för studiestödet. 600 miljoner kronor blir nästan 20 000 platser. Ska dessa studenter finansiera sina studier på annat sätt? Det är min fråga tillbaka.

Anf. 123 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! När vi socialdemokrater lägger fram vårt budgetförslag har också vi en verklighet att utgå från. Vi har en ny regering som nu har lagt fram sin andra budget, sin egen budget, och det är klart att även vi då måste förhålla oss till skatteintäkterna. Alliansen har tagit bort minst 65 miljarder kronor i skatteinkomster från staten. Det påverkar oss när vi lägger fram vår budget. Vi har våra prioriteringar.

Jag har inte lovat eller sagt att vi yrkar mer pengar till rekryteringsbidraget. Jag har sagt att i sammanhanget är rekryteringsbidragets borttagande ett bevis på att alliansen med sin politik monterar ned vuxenutbildningen.

När det gäller korttidsstöd har vi 600 miljoner kronor att använda till det. Jag har också sagt att Socialdemokraterna nu har en viljeinriktning att ta fram ett nytt verkkningsfullt paket för vuxenutbildningen före kommande val.

Jag vill ställa en fråga som är intressant till Gunilla Tjernberg. I valrörelsen var Kristdemokraterna väldigt tydliga med att de skulle höja studiemedlen väldigt kraftigt. 1 000 kronor tror jag att ni sade. Ni är det borgerliga parti som vill höja studiemedlen med det högsta beloppet.

Ska man lita på att det blir 1 000 kronors höjning när ni nu sitter i regeringsställning? Driver ni detta i den kommande utredningen? Vi har sett hur det gick med förslaget om sänkt bensinskatt som kd drev starkt i valrörelsen. Där har ni gjort en kovändning och säger nu att bensinskatten ska höjas. Hur ser ni på studiemedlen?

Anf. 124 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Låt mig då få konstatera att utifrån denna replikväxling och tidigare anföranden från Thomas Strand och Socialdemokraterna har de alltså inte prioriterat rekryteringsbidraget. Det är nedprioriterat. Det är alldeles uppenbart på det sättet, och svaret jag fick sade inte heller något annat.

Att sedan skylla på att regeringen ser till att det inte finns pengar i statsbudgeten var ganska häpnadsväckande. I dag finns det arbete. Arbetslösheten minskar och bidragsförsörjningen minskar. Allt detta genererar självklart stora skatteintäkter i statsbudgeten. Att hänvisa till att medel urholkas i statsbudgeten och därmed ge en underton av att det beror på att vi sänker skatten tror jag därför inte många går på. Det gör inte jag. Vi vet att arbetslösheten minskar och att bidragsbehoven minskar. Detta gör också att pengar kommer in till statskassan.

När det gäller ambitionen att höja studiestödet står Kristdemokraterna självklart fast. Det arbetet pågår inom regeringen.

Jag fick slutligen inget svar på min fråga om de nästan 20 000 studenter som ska in på komvux. Hur ska de finansiera sin egen utbildning? De har alltså inga pengar i studiemedelsdelen. Ni har inte lagt in något där. Ska de arbeta vid sidan av? Det kritiseras ju i andra sammanhang, inte minst av Vänsterpartiet. Hur ska man finansiera sitt eget studerande eftersom det inte finns pengar inom studiemedlen för dessa studenter? Det fick jag inget svar på.

Anf. 125 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! En lång dag med kunskapen i centrum i Sveriges riksdag går mot sitt slut. För oss som älskar dessa frågor är det svårt att tänka sig en dag bättre använd.

Oppositionen driver vissa teser med stor uthållighet. Socialdemokraterna återkommer till exempel mycket uthålligt till att regeringen skulle vilja att färre studerar. Annorlunda uttryckt skulle man kunna säga att de är väldigt tjatiga med detta påstående. Det finns ett uttryck som säger att droppen urholkar stenen icke genom sin tyngd utan genom att oavslåtligen falla. Uppenbarligen är det Socialdemokraternas förhoppning. Genom att upprepa detta påstående tillräckligt många gånger ska det så småningom få trovärdighet.

Därför är det viktigt att vi varje gång det uttalas också är lika tjatiga tillbaka. Vi tvingas tyvärr till det eftersom det naturligtvis är ett helt felaktigt påstående att vi som verkligen tror på kunskap och är övertygade om att mer kunskap behövs skulle se det som ett självändamål att färre människor fick kunskap.

Men på samma sätt som i ett tidigare replikskifte när det gällde huruvida människor skulle vara arbetslösa eller göra våra parker vackrare måste man ju hela tiden se till verkligheten. Och verkligheten har varit att en hel del människor i vårt land har varit inskrivna till exempel på högskola för att de inte har hittat ett arbete. Om ni förnekar den verkligheten lever ni på en annan planet, för så har det varit. Man kanske rent av har tagit sin examen, man hoppas få ett jobb – men man hittar inget jobb. Då pluggar man helt enkelt vidare. Men man vill inte plugga, utan man vill jobba.

Om tusentals människor i den situationen i stället får ett jobb: Är det ett framsteg eller ett bakslag? Ni framställer det som ett bakslag att det genom detta har blivit en del tomma platser inom högskolan. Jag tror att detta i huvudsak är något positivt.

Jag lyssnade noga på Thomas Strand när han sade att Socialdemokraterna kräver fler platser i högskolan. Det är just det det handlar om. Ni kräver platser. Men när ni själva inrättade dessa platser fick ni inte studenter till dem. År 2006 var det kanske 20 000 tomma platser inom högskolan. Det är ungefär lika mycket i år.

Vi har sagt till högskolorna att en del av de pengar som ni har fått för att utbilda studenter får ni behålla för att höja kvaliteten för de studenter som verkligen går i högskolan. Detta var den förra debattens ämne, men eftersom Thomas Strand med den här uthålligheten eller, som jag föredrar att säga, tjatigheten återkommer till detta även i den här debatten, är det viktigt att det bemöts.

En direkt parallell är dimensioneringen av komvux. Precis som tidigare socialdemokratiska regeringar har gjort har vi i ett starkt konjunkturläge dragit ned på dimensioneringen av komvux. Det är inget konstigt med det. Det är en del av vår jobbpolitik.

Studiemedlen fastställdes på sin nuvarande höjd den 1 juli förra året och måste väl då ha fått den nivå som den dåvarande majoriteten ansåg rimlig. Jag har fått frågan om jag anser att det är en rimlig nivå, och jag kan bara bolla tillbaka och säga att eftersom ni fastställde nivån den 1 juli 2006 uppfattade ni uppenbarligen att det var en rimlig nivå då, och inflationen sedan dess har varit ganska begränsad.

Jag tycker självfallet att studenterna ska garanteras en skälig levnadsnivå, och i takt med att priserna stiger behöver ju också studiemedlen justeras. Vi i alliansen har lovat att under mandatperioden justera studiemedlen uppåt. Det kan ske genom att bidragsdelen eller lånedelen höjs, eller genom att båda höjs.

I det sammanhanget finns också fribeloppet. Jag tycker det är angeläget att det höjs. Dock är det inte så som Rossana Dinamarca sade att det är min uppfattning att fribeloppet ska höjas så att studenter kan arbeta för sin försörjning. Jag anser att det ska höjas för att studenter som anser det förenligt med studiesituationen ska ha möjligheten att arbeta om de själva vill, till exempel för att redan under studietiden skaffa sig en förankring på arbetsmarknaden. Då ska det löna sig för studenterna att arbeta, på samma sätt som för alla andra.

Ja, jag är glad över att den studiesociala utredningen nu har tillsatts. Min förhoppning var att den skulle ha kommit något tidigare. Jag har öppet redovisat skälen till att den blivit något försenad. Först hade vi en ganska intensiv diskussion i regeringen om hur avgränsningen mot den

planerade socialförsäkringsutredningen skulle göras. Sedan har vi också haft en diskussion om att tillföra utredningen ett par uppgifter. Det är dels hur studiemedelssystemet ska kunna användas för att öka genomströmningen av studenter, dels hur själva studiestödsadministrationen kan reformeras.

Med de direktiv som nu är antagna tror jag att vi får en bred och bra belysning av problematiken. Jag vill passa på tillfället och säga till samtliga partier som just nu är representerade i kammaren att jag är glad om ni förbereder en nominering av ledamöter till utredningen. Samtliga partier kommer att inbjudas att vara representerade i den, och när jag erkänt att tillsättandet tagit något längre tid än jag hade räknat med kan vi väl gemensamt se till att utredningen, nu när direktiven är antagna, kan göra en rivstart på nyåret. Det vore alltså bra om vi från alla partier kunde få förslag på ledamöter så snart som möjligt.

När jag lyssnar på Thomas Strand kommer jag att tänka på en metafor. En politisk debatt kan ses som en fotbollsmatch. Det har i den här debatten varit en hel del skott på alliansmålet – vi höjer inte studiemedlen, sägs det, vi drar ned på antalet platser, sägs det, och vi har avskaffat rekryteringsstödet. Nu tycker jag att alliansens målvakter klarat skotten briljant, och det har därför inte blivit något ledningsmål för oppositionen.

Men för att en sådan match ska bli riktigt spännande bör den bölja fram och tillbaka. Då och då ska även det andra lagets mål kunna utsättas för ett och annat skott. Problemet är att Thomas Strand säger att de inte har något mål att skjuta mot, eftersom målet just nu utreds; man har en bred diskussion om det i partiet. Det var fel att avskaffa rekryteringsstödet – kritik, kritik, kritik – men vad de vill ha i stället vet de inte. Eftersom de inte har någon politik över huvud taget är det förstås svårt att kritisera den.

Nu vill jag inte vara alltför raljant, för om jag ska vara alldeles seriös tycker jag att det är mycket bra att Socialdemokraterna, för Sveriges skull, tar sig en rejäl tankepaus om hur de ska ha det på kunskapspolitikens område. Den enda synpunkten som därmed kvarstår är väl att när man inte riktigt vet vad man själv tycker ska man möjligen stämma ned tonen lite grann när man kritiserar andra för vad de tycker och hur de löser problem som är väldigt uppenbara.

Rossana Dinamarca hade lyssnat på en intervju med mig i Lunds studentradio. Det är imponerande att hon hinner följa medieutbudet så grundligt att hon även lyckas lyssna på lokala radiosändningar. Jag minns frågan om studiemedlens storlek. Det är riktigt att jag inte visste att studiemedlet var 7 364 kronor per månad, men min minnesbild är att jag faktiskt hamnade ganska nära. Jag vet också att en liter mellanmjölk på 7-Eleven på Odengatan kostar 10 kronor. En del sådana saker kan jag alltså.

Vår uppgift som politiker är kanske inte att på sista kronan känna till sådana belopp. Bakom detta ligger emellertid att det naturligtvis är mycket viktigt att vi har ett studiemedelssystem som gör att unga människor, och för den delen också något äldre, kan studera, oavsett föräldrarnas ekonomi och oavsett möjligheterna att få andra finansieringar. Då ska man vara nyanserad.

Som vi hört tidigare i debatten har Sverige objektivt, sett ur ett internationellt perspektiv, ett ganska bra studiefinansieringssystem. Det ska vi

slå vakt om och utveckla. Jag tror att det behövs en utredning just nu. Det finns nämligen ett antal frågeställningar som inte är alldeles lätta och som vi behöver borra djupare i. När vi har ett ordentligt faktaunderlag från denna utredning är det också rätt tid att göra mer djupgående förändringar i systemet. Grunden ska ligga kvar, men ett antal parametrar kan säkert behöva förändras. När vi har utredningen kan vi alltså gå vidare för att förbättra och utveckla systemet.

Anf. 126 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Lars Leijonborg bollar tillbaka frågan om det är rimligt att leva på drygt 7 300 kronor i en hel månad eftersom vi satte den nivån 2006. Vi drev frågan att studiemedelshöjningen skulle vara 1 500 kronor i månaden. Vi fick igenom 300 kronor. Vi sade genast att det var långt ifrån tillräckligt men ett steg på vägen. Vår ambition har alltsedan dess varit att höja nivån så att vi kommer upp till åtminstone den fattigdomsgräns som ligger på 8 400 kronor.

Återigen bollar jag frågan till Lars Leijonborg: Är det rimligt att leva på 7 364 kronor i en hel månad?

När jag lyssnade på inslaget – det fanns på webben så jag behövde inte åka till Lund för att ratta in programmet – hörde jag att Lars Leijonborg trodde att nivån till och med var lägre. Jag tror att han gissade på 6 500–7 000. Då borde det vara än mer angeläget att tycka att det inte är en rimlig summa.

Kommer vi att få se en höjning av studiemedlen innan den studiesociala utredningen är klar? Frågan har ställts till andra företrädare för alliansen, men det är väl mest passande att ställa den till ministern. Jag tror att det är ett mycket angeläget besked till studenterna så att de vet om det blir innan dess eller om de får vänta ännu längre. Oskar Öholm antydde tidigare att vi kanske behöver vänta i tio år, alltså till dess att detta system inte längre är så generöst.

När det gäller fribeloppet har vi sagt att det är mycket möjligt att man ska kunna jobba mer. Vi kan tänka oss att helt ta bort fribeloppsgränsen under sommarmånaderna, men först måste studiemedlen höjas. Fribeloppet får inte bli en ursäkt för att inte höja studiemedlen.

Anf. 127 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Rossana Dinamarca säger att vi satte nivån den 1 juli förra året, men vi drev frågan att den borde vara högre. Subjektet i satsen, detta ”vi”, betydde först vi i vänsterkartellen och sedan, i samma mening, vi i Vänsterpartiet. Det visar deras situation i blyxtbelysning. Ni var en kartell som jobbade tätt tillsammans och tog ansvar. Men nu är ni skilda partier, och ingen vet ju vad det sammanvägda resultatet av det blir om ni skulle komma till makten igen.

Faktum kvarstår; i en sammanvägd förhandling kom vänsterkartellen förra året fram till att den här nivån var den ni skulle sätta. Den bör ni väl då gemensamt försvara eftersom ni i så hög grad hävdar att ni utgjorde något slags alternativ.

Då gäller det som alliansen har sagt, att vi räknar med att under mandatperioden höja studiemedlen. Jag kan inte säga när det blir. Det återstår två tre budgetar för oss att lägga fram. Vi får se vilken av dem det blir. I utredningens direktiv skrev vi in att utredningen ska analysera vad som

är en skälig levnadsnivå och hur studiemedlen ska hjälpa till för att den ska uppnås. Men jag var noga med att säga att det faktum att det står i direktiven och att utredningen ska vara klar 2009 inte utesluter att vi lägger fram detta förslag i budgeten hösten 2008. Men om det blir så vet inte jag. Det finns inget annat svar än tidigare. Vi har lovat att göra detta under mandatperioden men i vilken budget det blir kan jag inte svara på.

Prot. 2007/08:42

12 december

Stu di e s t ö d

Anf. 128 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Är det en skälig levnadsnivå att leva på 7 364 kronor? De flesta betalar mer än hälften för sin studentlägenhet. Är det rimligt att så många faktiskt avstår från att gå till tandläkaren? Är det rimligt att man avstår från att köpa kurslitteratur? Jag kan fortsätta uppräknin gen. Lars Leijonborg svarar ju inte på den frågan. Är det en rimlig levnadsnivå? Klarar man sig på 7 364 kronor i månaden?

Vi kan inte ha ett utbildningssystem som är beroende av att studenterna klarar sig med hjälp av mamma eller pappa eller att de kan fixa ett arbete och klarar av att göra det samtidigt. Vi har ju pratat om tidigare hur viktigt det är att till exempel öka antalet lärarledda lektioner på högs k o l o r och universitet. Hur ska man dessutom hinna arbeta? Är det inte så att vi fortfarande ska se heltidsstudier som en heltidssysselsättning?

Jag hoppas att vi ska kunna se en studiemedelshöjning långt tidigare. Visst kan vi prata om den studiemedelshöjning som vi gjorde. Vi sade redan då att den inte var tillräcklig. Vi tyckte att det var ett steg på vägen återigen. Men det var verkligen inte tillräckligt. Det fortsätter vi att hävda.

Lars Leijonborgs parti och tre av fyra i alliansregeringen var överens om att det heller inte var tillräckligt. Men vad händer? Inte någonting.

En sista sak bara, och det gäller den studiesociala utredningen: Vi välkomnar att den blir en parlamentarisk utredning. Skicka bara nomineringsanmodan så kommer vi att svara så fort som möjligt.

Anf. 129 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det kommer som sagt en nomineringsanmodan endera dagen. Jag har nu muntligt aviserat den, så ta gärna upp detta också på informella vägar i era partier så kanske vi sparar någon vecka eller så.

Jag kan inte svara annat på frågan om det är en rimlig nivå än att ni uppenbarligen bedömde det så förra året. Rossana Dinamarca skakar på huvudet. Men, återigen, ni kan inte vara i majoritet och opposition samtidigt. Ni medverkade i vänsterkartellen, skröt över att ni gång på gång kom överens om budgetar och försvarade de budgetarna gemensamt. I den sista budgeten ni lade fram fick studiemedlen den här nivån. Då kan ni inte samtidigt säga att den var alldeles för låg.

Låt oss inte tvista om det alltför mycket utan konstatera att det är bra om studiemedlen kan höjas. Dock är studenternas situation en helhet. Där ingår om man för den investering man gör av sin tid får en utbildning av hög kvalitet och om man när utbildningen är avslutad kan få ett jobb. Alliansens politik har varit inriktad på att för det första försöka säkra att så många studenter som möjligt får jobb när de tar sin examen och för det andra att den utbildning de bedriver fram till sin examen har så hög kvalitet som möjligt. Men naturligtvis ska vi också se till att de under studietiden kan leva på en skälig levnadsnivå.

Anf. 130 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag fortsätter på samma tema. Det finns alltid olika sätt att regera. Förra mandatperioden regerade Socialdemokraterna med stöd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Vi förhandlade varje budget och kom överens om dem. Då hade ju varje parti sina utgångspunkter. Miljöpartiet drev frågor om studiemedelshöjning och fick igenom en del, men inte hela biten. Någon alliansföreträdare sade i dag i talarstolen: Stolt men inte nöjd. Det var väl så vi kände oss.

Nu verkar det som om tre allianspartier av fyra vill höja studiemedlen. Ett parti verkar inte ha bestämt sig. Då får vi se vad som kommer ut av det. Men det är intressant att Lars Leijonborg här i talarstolen säger att alliansen har lovat att justera studiemedlen uppåt under mandatperioden. Det tror jag inte att vi har hört tidigare. Och jag vet inte vad Moderaterna säger om det. Det har inte funnits med tidigare i den agenda jag har hört talas om i alla fall. Jag gläder mig åt det och tror att Sveriges studenter också gläder sig åt detta tydliga besked. Nu hoppas jag att det kommer snabbt.

Min fråga till Lars Leijonborg är då: Står du fast vid detta löfte, att det är alliansen som lovar att under mandatperioden justera studiemedlen uppåt?

Anf. 131 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Så är det. Jag har förankring för det jag säger. Det står hela regeringen bakom. Sedan kan det alltid inträffa saker i svensk ekonomi som gör att situationen förändras. Men det är vår tydliga ambition, och det är faktiskt ingen nyhet. Jag har ingenting emot att släppa nyheter i riksdagsdebatter, men detta har sagts förut. Det är vår bestämda ambition.

Anf. 132 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det var ett glädjande besked. Jag har tidigare hört det från just statsrådet och hans kollega Jan Björklund också, men inte att någon uttalat sig i hela alliansens namn. Det är intressant med tanke på den debatt vi hade med Moderaternas företrädare tidigare i dag i denna fråga. Det är väldigt bra.

Sedan har det varit en hel del andra diskussioner där jag inte riktigt har förstått Lars Leijonborgs argumentation. Komvuxnedskärningar vill jag kort ta upp. Hur kommer det sig att man minskar komvuxresurserna trots att det har varit en sådan efterfrågan? Efterfrågan har till och med ökat. Nu ser vi ju konsekvenserna när konjunkturen viker och ett antal personer står utan adekvat utbildning för att verkligen möta de behov som finns och den arbetsmarknad vi ser framför oss inom några år som kommer att vara betydligt skarpare och betydligt hårdare eftersom sysselsättningen antagligen också kommer att vika.

Tidigare hade Lars Leijonborg ett inlägg som tydde på att han inte riktigt tyckte att det var rimligt att satsa på komvux i sådana tider, och därför har man skurit ned. Jag har fortfarande inte förstått denna inställning.

Herr talman! Att arbetsmarknaden det senaste året har varit rekordhet råder det väl ingen tvekan om. Att efterfrågan på komvuxplatser i vissa kommuner ändå är hög beror bland annat på det problem som vi har diskuterat flera gånger i kammaren, att komvux i dag delvis befolkas av personer som egentligen borde ha bedrivit sina studier under gymnasietiden.

Sanningen är att en mycket stor del – jag minns inte procentsiffran nu, men det är i storleksordningen 20–30 procent – av dem som går ut årskurs 3 på gymnasiet på våren börjar i komvux på hösten samma år och läser samma ämnen som i gymnasiet.

Vi inrättade inte kommunal vuxenutbildning för att vi skulle få en förlängning av gymnasieskolan. Om vi hanterar det problemet kommer en del av de problem som Mats Pertoft tar upp att lösas.

Om olyckskorparna får rätt och konjunkturen viker snabbt finns det anledning att dimensionera komvux igen för det. Det är en gammal sanning att om man inte har något arbete kan det vara en klok investering för både individen och samhället att utnyttja den tiden till att vidareutbilda sig.

Anf. 134 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag tar liknelsen om droppen som urholkar stenen som en komplimang till oss socialdemokrater och bevis på att vårt budskap verkligen har gått fram.

En viktig sak i debatten har varit att det finns en signal om att minska antalet studerande på högskolor. Kvaliteten ska öka, och det leder till färre studerande. Det skriver ni själva. Ni gör en nedmontering av vuxenutbildning.

Det har också jämförts med en fotbollsmatch. Det är bra att alliansens utskottslag har satt in extra spelare i dag. Det välkomnar vi. Vi saknar ytterligare en extraspelare, en högerforward.

Denna höst ökar söktrycket med 5 procent till högskolor och universitet. I dag har VHS gått ut med ett pressmeddelande och sagt att trenden står sig. Det kommer ytterligare signaler om att söktrycket ökar. Man har talat om siffror på 8 procent inför vårterminen.

Det är ett bra exempel på att det finns flera unga människor som nu känner behov av att gå vidare i högre studier. Därför är vår signal om fler högskoleplatser viktig.

Samtidigt har VHS sagt att det är svårare att komma in på läkarutbildning, tandläkarutbildning och psykologprogram. Det finns platser där man skulle kunna satsa mer för att utbilda fler läkare och så vidare.

Vi har angett vårdområdet i vår budgetproposition som viktigt att satsa på med tanke på att vi har mer pengar för studier på högskolor och universitet.

När det gäller vuxenutbildningen finns det inget mål att skjuta mot från alliansens sida. Jag vill på nytt påpeka att jag använde rekryteringsbidraget som ett exempel för att visa på vad som har hänt under den borgerliga regeringens tid.

Nu har ni makten och ansvaret. Samtidigt sade jag att vi vill ha en bred diskussion och återkomma med dessa saker.

Anf. 135 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det är bara att konstatera att vår politik utgör en helhet. Vi hade flera motiv till att avskaffa rekryteringsbidraget. Det är ett slags rättviseargument som har nämnts här om rättvisa mellan olika studerandegrupper. Det är det faktum att utvärderingar visade att det inte fungerade särskilt bra. Det är naturligtvis också att vi behövde pengarna för delar av vår jobbpolitik.

Det var en väldigt riktig avvägning att se till att vässa jobbpolitiken, inte minst med jobbavdraget, så att fler människor verkligen kom i arbete. Vi vann valet på jobblinjen, och vi har fullföljt jobblinjen. Jobblinjen har en väldigt betydelse också för utbildningspolitiken. Det skapar en helt annan intensitet i utbildningssituationen om man verkligen på goda grunder tror att om man anstränger sig under utbildningen leder det fram till ett riktigt arbete. Jag tycker att den politiken hänger mycket väl ihop, och jag är stolt över den.

Om ni nu kritiserar att rekryteringsbidraget avvecklades är det jätteintressant vad ni tycker ska komma i stället. Vi är inte passiva vi heller. Vi följer utvecklingen vecka för vecka. Vi har också introducerat ett antal olika arbetsmarknadspolitiska program som syftar till att göra arbetskraften mer anställningsbar. Det kommer möjligen att tas upp i nästa debatt här i kammaren som ska handla om arbetsmarknadspolitik. Jag tycker att politiken har hängt ihop, och hittills har den också varit framgångsrik.

Anf. 136 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag vill återuppta den tråd om synen på vuxenutbildningen som jag blev avbruten i när talartiden var ute.

Vi har i vårt förslag en tydlig inriktning på att vi vill satsa mer pengar på vuxenutbildningen med 600 miljoner kronor. Där ryms korttidsstödet. Vi vill återkomma och tala om hur vi vill fortsätta att utveckla vuxenutbildningen i Sverige.

Låt mig påminna statsrådet om att när alliansen kom med sitt utbildningsdokument var det februari 2006. Vi har lovat att vi har vår kongress i november 2009. Vi kommer tidigare än alliansen att presentera mer detaljerat hur vi ska lösa olika saker. Däri ingår vuxenutbildning. Vi får anledning att återkomma till rekryteringsbidrag och så vidare.

Kunskapslyftet nämdes. Det var något som de borgerliga var emot när vi satsade på det. När den perioden var över gick varenda krona tillbaka i påsen till kommunerna.

Jag vänder mig emot att man bara ser vuxenutbildning eller komvux som en arbetsmarknadsåtgärd. Det är den inte för oss. Den är det, men det livslånga lärandet är lika viktigt för att ge livschanser i livet för människor. Det vill jag gärna säga.

Anf. 137 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det är en syn som vi delar. I de överväganden som vi kontinuerligt gör ingår i själva verket att flytta fram positionerna när det gäller att slå fast människors rättigheter till vuxenutbildning. Man ska också kunna ha en garanterad och laglig rätt att få gymnasiekompetens

genom komvux. En sådan rättighet finns inte i dag. Vi tänker mycket offensivt kring komvux.

Det är någonting konstigt med era 600 miljoner. Tankarna går till den fornnordiska mytologin och galten Särимner. Den slaktades ju varje kväll. Det var 600 miljoner till komvux. Nästa morgon var den lika fin igen. Då kunde man slakta den och ta det till korttidsstudiestödet. Nästa morgon var den lika fin igen. Då kunde man använda det till rekryteringsbidraget.

I den hårda verkligheten finns det inga galtar Särимner. Här måste man finansiera utgifter krona för krona. Där har Socialdemokraterna som vi ser det en hel del kvar i sin kamerala verksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 december.)

Prot. 2007/08:42
12 december

Studiestöd

13 § Arbetsmarknad och Arbetsliv

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2007/08:AU1
Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv (prop. 2007/08:1
delvis, redog. 2007/08:RRS8)

Anf. 138 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Den moderatledda regeringens första år vid makten inleddes med stora försämringar av tryggheten. Högkonjunktorens guld-läge schabblades bort, skulle jag vilja säga.

Regeringen hade alla chanser i världen att minska klyftorna, men man valde att göra precis tvärtom. Regeringen hade alla chanser i världen att minska revorna i välfärden, men man valde att vidga dem i stället. Ungefär så tror jag att historiebeskrivarna unisont kommer att sammanfatta den borgerliga politiken i början av 2000-talet.

I sin iver att snabbt radera tryggheten vid omställning har regeringen struntat i att analysera konsekvenserna av de genomförda försämringarna i a-kassan.

Varje dag får jag brev och telefonsamtal från upprörda människor. Jag misstänker att brevskörden på Arbetsmarknadsdepartementet är likartad, eller mejlskörden kanske man ska säga, för det är oftast den kontakten man har numera. Likaså när jag reser ute i landet får jag lyssna på dem som har drabbats.

Jag skulle vilja uppmana de borgerliga riksdagsledamöter som är här i kammaren i dag och pratar om regeringens förträfflighet, som ni med all säkerhet kommer att göra så småningom, att lämna huset ett tag. Ta en tur ut i samhället! Besök arbetsförmedlingar och träffa dem som har sökt 60–70 jobb och inte fått något. Det enda de har fått under året är en tuffare a-kassa, sämre ersättning, sämre regelverk, dyrare egenavgift, och de går mot en jul där de är fattigare än någonsin. Jag tror att det är viktigt att titta på den här verkligheten och se hur det är.

Arbetsmarknadsministern, som är här i dag vilket jag tycker är trevligt, verkar inte heller ha så mycket kontakt med verkligheten. När en journalist frågade arbetsmarknadsministern om hur han tror att det är att

leva på en sämre a-kassa svarade han: Det är naturligtvis inte vad man önskar. Men vi har inte gjort allt det här för att jävlas med långtidsarbetslösa utan för att stärka möjligheterna att komma tillbaka till arbete. Då krävs ibland obehagliga åtgärder.

Ett tydligt och klart besked till dig som är arbetslös och som kanske tittar på den här debatten eller läser den efteråt: Kom ihåg att när arbetsmarknadsministern och hans regeringskompisar utsätter dig för obehagliga saker är det i all välmening. Det är för din egen skull, så protestera inte när mattan dras undan fötterna och a-kasseersättningen försvinner. Det är för din egen skull. Det är en välgärning för att du ska få ett jobb.

Herr talman! Nästan 400 000 personer har lämnat a-kassan, många för att de inte har råd att betala den höjda avgiften eller för att de gör bedömningen att försäkringen ändå inte kommer att fungera för mig, därför att jag jobbar deltid och klarar inte de nya tuffa reglerna, eller av andra skäl gör bedömningen att det inte är värt att vara med.

Jag förstår att Reinfeldt och Borg måste finansiera sina skattesänkningar för dem som redan är välbeställda. Men det blir ju ett dubbelfel när pengarna tas från dem som trots allt valt att stanna kvar i a-kassan, alltså dem som har straffat ut sig och av vilka regeringen kräver att pengarna ska tillbaka till regeringen, en fråga som jag inte tycker är löst. Dessutom kan man inte driva in dem, utan a-kassorna själva får hålla på och mala med det här. Pengarna ska in! Det betyder att de som har valt att stanna i a-kassan och vara kvar och försäkra sig också ska betala in till regeringen för dem som har lämnat den. Jag tycker att det finns skäl för arbetsmarknadsministern i dag att ge beskedet att här måste vi tänka om, om det är så att vi vill värna om försäkringen, värna om dem som är kvar och om vi vill att det ska finnas en trygghet för dem som finns ute i samhället.

En annan del i den här budgeten som jag är mycket bekymrad över är naturligtvis begränsningen av deltidstämplingen, inte därför att jag tycker att människor ska deltidstämpla – det är ju nästan bara kvinnor som gör det också – utan för att jag tycker att målet måste vara att människor ska kunna få jobba den tid som de faktiskt vill göra. Det är möjligt att vi delar den uppfattningen med regeringen. Men vad man gör här är att man ensidigt straffar dem som är mest utsatta, de kvinnor som jobbar inom handeln, eventuellt inom den kommunala sektorn, inom Fastighets och Hotell & Restaurang som inte får heltid som de behöver för att de ska kunna försörja sig och sin familj. Många gånger är de också ensamstående. Det görs ingenting från regeringens sida för att ställa krav på arbetsgivarna att försöka se till att ge dem den tid de eftersöker så att de kan försörja sig på sin lön. Nej, i sedvanlig ordning agerar regeringen precis som man har gjort under hela första året: Kläm till den som redan är svag och dra av ersättningen, så slipper vi deltidstämplingen. Det är inte ett ord, inte en enda rad om att arbetsgivarna skulle behöva skärpa till sig och se till vi får mer heltider.

Jag har det inte bekräftat i siffror än, men jag får rapporter från landet om att i många kommuner och på andra ställen där det har funnits heltider i deras organisationer, som är nedbrutna i olika ekonomiska områden, ersätts i dag heltidsanställda med deltidanställda. Jag såg till och med ett reportage om en livsmedelsaffär där man skulle anställa fler därför att de heltidsanställda skulle gå ned på deltid. Det är det som sker i Moderater-

nas Sverige som det ser ut i dag. Det är det som sker när man inte ställer krav på arbetsgivarparten och säger att det här vill vi inte ska hända. Det här är en orättvis politik som förs i det här läget.

Det som oroar mig mest i den budget som läggs fram är det som kanske väntar under nästa år. Man kan alltid spekulera i vart konjunkturen tar vägen. Att det är en konjunktursvängning på gång råder det ingen tvekan om nu. Den har vi själva sett. Kurvorna vänder. Framför allt vänder kurvan för de företag på exportsidan som känner av försämringarna mest, väldigt mycket på skogssidan. Där brukar man ha en konjunkturkänning i första ledet, det vill säga en nedtrappning.

Hur djup och hur lång konjunktursvackan blir kan vi bara spekulera i. Vi har ännu inte sett den på arbetsmarknaden, och det är inget märkvärdigt, för så brukar det vara. Det finns en eftersläpning. En ekonomisk konjunkturuppgång kommer ganska tidigt väldigt starkt. Vi ser att sysselsättningen har en eftersläpning. En konjunkturbedgång visar sig ganska snabbt i de ekonomiska siffrorna, framför allt i tillväxttal och så vidare, men vi vet att sysselsättningen har en eftersläpning.

Det finns väldigt lite resurser i denna budget som vänder sig till ett skifte på arbetsmarknaden, som mycket väl kan ske under 2008. I Ams egen rapport tror man till och med att arbetslösheten kommer att stiga den senare delen av 2008. Ams pekar också på en kraftig nedskrivning av nya jobb från drygt 100 000 till en halvering. Det finns väldigt lite fria resurser i den här budgeten till hjälp för dem som drabbas av omställningar, neddragningar och förändringar på arbetsmarknaden.

Jag skulle vilja säga att regeringens arbetsmarknadspolitik är oprövad. Det har varit glidarår på arbetsmarknaden. Vi hade en kraftig sysselsättningstillväxt från 2005 till 2006. Det visar nya siffror som kommer nu. De som gjorde bedömningar då sade att det skulle fortsätta 2007 om konjunkturen höll i sig. Konjunkturen höll i sig 2007 och blev kanske ännu starkare i början av 2007 än vad man trodde under 2006. Sysselsättningen har också fortsatt att öka. Det har inte behövts någon arbetsmarknadspolitik egentligen.

Arbetsmarknadsministern själv har sagt att nystartsjobben har ett överspill och att 70 procent av jobben skulle ha kommit i vilket fall som helst. Det är regeringens bedömning. Jag skulle tro att siffran skulle bli ännu högre om man skulle göra en neutral bedömning.

Nej, arbetsmarknadspolitiken kommer att prövas den dag konjunkturen vänder och den dag den verkligen ska ha ett syfte och rusta dem som blir friställda och se till att de snabbt kan komma in i ett nytt jobb, kanske växla bransch och komma in i något annat. Det är då arbetsmarknadspolitiken får sin prövning.

Sprickorna i arbetsmarknadspolitiken märks också när det vänder. Den stora frågan för småföretagen just nu är bristen på kompetent arbetskraft som kan gå in där det finns lediga jobb. Flaskhalsproblemen är tydliga. Det pekar småföretagarna på samtidigt som drygt 5 procent, enligt EU:s sätt att räkna arbetslöshet, fortfarande är arbetslösa. Det skriks på arbetskraftsinvandring i detta läge. Det är den situation som råder, och det finns ingen politik att nå detta med.

Ams har varit synnerligen lojala mot den nya politiken, för lojala i mitt tycke. Jag vet att de är lojala mot sin regering, och så ska det vara. Men är man ute i landet och lyssnar på arbetsförmedlare finns det en

Prot. 2007/08:42
12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

förtvivlan hos många av dem. De säger att de inte har några resurser att sätta in. Det finns inga resurser att ge en praktik eller en arbetsmarknadsutbildning för att de ska kunna komma tillbaka i sysselsättning. Det finns inget sådant; det har man inte. Det finns mycket lite sådant i den nya resursen.

Jobb- och utvecklingsgarantin drar mycket resurser. Det har vi visat tidigare. Det blev till och med timeout tidigare under året när det gällde hur man skulle kunna klara detta. I mars kommer enligt beräkningar de första som kommer ur jobb- och utvecklingsgarantin som inte får vara kvar där längre. Då ska de ha någon samhällsnyttig åtgärd eller tjänst som de ska placeras i där vi i dag inte vet ett endaste dugg vad det handlar om. Jag har frågat om det i interpellationer. Arbetsmarknadsministern har inte kunnat ge något besked; det ska komma senare.

Jag träffade en som är berörd av detta som frågade: Vad händer med mig efter detta? Inte vet jag, fick jag säga. Regeringen vet inte själv och ger inga besked om vad som ska hända. Men att något ska hända på det området har det sagts, men vi vet inget om det. Det är en svaghet när man lägger fram en budget. Man aviserar förslag och säger vad man har tänkt sig men inte hur det ska gå till och hur det ska fungera i praktiken. Det är en svaghet i den budget som läggs fram.

Ingen arbetsmarknadspolitik i världen kan ge sysselsättning om den inte är parad med rätt finanspolitik. Jag är mycket rädd för att den situation som råder just nu kommer att förvärra läget i Sverige. Vad vi ser är att exportindustrin viker och att effektiviseringen har stannat av. Det har varit mycket höga vinster och det brukar vara ett tecken.

Vi har fortfarande en stark inhemsk efterfrågan som nog i mycket kan relateras till den förda finanspolitiken. 80 miljarder i skattesänkningar är utlagda. Då är det klart att det finns köpkraft i samhället. Det gör att inflationstrycket hålls uppe starkt, trots att Riksbanken vid sitt nästa möte när man ska fastställa räntorna i december borde sänka räntan.

En räntesänkning vore det bästa för industrin. Det skulle stimulera utvecklingen att effektivisera och investera så att man rustar sig ur den lågkonjunktur som är på gång. Men det kommer inte någon räntesänkning med det räntetryck som ligger. Skulle Riksbanken hålla sig till det man tidigare sagt skulle man egentligen höja räntan i december. Det tror jag inte att man gör, för man tittar på något års sikt och så vidare. Men det blir definitivt inte någon räntesänkning.

Vi kan hamna i ett läge där vi får räntetryck och inflationstryck samtidigt som vi har en exportindustri som minskar. Det kan göra att vi hamnar i ett läge som blir mycket besvärligt under 2008. Det är kopplat till en budget som inte innehåller några resurser för vad som händer om arbetsmarknaden blir sämre under året än vad som har beräknats.

Det är en orättvis politik som förs. Enskilda människor kommer hårt i kläm ute i samhället. Det går inte att säga som arbetsmarknadsministern har sagt under hela sitt år, nämligen att vi måste se detta i större termer. Det är en åtgärd för att få mer sysselsättning. Det finns ett ansvar i Sveriges riksdag och i regeringen för den enskilda människan.

Vi debatterade i fredags om kvinnan i Luleå som skulle söka jobb i Karlskrona. Vi kom så långt att vi var överens, arbetsmarknadsministern, även om det inte högs i sten, om att det kanske inte var riktigt bra att det blev på det sättet. Det finns många sådana fall. Det är fler som har hört

av sig till mig som har utsatts för samma sak. Det kan inte vara rimligt att söka jobb på det sättet och utsätta enskilda människor för ett sådant tryck. Det är inte bra, och det ger en signal om att människor känner sig oroliga på ett sätt som vi inte vill.

Det som oroar mig allra mest med de nya a-kassereglerna är naturligtvis sättet på vilket ersättningarna skrivs ned, på vilket sätt regelhanteringen väntar och på vilket sätt man ska ta jobb. Om vi hamnar i en lågkonjunktur under 2008 innebär det att en LO-arbetare som tjänar kanske 22 000–25 000 i månaden, vilket man kan göra på ett LO-jobb med skifttillägg och så vidare, med det nya regelsystemet kommer att vara skyldig att ta jobb där lönen ligger till och med under 10 000 kronor i månaden om verksamheten läggs ned. Det är en rejäl lönesänkning. Visst kan man säga att han kommer ut i jobb, men vad blir konsekvensen?

Nu är vi tillbaka i det som vi startade detta år med. Då diskuterade vi också a-kassan, nivåerna och taket. De har varit en viktig del för att se till att hålla uppe de lägsta lönerna. Den ambitionen har inte regeringen. Ambitionen är nog tvärtom att få ned de lägsta lönerna och se till att det uppstår en låglönemarknad där människor tvingas att ta jobb, försämra sin standard och utsätta sig för en press på ett sätt som vi tidigare inte har sett i Sverige. Jag är mycket orolig för det.

Det var någon som till och med sade att när de överklassnära tjänsterna, som man brukar kalla dem ibland, träder i kraft kan man använda vårdnadsbidraget till att anställa någon som städar hemma. Det får man dra av, och har man dessutom någon under 25 år behöver man inte betala någon arbetsgivaravgift. Då är den tjänsten subventionerad i tre olika led. Det är värst vad regeringen är beredd att göra av med skattepengar ibland om det blir på rätt vis. Det finns anledning att fundera över det. Det är en orättvis politik.

I vår budget och i våra alternativ pekar vi på vad vi vill göra. Mer arbetsmarknadsutbildning, större hänsyn och bättre a-kassa ger trygghet för människor och underlättar omställning och så vidare. Jag ska inte uppta tid med att läsa vad vi har skrivit; det är nog väl känt för den som har läst det. Men det är en rättvis politik som pekar på detta och som ger människor trygghet. Det kommer att skapa en bra framtid för människor.

Till sist ska jag säga att vi naturligtvis står bakom alla våra reservationer men att vi yrkar bifall till reservationerna 1, 8, 17, 19 och 21.
(Applåder)

Anf. 139 JOSEFIN BRINK (v):

Herr talman! Jag vill inleda med att säga att jag självfallet står bakom alla Vänsterpartiets reservationer i betänkandet, men för att spara lite tid yrkar jag bifall bara till reservationerna nr 1, 13 och 20.

Mina partikamrater Torbjörn Björlund och Kalle Larsson kommer senare att ta upp våra synpunkter när det gäller arbetsmiljöfrågor, satsningar på funktionshinder på arbetsmarknad och flykting- och integrationsfrågor. Jag kommer att uppehålla mig mer vid den generella arbetsmarknadspolitik.

Herr talman! Alla människors rätt till arbete är en kärnfråga för oss i Vänsterpartiet. Full sysselsättning och ett arbetsliv som präglas av trygga villkor, god arbetsmiljö och inflytande för de anställda är avgörande förutsättningar för att skapa ett jämlikt och jämställt samhälle. Därför ge-

Prot. 2007/08:42
12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

nomsyras hela vår politik och budget av satsningar som skapar jobb i såväl privat som offentlig sektor. Det är konkreta och framtidsinriktade satsningar som genererar jobb inom byggsektor, forskning, industri och turistnäring och som samtidigt möter de stora behov som finns av bostäder till rimliga priser, miljövänlig teknik och utbyggd kollektivtrafik som gör det möjligt för vanliga människor att ställa om till en miljövänlig livsstil.

Vi gör en stor satsning på välfärden i kommuner och landsting där behoven av mer personal är stora.

Vi avsätter ett utrymme för lönekostnaderna i statsbudgeten, medan kommuner och landsting själva avgör var behoven är som störst och var man behöver göra satsningar. Det kan vara barngrupperna i förskolan som behöver minskas. Det kan vara skolklasserna som behöver minskas. Kanske behövs det fler vårdare i hemtjänsten eller i äldreboendena. Kanske vill man ha fler personliga assistenter eller göra en storsatsning på bibliotek och kulturskolor. Det är de lokala behoven som avgör, men vi ser till att utrymmet finns.

Genom den här satsningen höjer vi förstås framför allt kvaliteten i välfärden för alla medborgare på ett väldigt konkret sätt. Det är också en väldigt kraftfull och konkret satsning på minskad arbetslöshet och bättre arbetsvillkor för alla de undersköterskor, hemvårdare, lärare, sjuksköterskor, förskollärare och så vidare som har en alldeles för tung arbetsbörda i dag.

År 2010 då vi har budgeterat lönekostnader för 150 000 välfärdsjobb med kollektivavtalsenlig lön blir kostnaden ca 29 miljarder kronor netto. Utöver det satsar vi 2 ½ miljard kronor per år på ett särskilt statsbidrag till kommunerna som ska sätta fart på arbetet med att minska de orättfärdiga löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Vi är nämligen inte nöjda med de ojämställda löner och de tuffa arbetsvillkor som råder i den offentliga välfärdssektorn och vi har, till skillnad från regeringen, en politik som syftar till att göra något åt det.

Satsningen på 150 000 fler anställda i välfärden och högre löner till kvinnor på drygt 30 miljarder kronor över en fyraårsperiod ska jämföras med att högerregeringen redan nu har sänkt skatterna med nära 80 miljarder kronor. Det är alltså betydligt mer än dubbelt så mycket. Den största andelen av de skattesänkningarna har gått till dem som redan tjänar mest och sitter på stora förmögenheter.

Det är alltså inte en fråga om huruvida det finns pengar; det är en fråga om hur man vill använda dem. Regeringen tycker att de förmögna betalar för mycket i skatt och använder de stora överskotten i ekonomin till att lätta deras börda. Vi anser att det är hög tid för ett kvalitetslyft i välfärden och för ett lönellyft för underbetalda kvinnor, och det använder vi pengarna till.

Vi vill dessutom satsa på att stärka kvinnors ställning i arbetslivet genom rätt till heltid, begränsning av otrygga visstidsanställningar, genom att föräldraförsäkringen delas lika mellan föräldrarna och genom utbyggd barnomsorg på obekväm arbetstid.

Dessvärre måste jag konstatera att regeringen inte har någonting att svara upp med när det gäller jämställdhet. I stället går man baklänges. Hela 66 procent av de skattesänkningar som man har genomfört går till

män. De redan existerande klyftorna mellan kvinnor och män fördjupas alltså som en direkt effekt av skattesänkningarna.

Dessutom måste ju skattesänkningarna betalas i andra ändan. Det priset betalas också i högre grad av kvinnor än av män då a-kassa, sjukförsäkring och föräldraförsäkring har urholkats liksom utrymmet för löneförhöjningar och nyanställningar i välfärdssektorn. Skatterabatter på överklassnära tjänster stjäl också resurser från en eftersatt välfärdssektor till förmån för städning och barnpassning hemma hos medarbetare i Regeringskansliet och deras klasskompisar som uppenbarligen inte anser att det är värt priset att betala för de tjänsterna.

Lägg därtill det vansinniga vårdnadsbidraget som kommer att underminera den kommunala barnomsorgen och förvandla kvinnor med barn till bidragstagare så blir bilden komplett av en politik som ökar ojämlikheten och diskrimineringen av kvinnor i arbetslivet. Det är svårt att tänka sig en mer omodern politik.

Herr talman! Vänsterpartiet har konsekvent sagt nej till regeringens alla försämringar av a-kassan och nedmonteringen av arbetsmarknadspolitik. Vi fortsätter att säga nej till redan genomförda försämringar och till de ytterligare försämringar som presenteras i årets budget.

Vi vill ha en arbetslöshetsförsäkring som är solidariskt finansierad, som bidrar till att upprätthålla rimliga lönenivåer och som ger människor trygghet och anständiga levnadsvillor även när de råkar förlora sitt arbete. Med vårt förslag får 80 procent av löntagarna 80 procent i ersättning från en försäkring som alla löntagare har råd att vara med i. Vi anser att det är viktigt att alla löntagare har möjlighet att vara med i a-kassan. Det brukar regeringen och arbetsmarknadsministern också säga. Men när nu över 370 000 personer har lämnat arbetslöshetsförsäkringen på grund av regeringens försämringar och man fortsätter i samma stil och stöter ut ytterligare stora grupper från a-kassan måste man fråga sig om regeringen verkligen menar allvar med att a-kassan ska vara till för alla.

Den senaste försämringen är urholkningen av möjligheten att stämpla på deltid som regeringen nu inför. Ett mer träffsäkert sätt att försäkra redan lågavlönade kvinnors ekonomi får man leta efter. Det handlar om ungefär 133 000 deltids- och timanställda som i ett slag får sin ekonomi kraftigt försämrade. Det de har att välja på när de 75 stämpelingsdagarna är över är antingen att gå ned och leva på den ynkliga lön som de får från ett deltidsarbete eller från en timanställning där man aldrig kan förutse hur mycket man kommer att ha i inkomst eller att helt enkelt säga upp sig och bli arbetslös på heltid för att man inte längre har råd att arbeta. Hur bakvänt kan det bli?

I stället för att gå till roten med problemet med deltidsarbetslöshet och ställa krav på arbetsgivarna att de måste erbjuda heltidsjobb som människor kan leva på väljer regeringen att vältra över hela kostnaden för den här skitiga arbetsmarknaden på dem som blir drabbade av den.

Med samma klockrena konsekvens inför regeringen två extra karensdagar i a-kassan samtidigt som man har gett mer generösa möjligheter för arbetsgivarna att anställa människor på otrygga visstidskontrakt. Här vältrar man återigen över alla kostnader för generösare spelregler för arbetsgivarna på dem som drabbas av de taskiga anställningsvillkoren.

Det är den röda tråden i hela den borgerliga arbetsmarknadspolitik. Det nya finansieringssystemet för a-kassan bygger ju på samma osolida-

Prot. 2007/08:42
12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

riska princip: Ju högre arbetslöshet en kassa har bland sina medlemmar desto mer ska kassan betala till staten.

I budgetpropositionen står det att syftet med detta är att stärka drivkrafterna för arbetstagarorganisationer att vara ansvarsfulla i löneförhandlingarna.

För den som till äventyrs lyssnar på detta och inte är van att läsa budgetpropositioner kan jag berätta att det i klarspråk betyder att om man är arbetslös ska man ta ansvar för det själv och vara beredd att sänka sin lön för att kunna få ett jobb. De yrkesgrupper som är allra hårdast drabbade av arbetslöshet ska alltså själva bära kostnaderna för sin egen situation.

Jag menar att regeringen här väldigt öppet har redovisat att det faktiskt är en låglönemarknad man vill skapa av sin så kallade jobbpolitik.

För Vänsterpartiet är det här en helt förkastlig politik. Vi anser inte att arbetslösheten ska bekämpas genom att tryggheten urholkas för sjuka och arbetslösa, genom att lönerna sänks och genom att arbetsvillkor och arbetsmiljö försämrats.

Vi anser att arbetslösheten ska bekämpas genom en klok ekonomisk politik som skapar förutsättningar för nya jobb och genom en arbetsmarknadspolitik som ger människor det stöd och den hjälp de behöver för att kunna hitta ett nytt jobb.

Att stödja människor att hitta ett nytt jobb och rusta arbetskraften för att kunna komma ut på arbetsmarknaden är regeringen provocerande ointresserad av. Samtidigt som det enligt SCB finns 274 000 öppet arbetslösa i dag duggar rapporterna tätt om brist på arbetskraft med rätt yrkeskunskaper. Både Ams och ett flertal arbetsgivare, framför allt inom industrin, vittnar om att betydligt fler skulle kunna få ett jobb i dagsläget om det bara satsades på utbildning av de arbetssökande.

I detta läge väljer regeringen att halvera antalet arbetsmarknadsutbildningar. Det är faktiskt helt obegripligt att man så lättvindigt sjabblar bort en historisk chans för så många arbetslösa att med hjälp av en arbetsmarknadsutbildning nu få möjlighet att ta de jobb som finns utlysta, som finns att ta, men som ingen kan ta därför att det saknas personer med rätt utbildning. Varför i all världen vill regeringen inte satsa på det som alla inblandade anser vara den absolut viktigaste insatsen för att kunna matcha de arbetssökande mot de lediga jobb som faktiskt finns?

Det enda rimliga i ett sådant läge är att i stället satsa mer på arbetsmarknadsutbildningar. Det är vad vi i Vänsterpartiet föreslår i vår budget tillsammans med fler och mer riktade anställningsstöd och program för dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Samtidigt som arbetstillfällena fortsätter att strömma till har nämligen allt fler fastnat i långvarig arbetslöshet, och det har blivit svårare än tidigare för funktionshindrade, för långtidssjukskrivna och för unga utan arbetslivserfarenhet att få ett jobb därför att regeringens sänkta ersättningar och hårdare krav och kontroll av de arbetslösa inte har fungerat för dessa människor.

Vilka klantskallar som helst skulle kunna redovisa en minskning av arbetslösheten motsvarande den som vi nu ser. Det vore en bedrift att misslyckas med det i nuvarande konjunkturläge. Men för att verkligen komma åt det stora utanförskapet som arbetslöshet och ohälsa skapar och bereda alla människor en plats i arbetslivet krävs mer än bara flax med konjunkturen. Det kräver krafttag mot arbetsmiljöproblem, så att man förebygger ohälsa. Det kräver tryggare anställningsvillkor, så att männi-

skor inte slungas ut och in i arbetslöshet. Det kräver ökat inflytande för de anställda på arbetsplatserna. Det kräver en starkare ställning för de fackliga organisationerna så att de kan tillvarata de anställdas rättigheter. Det kräver en aktiv arbetsmarknadspolitik som skapar förutsättningar för var och en att faktiskt hitta sin plats i arbetslivet.

Det är med stor bedrövelse som jag konstaterar att regeringen med denna budget i alla avseenden går i rakt motsatt riktning med sin politik och fortsätter att ägna sig åt att sparka på dem som ligger och som i själva verket skulle behöva ett handtag för att komma upp.

I detta anförande instämde Torbjörn Björlund och Kalle Larsson (båda v).

Anf. 140 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Vi var ganska många som i dag lyssnade på årets mottagare av Nobels fredspris, USA:s före detta vicepresident Al Gore och FN:s klimatpanels ordförande Rajendra Pachauri, när de talade i riksdagens andrakammarsal. Deras budskap var solklart: Vi måste agera i dag för att förhindra klimatförändringarna som nu hotar jorden. Al Gore sade att vi har möjligheten att vara den generation som gör skillnad. Låt oss anta denna utmaning.

Miljöpartiet har länge drivit på i klimatfrågan. Stora reformer genomfördes under den förra mandatperioden, bland annat skatteväxlingen, som Miljöpartiet lotsade igenom, med höjda energi- och klimatskatter samtidigt som skatten sänktes för låg- och medelinkomsttagare. Skatteväxlingen bidrar kraftigt till övergången från olja till biobränslen. Svensk skogsråvara ses i dag som en mycket värdefull naturresurs. Svensk bioenergiteknik går på export, och nya jobb skapas i energi- och miljöteknikföretag.

En aktiv klimatpolitik skapar nya jobb, och det är nya jobb som vi behöver. Framför allt i inom den privata sektorn men också inom den offentliga sektorn måste vi skapa förutsättningar för att det skapas nya jobb, samtidigt som vi antar den största utmaningen som vi politiker står inför, nämligen att förhindra en klimatkatastrof. Den utmaningen måste vi ta.

Men detta ställer också krav på att samhället tar ansvar. Samhället måste ställa upp med nödvändig trygghet i denna omställning. Enskilda människor ska inte behöva drabbas skoningslöst när ett företag går omkull, för företag kommer att försvinna i denna framtida politik samtidigt som nya företag skapas. Men för att detta ska fungera måste det finnas trygghet, trygghet så att en enskild person kan gå från ett arbete till ett annat. Det kräver omskolning, det kräver yrkesutbildning, och det kräver att samhället ställer upp för denna utmaning för framtiden och att vi underlättar den matchning som kommer att behövas i framtiden för personer som ska gå mellan olika arbeten. Detta kräver ansvar från oss.

Jag anser att regeringens politik i dessa frågor kapitalt har misslyckats. Det finns ingen trygghet för arbetslösa längre. Människor känner sig otrygga. De vågar inte gå från ett jobb till ett annat. Folk är rädda för att bli arbetslösa, framför allt beroende på att förutsättningarna för att gå vidare är sämre. Det har genomförts sänkningar i a-kassan – nivån har sänkts kraftigt – samtidigt som kvalifikationsreglerna när det gäller att få

vara kvar och kunna få del av a-kassan kraftigt har försämrats. Detta är ingen bra utgångspunkt för att möta klimatförändringarna och skapa trygghet för människor.

Det är tydligt var regeringen står i dessa frågor, nämligen att arbetslösa är lata och att sjuka bara fuskar. Miljöpartiets grundsyn är precis den motsatta. Människor vill vara med och delta i samhället. Människor som står utanför arbetsmarknaden behöver stöd, kompletterande utbildning och omskolning för att komma vidare och komma tillbaka till arbetslivet. Människor som är sjuka behöver rehabilitering, vård och omsorg för att återigen kunna kliva in på arbetsmarknaden.

Herr talman! Sverige befinner sig på toppen av en högkonjunktur, eller är kanske på väg från toppen. Det finns mängder av yrken som nu är bristyrken. Industrin kräver bland annat, som det stod i Sydsvenska Dagbladet i går, att jobben blir fler. Men samtidigt skapas det flaskhalsar överallt. Det handlar om civilingenjörer på bygg- och anläggning, distriktssköterskor, elmontörer och så vidare. Det behövs omskolning. Samtidigt vet vi att närmare en miljon människor inte har ett arbete i dag. Många av dem skulle kunna ta ett jobb, på hel- eller deltid, för att komma tillbaka och vara med i den omställning som nu sker.

I det läget är det därför ytterst oansvarigt att dra ned på åtgärdsprogrammen i en sådan omfattning som regeringen föreslår. Om inte mycket aktiva åtgärder sätts in för att klara människor i den gruppen riskerar många som i dag står utanför arbetsmarknaden att aldrig komma tillbaka. Är det den politiken som vi vill ha? Nej, absolut inte. Regeringen gör ett stort misstag här. Miljöpartiet föreslår därför att de flesta platserna behålls i arbetsmarknadsprogrammen.

Herr talman! Jag måste erkänna att inte alla Ams program är de bästa. Men väldigt många är också lyckade. De som hör av sig till oss politiker är ofta de som inte har varit nöjda med Amsutbildningen. Men samtidigt finns det tusentals som faktiskt klarar att gå en Amsutbildning och få ett nytt jobb. Därför måste vi fortsätta att jobba med att få bättre Amsplatser och bättre coachning på individnivå än som har funnits hittills. Miljöpartiet tror på denna politik.

En annan sak som regeringen nu drar ned på är ett stöd till nyföretagande – starta-eget-programmet. Man drar ned väldigt mycket på det anslaget nu. Det är ett av de bästa projekten som har funnits i Ams regi, att människor ska kunna skapa ett eget företag och själva bestämma över arbetstider, vad de vill göra och lyckas med detta. Detta borde vi stödja, inte minst därför att det har varit så lyckosamt. Men detta anslag drar regeringen nu ned på väldigt mycket. Miljöpartiet vill behålla anslaget.

Regeringen drar också ned på ersättningsnivåerna för dem som ska delta i regeringens jobb- och utvecklingsgaranti. Miljöpartiet menar att det är dags att öka ersättningen i stället. Det är orimligt att människor som deltar i aktiviteter som syftar till att bryta arbetslösheten får mindre inkomster än när de är arbetslösa. Det kan inte vara rimligt. Vi från Miljöpartiet föreslår därför att människor som har a-kassa och deltar i jobb- och utvecklingsgarantin ska vara berättigade till en ersättning på 80 procent av tidigare dagsförtjänst.

I fredags hade jag en interpellationsdebatt med arbetsmarknadsministern gällande rätten att begränsa sökområdet när man söker jobb. Det förslag som nu finns om en förändring är totalt fel. Vi kan inte tvinga

människor att fullständigt bryta upp från familj och hem för att få ett jobb.

Det måste finnas någon anständighet. De första veckorna eller månaderna ska man kunna söka jobb enbart i sitt närområde just för att rädda familjen. Hur familjen sedan ser ut är en annan historia. Parrelationer kan man kanske också tala om. Jag tror att regeringen är helt fel ute, i alla fall när det gäller den biten.

Sedan kommer vi till punkten om att regeringen vill försämbra för deltidstämplande, deltidslösa. Tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern har vi en reservation om det. Vi i Miljöpartiet anser att det är fel att begränsa denna möjlighet. Med all tydlighet klargör vi att regeringen anser att löntagarna ska betala arbetsgivarnas ovilja att anställa på heltid.

Det finns många olika sätt att försöka få arbetsgivare att anställa på heltid. Men ett förslag som lägger hela bördan på den enskilda arbetstagen är inte rätt politik. Det måste också finnas ett ansvar för arbetsgivaren när det gäller att se till att framför allt de kvinnor som i dag jobbar på deltid kommer upp till heltid. Ansvaret måste delas.

Den politik som nu förs – att hela ansvaret ska läggas på den enskilda löntagaren – är inte rätt. Dessutom är det ett stort slag mot jämställdheten just därför att de flesta som i dag stämplar upp från deltid till heltid är kvinnor. Ojämställdheten i regeringens politik är tydlig.

Jag vill också lyfta fram ett favoritämne för folktopisterna, nämligen Miljöpartiets förslag om friåret. Jag tror att det är väldigt viktigt att det skapas en möjlighet för den anställda att ta ett friår – det kan också kallas för någonting annat – eller i alla fall en liten paus från det arbete man har för att pröva på ett nytt jobb eller för att förebygga ohälsa.

Ett sådant förslag kan se ut på många olika sätt. Miljöpartiets förslag är friåret som visat sig vara väldigt bra för dem som tagit det. Det har också skapat möjligheter för personer som varit arbetslösa att gå in på den anställdes plats ett tag och därmed få in en fot på arbetsmarknaden. En sådan politik borde få fortsätta. Vi föreslår därför att friåret återinförs.

Herr talman! Vi behöver en politik för lika rättigheter. Jobbet för att motverka diskriminering i samhället måste fortsätta. Miljöpartiet har lyckosamt lyft fram antidiskrimineringsarbetet och har varit med och bildat antidiskrimineringsbyråer på flera ställen i landet. Vi vill att den politiken ska fortsätta.

Vi välkomnar regeringens förslag om att till de integrationspolitiska målen lägga en punkt om ett samhälle fritt från diskriminering. Tyvärr saknas konkreta förslag i politiken som innebär att man lever upp till föreslagna mål. Målet i sig tycker Miljöpartiet är positivt.

Miljöpartiet anser att det är viktigt att alla kommuner solidariskt delar det nationella ansvaret för flyktingmottagandet. Vi i Miljöpartiet blir alltmer bekymrade över dagens situation där ett fåtal kommuner tar emot allt fler flyktingar medan andra kommuner inte tar emot en enda flykting. Det är självklart att dessa kommuner ser svårigheter med att ansvara för hela Sveriges flyktingmottagning.

Vi tror inte att denna situation är bra för den enskilda flyktingen som kommer till Sverige. Vi anser att det är viktigt att anlända flyktingar så snabbt som möjligt ges chansen att bli aktiva och respekterade i det

Prot. 2007/08:42
12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

svenska samhället. Då är det mycket viktigt att underlätta inträdet på arbetsmarknaden.

Vi tror inte på regeringens metod med individbaserade stimulansersättningar. I stället vill vi att fler kommuner ska stimuleras till flyktingmottagande genom ett ökat bidrag till kommunerna för att uppmuntra dessa. I dag finns det inga medel i regeringens budget för detta, vilket vi djupt beklagar eftersom vi har ett ansvar för att allt fler kommuner delar på detta gemensamma solidariska ansvar.

När det gäller arbetsmiljöfrågorna drog regeringen ned ganska mycket förra året. Det handlar här om 50 miljoner, vilket inneburit att 100 tjänster avvecklats på myndigheten. I denna budgetproposition inför nästa år fortsätter regeringen att dra ned – med ytterligare 33 miljoner kronor.

Vi i Miljöpartiet tror att det är helt fel politik. Vi tror att det behövs mer pengar till arbetsmiljöfrågorna. Vi måste uppmuntra företagen till att ta ett större ansvar för arbetsmiljöfrågorna – detta för att personer inte ska bli utbrända, inte ska utsättas för olyckor i arbetet och så vidare. För detta behövs det ett ordentligt arbete. Vi i Miljöpartiet föreslår att minst 150 nya tjänster inrättas på detta område just för att främja ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

Också i fråga om jämställdhetsarbetet är det väldigt mycket som vi saknar i regeringens förslag. Lika lön för lika jobb borde vara en självklarhet. Några extra resurser för att se till att företagen faktiskt arbetar med detta och lever upp till lagen finns tyvärr inte.

Mäns våld mot kvinnor är också ett stort område för vilket det saknas ekonomiska resurser i budgeten. Det har nu kommit ett förslag till handlingsplan, men vi anser inte att det är tillräckligt. I vår budget har vi lagt till pengar till särskilda jämställdhetsåtgärder. Tyvärr verkar utskottet inte tillstyrka det, vilket jag beklagar.

Herr talman! Som en sista punkt vill jag lyfta fram det sociala företaget. Vi var många som förra veckan var på ett seminarium som handlade om sociala företag och om hur viktiga de är i samhället. Som ett komplement till den privata och den offentliga sektorn behövs det fler sociala företag. Detta kan också vara ett väldigt effektivt sätt att få in personer som i dag står långt från arbetsmarknaden så att de känner att de är nyttiga i samhället och får delta i arbetslivet på sina villkor.

Vi har därför en reservation, reservation 15 om sociala företag, som jag yrkar bifall till. I reservationen säger vi att vi anser att det är viktigt att tydliggöra företagandet som ett instrument inom arbetsmarknadspolitiken.

Även om riksdagen inte bifaller detta förslag hoppas jag att regeringen tar till sig detta med sociala företag och att man ökar här och jobbar tydligare med detta än vad som hittills varit fallet. Vi har mycket att lära av många länder i EU inom detta område när det gäller att också få in EU-politiken under detta utskott.

När det gäller själva budgeten deltar inte vi i beslutet. Vi har ett särskilt yttrande. Jag vill ändå yrka bifall till reservation 1 som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har gemensamt och som gäller deltidsarbetslösa.

Herr talman! Efter år av socialdemokratiskt styre uppfattas varje förändring som vi gör som ett fel, som att vi bryter en norm. Men klart är att vi måste våga förändra för att människor ska få en chans att komma tillbaka. Allt annat vore ett svek.

Syftet med alliansens politik är att lägga grunden för en långsiktigt sund ekonomisk utveckling, skapa utrymme för välfärd samt öka makten för enskilda och familjer i deras vardag.

Bara genom att bryta utanförskapet och skapa nya jobb i fler och växande företag kan välfärden säkras.

Våra förslag i denna budget är ytterligare steg för att göra det mer lönsamt att arbeta, ännu enklare att anställa och ännu mer attraktivt att starta och driva företag.

Det går en stor skiljelinje mellan oss i alliansen och den splittrade vänsteroppositionen.

Vi vill göra det mer lönsamt att arbeta. Oppositionen vill göra det mer lönsamt att inte arbeta.

Vi sänker skatterna för dem som tjänar minst. Oppositionen vill höja ersättningarna för dem som tjänar mest.

Tolv år av vänsterpolitik gav det orättvisa resultatet att människor hamnade utanför. Färre fick jobb trots flera år av god ekonomisk tillväxt, och klyftorna ökade markant. Detta drabbade särskilt unga, kvinnor och dem med utländsk bakgrund.

Det fanns en grupp som blev mindre fattig under den tidigare tolvårsperioden och det var ensamstående män med barn.

Herr talman! En sak har det splittrade vänstergänget i alla fall gemensamt – de har inte några nya idéer om hur fler ska få riktiga nya jobb. Socialdemokraterna vill med sin gamla politik lösa de nuvarande problemen. Det är en återställare som bara kan bli en rejäl baksmälla.

Man vill höja a-kassan, höja taket och förlänga tiden för ersättning. Det är åtgärder som visat att de inte får tillbaka människor eller tillräckligt ökar rörligheten.

Man vill att fler ska vara i åtgärder, något som tidigare låst ute människor från att ta jobb i en högkonjunktur, precis som vi har nu.

Man vill att det ska vara mer kvar av lönen men att det bara ska gälla miljardärerna, inte dem som tjänar minst. Det gör att steget från bidrag till lön åter skulle minska, och incitament till jobb tappas.

Alla som tjänar minst 19 000 kronor ska betraktas som höginkomsttagare enligt Socialdemokraterna, och det är de som ska betala återstäl-larkalaset. Vill inte Socialdemokraterna att LO-hushållen ska kunna leva på sin lön?

Herr talman! Vänsterpartiet däremot tror att arbetslösheten bäst löses genom att fler anställs i offentlig sektor. Men om det vore alternativet på allvar, Josefin Brink, varför inte anställa alla arbetslösa där? Eller har verkligheten kommit i kapp? Nu föreslås bara 150 000 jobb till skillnad från vallöftets 200 000. Om Vänstern dessutom menade allvar med sin oro om låglönejobb borde de ha avsatt pengar för att räcka till anständiga löner. Så är ju inte fallet.

Hur ska Socialdemokraterna på allvar kunna regera med ett parti som vill återskapa planekonomin och samtidigt skapa 150 000 låglönejobb i offentlig sektor, vilket särskilt kommer att drabba kvinnorna?

Miljöpartiet för sin del avvisar centrala delar av vår politik. I stället vill även de betala för att människor ska ta ledigt eller jobba lite mindre. Som ett steg i att göra det mindre lönsamt att arbeta vill Miljöpartiet införa en marginalskatt för alla som arbetar och tjänar 2 700 kronor i månaden eller mer.

Herr talman! Tillsammans med mina alliansvänner delar vi upp dagens debatt så att den ska bli tydlig utifrån flera perspektiv. Utgiftsområdena 13, som handlar om arbetsmarknad, och 14, som handlar bland annat om arbetsliv, omfattar 63 miljarder. Det motsvarar knappt 14 500 kronor per person som i dag är faktiskt sysselsatt, alltså nästan en månadslön efter skatt per år. Det kostar att ha människor arbetslösa på fler än ett vis.

Jag tänkte börja med politikområdet arbetsmarknadspolitik. Det är glädjande att omvandlingen av Arbetsmarknadsverket till den nya myndigheten Arbetsförmedlingen fortgår som planerat. Från nästa år blir det än mer tydligt fokus på en effektiv matchningsprocess mellan arbetssökande och arbetsgivare. Arbetsförmedlarna är, Sven-Erik Österberg, glada över det, i alla fall de som vi har träffat.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen går vi vidare med förslag så att den inte blir en långvarig försörjning som motverkar arbetslinjen. Vi ser även att vår sammantagna politik nu ger resultat. Sysselsättningen ökar och arbetslösheten ligger på sin lägsta nivå på flera år.

I Aftonbladet i dag, som jag har med mig här, står det: ”Regeringen slår rekord – i arbete”. Så ser det ut.

När efterfrågan på arbetskraft ökar borde mängden arbetsmarknadspolitiska program och insatser minska. Fokus måste ligga på dem som står längst bort. Det är en prioritering som vi har valt. Nystartsjobb, jobb- och utvecklingsgarantin för långtidsarbetslösa, nyfriskjobb för långtids-sjukskrivna, en jobbgaranti för långtidsarbetslösa ungdomar och instegsjobb för nyanlända är prioriterade stödinsatser för människor som annars fortfarande riskerar utanförskap.

Det finns två viktiga fördelar med våra förslag, till skillnad från oppositionens tidigare åtgärder. De innehåller mer individuellt anpassade åtgärder och kan förväntas att med större precision leda till att den arbetslöses position på arbetsmarknaden förstärks. De leder till riktiga, behövda jobb med avtalsenlig lön.

Vi har dessutom utökat antalet lönebidrag med 2 000 platser, och det gäller också drygt 1 000 platser i Samhall.

Herr talman! Vidare när det gäller politikområdet integration konstaterar vi att den förra regeringens mandatperiod endast lett till blygsamma resultat. De sociala och ekonomiska klyftorna mellan grupper med svensk respektive utländsk bakgrund har förblivit oförändrade eller vidgats under de senaste åren. Arbete och egen försörjning är den enskilt viktigaste faktorn för att bryta utanförskapet.

Med våra tidigare beslutade insatser för fler i arbete är förutsättningarna goda för integrationspolitiska effekter. Dessutom kommer regeringens kunskapssatsning i skolan att komma dem till del som inte har

svenska som modersmål. Inom kort kommer även ett förslag om en ny diskrimineringslag.

Herr talman! Utgiftsområde 14, arbetsliv, omfattar förvisso mindre i pengar men är inte desto mindre angeläget. Arbetsmiljö och övriga arbetsvillkor har stor betydelse för att människor ska kunna och vilja arbeta utifrån sina förutsättningar.

Arbetsmiljöarbetet ska förebygga ohälsa och olycksfall men även bidra till att utveckla verksamheter och individer.

Regeringen har tagit ett initiativ till ett arbete för att ta fram underlag för hur den framtida arbetsmiljöpolicen ska utformas. Arbetet kommer att ske i bred samverkan med bland annat arbetsmarknadens parter och andra aktörer på området.

Besparingar har gjorts och kommer att genomföras på myndigheter, däribland Arbetsmiljöverket. Det ger viktiga förutsättningar för att minska den statliga byråkratin och inte minst för att få fler i arbete. Det är viktigt även ur ett hälso- och arbetsmiljöperspektiv. Men allt behöver inte göras som det alltid har gjorts.

När det gäller företagshälsovård har den en viktig roll i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Därför är regeringens initiativ och satsning på en utbyggd företagshälsovård och tillhörande utbildning välkommen.

Jag tänkte tala lite grann om jämställdhet, som är ett politikområde som vi också behandlar inom utskottet. Det är viktigt att motverka och förändra system som konserverar fördelning av makt och resurser mellan könen. Vi får ett bättre samhälle när män och kvinnor delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet.

Regeringen har nyligen överlämnat till riksdagen en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Det är en handlingsplan som innehåller 56 åtgärder inom 6 insatsområden. 800 miljoner kronor avsätts under mandatperioden.

Avslutningsvis, herr talman! Vi står inför en fantastiskt stor utmaning som kan bli vår möjlighet om vi hanterar den rätt. Det gäller vår demografi, den ålderstruktur som finns. Vi blir allt äldre och friskare, vilket gör att livslängden ökar. Detta gör att människor som är i arbetsför ålder måste arbeta under så lång tid som möjligt och efter sin bästa förmåga. Därför är jobblinjen i fokus i allt vi gör.

För att bryta den socialdemokratiska norm vi alla har ärvt måste vi sätta fokus på att människor har ett eget ansvar. Vi ska ge dem verktygen för att de ska kunna ta detta ansvar. Det är därför som vi för en politik som ger människor mer makt över sin egen vardag.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 142 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Catharina Elmsäter-Svärd beskriver effekterna av regeringens politik på ett sätt som nästan får mig att tro att hon tror på det själv. Hon talar om att skattesänkningar är riktade till framför allt låg- och medelinkomsttagare. SCB har pekat på att 70 procent av de skattesänkningar som har genomförts har gått till de 25–30 procent av befolkningen som tjänar mest.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

SCB har gjort en annan undersökning som visar på hur klyftorna har förändrats över tiden. Det har varit en viss ökning av klyftorna under flera år. Det tror jag hänger samman med lönebildningsfrågor, med större möjligheter för starka grupper att ta för sig mer i lönebildningen. Men under 2007 sticker kurvan rakt upp. Bland annat bidrar hela fastighets-skattefrågan till detta.

Fastighetsskatten skulle bort. 220 000 fastighetsägare får ökad avgift. Det gäller framför allt låg- och medelinkomsttagare som bor ute i landet. Dina väljare i Danderyd och Täby, Catharina Elmsäter-Svärd, är de stora vinnarna. De tillhör inte de fattiga i samhället.

Ni pratar mycket om förändring. Jag tycker inte heller att förändring är fel. Men förändring under den här regeringsperioden handlar bara om försämring för stora delar av svenska folket. Vad får den arbetslöse eller den sjuke för ökad makt över sin vardag när man bara får försämrade villkor, försämrade ersättningsnivåer, ingen hjälp vid den arbetsförmedling som ska göra neddragningar, 500 miljoner mindre i anslag? Det här håller på att verkställas nu.

Jag vet inte vilka arbetsförmedlare du träffar ute, men när jag frågar om de kan coacha, om varje arbetslös kan få en egen coach, skrattar de mig i ansiktet och säger: Herregud, hur ska det gå till på den här arbetsförmedlingen? Vi får inte ersätta dem som har slutat. Vi ska förmodligen omorganiseras, och kontoret försvinner eftersom det ska gå upp i ett annat och resurserna blir mindre. Det är verkligheten ute i landet, Catharina Elmsäter-Svärd.

Anf. 143 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! När jag träffar arbetsförmedlare är de nöjda med att de får jobba med att förmedla arbeten och inte fördela åtgärder. De tycker dessutom att nystartsjobben, en rättighet som de som har stått utanför länge bär med sig, är ett bra verktyg. Det är tydligt att jobba med.

De olika förslag som vi har kommit med under året har inte fullt ut satts i sjön. Vi har beslutat om flera olika saker, inte minst ungdomsgarantin som infördes från och med förra veckan. Det är klart att allt hade varit mycket bättre om vi hade fått igen de tolv förlorade åren redan efter en vecka i regeringsställning. Men så är inte verkligheten, Sven-Erik Österberg.

Vi har ett antal riktade insatser för dem som står riktigt långt borta, för dem som har glömts bort under tolv års tid trots god ekonomisk tillväxt. Vi vet att nystartsjobben till stor del har gått till dem med utländsk bakgrund, till dem med funktionshinder och framför allt till ungdomar. Det gäller särskilt de som har stått utanför länge.

När det gäller skattesänkningarna har vi genomfört den största revolutionen för låg- och medelinkomsttagare någonsin. Den tusenlapp nästan som de får i handen efter nästa jobbskatteavdrag krävs det rätt många avtalsrörelser för att ens en gång komma i närheten.

Vad Sven-Erik Österberg gjorde under förra mandatperioden var att sänka skatten för miljardärerna och ta bort arvs- och gåvoskatten. Ert återställarpaket innebär indirekt en skattehöjning.

När ska ni tala om för LO-hushållen, Sven-Erik Österberg, hur många hundralappar fler i månaden ni tänker höja skatten med nästa mandatperiod om ni vinner?

Anf. 144 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Det behöver vi inte tala om för LO-medlemmarna i det här läget. Däremot talar vi om för dem att när de riskerar att förlora jobbet ska de ha en försäkring som de vet att de kan överleva på. Den ska innebära att de inte behöver sälja bilen, inte flytta från huset, inte göra stora ingrepp i familjen. Det är fråga om den vandan.

Jag skulle vilja gissa hur många svenskar som just nu sitter och vändas inför denna jul därför att de har fått ett a-kassebesked om en kraftig nedtrappning. Det kan vara fråga om förtidspensionärer som ser att de är maktlösa. Alla är inte nyfriska och kan ta ett jobb. Försäkringskassan bedömer att de utgör 15–17 procent. Resten har en sådan skada eller åkomma att de inte kan komma tillbaka. Dem klämmer ni till. Ni pratar om den arbetande befolkningen och tusenlappen. Du vet själv, Catharina Elmsäter-Svård, att den äts upp av a-kasseavgiften, som nu blir ännu högre med er budget riktad till kvinnor i hotell- och restaurangbranschen och fastighetshandeln. De ska nu betala sin egen arbetslöshet en gång till. Det är så ni riktar detta. Det är dem ni piskar på. Det blir bara lite kvar för dem. De som dessutom är deltidsarbetslösa får knappt någonting kvar över huvud taget utan kanske till och med går på minus. Det är det som utgör segregeringen i samhället.

Sedan gör man en kalkyl och visar på skattesänkningar på 80 miljarder och säger att det är låg- och medelinkomsttagarna som har fått dem. Det är inte sant. SCB pekar på att 70 procent av skattesänkningarna har gått till de 25–30 procent av befolkningen som har de bästa inkomsterna i samhället. Sådan är fördelningen. Det är därför klyftorna ökar så radikalt. Det finns ingenting i denna budget som visar att klyftorna skulle minska i samhället totalt sett.

De tycker att det är roligt att förmedla jobb. Javisst, det är väl kul att förmedla jobb till dem som är lättanställda eller kan skaffa jobb själva. Men hur är det med dem som ska gå in på en samhällsnyttig tjänst? Ska de parkeras i något slags evigt utanförskap tills de kommer till pensionsåldern? Ger man upp hoppet? Är det den signalen ni ger dessa människor?

Anf. 145 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Vi har haft en period när människor som har mått dåligt inte har fått chans till rätt vård för att kunna komma tillbaka. Vi har haft en period när människor har vantrivts på sitt arbete, har blivit långtids-sjukskrivna och till slut blivit tvingade att gå till förtidspension eftersom det inte har funnits möjligheter till ett bättre samarbete mellan försäkringskassa, arbetsförmedling eller rätt rehabilitering. Det är det vi nu ska ändra på med våra förslag.

Jag tycker att Sven-Erik Österberg borde vara glad åt att som det ser ut nu, tack vare regeringens jobbpolitik, ökar skatteintäkterna i kommunerna. Den disponibla inkomsten ökar i hushållen. Pensionärerna får höjd pension nästa år tack vare att fler är i arbete. Det är något som de inte skulle komma upp i ens med den tvåtusenkrona som ni försöker locka med i er budget. Vi gör insatser direkt riktade till människor som står utanför. Vi talar om vad vi ska göra, och vi gör så att det blir verkligt för människor.

Prot. 2007/08:42

12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

Därför, herr talman, är det lite fascinerande att oppositionen, här i egenskap av Socialdemokraterna, bara kan häva ur sig farhågor för människor men, som Sven-Erik Österberg säger, inte behöver tala om för LO-hushållen vad man ska göra nu. Om Sven-Erik Österberg hade haft en chans att svara skulle jag ha velat fråga honom när man tänker göra det.

Anf. 146 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Ibland blir man förvånad över hur lite de borgerliga kan om vanliga människors levnadsvillkor. Ni påstår att vi vill inrätta låglönejobb i kommuner och landsting. Nej, vi har avsatt ett löneutrymme som motsvarar medianlönen enligt kollektivavtal i kommuner och landsting. Den ligger på den nivån. Den ligger på drygt 21 000 kronor. Vi tycker att det är för lågt, men det är det utrymmet vi har avsatt. Det är inte, Catharina Elmsäter-Svärd, staten som sätter löner. De sätter parterna i förhandlingar. Vi avsätter utrymme utifrån befintliga lönenivåer. Övriga kringkostnader, förutom lönerna, ska kommuner och landsting själva stå för.

Med tanke på generalangreppet på att vi anser att det är rimligt att anställa personer i den kommunala sektorn, vad är det för fel med att jobba i den kommunala hemtjänsten? Varför är det så fult och dåligt att städa hemma hos gamla, sjuka eller funktionshindrade människor, medan det är fint och bra att städa hemma hos de rika och friska? Varför är det dåligt och fult att arbeta med barn i en pedagogisk miljö i den kommunala förskolan, men fint och bra att passa barn i rika privatpersoners hem en och en? På vilket sätt, som det står i betänkandet, ökar borgarna kvinnors karriärmöjligheter genom att de arbetar i andra människors hem till rabatterat pris i stället för att exempelvis arbeta på ett sjukhem eller en fritidsgård?

Men det kanske inte är de som utför de här skattefinansierade hushållstjänsterna som man menar ska få sina karriärmöjligheter förbättrade utan bara de som köper dem. Är det så man tänker när man säger att kvinnors karriärer gynnas mer av att jobba hos privatpersoner än hos kommunerna?

Anf. 147 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att Josefin Brinks frågor och redogörelse sätter kritiken mot den budgetering som ni har gjort i er budget på sin spets. Finansens ifrågasätter faktiskt också om utgiftstaket kan hållas på det sätt som ni budgeterar.

För mig är jobb i offentlig sektor i kommuner också jobb som väl behöver utföras. Men för att vi ska klara av att ha jobb i offentlig sektor, i denna skattefinansierade verksamhet, krävs det att människor jobbar i privat sektor och får pengar att betala in i skattesystemet. För oss är det viktigt att det kommer fler jobb i privat sektor där människor får lön och betalar in skatt för att finansiera den offentliga sektorn. Det behövs också människor som inte är arbetslösa.

De medel som ni avsätter till den skattefinansierade offentliga sektorn ska motsvara medianlön, men det är inte sant, Josefin Brink. Enligt riksdagens utredningstjänst motsvarar de pengarna i ert budgetförslag en snittlön på 16 300 kronor, alltså en månadslön för en lokalvårdare. Om ni

tycker att 16 300 kronor innebär ett låglönejobb är vi överens, men innebär 21 000 ett låglönejobb undrar jag verkligen hur ni har budgeterat.

För att klara den offentliga sektorn måste vi se till att de människor som i dag inte har ett jobb kommer i arbete. Varför räcker det då bara med 150 000 om det är så viktigt att fylla ut tjänsten i offentlig sektor? Hur ska ni finansiera detta? Kan ni tala om hur mycket ni tänker höja skatten för att alla dessa människor ska kunna ha den här subventionerade anställningen i offentlig sektor?

Anf. 148 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Som bekant har vi gjort en budget där vi har ett lite större offentligt sparande än vad regeringen har. Det är ingen tvekan om att vi har finansierat våra reformer. Hur mycket vill vi höja skatten? Ja, för att bekosta de här jobben behöver vi bara höja skatten med halva det belopp som regeringen nu har sänkt den med för de allra rikaste och förmögnaste. Det har vi över huvud taget inga problem med. Räkenskaperna ska jag nog hjälpa Catharina Elmsäter-Svärd med någon annan gång. Det verkar vara någonting som har gått snett där.

Regeringen gör sig ständigt bred genom att prata om den här miljonen människor som befinner sig i utanförskap. Om det betyder att en miljon nya arbetstillfällen måste skapas framöver för den här miljonen människor som inte arbetar i dag och som borde kunna arbeta, undrar jag varför inte en ynka femtedel av dem skulle kunna arbeta i underbemannade förskolor eller i äldreomsorgen. Catharina Elmsäter-Svärd pratade själv tidigare om den stora åldersboomen som kommer. Betydligt fler människor än i dag kommer att vara i behov av vård och omsorg på äldre dagar.

Vill man förbättra kvaliteten i skolan, som regeringen också talar mycket om, är Lärarförbundet och alla de som jobbar med skolfrågor helt eniga om att det krävs fler vuxna i skolan. För detta avsätter regeringen inga pengar och inget utrymme. Tvärtom minskar, försämrar och urholkar man kommunernas ekonomi så att man på många håll nu är i full färd med att skära ned på de viktiga välfärdsverksamheterna.

Vem är det som för en oansvarig politik när man inte avsätter medel för att kunna svara mot människors behov av välfärd? Detta skulle samtidigt skapa nya riktiga jobb. Jag går inte med på att det bara handlar om att den privata sektorn finansierar den offentliga. Finns det inte en fungerande barnomsorg och äldreomsorg kan inte heller kvinnor arbeta i den privata sektorn. Då skickas de hem till spisen och tvingas leva på sina män eller kanske på ett vårdnadsbidrag. Är det detta ni har tänkt er?

Anf. 149 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Nu förstår jag faktiskt ingenting. Josefin Brink säger att det inte bara är skattebetalarna som betalar för jobben i offentlig sektor. Då undrar jag: Vem är det som betalar? Det finns inte en peng som finansierar offentlig sektor som inte är skattemedel på ett eller annat sätt.

Men det här visar kanske det sätt som man har budgeterat på. Det finns en klar brist. Med den budget som Vänsterpartiet har gjort klarar vi inte utgiftstaket, och vi frångår de principer som vi har kommit överens om.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

Josefin Brink säger att de bara höjer skatten för de rikaste med sitt förslag. Hur många är det som är riktigt rika? Det är inte där de stora pengarna finns. Det handlar om alla de människor som i dag har låglönejobb eller medelinkomster. Vi ser till att dessa personer får jobba i företag som finns kvar och kan växa. De får behålla mer av sin lön när de arbetar. Med regeringens jobbpolitik och skattepolitik ökar intäkterna i kommunerna. Vi urholkar inte kommunernas ekonomi. Till och med Sveriges Kommuner och Landsting har räknat upp sin prognos för hur mycket skatteintäkter som kommunerna får tack vare regeringens förda jobbpolitik.

Jag pratade med en person i Söderhamn som jobbar på en skola. De har en lista med 30 vikarier som de ringer till när de behöver ha in ersättare. De säger till mig att de har ett problem. De kan inte ringa de här längre, för samtliga har fått jobb. För mig är inte det ett problem.

Vi måste klara av att ge fler ett arbete för att över huvud taget kunna finansiera offentlig sektor som har ett behov även i framtiden.

Anf. 150 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att säga att Miljöpartiet inte är något vänsterparti. Jag skulle vara tacksam om man säger den rödgröna oppositionen.

Men visst är det sant att Miljöpartiet är väldigt vänster när det gäller trygghet på arbetsplatserna. Det tror jag är väldigt viktigt för att klara en omställning.

Att säga till alla dem som är arbetslösa, till exempel en 45-åring som har gått en utbildning och inte får något arbete i dag, att människor ska ta ansvar tycker jag är häpnadsväckande. Det måste finnas en möjlighet för den personen att omskola sig och lära sig något nytt för att kunna få ett nytt arbete i en ny tid. Där måste samhället hjälpa till och inte lämna den personen utanför.

Catharina Elmsäter-Svärd säger att arbetsmiljöfrågorna har stor betydelse. Det kan vi inte se i regeringens budget. Hur kan man säga något sådant och samtidigt dra ned så mycket på Arbetsmiljöverket? Det är fullständigt obegripligt för mig. Vi borde i stället satsa mer på arbetsmiljöfrågorna för att, som Catharina Elmsäter-Svärd säger, fler ska kunna jobba längre. Vi måste motverka och se till att folk inte slits ut tidigare. Då är det systematiska arbetsmiljöarbetet så viktigt. Det borde man satsa mer på än vad regeringen gör. Jag tycker att det är häpnadsväckande att säga att regeringen anser att arbetsmiljöfrågorna har stor betydelse.

Sedan anser inte Miljöpartiet att framtidens jobb finns i subventionerade tjänster i hemmet. Det är inte framtidens jobb. Framtidens jobb finns i miljöteknikföretag. Därmed inte sagt att tjänster i hemmet är dåliga, men staten ska inte subventionera dem.

Anf. 151 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Ibland upplever till och med jag att Miljöpartiet inte är ett vänsterparti, men ibland börjar jag också fundera. Ulf Holm kallar det för den rödgröna oppositionen, men jag tycker nog att epitetet den rödgröna röran var bättre. Det spretar trots allt en hel del.

När jag pratar om möjligheten för människor att ta ett ansvar handlar det om att ha den egna förmågan att känna makt över den egna vardagen.

Det innebär att om vi har en jobbpolitik som gör att människor får ett jobb och får behålla mer av sin lön, så att de inte känner ett beroende av andra, har vi gett ett av många viktiga verktyg för att man också ska kunna ta det här ansvaret. Men i vår politik som är mycket bredare än så handlar det också om hur man ska kunna disponera tid med sina barn och med sin familj. Det är också av betydelse.

Framtidens jobb finns inom miljöteknik. Det tror jag också, och det säger även regeringen mycket tydligt, dels i regeringsdeklarationen, dels i sitt arbete. Vi har oerhört mycket att komma med i den delen, både i Sverige och när det gäller exportverksamhet som är en framtidsbransch.

Det är också viktigt att titta på den oerhört stora svarta marknad som har funnits inte minst i städbranschen. Nu blir det möjligt för människor att starta företag i städbranschen, låta människor som har det stressigt och tufft köpa tjänster som också är framtidsjobb och se till att människor kommer i riktiga arbeten och får en riktig lön i stället för en svart lön.

Det ena behöver inte ställas emot det andra, och jag tror inte, herr talman, att Ulf Holm egentligen menar det heller.

Anf. 152 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Catharina Elmsäter-Svärd säger att miljöteknikföretagen finns i regeringsförklaringen. Det gör de. Men det räcker inte att de finns där. De måste synas i politiken också, och där har vi inte sett några stora satsningar. Vi har inte sett några subventioneringar av dessa företag så att de kan gå vidare för att främja en bättre miljöteknik som också kan gå på export. I stället subventionerar regeringen hushållstjänster. Det anser inte Miljöpartiet är det rätta.

Att säga att människor ska ta ansvar låter väldigt bra, och jag stöder det. Men att säga att de ska göra det rakt av, fullt ut, det tror jag inte på. Man kan inte lägga ett sådant ansvar på den enskilde. Det är inte alla människor som klarar det på egen hand, och samhället måste faktiskt främja och stödja och se till att det finns rätt och riktig omskolning för att kunna lära sig ett nytt jobb. Det kan inte vara och är inte rätt politik att tvinga folk att ta ett jobb i ett annat yrke än de är utbildade för. Det är inte rätt nationalekonomiskt. Det är inte bra för den enskilde. Det är inte bra för företaget. Rätt politik är att se till att människor kan omskola sig till ett arbete som de kan ha långsiktigt.

Herr talman! Jag tycker att det är häpnadsväckande att höra att arbetsmiljöfrågorna är viktiga för regeringen. Jag godkänner inte den förklaring som Catharina Elmsäter-Svärd ger, att företagshälsovård är så viktig etcetera. Då måste vi också ha pengar till arbetsmiljöinspektörer ute på företagen som kan hjälpa företagen att ha en bättre arbetsmiljö. Det görs inte av sig självt. Vi måste stödja detta arbete.

Anf. 153 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Ulf Holm har inte sett några subventioner för miljöteknikföretagen och gör jämförelsen att regeringen nu subventionerar hushållsnära tjänster.

Nej, några subventioner har vi inte på miljöteknikområdet. Det är alldeles riktigt. Däremot skärper vi upp när det gäller möjligheten till forskning och när det gäller möjlighet att få göra pilotprojekt. Vi förbättrar

företagsvillkoren, för detta är ju branscher som redan finns, med riktiga företag.

När det gäller de hushållsnära tjänsterna vill vi göra ett direkt häv för att bryta en oerhört negativ trend och motverka en stor svart marknad. Vi har valt att göra en subvention av den anledningen att vi inte heller tror att det kostar oss några pengar. Det kommer snarare in pengar genom att människor arbetar och börjar betala skatt. De får dessutom bättre villkor i systemet än utanför.

När det gäller ansvarstagande och människor som är svaga är jag av uppfattningen att staten ska vara stark när den behövs. Men den kan inte göra allt åt oss. Det påminner mig om att kvinnor under lång tid och för länge sedan var beroende av sina män. Nu har vi en tid när kvinnor har kommit att bli beroende av staten. Vi vill bryta detta så att kvinnor framför allt får jobb och kan leva på sin egen lön. Det gäller inte minst i låglöneyrken.

Anf. 154 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Den nya regeringens mål är att alla som vill och kan ska jobba. Det är bra att ministern deltar i debatten. Det brukar alltid noteras när han inte deltar, och därför noterar jag att han deltar.

Det ena skälet till detta mål handlar om åldersstrukturen i samhället. I dag har vi en situation där en person försörjer tre. Utvecklingen de närmaste 20 åren kan bli den att en person försörjer sex personer. Så ser åldersstegen ut i dag. Det kommer inte att fungera om vi även i fortsättningen vill ha en bra skola för både barn och barnbarn, en bra omsorg när våra föräldrar blir gamla eller vård när vi behöver den. I Sverige är nära var femte person 65 år eller äldre. Vi har tillsammans med Italien den äldsta befolkningen i världen.

Det andra skälet handlar om att varje människa vill känna sig behövd. Man vill ha ett jobb att gå till, man vill växa och utvecklas, man vill ha arbetskamrater, lön i slutet av månaden och framför allt – friheten att försörja sig själv.

Om vi ska klara framtidens utmaningar måste vi vara fler som jobbar för att det ska gå ihop. Vi måste ta vara på människor och människors erfarenhet och kompetens – oberoende av ålder, ursprung eller arbetskapacitet.

Rune Danielsson, 68 år och företagsledare, skriver på sin hemsida: ”Pensionärer är en stor resurs som utnyttjas alldeles för lite i samhället. Det måste vi ändra på. Vi är både kunniga, friska och många har en otrolig lust att arbeta vidare efter pensioneringen. Det var därför jag startade ’hyr en pensionär’.”

Hyr en pensionär har gått från noll till 75 anställda från sommaren tills i oktober i år, med sikte på 100 anställda till jul. Fördelarna för Rune och hans anställda är många; den avskaffade löneskatten och slopade arbetsgivaravgifter för pensionärer gör sitt till. Skatteavdraget för hushållstjänster ger verksamheten ytterligare skjuts. Med de tidigare reglerna var extra arbete efter pensioneringen olönsamt. Den extra inkomsten åts upp av sänkta bidrag och höjda skatter.

För de över 55 år är risken vid arbetslöshet att det tar längre tid att ta sig tillbaka. Därför inför vi olika åtgärder där vi bland annat dubblar avdraget för nystartsjobb. Vi utökar också nystartsjobben till offentlig sektor från den 1 januari. Vi inför nyfriskjobb – ett dubbelt nystartsjobb. Vi har också gjort satsningar när det gäller matchning, individuell coaching och tillgång till fler alternativa arbetsförmedlingar. Detta är viktigt för alla kategorier, även de äldre.

Vi för alltså en politik för att allas förmåga och kapacitet ska tas till vara. Var och en är en viktig länk för att klara de demografiska förändringar som vi redan står mitt i.

Herr talman! Utanförskapet bland unga var nästan högst i Europa när svenskarna fick nog och bytte regering. Steg för steg vänder vi nu trenden, och fler unga kommer in på arbetsmarknaden. Vi behöver dem, precis som vi behöver pensionärerna. För de unga har vi ett paket av insatser för att komma in på arbetsmarknaden. Det handlar om sänkning av arbetsgivaravgifter för unga, nystartsjobb redan efter sex månader, individuell coaching från dag ett, tillgång till alternativa arbetsförmedlare, jobbgaranti för unga, översyn av gymnasieskolan, och lärlingsutbildningen som har debatterats tidigare i dag kommer på försök redan nästa år.

Vi ser nu resultat av att våra åtgärder är riktiga. SCB har tagit fram siffror som visar på 32 000 fler sysselsatta i åldern 20–24 år där fast anställda utgör en stor del, nämligen 23 000 personer. Vi har också en god konjunktur. Vi ser att arbetslösheten minskar kraftigt och att antalet arbetade timmar är rekordhøgt.

Högonkonjunkturen började redan innan vi bytte regering, och vi hörde Sven-Erik Österberg prata om sina 93 000 nya jobb. Men av dem kan vi se att 72 000 var tillfälliga jobb – nästan vart tredje jobb var en arbetsmarknadsåtgärd. Nu ser vi över 150 000 nya jobb, riktiga jobb, och då är det mest tillsvidareanställningar.

För vänsterkartellen är det åtgärder och sysselsättning, medan vi i alliansen säger att alla som vill och kan ska komma i jobb, riktiga jobb.

I förra årets budgetmotion från Socialdemokraterna gick det inte att utläsa vad de ville göra. Nu finns det siffror och förslag, och visst var det med spänning vi öppnade motionen. Efter ett år av viss, om än tveksam, självkritik, val av ny partiledare, rådslag och mycket tal om omprövning borde det väl märkas, men det är samma gamla soppa som serverats förut som åter står på bordet.

Herr talman! Av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov, är en av socialismens grundtankar. Någon gång under historiens resa tappade man dock bort den första delen av meningen. Det var där socialdemokratins arbetslinje gick i graven.

Socialdemokraterna föreslår korta avstampsutbildningar som ska reparera det som deras skola misslyckats med, nämligen att göra ungdomar redo för arbete. De vill höja ersättningar för höginkomsttagare och skatten för låginkomsttagare. Sammantaget innebär deras politik 60 000 färre jobb. Om det varit val i dag hade jag kunnat hjälpa dem med valaffischen: Mer bidrag och färre jobb – rösta på Socialdemokraterna, bidragspartiet.

Vad säger då Vänsterpartiet? De säger att planekonomi är lösningen, vilket jag trodde var historia i svensk politik. Det är en kommunistisk idé som prövats och misslyckats många gånger om. De vill, förutom att från denna kammare förstatliga företag, inrätta 150 000 nya arbetstillfällen i offentlig sektor.

Det är osäkra anställningar, för med nästa lågkonjunktur får de gå hem igen.

Alla riktiga jobb inom offentlig sektor blir ett minne blott eftersom deras förslag skulle få undanträngningseffekter.

Om det är lösningen med stort L, varför bara 150 000?

Och slutligen det grövsta: Det är låglönejobb som det budgeteras för. Jag måste få läsa direkt ur kommunisternas särskilda yttrande där de skriver: "Vi i Vänsterpartiet för en feministisk politik som syftar till att ändra maktförhållandena mellan könen" och landar i att "eftersom många kvinnor arbetar i den offentliga välfärdssektorn och eftersom fungerande barn- och äldreomsorg har en mycket direkt påverkan på kvinnors möjligheter att alls arbeta och försörja sig vore en satsning på välfärdssektorn en viktig jämställdhetspolitisk insats".

Snacka om att cementera gamla fördomar och förlegade strukturer!

Slutligen har vi Miljöpartiet med sin stora tomtesäck till dem som varit snälla. Här kommer det mer bidrag, höjd skatt för låginkomsttagare och färre jobb. Bland dem som har jobb ska några få friår, men det gäller bara några få utvalda. De vill också ha fler myndigheter och mer byråkrati. Det är inte riktigt den bild jag har av Miljöpartiet, men så ser det ut.

Herr talman! Problemet är att Miljöpartiet tillsammans med sina kartellkamrater inte förstått vad som är mjuka respektive hårda paket. Deras gemensamma så kallade snällhet är egentligen den mest cyniska hårdhet. Vänsterkartellen har redan fått genomföra sina idéer, vilket resulterade i ett gigantiskt utanförskap med många knäckta självförtroenden och en lång väg tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden för alldeles för många, helt i onödan.

Ni sviker de unga, ni sviker de äldre, ni sviker dem som står utanför arbetsmarknaden – igen.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla reservationer.

(Applåder)

Anf. 155 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Nu närmar vi oss julen igen och också AU:s julfest.

Det har gått drygt ett år sedan alliansregeringen började regera Sverige. Det har varit ett händelserikt år inte minst på arbetsmarknaden. Mycket har hänt och mycket har varit positivt. Givetvis är inte allt gjort som behöver göras för att skapa en arbetsmarknad där alla som vill ha ett jobb också får det. Detta kritiserar förstås av oppositionen. Men i ärlighetens namn är det väl inte rimligt att begära att vi i regeringspartierna på endast ett år skulle kunna lösa allt det som ni i oppositionspartierna under ett helt decennium i regeringsställning misslyckades med.

Mycket har alliansregeringen dock lyckats åstadkomma på relativt kort tid. Oppositionspartierna, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, skriver också i sina särskilda yttranden till det betänkande vi nu debatterar att det nu går bra för Sverige, att arbetslösheten minskar och att sysselsättningen ökar. 200 000 fler beräknas vara sysselsatta till 2010, 90 000 färre beräknas vara arbetslösa till 2010, och 175 000 färre beräknas vara beroende av olika ersättningar, bidrag och stöd till 2010. Utanförskapet minskar för varje år av mandatperioden.

Herr talman! Under året har regeringen bland annat infört nystartsjobb, och de har varit framgångsrika. Nästan 13 000 personer har i år fått anställning genom nystartsreformen. Nu utvidgar vi möjligheten att få nystartsjobb genom att även den offentliga sektorn ska omfattas av denna reform. Det kan ge fler, inte minst kvinnor, möjlighet till anställning.

En ännu större rabatt ges nu också till arbetsgivare som anställer en person som länge varit sjuk. Det sker genom införandet av de särskilda nystartsjobben, de så kallade nyfriskjobben. Det innebär att arbetsgivarna får dra av dubbla arbetsgivaravgiften vid anställning av personer som sedan minst ett år beviljats sjukpenning, rehabiliteringspenning eller sjuk- och aktivitetsersättning.

Vi har, som tidigare nämnts, infört jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för unga mellan 16 och 24 år. Inom ramen för dessa garantier ges möjlighet till praktikplatser och kompletterande utbildningar samt individuell coachning in i arbetslivet. Inte minst är de arbetsförmedlare som jag träffar positiva till möjligheten till aktiv coachning och till att man följer de sökande ända in på företagen och skapar kontakter. Vi startar också en gymnasial lärlingsutbildning hösten 2008.

Trots de goda ekonomiska tiderna och regeringens lyckade satsningar inom arbetsmarknadspolitikens område finns det förstås de som har svårt att hitta ett jobb. För att nå dem som i dag har svårt att få jobb satsar regeringen därför – förutom på de åtgärder jag redan nämnt – extra på lönebidragsanställningar och på anställningar i Samhall.

Arbetsgivare som anställer en person med nedsatt arbetsförmåga kan kompenseras ekonomiskt genom lönebidrag. Syftet med lönebidraget är att underlätta för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga att få en anställning där den enskildes kompetens och färdigheter tas till vara och där funktionshinder och nedsättning i arbetsförmåga beaktas.

Regeringen har tidigare genomfört en efterlängtd takhöjning vad gäller lönebidragen till 16 700 kronor plus sociala avgifter. Dessutom har regeringen tillfört ytterligare pengar för att finansiera 2 000 nya lönebidragsplatser, och en ytterligare ökning beräknas för 2009 och 2010. Sammantaget ökar regeringen alltså utgifterna för lönebidrag och Samhall med 588 miljoner kronor 2008. Det ger förutom nya lönebidragsplatser också 1 000 nya platser i Samhall.

Samhall ska ge var och en möjlighet att växa utifrån dennes egna förutsättningar, och man ska kunna prova på arbetsuppgifter som motsvarar dem som utförs på den övriga arbetsmarknaden. Därigenom skapas meningsfulla och utvecklande arbeten för personer med funktionshinder. Mycket av just dessa möjligheter har efterfrågats av oppositionen. Nu genomförs de.

Samhalls medarbetare med funktionshinder kan tack vare denna satsning bygga upp en tro på sig själva, få en mer meningsfull vardag och i bästa fall också få möjlighet att övergå till en anställning på ett annat företag. Verksamheten fungerar bra i dag, och en god del av Samhalls medarbetare övergår varje år till en reguljär anställning. Varje år går fler än 1 000 medarbetare vidare till ett vanligt jobb utanför Samhall. Det är mycket bra. Dessa åtgärder är ett viktigt led i regeringens arbete. Vår politik går ju ut på att alla har något att bidra med. Alla som vill och kan arbeta ska få möjlighet att göra det efter egen förmåga.

Herr talman! Slutligen vill jag säga några ord om klyftorna i Sverige. Oppositionen brukar gärna säga att klyftorna ökar. Det har sagts i dag och även tidigare. Oppositionen hävdar att regeringens reformer skapar ett orättvisare samhälle. Men hur är det egentligen med det? Jag skulle vilja säga att oppositionen har fel. De glömmer det som faktiskt hände de där åren mellan 1995 och 2005. Det var då klyftorna i Sverige ökade. Inkomstspridningen ökade med 25 procent, förmögenhetskoncentrationen ökade också med 25 procent. Gruppen fattiga ensamstående kvinnor med barn ökade med 10 procentenheter mellan åren 1995 och 2006, och gruppen fattiga ensamstående kvinnor över 75 år ökade med 8 procentenheter. Fler blev fattiga och hamnade i utanförskap på grund av arbetslöshet och förtidspension. Så ser facit ut för den gamla regeringen och dess stödpartier.

Min bild är att klyftorna nu minskar och därmed också orättvisorna.

Jag hävdar att alliansregeringen på sikt skapar ett rättvisare samhälle. Det sker tack vare att fler får ett jobb och därmed en bättre framtid. Fler kan försörja sig, och då kan Sverige bli ett rättvisare samhälle. Fler som bidrar ger också mer resurser för att skapa en välfärd som alla i vårt land kan känna sig trygga och nöjda med. Prognoserna tyder också på att inkomstskillnaderna minskar de kommande åren. Det beror på att fler får jobb. Det finns inget bättre sätt att minska inkomstskillnaderna och klyftorna, och därmed skapa ett rättvisare samhälle, än att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen.

Jag skulle också vilja nämna att hushållens reala disponibla inkomster ökar i år med 5,4 procent och nästa år med 4,0 procent. Det är historiskt höga tal som till stor del beror på regeringens politik som bidragit till en starkare arbetsmarknad och medfört lägre skatter.

Jag kan också nämna att i min hemkommun Hofors har den ökade skattekraften vänt ett hotande underskott till ett överskott. Det är pengar som kan användas till just en bra välfärd, flera händer i vården och äldreomsorgen och flera händer i barnomsorgen och skolan. Det är på så vis vi kan skapa ett tryggare, bättre och rättvisare samhälle och också få pengar till resurser inom Valfärds-Sverige.

(Applåder)

Anf. 156 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Jag har en fråga. I betänkandet står det att bland annat vårdnadsbidraget kommer att bidra till att minska kvinnors obetalda hemarbete och öka kvinnors karriärmöjligheter. Jag skulle gärna vilja höra lite hur man i Folkpartiet har resonerat när man har kommit fram till den slutsatsen.

Är det att vårdnadsbidraget ska ge en ersättning på 3 000 kronor i månaden per barn som avses med att det obetalda hemarbetet minskar? Det blir så att säga betalt med ett bidrag på 3 000 kronor. Är det betydelsen av att det obetalda arbetet minskar, eftersom man får ett bidrag för att göra det.

När det gäller karriärmöjligheterna undrar jag lite grann eftersom all forskning och statistik, som jag vet att även Folkpartiet i andra sammanhang har hänvisat till, visar att det är precis under den tiden kvinnor är föräldralediga som de halkar efter i löneutveckling. De går miste om utbildning, befordran och så vidare i arbetslivet. Då undrar jag lite hur man resonerar när man tänker utöka frånvaroperioden från kanske ett år upp till tre, fyra eller kanske ännu fler år med vårdnadsbidrag. På vilket sätt menar man att detta kan antas öka och förbättra kvinnors karriärmöjligheter?

Anf. 157 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Vi i Folkpartiet har också en tro på männen. Vårdnadsbidraget är ju riktat till den som är hemma så även en man kan få del av detta förstås. Vi har också kopplat ihop det med en jämställdhetsbonus som ska stimulera båda föräldrarna att stanna hemma ungefär lika lång tid för vård av sina barn. Det tycker vi är en kombination som ska stimulera till att både kvinnor och män är hemma lika länge med sina barn. Det är så vi vill komma ifrån att bara kvinnorna är hemma. Det är alltför ofta kvinnan som är hemma en stor del av tiden. Det är vår koppling. Vi tror att också männen kommer att ta ett ansvar i framtiden. Det är också en viktig opinionsbildning som vi alla bedriver.

Anf. 158 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Som jag förstår det menar man alltså att det obetalda hemarbetet ska minska och kvinnors karriärer förbättras med vårdnadsbidraget därför att det finns en teoretisk möjlighet att också män kan ta ut det.

Tillåt mig ändå att ställa mig lite frågande till detta. Under föräldraledigheten får män ut 80 procent av sin tidigare inkomst. Då är det en förkrossande liten andel män som bryr sig om att ta ut föräldraledighet. Om man i stället får 3 000 kronor i månaden för att vara hemma med barnen, vad finns det för anledning att tro att fler män kommer att nappa på det erbjudandet jämfört med att få 80 procent av sin lön, vilket i de allra flesta fall trots allt är mer än 3 000 kronor?

Det är inte heller precis så att män generellt sett har tagit ut vårdnadsbidrag där det har införts. Man har ju provat i flera kommuner. I runda slängar tror jag att 97 procent av dem som har tagit ut vårdnadsbidrag varit kvinnor. All empiri visar ändå att risken är överhängande för att det framför allt kommer att vara kvinnor som tar ut vårdnadsbidraget. Och jag har fortfarande lite svårt att förstå hur man menar att det här bidraget på något sätt ska bidra till att förbättra kvinnors möjligheter i arbetslivet.

Anf. 159 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Vårdnadsbidraget är ju också högst frivilligt. Man måste inte ta ut vårdnadsbidraget. Det är inte så att man i en relation mellan man och kvinna kan säga: Nu måste du ta ledigt och försörja dig med

vårdnadsbidraget. Det är en uppgörelse som familjen i så fall gör. Sedan får man bestämma vem, pappan eller mamman, som i så fall ska ta den här ledigheten.

Sedan tror vi också att jämställdhetsbonusen är ett sätt att så att säga öka motivationen för män att ta ut en större del av de första månadernas föräldraledighet. Den andra delen av vårdnadsbidraget är ju frivillig. Vi tror att familjer kan göra upp om och ta ut detta med sunt förnuft.

Det är min stora förhoppning att männen i framtiden tar ett större ansvar och är hemma mer med sina barn. Alla som har eller har haft små barn vet att det är en väldigt rolig tid i livet. Det kan vara ett incitament om man har möjlighet att ha en lägre inkomst under en period. Därför tror jag att familjerna kommer att kunna lösa detta på ett bra sätt.

Anf. 160 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Hans Backman berätta varför Folkpartiet ställer sig bakom vårdnadsbidraget. Jag förstår att det är svårt att förklara. Ni har ju hamnat i fel fälla där, Hans Backman. Det här har inte varit er idé. Det här är ett jätteproblem. Det är ju Kristdemokraterna som vill ha det här, tvärtemot vad deras partivänner vill nere i Tyskland, där man satsar på den svenska modellen och anser att det är den som faktiskt är lösningen på att kvinnor ska kunna få ett jämställt arbetsliv och kunna värderas på samma sätt som män på arbetsmarknaden i sig.

Vi vet från Norge att det är en försvinnande liten del män som tar ut vårdnadsbidrag. Det har varit försök i någon kommun i Sverige också, och det är en försvinnande liten del. All annan diskussion blir ju larvig om vi inte pratar om det. Det är som att önska att det skulle komma någon demon uppifrån som skulle ändra de betingelser som är. Det blir en kvinnofälla.

Dessutom är det inte höginkomsttagarna som kommer att använda vårdnadsbidraget. Jag är väldigt rädd att det blir en kvinnofälla. Det är unga kvinnor som har dålig utbildning, ingen yrkesutbildning, som tar de här pengarna för att hanka sig fram och låser sig fast där. Det är klart att det här i brist på arbetsmarknadsutbildningar och åtgärder för att komma ut på arbetsmarknaden blir en fälla. Man fastnar, och åren glider i väg. Så tror jag att det blir, och det är det som bekymrar mig allra mest med detta system.

Det är intressant att Hans Backman pratar så väldigt varmt om handikappade. Ökad arbetslöshet bland handikappade, står det i DN Ekonomi den 4 december. Riksrevisionen kritiserar Ams hårt för det sätt på vilket man har sett till att funktionshindrade kommer ut på arbetsmarknaden. Det är en skarp rapport som lämnades i början av denna månad. Samhall har ett seminarium och skriver: Den glömda lösningen på arbetskraftsproblemet. Man säger att det har blivit ännu svårare för arbetshandikappade att komma ut på arbetsmarknaden under det här året.

Då klingar Hans Backmans ord i den här debatten väldigt falskt. Du gör en skimrande beskrivning av hur arbetshandikappade i Moderaternas Sverige faktiskt kommer ut på arbetsmarknaden. Det är ju fel.

Anf. 161 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Sven-Erik Österberg hörde vad jag sade. Jag sade att alliansregeringen och de partier som ingår i den har lyckats

med mycket. Jag tillhör ett av de partierna, Folkpartiet liberalerna. Alla som vill ha ett jobb har inte fått ett jobb, precis som jag sade. Därför satsar vi nu mycket pengar på att kunna förbättra möjligheterna för funktionshindrade. Vi är fullt medvetna om att inte alla av dem har fått jobb. Fler borde kunna få ett jobb. Det är jätteviktigt. Vi sätter av 588 miljoner kronor 2008. Det ger då 2 000 nya lönebidragsplatser och även 1 000 nya platser i Samhall.

Samhall är lyckat. Det får ut ett antal människor varje år i fasta jobb, närmare bestämt 1 000 varje år. Vi är fullt medvetna om problemet och försöker att lösa det.

När det gäller vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus har vi lagt fram jämställdhetsbonusen som en komponent i familjepolitiken för att stimulera pappor att vara hemma mer. Man höjer helt enkelt ersättningen ju mer jämnt man tar ut föräldraledigheten för mamman och pappan så att familjen på så vis får en högre ersättning.

Du sade att vår politik var lite larvig. Jag tycker också att det är larvigt att tro att allting alltid ska vara som det alltid har varit. Sedan vi införde pappamånaden i Sverige har männens uttag av föräldraledighet ökat. Med åtgärder som jämställdhetsbonus, opinionsbildning och att pappor är goda förebilder för andra pappor kommer männen i allt större utsträckning att ta ut föräldraledighet.

Jag säger som Bengt Westerberg en gång i tiden sade: Jag tror på människorna.

Anf. 162 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Det är klart att vi ska tro på människorna. Det gör väl vi också. Samtidigt ska vi se realiteten och hur det är.

Jag menade inte att jämställdhetsbonusen var larvig. Vad jag menar är att det Hans Backman försöker säga är det. Han tror att många män ska ta vårdnadsbidrag på lite drygt 3 000 kronor i månaden. Så blir det inte. Det är larvigt om man tror det. Man måste ta till andra åtgärder om det ska bli så. Däremot tycker jag att jämställdhetsbonusen är okej. Det är inget fel på den i sig. Den kan stimulera på ett positivt sätt.

Man har inte lyckats med handikappade och inte lyckats med allt. I denna brinnande högkonjunktur där efterfrågan på arbetskraft varit oerhört stark ökar arbetslösheten bland handikappade. Det är ett misslyckande från regeringens sida. När ska arbetshandikappade komma ut i arbetslivet och få riktiga jobb om inte när konjunkturen är som bäst?

Hur ska det gå nästa år om det är så att konjunkturen viker och vi får en försvagad arbetsmarknad som Ams bedömer? Det skulle innebära betydligt färre jobb och till och med ökad arbetslöshet. Det kommer inte att vara så att fler arbetshandikappade kommer ut på arbetsmarknaden detta år och andra står tillbaka.

Felet med er politik är att den inte ändrar kösystemet. Det är generella åtgärder som generellt gör det lite billigare att anställa. Vem anställer arbetsgivaren om det är lika billigt att anställa en som är fullt frisk och en som inte är det? Det är klart att man tar den som man bedömer att man får mest effekt av eftersom man får samma stimulans för att anställa. Du har samma kösystem för nystartsjobben.

Regeringen gör själv bedömningen att 70 procent skulle ha blivit anställda i vilket fall som helst. Det är skattepengar som används på ett sätt

som jag inte tycker är effektivt. Det skulle ha riktats mycket tydligare. Politiken för arbetshandikappade under det här året har varit en misslyckad politik. Arbetslösheten ökar. När ska den minska om inte när konjunkturen är som allra bäst?

Anf. 163 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Vår förhoppning är att den ska börja minska genom de åtgärder som vi sätter in. Många har nu fått jobb under det här året. På så vis har vi lyckats bra. En tredjedel av de nya jobb som har tillkommit bedöms vara en effekt av regeringens politik. Sedan har vi i övrigt också haft hjälp av konjunkturen.

Det som Sven-Erik Österberg glömmer är att när antalet jobb ökar på detta sätt så ökar också efterfrågan på arbetskraft. Jag tror exempelvis att ännu fler som kommer in i verksamhet i Samhall kan få ett jobb på den vanliga arbetsmarknaden. Arbetsgivarna kommer att vara tvungna att dammsuga efter personal. Jag tror att det kommer att bli en positiv spin-off-effekt av de åtgärder vi gör som även kommer de funktionshindrade till del.

Jag kan hålla med Sven-Erik Österberg. Jag delar oron för att man inte har fått in tillräckligt många som har funktionshinder i arbetslivet. Det har varit ett problem länge. Man måste ha en dialog med arbetsgivarna, Svenskt Näringsliv och företagen så att man på ett mycket bra sätt kan anpassa arbetsplatser för att uppnå en möjlighet för funktionshindrade att utföra ett jobb på precis lika bra sätt som vem som helst.

Det är ett arbete vi har att fortsätta med. Vi vidtar åtgärder i den här budgeten. Vi får säkert anledning att återkomma till den diskussionen även framdeles.

Anf. 164 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Den nya alliansregeringen gör förändringar på arbetsmarknaden som avser att främja jobb och tillväxt. Oppositionen har inte sparat på krutet under det här året utan kritiserat regeringens jobbpolitik. Vi kristdemokrater menar att vi i alliansen nu gör rätt saker i rätt tid. Det finns alltid saker man kan förbättra. Det ska vi fortsätta att göra under mandatperioden, men vi är på rätt väg.

Varför gör vi då dessa förändringar? Finns det ett behov av att dra ned på arbetsmarknadsåtgärder, ändra i a-kassan, satsa på jobbvdrag, införa nystartsjobb och så vidare? Enligt min mening kan inte svaret bli annat än ja när man ser på utvecklingen i Sverige i dag. Sveriges ekonomi går som tåget, och många företag skriker efter arbetskraft. Sysselsättningen har ökat på ett år med mer än 130 000 personer, och arbetslösheten sjunker dramatiskt.

Behovet av arbetskraft är nu så stort att organisationen Företagarna skriver i ett pressmeddelande i november i år: "Fortfarande är bristen på arbetskraft det viktigaste tillväxthindret för småföretagen. Svårigheterna att hitta personal är också en av orsakerna till att konjunkturen börjar vika nedåt. Hela 4 av 10 företag har tvingats tacka nej till beställningar på grund av att de inte hittat personal. Problemen har varit störst i industri-, bygg- och konsultföretag." De säger vidare så här: "Det är ett svaghetstecken för svensk arbetsmarknad att tillväxten stannar upp på grund

av arbetskraftsbrist samtidigt som så många står utanför arbetsmarknaden.”

Herr talman! Det här är anledningen till att vi som ansvariga politiker måste vidta åtgärder för att öka tillgången på arbetskraft. Annars missar vi den historiska chansen att ge fler personer en inträdesbiljett till ett arbetstillfälle.

I detta läge väljer Socialdemokraterna i sin budgetmotion att lägga 7,3 miljarder i mer pengar till a-kasseersättningar och 3,7 miljarder till att sätta personer i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Tror Socialdemokraterna att detta är svaret på företagarnas fråga: Var är arbetskraften?

Jag undrar om Socialdemokraterna tror på den politiken själva. På vilket sätt ger dessa 11 miljarder arbetslösa ett riktigt jobb? På vilket sätt ger det företagarna arbetskraft?

Det vi gör i alliansen är i stället att tydliggöra att a-kassan nu är en omställningsförsäkring. Vi ger nedsättning av arbetsgivaravgifter till de företagare som verkligen vill anställa personer som har varit långtidsarbetslösa. Det, herr talman, ger personer tillgång till ett riktigt jobb och en egen lön, och det måste ändå vara målet med vår arbetsmarknadspolitik.

När det gäller a-kassan betonar vi som jag sade att det är en omställningsförsäkring. Socialdemokraternas partiordförande Mona Sahlin säger i olika medier att hon minsann ska återställa a-kassan till 80-procentsnivån om de bara får makten år 2010.

Herr talman! Vi har faktiskt 80 procent i a-kassan under den första tiden i hela 200 dagar. Med detta uttalande ger man bilden att 80-procentsnivån är helt borta i dag. Det är skicklig retorik, men kör man med sjysta metoder?

Herr talman! Man kan också fråga sig om vi i majoriteten är nöjda med allt. Nej, det är vi inte. Självklart har vi utmaningar kvar innan vi har uppnått vårt mål om full sysselsättning och att bryta människors utanförskap. Men vi börjar nu få glädjande siffror.

Det totala utanförskapet i oktober hade minskat med 164 000 personer jämfört med för ett år sedan. För första gången sjunker både sjuktal och arbetslöshetstal. Under förra mandatperioden förtidspensionerades 140 nya personer varje dag. Med den nya regeringen som tillträdde för ett år sedan har det förändrats till att det i stället är 400 personer om dagen som lämnar utanförskap och arbetslöshet.

Det utanförskap som finns i Sverige i dag har skapats under så lång tid att det kommer att ta tid att vända utvecklingen dit vi vill. Vi har, som vi ofta nämner i debatten, ungefär en miljon människor som är i utanförskap, och många väntar på en ny framtid. Det är det vi måste jobba för.

Vi tror inte att någon hoppar jämfota av glädje kortsiktigt när de får en lägre ersättning vid långtidsarbetslöshet. Men vi tror att människor som faktiskt söker ett jobb med ljus och lykta hoppar jämfota när de faktiskt får ett jobb. Och det är det som är vårt fokus. Det är nu, i goda tider, som vi måste ta chansen att få in många arbetslösa i ett jobb och ge dem arbetslivserfarenhet, om det så är arbetslösa ungdomar, invandrare eller funktionshindrade.

Herr talman! Nystartsjobben, som alliansregeringen genomfört, har varit lyckosamma just för dessa grupper. Nästan vart tredje nystartsjobb har gått till en person med invandrabakgrund.

Prot. 2007/08:42

12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

En annan grupp som har svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden, som tidigare nämndes, är personer med funktionshinder. Även denna grupp har haft nytta av nystartsjobben. Ca 13 procent av alla nystartsjobb har gått till personer med funktionshinder, men fortfarande är sysselsättningen betydligt lägre för denna grupp än för genomsnittet. Utöver förändringar av attityder är lönebidrag, Samhall och sociala företag viktiga för många funktionshindrade. Därför ökar vi, som sagts tidigare här, stödet till Samhall men också till lönebidrag. Regeringen har också påbörjat ett arbete med att stärka det sociala företagandet.

Allt detta är viktigt för funktionshindrade som är en grupp som alltid, oavsett konjunkturläge, kommer att vara i behov av särskilda insatser från samhällets sida.

Även ungdomar har gynnats av nystartsjobben. Ca 20 procent av alla nystartsjobb har gått till ungdomar. Här har vi flera åtgärder som kompletterar stödet till unga, och vi ser nu en positiv utveckling vad gäller minskad ungdomsarbetslöshet.

Däremot har nystartsjobben visat sig gå till i första hand män. Endast en tredjedel av nystartsjobben har gått till kvinnor. Det kan eventuellt bero på att många kvinnor arbetar inom den offentliga sektorn och där har nystartsjobben inte varit möjliga att använda. Men nu ändrar vi på det, så från den 1 januari kommer även offentlig sektor att omfattas av denna reform. Det räknar vi med ska gynna kvinnor.

För många kvinnor är det viktigt att få ett heltidsjobb. Att gå från deltid till heltid är viktigt inte minst för kvinnor inom offentlig sektor, där man oftast drabbas av deltidsarbetslöshet. Nystartsjobb ska nu därför även omfatta personer som varit deltidsarbetslösa i två år så att de kan komma upp i heltid.

Det har också visat sig vara svårt att få personer som går på sjuk- och aktivitetsersättning in på arbetsmarknaden. I denna grupp finns också många kvinnor. Därför införs nu från årsskiftet en rejäl satsning på rehabilitering genom så kallade nyfriskjobb. Det innebär en extra stor subvention till företag som anställer personer som haft sjukpenning eller sjuk- och aktivitetsersättning under en längre tid.

Ja, herr talman, det är några i raden av åtgärder som vi genomför för ett minskat utanförskap. Samtidigt är oppositionens svar på alliansens jobbpolitik tydligt. De vill återställa allt till det gamla, de vill vrida klockan tillbaka till före valet 2006, och de säger att de vill återställa rättvisan. Men man kan fråga sig vilken rättvisa det är de vill återställa.

Oppositionen tycks vilja gå tillbaka till en tid där utanförskapet bestod av 164 000 fler människor, en verklighet där arbetslösheten var markant högre och sysselsättningen lägre. Jag tror inte att det är vad svenska folket vill. Jag är övertygad om att de insatser vi har genomfört för att pressa tillbaka arbetslösheten och minska utanförskapet är uppskattade. Oppositionen däremot har en rad frågor att besvara när man säger nej till jobbskatteavdrag.

Hur skapar högre skatter fler jobb? Nej säger man också till olika reformer med sänkta arbetsgivaravgifter. Då är min fråga: Hur ger högre arbetsgivaravgifter fler jobb? Och varför är höjda tak i a-kassan, det vill säga högre a-kassa för höginkomsttagare, viktigare än sänkta skatter för låginkomsttagare?

Under Socialdemokraternas senaste tolv år vid makten gick 140 personer, som jag sade tidigare, i förtidspension varje dag. Sedan regerings-skiftet har ungefär 400 personer varje dag gått från utanförskap till arbete.

Det är inte konstigt att Socialdemokraterna måste öka resurserna till a-kassa och arbetsmarknadspolitiska åtgärder med 11 miljarder kronor jämfört med vår budget, eftersom 60 000 färre personer skulle vara sysselsatta med er politik.

Med vår politik är arbetslösheten nu den lägsta sedan 1991, och sysselsättningen har inte varit så hög sedan man började mäta sysselsättningen på 1970-talet. Det tycker jag talar för att vi måste fortsätta på den väg som vi i alliansen påbörjat. Alliansen verkar nu vara det enda alternativet för dem som vill ha en jobbskapande politik.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet.

Anf. 165 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Désirée Pethrus Engström står och beskriver den situation som är, som jag också beskrev i mitt inlägg, nämligen att det finns en stor efterfrågan på kvalificerad arbetskraft inte minst inom industrin och byggsektorn samtidigt som det fortfarande finns väldigt många arbetslösa.

I det läget presenterar alliansen en budget där man halverar antalet arbetsmarknadsutbildningar. Det är ju precis arbetsmarknadsutbildningar som alla arbetsgivare som söker med ljus och lykta efter arbetskraft efterfrågar. Det är det som arbetsförmedlingarna efterfrågar och säger att om de bara hade detta skulle de kunna matcha fler av de fortfarande alltför många arbetssökande mot de jobb som faktiskt är lediga. Därför är det intressant att Désirée Pethrus Engström tar upp just den här problematiken och samtidigt yrkar bifall till en politik som inte syftar till att göra någonting åt den.

En annan sak är att långtidsarbetslösheten och utanförskapet just för funktionshindrade, långtidssjukskrivna och unga människor har ökat sedan den här regeringen tillträdde. Det är fler unga i dag som är långtidsarbetslösa. Det har blivit svårare för funktionshindrade att hitta jobb. Och det har inte blivit något lättare för dem som har varit sjukskrivna att få jobb.

Jag tycker inte att man presenterar några riktigt bra förslag för hur de här människorna ska kunna komma tillbaka. Det är lite fäntigt att påstå att inte vi kommer med några bättre förslag. Vi vill till exempel, för att underlätta för arbetsgivare att anställa personer som har varit sjukskrivna, slopa sjuklöneansvaret under det första året när man anställer någon som har varit långtidssjukskriven. Är inte det en bra åtgärd för att till exempel motivera företag att faktiskt ge personer som har varit långtidssjukskrivna en chans att komma tillbaka? Såvitt jag vet är det detta som arbetsgivarna framför allt efterfrågar.

Anf. 166 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Visst, det är självklart bra med arbetsmarknadsutbildningar för att få fler i jobb. Men samtidigt måste vi ha en rimlig avvägning mellan hur många som går i olika utbildningar och hur många som ska stå till arbetsmarknadens förfogande.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

Det som är det stora problemet i dag är att det finns för lite arbetskraft, att för få personer står till arbetsmarknadens förfogande. Det som arbetsgivarna efterfrågar är fler som vill söka jobb. Där tror jag att en del, och som vi verkligen lägger krut på, är att försöka få arbetsförmedlingarna att bli mycket bättre på att matcha personer med de jobb som finns. Oftast tror jag inte att man hittar arbetskraft. Jag har mött flera företagare som säger att de inte riktigt orkar söka efter arbetskraft, att de tycker att det är jobbigt. De tycker inte att de får tillräckligt med hjälp från arbetsförmedlingen.

Jag tror alltså att vi måste ha en lagom nivå på arbetsmarknadsutbildningar och hur många vi har inlåsta i de utbildningarna, men självklart ska vi ha kvar arbetsmarknadsutbildningarna.

Sedan säger Josefin Brink att funktionshindrade och ungdomar är arbetslösa. När det gäller funktionshindrade finns det statistik som visar att vi inte har lyckats nå hela vägen. Men nystartsjobben har ändå gett de 13 procenten funktionshindrade tillgång till ett jobb. Vad hade hänt om vi inte hade haft nystartsjobben? På vilket sätt hade de med Vänsterns politik lättare fått jobb? Det är ju ni som har försatt dem i det här utanförskapet och inte fått in dem på arbetsmarknaden redan tidigare.

När det gäller ungdomsarbetslösheten kör ni lite olika valser, eftersom ni räknar dem som tidigare var i åtgärder. Den totala arbetslösheten har sjunkit för ungdomar.

Anf. 167 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Självfallet måste antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program minska när arbetslösheten minskar. Där är vi helt eniga. Men vad som har hänt med regeringens politik är att andelen av de arbetslösa som får någon typ av aktiva åtgärder och insatser har minskat. Från att ha legat på mellan 45 procent och 50 procent under en ganska lång tid är man nu nere på ungefär 32 procent av de arbetslösa som över huvud taget får några insatser. Man har de facto halverat antalet platser i arbetsmarknadsutbildningar.

Det handlar inte bara om att man ska låsa in en större andel av de arbetslösa i åtgärder, som ni uttrycker det, utan det handlar om att man ska ha en rimlig volym på hur många av de arbetslösa som behöver särskild hjälp och stöd för att komma tillbaka till arbetslivet. Där har ni avvecklat den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Det faktum att långtidsarbetslösheten ökar är ett tecken på att det saknas åtgärder för personer som med tidigare insatser hade kunnat gå tillbaka till ett jobb. Är det något fel på de personer, menar ni i alliansen, som nu går in i långtidsarbetslöshet och i dessa ganska meningslösa garantier så att det inte är någon idé att satsa på utbildningar för dem? Väntar ni på att det ska komma andra lite bättre människor som ska kunna ta alla dessa jobb eftersom ni säger att ni inte kan satsa några utbildningar och grejer på dem? Nej, in med dem i några varaktiga samhällsnyttiga sysselsättningar med 65 procents ersättning och så väntar vi in att arbetskraften ökar så att vi kan få lite bättre folk som ska kunna besätta de lediga platserna.

Det är en ganska fräck retorik kring detta när man inte ser de arbetsökande som finns som tillräckligt fina för att kunna platsa på de jobb

som finns lediga men som skulle kunna platsa om man bara erbjöd dem en utbildning eller det stöd som de behöver.

Prot. 2007/08:42
12 december

Anf. 168 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag förstår inte hur man ska få ihop det i Vänsterns politik för att få minskad arbetslöshet. Det ni säger är att det ska bli fler anställda i offentlig sektor. Det är det enda svaret när det gäller jobbpolitiken. Men ni säger nej till alla anställningsåtgärder när det gäller nystartsjobben och att vi över huvud taget ska kunna komma in på den privata arbetssidan. Det är lite sorgligt.

Självklart är det så, och det har jag sagt hela tiden, att vi ska ha arbetsmarknadsåtgärder. Men det ni gjorde under förra mandatperioden var att ni låste in jättemånga som fortfarande går i plusjobb, när vi i stället hade kunnat lägga pengar på arbetsmarknadsutbildningar.

Självfallet måste vi ha tillräckligt många som står till arbetsmarknadens förfogande. Vi sänkte under detta år från 120 000 till 90 000 personer i åtgärder. Det är ingen liten grupp ändå, 90 000, som är i olika åtgärder.

För oss är den viktigaste politiken att försöka sänka arbetsgivaravgifterna för att stimulera arbetsgivarna att anställa personer som står långt från arbetsmarknaden. Det är därför vi har satsat, och vi ser också att det ger resultat att jobba med den politiken. Det har gett både funktionshindrade, ungdomar och långtidsarbetslösa ett jobb som de inte skulle ha fått med er politik.

Anf. 169 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag ska börja med det Josefin Brink sade. Det är en alldeles lysande beskrivning som Désirée gör över läget. Det är stor efterfrågan på arbetskraft, men många står fortfarande utanför. Jag kan inte fatta, varför gör man ingen politik för det? Om de som står utanför inte har tillräckliga kvalifikationer för att kunna ta de jobb som är lediga, varför satsar man då inte på en politik som ger en utbildning och en matchning och hjälper till med en kompetenshöjning så att de kan ta de lediga jobben?

Det är den rätta politiken i stället för att generellt kasta ut en arbetsgivaravgiftssänkning för alla under 25 år – även till dem som redan har jobb och som ger McDonalds över 60 miljoner kronor direkt in. Det är att slösa med skattepengar om man ska göra en prioritering. Det där förstår jag inte.

Vad gäller a-kassan, Désirée, har jag full förståelse för att det inte är så himla lätt att begripa. Det är ett komplicerat system. Det är inte så att de flesta har 80 procent som läget är nu. Den som tjänar 20 000 och räknar in karensdagarna har under sin första period 71 procent. Ju mer du tjänar, desto lägre ersättningsnivå har du i a-kassan.

Det stora problemet med a-kassan nu, och som håller på att underminera hela systemet, är att man får så låg ersättning när man blir arbetslös så att man inte klarar sig på ersättningsnivån. Det var därför det var en debatt häromkvällen då arbetsmarknadsministern i tv försökte förklara varför 80 kommuner nu får ökade socialbidrag mitt i brinnande högkonjunktur. Det är för att man måste täcka upp de brister som finns på det här området där försäkringssystemet inte täcker upp. Då får försörjnings-

Arbetsmarknad
och Arbetsliv

systemet gå in. Det är det som är problemet just nu. Annars är det en nedåtgående tendens för socialbidrag. Men detta späder på så att kommuner får ta fram pengar.

Där staten drar sig tillbaka får kommunerna gå in, och så får man ett eroderat försäkringssystem som är underminerat. Det är därför vi satsar 7 miljoner, för vi vill ha en försäkring som ger trygghet och en ordentlig brygga från arbetslöshet och in på arbetsmarknaden där människor känner sig trygga. Trygga människor vågar.

Anf. 170 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag blev förvånad när Sven-Erik Österberg tidigare i debatten sade att det inte hade behövts någon arbetsmarknadspolitik under det här senaste året. Då undrar jag vad det är vi diskuterar. Vad är det som skulle ha gjorts i Sven-Erik Österbergs värld för att vi skulle få fler i arbete? Det enda jag kan läsa ut av Socialdemokraternas budget är mer pengar till a-kassa och mer pengar till åtgärder. Hur ger det fler jobb? Det svaret har vi fortfarande inte fått från någon i oppositionen.

Självklart är utbildningar en del, men det är inte svaret för alla de arbetsgivare som ropar efter arbetskraft. Det är inte alltid utbildning som saknas. Och är det utbildning som saknas är det ofta högskoleutbildning, och det satsar vi mer på.

När det gäller a-kassan och nivåerna är det självklart att man ska ha en hyfsad bidragsnivå under den första tiden. Ni säger 80 procent, och sedan tricksar ni lite grann med diskussionen och säger att vi inte har 80 procent. Vi har 80 procent, men vi har något olika när det gäller taket. Man kan alltid diskutera vad den optimala situationen ska vara för det, men det är lite att komma undan diskussionen och den frågeställning som vi fortfarande har. På vilket sätt skapar ersättningssystemen fler jobb?

Anf. 171 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag ska inte vara elak mot Désirée i denna sena timme. Men ta reda på fakta om a-kassan! Ring till Arbetslöshetskassornas samorganisation och låt dem berätta hur a-kassasystemet fungerar mot gällande lönenivåer och vad en arbetslös verkligen får i förhållande till sin inkomst när han blir arbetslös. Då slipper vi ta den debatten om att det är 80 procent här. För jag lovar att det inte är på det sättet, Désirée. Ta reda på det, så kan vi diskutera vid sidan av och slipper tjafsa om det här.

Åtgärder är fult i alliansens och den moderatledda regeringens diskussioner. Åtgärder är fult och låser in människor så att de inte kan ta ett riktigt jobb. Åtgärder i vår värld, och de drygt 3 miljarderna som vi satsar, är arbetsmarknadsutbildningar och kanske ibland praktik för att den som är långt från arbetsmarknaden ska få en chans att visa vad man kan så att man kan få en anställning.

Har vi ett stort utanförskap med många arbetslösa som inte matchar de krav som arbetsgivarna ställer är det väl alltid utbildning som fattas. Därmed inte sagt att alla kan utbildas till alla jobb. Det är något annat. Men det är klart att med utbildning kan man få fler att ta de lediga jobb som finns.

Det skriks nu efter arbetskraftsinvandring. Det oroar mig mycket. Regeringen har gått så långt att vi är det enda land i Europa som säger att inte en myndighet behöver pröva om det behövs arbetskraftsinvandring,

utan det ska avgöras av arbetsgivarna själva. Det kan leda till att vi får arbetskraftsinvandring, och då rundar man dem som inte passar in. De stannar kvar i ett evigt utanförskap samtidigt som det finns brist på arbetsmarknadsutbildning och åtgärder för dem som står utanför så att de kan komma in på arbetsmarknaden. Då kan vi hamna i ett riktigt farligt läge som jag inte tror att svenska folket gillar.

Désirée säger att svenska folket uppskattar regeringens politik. Jag tycker inte om att föra diskussioner om opinionsundersökningar och sådant. Men när Désirée ändå tar upp det så verkar det inte på opinionsläget som att svenska folket uppskattar den så värst mycket – om jag nu ska göra mig till tolk av opinionsundersökningarna.

Anf. 172 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! När det gäller de 80 procenten vet även jag att det inte är 80 procent av allas löner. Det är självklart att det inte är så och att lönenivåerna inte är jättehöga i de 80 procenten. Men det är det system som vi alltid har haft. Det har även Socialdemokraterna haft. Man har inte haft 80 procent av vilken lön som helst. Det är ingen nyhet.

Vi säger inte att det är fult med åtgärder. Under det här året har vi sänkt från 120 000 till 90 000. Det är ganska mycket åtgärder kvar med tanke på att vi är i en högkonjunktur.

Vad säger ni till företagen? Ni säger att ni vill ha kvar åtgärder på den nivå vi hade när företagen inte ville anställa på det sättet. Om nu arbetsgivarna säger att man vill anställa fler säger du: Ja, men vi ska ha kvar folk i åtgärder, och vi ska ha kvar a-kassan som den är.

Det blir ju ett väldigt konstigt svar till företagen.

Det är inte ansvarsfull politik. Det förvånar mig att Sven-Erik Österberg som tidigare har varit minister inte på något sätt i de debatter som vi har haft har kunnat ge svar på hur ni ska få arbetskraften till företagen. Jag har inte hört det någon gång i de här debatterna, och det har förvånat mig att ni utan att skämmas kan säga att ni inte vill göra någonting för att få fler tillgängliga i arbetskraften.

Sven-Erik Österberg säger också att vi med jobbskatteavdraget har gynnat höginkomsttagare. De höginkomsttagare som Sven-Erik Österberg pratar om är de som har 19 000 kronor i månaden. Att kalla 19 000 kronor i månaden för en hög inkomst är märkligt.

Anf. 173 TALMANNEN:

Sven-Erik Österberg ber att få anmäla till protokollet att han inte har rätt till ytterligare replik i detta replikskifte.

Anf. 174 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Désirée Pethrus Engström frågade: Varför gör vi dessa förändringar? Svaret är enkelt. Det är för att ni ska få råd med en massa skattesänkningar för höginkomsttagare. Det är förmögenhetsskatt och fastighetsskatt och så vidare. Det gynnar höginkomsttagarna. Désirée Pethrus Engström kan säga vad hon vill om att det är över 19 000. Det stämmer inte. Vi som har hög lön som riksdagsledamöter har fått kraftigt sänkt skatt. Det är sant. Men det är inte vi som behöver sänkta skatter.

Désirée Pethrus Engström håller ett bra och långt anförande om arbetsbristen och utvecklar att det samtidigt är många som står utanför

arbetsmarknaden. Det är ett väldigt bra anförande, men slutsatsen förstår jag inte.

Slutsatsen måste ju vara att vi måste ha mer arbetsmarknadsutbildning. Om det finns nästan en miljon öppet arbetslösa, sjukskrivna och förtidspensionärer som vill försöka komma tillbaka och arbeta heltid eller deltid för att komma in på arbetsmarknaden är väl ett av de bästa sätten att ha olika stödåtgärder för att ge dessa människor den möjligheten.

Vi kan ha åsikter om Amsutbildningar som inte alltid är de bästa. Vi kan ha många olika program för att hjälpa enskilda individer. Det kan vara starta-eget-bidrag. Det kan vara anställningsstöd och det kan vara komvux. Ni vill inte erbjuda dem någonting av detta. Jag tycker att svagheten är att ni drar ned så mycket på arbetsmarknadsåtgärderna samtidigt som vi står inför denna situation.

Det är sveket från regeringen och framför allt från kd.

Anf. 175 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag fortsätter att vara förvånad över oppositionen. Det enda ni har att komma med är att vi sänker skatten för höginkomsttagarna, ersättningen i a-kassan blir för dålig och vi har för lite åtgärder. Ingen svarar på hur företagen ska få mer arbetskraft.

Det är brist på arbetskraft. Som jag sade i mitt anförande tvingas fyra företagare av tio att tacka nej till beställningar på grund av att de inte har hittat personal. Det svar de får är att vi ska höja ersättningarna i a-kassan.

Jag blir förvånad. Det är jättebra med stödåtgärder, men det får inte vara stödåtgärder som låser in människor som kanske skulle ha kunnat hitta ett jobb om de bara hade fått hjälp att få en bra matchning mot det jobbet. De som går till arbetsförmedlingen vill väl ha ett jobb i första hand. Om man inte hittar ett jobb vill man ha en arbetsmarknadsåtgärd.

Jag är förvånad över att det fortfarande inte finns något svar. Miljöpartiet har inte heller något svar. Man vill höja skatterna för låginkomsttagarna. Det är det svar vi har att ge till väljarna. Det är synd att väljarna går på den retorik som förs från oppositionen. Det är lättköpt retorik, men det finns väldigt lite grund för den i verkligheten.

Vi har bra på fötterna när vi gör de insatser som vi gör. Vi satsar på åtgärder för dem som står längst från arbetsmarknaden med sänkta arbetsgivaravgifter för att få in dem i vanliga anställningar. Det ser vi resultatet av i dag.

Anf. 176 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Många står långt från arbetsmarknaden i dag, även om det är lägre arbetslöshet än på länge. De som i dag inte har fått ett jobb är också de som har svårast att få ett jobb. Det är helt uppenbart. De människorna behöver stöd för att kunna få ett arbete. Det stödet kan se olika ut. Vi borde kunna vara överens om att de människor som i dag i brinnande högkonjunktur av olika orsaker inte har kunnat få ett jobb är de som behöver mest stöd.

Om vi från samhället ska ge dem stöd måste vi avsätta pengar för att kunna ge det stödet. Stödet kan se ut på många olika sätt. Jag har gett några förslag. Starta-eget-bidraget skär ni ned i stället för att öka det, trots att ni säger att ni är för företagsamhet. Det gäller tydligen inte alla.

Vi kan också ha mer anställningsstöd. Det är ett av de stöd som har varit mest effektivt enligt IFAU:s utredningar. Varför satsar ni inte på detta för att ge stöd åt de människor som står längst från arbetsmarknaden för att kunna hjälpa de fyra av tio företagare som säger att de har tackat nej till att öka produktionen eller tjänsterna för att de inte har hittat arbetskraft? Ge dem möjlighet att hitta rätt arbetskraft! Det gör ni inte.

Jag tror att väljarnas reaktion 2010 kommer att vara ganska tydlig. Jag tror att största delen av svenska folket vill att samhället ska kunna ge stöd till dem som har svårast att få arbete samtidigt som de som blir arbetslösa ska få en ordentlig a-kassa tills de har hittat ett jobb. Jag tror att människor vill ha den sortens politik.

Anf. 177 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att oppositionen är svaret skyldig när det gäller de människor som står i ett utanförskap och har gjort det under så lång tid. Vi kan belastas för det senaste året. Men ingen kan påstå att fler och fler hamnar i ett utanförskap. Det är färre som hamnar i ett utanförskap med den nya regeringens politik.

Många är svaga på arbetsmarknaden och har det jättesvårt. Därför har vi till exempel ökat lönebidragsanställningar med, som någon sade tidigare, ungefär 2 000 anställningar. Det är bra för de personer som har riktigt svårt att få ett vanligt jobb.

Ni säger nej till nystartsjobb, nej till jobbgaranti för unga, nej till jobb- och utvecklingsgaranti, nej till nyfriskjobb. Det är nej och nej. Svaret är bara arbetsmarknadsåtgärder eller höjd a-kassa.

Vad säger företagen? Vad tror ni att företagen tänker när de hör att det är svaret på att de vill ha mer arbetskraft?

Förvisso kan vissa säkert komma att matchas bättre med en utbildning. Det är självklart. Men det är inte svaret på företagens fråga efter arbetskraft. Ni vet att det är i sektorer som byggbranschen. Där kan företagen själva delvis stå för utbildningssidan.

Vi ska självklart satsa på arbetsmarknadsåtgärder av olika slag. Vi har fortfarande stora summor. Vi har ungefär 30 miljarder i budgeten till a-kassan. Vi har ungefär 30 miljarder till andra åtgärder inom arbetsmarknadspolitik. Det är 60 miljarder. Det är ingen liten summa på arbetsmarknadspolitik.

Anf. 178 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! När jag var i Gävle tidigare i höstas och presenterade budgeten träffade jag Håkan. Han hade varit arbetslös i fem år, men den 1 oktober i år började han ett nystartsjobb på en reklambyrå, efter att ha genomgått ett lärlingsprogram.

Det är det politiken handlar om, att vi inte ger upp om enskilda personer som kan och vill arbeta, men som varit borta länge från arbetsmarknaden.

Håkan, liksom Dragan och Maria, som jag också träffade i Gävle, ville inget hellre än att ha ett jobb att gå till.

Med vår politik får Håkan, Dragan och Maria möjligheter att jobba. Med socialdemokratisk politik har de varit placerade i arbetsmarknadspolitikens slutförvaring: i långtidsarbetslöshet eller långtidssjukskrivning, som inte sällan lett till förtidspension.

Den gamla socialdemokratiska politiken är cynisk, kall och hård. Den har permanentat ett femtedelssamhälle, som möjligen är bra för dem som är i arbetskraften men kallt för dem som står utanför.

Ingen a-kassa i världen kan ersätta en riktig lön. Ingen arbetslöshetsförsäkring i världen kan ersätta känslan av delaktighet och arbetsgemenskap som ligger i ett arbete. Ingen politik i världen kan väga upp känslan av att känna sig behövd.

Drygt ett år har gått sedan alliansen vann valet, och mycket har hänt under denna tid.

Svensk arbetsmarknad har inte sett så här bra ut på nära 20 år. På ett år har utanförskapet minskat med 164 000 personer. Antalet arbetade timmar är rekordhøgt. Sysselsättningen stiger i en takt som vi inte har sett sedan 1976. Den öppna arbetslösheten ligger nu på 3,1 procent, den lägsta på många decennier.

När jag träffar mina ministerkolleger från andra länder i EU tittar de avundsjukt på våra framgångar och undrar vad vi har gjort.

Jag svarar enkelt: Vi har återupprättat arbetslinjens tre fundamentala grundpelare:

Det ska löna sig att arbeta. Det ska bli billigare och enklare att anställa. Och vi har satt matchningen på arbetsmarknaden i fokus i varje åtgärd eller insats som vi genomför.

Bland ungdomar är sysselsättningsökningen den starkaste som uppmätts i AKU sedan mätningarna började 1963. De jobb som nu kommer är till övervägande del tillsvidareanställningar, jämnt fördelade mellan män och kvinnor. Arbetslösheten minskar månad för månad.

På ett år har den totala arbetslösheten minskat med över 83 000 personer. Den totala långtidsarbetslösheten bland ungdomar har minskat med över 10 000 personer på ett år.

Antalet nyanmällda lediga platser hos arbetsförmedlingen ökade med 66 000 i november, den högsta novembersiffran på flera decennier. För mig är det väldigt tydligt – politik gör skillnad!

Herr talman! Den massarbetslöshet som Socialdemokraterna lämnade efter sig, det femtedelssamhälle som Socialdemokraterna lämnade efter sig, bekämpar regeringen med alla medel och på alla fronter.

På drygt ett år har den här regeringen gjort stor skillnad, och mycket har hänt under denna tid. Vi har sänkt skatterna för alla som arbetar, men främst för låg- och medelinkomsttagare.

Vi har tydliggjort arbetslöshetsförsäkringen som en omställningsförsäkring. Vi har förstärkt försäkringsmässigheten i arbetslöshetsförsäkringen. Vi har rensat upp i floran av visstidsanställningar och infört allmän visstidsanställning.

Vi har gjort det billigare att anställa yngre och äldre. Vi har infört en jobb- och utvecklingsgaranti för långtidsarbetslösa och en jobbgaranti för ungdomar. Och vi har sänkt trösklarna in på arbetsmarknaden för dem som befinner sig allra längst bort.

Nystartsjobben är en sådan innovation. Sedan starten vid årsskiftet har närmare 13 000 personer fått ett nystartsjobb. Nära vart tredje nystartsjobb har gått till en person med utländsk bakgrund. 13 procent av jobben har gått till personer med funktionshinder. 15 procent av jobben har gått till ungdomar under 24 år. Mer än vartannat nystartsjobb har gått

till personer som varit borta från arbetsmarknaden i mer än två år, vartionde till personer som likt Håkan har varit borta i över fem år.

Nystartsjobben är en framgång, en början på vägen tillbaka för personer som i Socialdemokraternas femtedelssamhälle sett både en och två högkonjunkturer passera förbi utan att komma in på, eller tillbaka på, arbetsmarknaden – precis som Håkan, Dragan och Maria i Gävle.

Nystartsjobben är ett lönsamt sätt att få fler tillbaka. Riksdagens utredningstjänst har visat att varje nystartsjobb ger en samhällsekonomisk vinst på drygt 140 000 kronor per nystartsjobbare och år.

Det blir vinst för den enskilde som nu får en lön att leva på, vinst för det företag som nu har råd att anställa, och vinst för samhällsekonomin som får fler i arbete. Så ska politik utformas.

Nu tar vi steget vidare. Det var alltför få kvinnor som kom in på arbetsmarknaden via nystartsjobben. Därför kommer vi nu att öppna nystartsjobben i hela den offentliga sektorn, för att på så sätt öka möjligheterna för fler, inte minst för långtidsarbetslösa kvinnor, att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Det var också alltför få personer med sjukpenning, sjuk- eller aktivitetsersättning och rehabiliteringspenning som kom tillbaka till arbetsmarknaden via nystartsjobben. Det finns all anledning att stödja dessa personer ytterligare.

Därför kommer vi nu att införa så kallade nyfriskjobb, vilket är ett vanligt nystartsjobb i grunden men med den skillnaden att kompensationen blir den dubbla jämfört med nystartsjobb. På så sätt får vi fler personer från socialförsäkringen tillbaka till arbetsmarknaden.

Herr talman! Regeringen har valt att begränsa antalet ersättningsdagar då man har möjlighet att få arbetslöshetsersättning vid deltidsarbetslöshet till 75.

Som systemet hittills varit utformat har man kunnat deltidsstämpla i upp till 18 år i extremfallet. Då handlar det naturligtvis inte längre om en omställningsförsäkring utan om en övervältring på skattebetalarna av kostnader för arbetsgivarnas oförmåga att organisera arbetet. Det är för mig helt orimligt.

Jag noterar att dessa förändringar redan givit resultat. Både LO Tidningen och Kommunalarbetaren rapporterade nyligen att de nya a-kasse-reglerna givit resultat. I LO Tidningen skrev man om detta under rubriken: "Nya a-kasseregler gav åretruntjobb."

LO Tidningen berättar att efter 19 års säsongarbete har Marianne fått ett heltidsjobb på Ystad kyrkogård, liksom Ulla-Britt som gått som "säsongare" i 35 år.

LO Tidningen skriver: "Men just de nya hårdare reglerna för a-kassa fick Bengt Frostmo, socialdemokrat och ordförande i kyrkorådet, att se över kyrkogårdsjobben."

För mig är det obegripligt att kyrkorådet i Ystad, under socialdemokratisk ledning, först nu har kunnat organisera arbetet så att Marianne och Ulla-Britt kan få de heltidsjobb som de i 19 respektive 35 år har längtat efter.

Det visar att incitament spelar roll. Det är först när arbetsgivarna inte längre kan vältra över ansvaret för sin oförmåga att organisera arbetet på skattebetalarna och a-kassorna som kampen mot ofrivillig deltidsarbetslöshet får det stöd den verkligen behöver.

Låt mig citera Lars-Åke Almqvist, Kommunals förste vice ordförande, i Svenska Dagbladet den 27 november: "Kommunerna kan inte längre räkna med att alla med ofrivillig deltid kan fylla upp med akassa."

Det är därför som deltidsarbetslösheten i kommunerna nu minskar mer än i någon annan sektor, som Boel Callermo på SKL påpekar i samma artikel.

På ett år har vi fått 11 000 färre deltidsarbetslösa och 20 000 färre timanställda arbetslösa.

Socialdemokraterna har uppenbarligen trott att de gjort deltidsarbetslösa kvinnor en välgärning genom att de haft möjligheten att deltidsstämpla i upp till 18 år. I stället har socialdemokratisk politik låst fast deltidsarbetslösa kvinnor i nära nog eviga tider i "deltidande" och "säsöngande".

Socialdemokratisk politik har gjort att det socialdemokratiskt ledda kyrkorådet i Ystad som ett exempel och andra arbetsgivare har kunnat strunta i sina deltidare. Någon annan, skattebetalarna och akassorna, har tagit kostnaden.

Det är om något en cynisk och kallhamrad politik mot deltidsarbetslösa. Det är för mig en komplett gåta att Sven-Erik Österberg som är en vettig karl, kan stå för den sortens antifeministisk och klassbekämpande politik som cementerar deltidsarbetslösheten, främst bland lågavlönade kvinnor.

Herr talman! Sven-Erik Österbergs anförande var ganska talande. Under 16 minuter och 30 sekunder talade han om allt elände som regeringen ställer till med. Under 33 sekunder talade han om den egna politiken. Det visar på tomheten i retoriken och bristen i det politiska alternativet.

Medan Socialdemokraterna famlar om framtiden är vår linje tydlig. Den här regeringens viktigaste uppgift är att bekämpa utanförskapet och återupprätta full sysselsättning.

När vi tog över befann sig 1 634 000 människor i utanförskap. I oktober var det 164 000 färre människor i utanförskap, varav 28 000 färre ungdomar.

Sven-Erik Österberg hävdade i en interpellationsdebatt i fredags att vår utanförskapsbekämpning "bara är ett skrap på ytan detta första år." Det må vara sant om man lever i en socialdemokratisk värld där Amsätgärder är lösningen på allt. Men i den riktiga världen, där vi andra bor, motsvarar ett minskat utanförskap med 164 000 personer ungefär två Norrköping, eller två Jönköping, eller tre Halmstad, eller fyra Borlänge eller 14 Söderhamn – eller varför inte 970 Färila, där Sven-Erik Österberg bor.

Skrap på ytan? Pyttan! Det är en stegvis återgång till den fulla sysselsättningens politik, den som Socialdemokraterna övergav för länge sedan.

(Applåder)

Anf. 179 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! I vanlig ordning älskar arbetsmarknadsministern att slänga sig med siffror hit och dit – plockade än här, plockade än där – för att försöka bevisa förträffligheten i sin egen politik. Det blir ganska trött-

samt i längden. Det är nästan samma tal som för ett år sedan och nästan samma tal som vi hela tiden hört i debatterna.

Dessutom är det Littorin som är regering. Det är ju ni som ska tala om hur det ska vara i Sverige. Det är ni som ska regera. Det är vi som är i opposition. Vi tycker till när regeringen har gjort fel, och jag tycker att vi ska anföra det när det är på det sättet.

Littorin hänvisar till år 1976 då det var som det nu är. Måhända har det inte varit så hög sysselsättning sedan dess. Men det som oroar mig är det som hände efter 1976. Och vad händer efter det här? Vad kommer i en lågkonjunktur av det slag som jag beskrivit och där det inte finns några resurser i arbetsmarknadspolitiken att fylla på med?

Sedan har vi Rickard. Jag vet inte om arbetsmarknadsministern gör ungefär som sin partiledare som konsekvent åker runt och träffar bara dem som fått jobb, för de är lyckliga. Det redovisar man.

Jag får väldigt många signaler från dem som inte får jobb. Dessutom är det många, arbetsmarknadsministern, som har skrivit till departementet och som inte får något svar. De är förtvivlade därför att ingen svarar. Varför får vi inte besked? Vad händer med mig när min a-kassa tar slut? Vad händer när jag får den här ersättningsnivån? Varför får inte jag ett jobb? Varför får jag inte något stöd av arbetsförmedlingen? Varför får inte jag den hjälp som jag behöver? Det frågar man.

Littorin svarar inte. Nej, han åker omkring och pratar med dem som har fått jobb. Men hur kan Littorin vara säker på att Rickard i Gävle inte tillhör de 70 procenten som ändå hade fått jobb? Undanträngningseffekter handlar det om.

Intressant är också att socialbidragen ökar. 80 kommuner får en ökning därför att detta inte fångas upp. Den signalen kommer nu. A-kasseersättningen ger inte ens ett grundskydd så att man klarar socialbidragsnormen. Man blir utstämplad. Risken är väl att det totala utanförskapet börjar i mars när man ska placeras i någon samhällsnyttig insats. Det är väl ingen arbetsförmedling som sedan kommer att bry sig om de människorna.

Anf. 180 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Herr talman! Det är vi som är opposition, säger Sven-Erik Österberg. Det är helt rätt. Men om ni gör anspråk på regeringsmakten måste ni väl ändå kunna redovisa vad ni ska använda den till och på vilket sätt den politik som ni förlorade valet på ska, om ni får makten igen, leda till någonting bättre 2010.

Jag säger som jag sagt förut och som Gunnar Hökmark sagt: Om man gör som man har gjort, så kommer det att gå som det har gått.

Det ska bli trevligt att se när arbetsgrupperna också levererar lite politik.

Rickard heter inte killen, utan han heter Håkan. Ja, det är sant, jag pratar gärna med Håkan. Håkan är ett väldigt levande exempel just på att politik gör skillnad. Har man varit utanför arbetsmarknaden i fem år och blivit övergiven av den gamla socialdemokratiska regeringspolitiken är det klart att man tycker att det är bättre att ha ett jobb att gå till. Det är precis det som politik handlar om.

Prot. 2007/08:42
12 december

Arbetsmarknad
och Arbetsliv

Sven-Erik Österberg säger att jag håller samma tal om och om igen. Ja, delvis är det naturligtvis så. Politiken håller sig över mandatperioden. Vi slänger oss inte fram och tillbaka, utan vi har en tydlig linje, nämligen arbetslinjen.

Det är siffror hit och dit och det är tröttsamt, säger Sven-Erik Österberg. Ja, jag förstår att det är tröttsamt för Sven-Erik Österberg när det går som tåget på svensk arbetsmarknad. Det är klart att vi måste berätta att det går bra för Sverige och att vi är stolta och glada över att politiken ger effekt.

Sven-Erik Österberg pratar också, precis som vi såg på Aktuellt på måndagskvällen, om att socialbidragen ökar. Ja, men med all respekt – efter lite research, som vi faktiskt har gjort, konstaterar vi bara att socialbidragen i Sverige totalt sett minskade med 1 procent under de första tre kvartalen i år jämfört med förra året. Räknar man dessutom bort kostnaderna för flyktningmottagandet minskar de med 7 procent.

Dessutom är det så att den lägsta nivån, garantinivån, i a-kassan i de allra flesta fall överstiger socialbidragsnormen. Därför torde den övervältringskostnad som vi hört så mycket om när det gäller risker, bland annat i Aktuelltslaget, vara näst intill obefintlig. Tvärtom är det så att ju fler som jobbar – de 164 000 som vi pratar om – desto fler betalar kommunalskatt. De betalar ju numera skatt på sina inkomster. Det är därför som kommunernas nettosiffror ser så fantastiska ut jämfört med hur det var tidigare.

Anf. 181 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Ja, det är ett väldigt tydligt exempel på att högkonjunktur och goda förtjänster ger ett väldigt klirr i kommunernas kassor. Det är ett känt begrepp. Likaså vänder det väldigt snabbt när konjunkturen vänder. Också det ska man ha klart för sig.

Jag tycker att arbetsmarknadsministern tar väldigt lätt på att en konjunktursvängning ändå är på gång. Ams skriver kraftigt ned – de siffrorna hörde vi inte från arbetsmarknadsministern – siffrorna för tillkomsten av nya jobb under 2008. Man säger till och med att arbetslösheten förmodligen kommer att öka i slutet av nästa år om konjunktursituationen håller i sig. De siffrorna hörde vi alltså inget om. Inte heller hörde vi att långtidsarbetslösheten i princip har legat stilla under det här året. Det finns drygt 40 000 långtidsarbetslösa. Det har till och med skett en ökning med några hundra i den statistik som gäller. Inte heller de siffrorna hörde vi.

Det är ett ganska selekterat siffermaterial som arbetsmarknadsministern levererar för att ge en rosenskimrande bild av sin egen politik.

Någonting som oroar mig i den här budgeten är att arbetsmarknadsministern många gånger i den här debatten har sagt att han vill att parterna också ska ta ansvar för lönebildning och sådant.

En annan sak som oroar mig väldigt mycket är den differentierade a-kasseavgiften. Facken var irriterade över den höjda egenavgiften men sade väldigt tydligt: Vi ska inte belasta arbetsgivarna för en avgift som vi belastats med genom ett demokratiskt beslut. Så ska man inte hantera frågan.

Man avstod från det lönekravet i lönerörelsen som var. Nu går man in och gör en differentierad a-kasseavgift och slår hårdast mot de grupper som tjänar minst och som är mest utsatta på arbetsmarknaden – de grupper som löper största arbetslöshetsrisken.

Tror arbetsmarknadsministern att parterna denna gång samtidigt säger att det här kan de inte kompensera sig för? Är inte risken stor, arbetsmarknadsministern, att det här kommer att ställa till oreda på svensk arbetsmarknad med konflikter där man blandar in politiken i lönerörelsen därför att arbetsmarknadsministern inte kan hålla fingrarna borta från parterna när det gäller att sköta lönerörelsen? I stället är han där och trasslar och krånglar in sig i systemet så att vi kan få en oro och kortare avtalsrörelser som kommer att göra det besvärligare för svensk ekonomi på sikt. Det är det som ligger i farans riktning i och med det som arbetsmarknadsministern faktiskt gör på det här området.

Anf. 182 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att Ams i sin prognos räknar med att 45 000 fler blir sysselsatta under år 2008. Det är visserligen en halvering av ökningstakten jämfört med i år men ändå klart över genomsnittet sett till de senaste 50 årens sysselsättningsökning – detta sagt för att vi ska ha lite proportioner i det avseendet.

Sven-Erik Österberg pratar om långtidsarbetslösheten och gör det gamla klassiska socialdemokratiska misstaget. I Socialdemokraternas värld är man uppenbarligen inte arbetslös om man är föremål för en programåtgärd.

Den totala arbetslösheten – de i programåtgärder och de öppet arbetslösa – sjunker och har radikalt sjunkit. Det gäller då inte minst ungdomar kring vilka Socialdemokraterna älskat att mytbilda.

När det slutligen gäller den differentierade a-kasseavgiften är det så att arbetslöshetsförsäkringen är just en omställningsförsäkring, en försäkring. Det är klart att det som är en risk i försäkringen handlar om arbetslöshetens nivå. Det är ju det som gör kostnaderna i arbetslöshetsförsäkringen.

Det är väl klart att det då inte är orimligt att det finns någon koppling mellan den risk som finns i ett försäkringssystem och de premier som betalas in. Det är just det som är försäkringslösningen; annars kan vi ha det som en typ av bidrag eller vad det nu kan vara, inte som en försäkring. Det är kanske så Sven-Erik Österberg hellre vill ha det.

Jag vill påminna om att majoriteten, den större delen, av kostnaderna i arbetslöshetsförsäkringen inte täcks av medlemsavgifter utan täcks via skattsedeln. Det vet naturligtvis Sven-Erik Österberg.

Anf. 183 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Det är samma gamla déjà vu-upplevelse som alltid att höra arbetsmarknadsministern rabbla om sin egen förträfflighet. Då sitter man och funderar på vad han inte säger. En sak som arbetsmarknadsministern över huvud taget inte nämner är arbetsmiljöarbetet.

Den stora, omfattande, bantning som har inletts av Arbetsmiljöverket fortsätter i den här budgeten. Våldigt tydligt var det sagt från arbetsmarknadsministern att det här inte ska få lov att påverka kvaliteten i det viktiga arbetsmiljöarbete som man gärna talar sig varm för även i det här budgetbetänkandet.

Nu har Arbetsmiljöverket halverat personalen på sitt huvudkontor, så nu har man nått precis bristningsgränsen för vad man klarar av. De konstaterar: Nej, det här går inte. Man kommer att få sparka minst 40 arbetsmiljöinspektörer.

Det här kommer naturligtvis att just påverka kvaliteten på arbetsmiljöarbetet. Det kommer att leda till färre inspektioner ute på arbetsplatserna.

Det är intressant att Sven Otto Littorin, som snart ska presentera en strategi för arbetsmiljöarbetet, har sagt att en huvudlinje i detta är att arbetsmiljöarbetet ska bli mindre reaktivt och mer proaktivt. Men tänk att de arbetsmiljöinspektörer som jag har pratat med säger: Självklart kommer hela arbetsmiljöarbetet i princip enbart att kunna inriktas på reaktiva åtgärder eftersom vi nu är så många färre som kan utföra inspektioner och kontroller ute på arbetsplatserna. Man kommer helt enkelt att ha fullt upp med att bara åka ut dit där det varit skyddsombudsstopp och där det vidtagits andra akuta åtgärder.

Jag undrar om arbetsmarknadsministern har lust att säga åtminstone några ord om hur man ser på arbetsmiljöarbetet och hur man kan försvara den här typen av nedskärningar.

Anf. 184 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Herr talman! Déjà vu-upplevelser, säger Josefin Brink. Ja, det är sanning i fråga om oppositionens inlägg eftersom de för det mesta är kliniskt befriade från någonting annat än opposition och innehåller väldigt lite egen politik. Frånsett det välkomnar jag Josefin Brinks fråga.

Jag kan konstatera att en utredning för några år sedan visade att den samhällsekonomiska kostnaden för arbetsrelaterad ohälsa ligger någonstans runt 50 miljarder kronor per år. Det är direkta kostnader för sjukskrivning, och det handlar också om produktionsbortfall. Det är alldeles självklart att det inte är acceptabelt. Det bara är så. Det är inte acceptabelt av flera skäl, naturligtvis delvis därför att det handlar om människor som mår dåligt på sina arbeten och därmed inte kan gå till jobbet. Vi har dessutom under många år haft en utplanande statistik när det gäller arbetsrelaterade skador och olycksfall i arbetet. Det är naturligtvis inte heller rimligt. Man ska kunna gå till jobbet och känna att man är glad när man går dit. Och man ska kunna känna sig nöjd och stolt när man går hem utan att känna risk för ohälsa eller dödsfall. Därom tror jag att vi är ganska överens.

Vi har sagt att vi måste bli bättre på att koppla ihop arbetsmiljöarbetet med jobbpolitiken. Vi måste se till att vi får en politik som visar att en god arbetsmiljö är bra för den enskilde, självfallet. Det är också bra för arbetsgivarna, eftersom det betyder att man slipper sjukskrivningarna, slipper ta in vikarier eller vad det nu kan vara eller annan arbetskraft som ersätter den som har blivit sjuk. Därom tror jag att vi också är ense. Men

det är bra även för samhällsekonomin. De här 50 miljarderna är pengar som vi kan använda på annat i samhällsekonomin i stort.

Vad vi gjorde var att vi arrangerade ett seminarium här den 24 augusti. Jag tror att Josefin Brink var där. Det var ett slags startskott till en bredare diskussion om en ny start för arbetsmiljöpolitiken. Det kommer inom kort, som resultat av denna diskussion, en departementsskrivelse som kommer att heta *En ny tankeram i arbetsmiljöpolitiken*. Därefter ser vi fram emot en bred debatt om arbetsmiljöfrågorna med parterna, med forskare, med relevanta myndigheter och andra som vill delta.

Anf. 185 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Det vill till att tänka väldigt intensivt i den här ramen om man ska kunna ersätta fysiska arbetsmiljöinspektörer med tankar. Jag tror inte riktigt på det.

Det är alldeles riktigt, som arbetsmarknadsministern säger, att arbets-skador och arbetsrelaterade olyckor har minskat under en rad år. Det har faktiskt sammanfallit med att antalet inspektörer på Arbetsmiljöverket har ökat kraftigt. Man har satsat kraftigt på skyddsombud och på att intensifiera det förebyggande arbetet ute på arbetsplatserna.

Med de nedskärningar som regeringen nu gör kommer vi att ligga långt under snittet i Europa och andra jämförbara länder när det gäller antalet arbetsmiljöinspektörer. Jag kan inte för mitt liv förstå hur man kan hävda att man vill göra en satsning samtidigt som man gör en stor bantning. Det är mycket märkligt, speciellt som de här personerna, som tar sitt arbete på allra största allvar, själva menar att det inte kommer att vara möjligt. När man blir mycket färre både ute på fältet och på huvudkontoret är det självklart att man inte kan ha lika mycket förebyggande planerad verksamhet som man har haft tidigare. Man kommer att ha fullt upp med att utreda skyddsombudsstopp och akuta problem ute på arbetsplatserna.

Sedan skulle jag vilja säga en sak, men jag hinner inte.

Anf. 186 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Herr talman! Jag är säker på att Josefin Brink och jag kan fortsätta den här diskussionen vid något annat tillfälle. Det kommer väl en interpellation eller så.

Jag skulle vilja säga, för att återknyta till Josefin Brinks viktiga ämne, att allt naturligtvis inte handlar om anslag till myndigheter. Allt löses inte genom anslag till enskilda myndigheter.

Det finns den typ av samband som Josefin Brink pekar på. Om vi ser på nivåerna i anslagen till Arbetsmiljöverket som gällde för sju åtta år sedan och ser på utvecklingen av de arbetsrelaterade skadorna sedan dess har utvecklingen inte stått i relation till och haft ett rakt samband med de kraftfulla anslagsökningar som har skett under den perioden. Så det finns inte den typen av raka samband under den period som vi pratar om.

Sedan pratar Josefin Brink om att vi nu ligger långt under snittet i Europa när det gäller anslag till motsvarigheten till Arbetsmiljöverket. Men då räknar man inte med partsmedlen och det arbete som utförs inom ramen för de partsmedel som finns. Det tycker jag att man naturligtvis måste räkna med när man tittar på det totala arbetet.

Min utgångspunkt med den nya arbetsmiljöstrategi som jag hoppas följer ska vara att vi inte bara, och där citerar Josefin Brink mig säkert rätt, ska arbeta med kontroll och inspektion. Det är viktigt också. Därutöver ska vi koppla på arbetsmarknadspolitiken, inte bara *pull*-effekten, som gör att man kontrollerar allting, utan också ett slags *push*-effekt, att man får arbetsgivaren mycket tydligare att inse att en god arbetsmiljö är ett konkurrensmedel.

Det har raljerats lite om gröna smileys, om att vi skulle ersätta inspektörerna med klistermärken. Det var inte min mening. Poängen var att visa på ett land i vår absoluta närhet där man väldigt tydligt kan se hur en god arbetsmiljö har blivit ett konkurrensmedel för arbetsgivare när de ska anställa medarbetare. Det tycker jag är bra. Man visar att en god arbetsmiljö råder på arbetsplatsen. Därmed blir det lättare att anställa, och det är en bra sak för arbetsmiljön.

Anf. 187 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Arbetsmarknadsministern säger att politik gör skillnad. Det är nog de flesta i Sverige väldigt väl medvetna om, framför allt de som har fått se sin a-kassa nedskuren och de som inte längre kvalificerar sig för a-kassa, etcetera.

Statsministern sade i en intervju en dag att politiken har varit brutal. Anser arbetsmarknadsministern som statsministern att er politik har varit brutal?

När det gäller deltidsarbetslösa säger arbetsmarknadsministern: Varför ska vi ge pengar till deltidsarbetslösa kvinnor? I stället har regeringen en politik som ger skattepengar till McDonalds. 60 miljoner ska de få bara för att de redan i dag har ungdomar anställda. När det gäller prioriteringen av McDonalds eller deltidsarbetslösa kvinnor väljer nog Miljöpartiet att hellre ge stöd till deltidsarbetande kvinnor.

Söka jobb i närområdet – det låter väldigt bra och är väldigt viktigt för många. Jag vet en som väntade fyra månader med att flytta närmare sitt jobb beroende på hänsyn till sina barn. Mannen i fråga heter statsminister Fredrik Reinfeldt. Han väntade fyra månader med att flytta från en Stockholmsförort in till Stockholm City till Sagerska palatset med hänsyn till sina barn. Men det var förstås innan regeringen presenterade förslaget att tvinga andra att kanske flytta 140 mil till ett jobb och splittra sina familjer. Jag vet inte om det är riktigt rätt politik. Det är inte Miljöpartiets politik i alla fall. Vi vill inte splittra familjerna, utan man ska kunna söka jobb de första 100 dagarna i sitt närområde.

Anf. 188 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Herr talman! A-kassan har vi diskuterat ganska många gånger. Jag vill åter påpeka att vi fortfarande har en av världens mest generösa arbetslöshetsförsäkringar. Ta Norge – 57 procent från dag ett. Vi har 80 procent de 200 första dagarna. Det där är lite grann en myt man sprider.

Låt oss ta deltidarna, ett annat ämne som Ulf Holm hann med. Jag konstaterar att ni hade tolv år på er. Under den tiden steg deltidsarbetslösheten. Det bara fortsatte. Så hade ni tänkt att ni skulle lagstifta om det. Men den uppfattningen har till och med LO övergivit. Det där är bara nys.

Nu har vi en politik som leder till att arbetsgivarna inte längre kan vältra över kostnader för deltidarbetslösheten på a-kassorna och skattebetalarna. Nu måste, precis som Kommunals förste vice ordförande och artiklarna i Kommunalarbetaren och LO Tidningen visade, arbetsgivarna ta ansvar. Jag har tidigare i interpellationsdebatter sagt att det finns många bra kommunala arbetsgivare som visar att det går: Nynäshamn, socialdemokratiskt ledd, Linköping, alliansledd. Där erbjuder man faktiskt heltidstjänster till sina kommunalt anställda. Det är, tycker jag, naturligtvis en bra ordning. Jag tycker att man ska ta efter det. Kommunen är i allra flesta fall den största arbetsgivaren, och det finns egentligen inget skäl till att inte erbjuda heltid till sina medarbetare om man organiserar arbetet på ett lite bättre sätt.

100-dagarsregeln var ett annat kärt ämne för Ulf Holm. Jag bara konstaterar, som jag gjorde vid den interpellationsdebatt vi hade i fredags om samma fråga, att IAF:s regelverk när det gäller bedömningen av vad som är ett skäligt arbete och hur man ska ta hänsyn till familjeomständigheter och andra sociala omständigheter är detsamma i dag som det alltid har varit. Det är detsamma i dag som för det som gäller från dag 101 i dag. Det är samma som gällde fram till dess att 100-dagarsregeln infördes. Det handlar naturligtvis om en bedömning från fall till fall som ska göras på individuella grunder. Men att man per automatik ska vara undantagen från att söka jobb på annan ort från dag ett måste ändå vara fel politik.

Anf. 189 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det är en spricka i regeringen. Arbetsmarknadsministern håller inte med statsministern om att politiken var brutal. Jag väntar fortfarande på ett svar på den frågan. Jag tyckte att statsministern var ärlig. Jag tror att han har rätt, nämligen att den uppfattas som mycket brutal av många människor.

Sedan kan regeringen ha gjort andra bra saker, men jag har inte hittat så många än måste jag erkänna. Kan arbetsmarknadsministern svara på frågan: Är politiken brutal? De största förändringarna har skett på arbetsmarknadsområdet.

Sedan var det deltidarbetslösheten. Nej tyvärr, Sven Otto Littorin, Miljöpartiet hade inte tolv år på sig. Vi fick inte sitta i regeringen. Vi fick hjälpa Socialdemokraterna i några år – fyra år en del, fyra år lite mer. Vi hade gärna önskat att vi hade fått delta fullt ut, och då hade vi kanske också tagit itu med frågan om deltidarbetslösheten. Den bekymrar oss mycket.

Vi har försökt att pröva olika vägar, men vi är fortfarande fast beslutna att det nog kan behövas en lag om rätt till heltid med möjlighet till deltid. De som inte får heltid ska inte straffas. Trycket måste också vara på arbetsgivarna. Det är det inte i er politik, och det beklagar vi.

Det är givetvis bra med alla de kommuner som tar initiativ och alla de arbetsgivare som tar ansvar och försöker ordna med heltid. Givetvis är det mycket bra. Men det hjälper inte i fråga om de som inte gör det. Där menar vi att regeringen för fel politik.

Era skattepengar går fortfarande till McDonalds eller till dem som i dag redan har ungdomar anställda. Det tycker inte vi är rätt. Det är därför den åtgärden inte är särskilt träffsäker. Det är verkligen att slänga skatte-

pengarna i sjön. Det tycker vi är fel. De skulle kunna användas mycket bättre.

Anf. 190 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte om de 164 000 som har lämnat utanförskapet tycker att politiken är särskilt brutal. Det tror jag definitivt inte. Nu finns ju ett hopp om arbete, till skillnad från den stagnationspolitik som ni dessvärre var med och stödde.

När det gäller deltidsarbetslösheten och idén om en lagstadgad rätt till heltidsanställning kan jag bara konstatera att i den utredning som föregick diskussionen var 18 av 24 remissinstanser negativa, bland annat Saco, TCO och Ams. Nu har LO ändrat sig. Den argumentation som jag har sett i remissvaren handlar om att det riskerar att inte bli rätten till heltid utan rätten till nolltid, det vill säga att arbetsgivarna avstår från att införa heltidsinställningar. Därför är det bra med intervjuerna i tidningarna och uppgifterna från SKL att kommunerna nu äntligen börjar organisera sig på ett vettigt sätt. Vi har de konkreta exempel vi har pratat om. Vi ser också att det är 11 000 färre deltidsarbetslösa nu än för ett år sedan. Det tycker jag är bra.

Jag vill gärna ge Ulf Holm lite stöd, eller hur vi nu ska uttrycka det, i en dimension. Ulf Holm pratade klokt och vettigt om socialt företagande i sitt anförande. Det är en oerhört viktig väg. När vi nu lägger 12,6 miljarder på jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga ser jag framför mig att inom ramen för de åtgärder vi ska jobba med just för dem som befinner sig allra längst ifrån kommer socialt företagande att vara en oerhört viktig dimension. Det bygger på en kunskap, en individuell erfarenhet och ett bemötande som jag tror att många långtidsarbetslösa med olika typer av problembilder i ryggen verkligen behöver. Där ska jag lova Ulf Holm att vi kommer att jobba mer för att öka möjligheterna för socialt företagande, att delta i och utforma de olika åtgärder som vi behöver se framöver. Jag ser fram emot att få återkomma med mer information så småningom.

Anf. 191 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Det är inte bara jag utan jag är övertygad om att vi är många som känner en stark oro över den borgerliga regeringens syn på arbetsmiljöarbete. Sverige har länge legat väl framme inom det området. Framsteg och åtgärder har följt hand i hand för att skapa säkrare och tryggare arbetsplatser.

Herr talman! Arbetsmarknadsministern har vid flera tillfällen uttalat att jobben är det viktigaste. Då menar han att människor har ett jobb att gå till, det vill säga fler i arbete, även om det innebär usla arbetsmiljöförhållanden och fara för ohälsa.

Det är tydligen lätt för den nu sittande regeringen att helt glömma bort det långsiktiga arbetsmiljöarbetet. Regeringens syn på arbete framkommer tydligt i svar i interpellationsdebatter som vi har haft i kammaren, där arbetsmarknadsministern skriver att de besparingar som genomförs på bland annat Arbetsmiljöverket och avvecklingen av Arbetslivsinstitutet är viktiga förutsättningar för regeringens satsningar på fler i ar-

bete. Ministern uttrycker tydligt en motsättning, antingen bra arbetsmiljö eller fler i arbete.

Vi socialdemokrater har en helt annan syn på arbetslivet. Det logiska måste vara att satsa på fler i arbete och på förebyggande arbetsmiljöinsatser för att minska riskerna för att människor slås ut från arbetslivet. Ministern säger sig kämpa mot det ni kallar för utanförskapet. Men de som är mest i utanförskap lever inte upp till den målsättningen. Dåliga arbetsmiljöer leder tvärtom till ökad utslagning.

Vi socialdemokrater hävdar att det goda arbetet och en arbetslinje värd namnet är viktigt att jobba för. Det innebär att man tar ett ansvar för arbetsmiljöarbetet och att det måste vara långsiktigt. Här är det en tydlig skillnad mellan partierna, och det handlar, herr talman, ytterst om vår människosyn.

Herr talman! Regeringen framhåller gärna att åtgärder för att bryta utanförskapet är viktiga ur ett hälsoperspektiv. Men vad gör man då? Man skapar otrygghet genom att sänka och försvaga a-kassorna. Man skär ned på arbetsmarknadsutbildningen, vuxenutbildningen och komvux. Man drar ned på arbetsmiljöarbetet. Man försämrar för de mest utsatta på arbetsmarknaden och skapar otrygga jobb. Ska det ses som att bryta utanförskapet ur ett hälsoperspektiv?

Dessutom kan vi se ohälsa på grund av att stress och krav ökar i samhället och i arbetslivet. Belastningsskador, buller, exponering för hälsovådliga ämnen, psykosociala faktorer, att vara utsatt för ensamarbete för att inte tala om hot och våld är förhållanden som successivt utökas i dagens arbetsliv.

I tidningen Byggnytt för november 2007 går det att läsa att dödsoflyckor och olyckor ökar i byggbranschen. Samtidigt tvingar regeringens besparingar Arbetsmiljöverket att skära ned på sin verksamhet ute på byggena. Antalet bygginpektörer minskar med ca 25 procent eller minst tio personer till och med 2009. Tappet kan bli än större eftersom det är anställningsstopp. Om yngre inspektörer slutar blir tjänsterna inte återbesatta.

Handels regionala skyddsombud anger att en förändring som märks på arbetsplatserna är låg bemanning och en påverkan på den psykosociala arbetsmiljön. Man ser en ökning av relationsproblem och interna konflikter, vilket också redovisas från skyddsombuden lokalt.

Inom industrin, och då framför allt inom Livs, anser man att trenden mot mer styrt och bundet arbete fortsätter.

HTF:s och Sifs arbetsmiljöundersökningar visar att belastningsskadorna drabbar mer än hälften av tjänstemännen.

Dessa redovisningar visar inte att det är läge att dra ned på arbetsmiljöinsatserna, utan tvärtom, om man vill stå för ambitionen att bryta ett så kallat utanförskap ur ett hälsoperspektiv.

Herr talman! Vi socialdemokrater är starkt kritiska till att regeringen skär ned 157,2 miljoner kronor av Arbetsmiljöverkets resurser fram till år 2009. Detta påverkar framför allt omfattningen av det viktiga tillsynsarbetet och räcker knappt till inspektionerna på de mest utsatta arbetsplatserna. Ser vi till den totala bilden kan vi konstatera att antalet arbetsmiljöinspektörer beräknas minska åren framöver från 400 till 280. År 2006 gjorde verket 40 000 inspektionsbesök. År 2010 beräknar man klara av 28 000 inspektionsbesök. År 2006 gjorde verket 22 500 enskilda besök.

Prot. 2007/08:42
12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

År 2010 beräknar man klara av 16 000 besök. Detta sker samtidigt som fler får arbete, och därmed behövs väl egentligen mer resurser för att komma till rätta med situationen på arbetsmarknaden.

ILO har länge rekommenderat att det ska finnas 1 inspektör per 10 000 anställda i industriländerna. Sverige ligger redan nu under rekommendationen och kommer troligen att hamna på en nivå på knappt 0,8 inspektörer per 10 000 anställda. Det ska jämföras med Danmark som 2007 kommer att ligga på 1,78 inspektörer per 10 000 anställda och Norge som 2006 hade knappt 1,85 inspektörer per 10 000 anställda. Sverige är sämst i klassen i förhållande till sina grannländer, och det är knappast något att vara stolt över.

Till skillnad från regeringen vill vi socialdemokrater genomföra satsningar för att förbättra arbetsmiljön. Därför föreslår vi ytterligare resurser till Arbetsmiljöverket så att fler inspektioner kan utföras på i första hand särskilt utsatta arbetsplatser.

Låt mig så säga några ord om arbetsmiljöutbildningarna. Regeringens indragning av medel till funktionsutbildning för skyddsombud, huvudskyddsombud och regionala skyddsombud börjar nu få stora konsekvenser. Allt färre skyddsombud får utbildning för uppdraget, och det är klart att det påverkar verksamheten. Det är lätt att med läppars bekännelse betona vikten av arbete direkt på arbetsplatsen, men det är värre när orden ska bli handling.

En annan negativ trend som vi också kan se i dag gäller bolagsstyrelseutbildningarna. Det är naturligtvis också oroande. Lägg därtill partsmedlen som har dragits in.

Herr talman! Tyvärr har inriktningen på det goda arbetet helt försvunnit från regeringens politiska agenda. Där pratas bara om att tillgodose arbetsgivarens beställning på arbetskraft. Så, var god! Du ska ställa upp! Det handlar om arbete som lönar sig för arbetsgivaren till varje pris även om arbetet medför ohälsa för löntagarna. På sikt är det här en dålig lösning också för arbetsgivarna. De behöver utbildad arbetskraft. Kompetensutveckling för de arbetslösa för att de ska kunna ta de lediga jobben har diskuterats mycket här i dag, och det kan inte nog betonas.

Med tanke på att allt fler med arbetsskador ska ut på arbetsmarknaden i så kallad utvecklingsgaranti eller nyfriskjobb krävs det också kunskap och tillsyn gällande arbetsanpassning för dessa människor så att de inte förvärrar sina arbetsskador. Vem ska bevaka att det verkligen sker?

Det tas ingen hänsyn till den enskilde individens möjligheter och förutsättningar. Det sker neddragningar på arbetsmarknadsutbildningar och arbetsmiljö. Man ska flytta kors och tvärs över landet, och till och med över nationsgränserna. Är det den utvecklingen av arbetslivet vi har att se fram emot?

Herr talman! Ytterst handlar det om vilken människosyn man har. Vi socialdemokrater anser att år 2007, när det går bra för Sverige, borde alla ha rätt till en positiv utveckling av arbetsmiljön och ett förebyggande arbete för att förhindra ohälsa och utslagning.

Frågorna man kanske måste ställa sig är: Vad anser den borgerliga majoriteten att arbetsmiljön är värd? Anser regeringen att en dålig arbetsmiljö ger ökad välfärd?

(Applåder)

Herr talman! Det börjar bli sent. Vi ska ta oss till slutet på den här debatten också.

Högerregeringen i det här landet har slagit hårt mot arbetsmarknadspolitik. Det senaste budgetförslaget är inget undantag. Jag tänker lyfta upp några frågor som vi i Vänsterpartiet tycker är centrala i det här arbetet förutom det som tidigare har sagts från talarstolen, bland annat av Josefin Brink, Sylvia Lindgren och Sven-Erik Österberg.

Jag ska börja med att yrka bifall till reservationerna 1, 13 och 20. Som vanligt står jag bakom det som skrivits under av Vänsterpartiet i övrigt också, men jag lyfter bara upp dessa tre.

En av de mer centrala frågorna på det här området är hur vi ska kunna upprätthålla en bra arbetsmiljö på våra arbetsplatser, som några har varit inne på tidigare. Högerregeringen pratar gärna om hur mycket den bryr sig om arbetsmiljöarbetet, men i själva verket agerar den på precis motsatt vis.

Genom neddragningarna på Arbetsmiljöverket, och i denna budget är det ytterligare ett antal miljoner, skapar man sämre förutsättningar för att utvecklingen ska gå åt det håll som man säger sig vilja gå. Fram till år 2009 tappar verket uppemot 160 miljoner jämfört med 2006 års budget. Detta är naturligtvis väldigt kännbart. Det kommer också att få konsekvenser för det arbetsmiljöarbete som pågår och för dem som sliter och kämpar för att förhindra olyckor och arbetsskador.

I vissa sammanhang har högeralliansen visat på Danmark som man menar jobbar med de positiva exemplen. Det är intressant eftersom Danmark, i med den satsning man gjorde då, ökade resurserna till arbetsmiljöarbetet för att få det att fungera. Vid en jämförelse med ILO:s rekommendation angående antalet arbetsmiljöinspektörer, det vill säga 1 per 10 000 anställda, skulle vi i Sverige behöva anställa ytterligare 80 stycken. Det går inte med neddragningarna på Arbetsmiljöverket. Man drar ned resurserna, vilket tvingar verket att ta bort tjänster i stället. Det är alltså en utveckling i helt fel riktning. Det här kommer att försvåra både det förebyggande arbetet och tillsynen. Riskerna för att arbetsmiljön försämras och att de kurvor som i dag pekar nedåt vänder uppåt igen är väldigt stora.

Vi i Vänsterpartiet vill gå åt andra hållet och ge arbetsmiljöarbetet en knuff i rätt riktning. I vårt budgetförslag ger vi Arbetsmiljöverket 133 miljoner mer än regeringen det kommande året. Det är i princip ett återförande till den nivå som var innan den nya regeringen tillträdde. Det skulle ge förutsättningar för att arbeta med både förebyggande verksamhet och tillsyn, vilket behövs.

Men, herr talman, för att kunna se vart utvecklingen tar vägen behöver man också forska på det här området. När högerregeringen lade ned Arbetslivsinstitutet försämrades också de möjligheterna avsevärt. Forskning är centralt för kunskap, och det är också viktigt att samla kunskap för att kunna tillämpa den, vilket var en av Arbetslivsinstitutets viktigare uppgifter.

Vi i Vänsterpartiet avsätter i vårt budgetförslag resurser, 80 miljoner, till forskning på området. Det är inte så mycket och inte tillräckligt, men det är en början och för oss en vägvisare åt vilket håll vi vill gå för att

återföra mer pengar till forskning och visa vägen mot bättre kunskaper just på arbetsmiljöområdet.

Vi vill också avsätta resurser för att ge förutsättningar för en bra utbildning av framför allt de fackligt förtroendevalda när det gäller arbetsmiljöarbete, vilket också är en förutsättning för den här verksamheten.

En väg att gå för att ändå få kunskap, trots frånvaron av ett centralt institut, är att utveckla det vi kallar för en årlig trendrapport. Det kan ge ett bättre underlag för ett bra arbetsmiljöarbete. Vänsterpartiet vill att regeringen tittar på möjligheten att göra detta. En trendrapport ska ge en helhetsbild av den forskning och kunskap som olika forskare har tagit fram och ska kunna fungera som underlag för arbetsmarknadens parter, beslutsfattare och andra inblandade i det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Herr talman! Vi har i dag en mycket god konjunktur, och det avspeglar sig i statistiken. Trots detta är det väldigt svårt för funktionshindrade och de som står långt från arbetsmarknaden, som saknar full arbetskapacitet eller har behov av speciella hjälpmedel, att få ett jobb.

I detta sammanhang är Samhalls roll och uppgift allt oftare uppe till diskussion. Många menar att de inte klarar sin huvudsakliga uppgift eller att direktiven är otydliga eller felaktiga. De förändringar som gjorts, till exempel att lägga ned på vissa platser och koncentrera verksamheten för hårt, slår mot de målgrupper man har att hantera. Sven-Erik Österberg visade detta i ett klipp förut. Jag har själv exempel på människor som fått gå från sysselsättning i Samhalls regi till sjukpension för att de inte löser det här med flyttning av verksamheten. De tvingas alltså ut i sjukpension mot sin vilja. Det kan inte vara meningen, speciellt som regeringen hela tiden tjar om hur viktigt det är att alla jobbar.

Vänsterpartiet vill ge Samhall mer resurser att genomföra sitt uppdrag på ett bättre sätt – en ökad merkostnadsersättning som motsvarar ca 700 arbetstillfällen eller ytterligare en miljon arbetstimmar. Detta ska också ske med en bra geografisk spridning och under bättre arbetsvillkor.

Vi vill också förändra villkoren för lönebidrag som är ett mycket bra anställningsstöd som regeringen har lagt pengar på. Vi vill förändra så att stöd ska kunna beviljas även för redan anställda. Det kan ge en möjlighet och en trygghet för dem som råkar ut för något eller får problem att klara av sina ordinarie uppgifter av någon anledning. Då kan detta bli en hjälp att kunna stanna kvar på jobbet.

I detta anförande instämde Kalle Larsson och Josefin Brink (båda v).

Anf. 193 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Låt mig inleda med att instämma i både yrkanden och anföranden från Torbjörn Björlund och Josefin Brink.

Det är med viss förvåning och bävan som jag har följt den hittillsvarande debatten. Vad är det vi har fått höra från den samlade alliansen? Av Catharina Elmsäter-Svärd har vi, förutom rena bluffar om vad vår budgetmotion står för och påhittade argument för att ha något att argumentera emot, också fått höra att vårdnadsbidrag skulle vara en lösning för kvinnor därför att man inte längre skulle behöva vara beroende av staten. Nej, man blir i stället än en gång beroende av en man som är ute i arbetslivet. Det är ju vår samlade kritik av detta förslag.

Hans Backman sätter sin tilltro till att män i stället kommer att vara hemma. Det blir en fullständigt revolutionerande förändring om män kommer att ta ut en majoritet av vårdnadsbidraget. Det är bara det att den samlade erfarenheten och empirin talar emot detta, också det mesta av logiken.

Annika Carlsson lyckas, med ett språkbruk som skulle göra George Orwell avundsjuk, formulera frågan om fler anställda i vård, omsorg och skola som planhushållning. Man skrader inte orden om man saknar argument, kan vi konstatera.

Jag skulle faktiskt ärligt talat bli lite orolig om jag var Sven Otto Littorin. Nu är jag inte det, vilket både han och jag är glada för. Man brukar tala om att det finns risk för ett A- och ett B-lag på arbetsmarknaden. Drar man den jämförelsen lite längre skulle man kunna vara orolig för vart A-laget tog vägen. Vore jag coach i det här teamet skulle jag omedelbart begära timeout och ringa in lite nya spelare.

Men vem skulle Sven Otto Littorin ringa till? Det är lite oklart. Vi har inte sett någon större uppställning på den borgerliga sidan. Nu kom jag på det! Han skulle kunna ringa till Håkan, Maria och Dragan. Det verkar vara de tre supportrar han har lyckats skrapa ihop de senaste fyra månaderna eftersom han ständigt återkommer till dessa tre namn som de enda som verkar stödja hans politik.

Herr talman! Låt mig ändå säga några ord om andra delar av detta oerhört väsentliga och viktiga betänkande! Det handlar, påstår alliansen, om att fler kommer i arbete och att det går så bra för Sverige. Men det är faktiskt en sanning med modifikation. Vi vet samtidigt att skillnaderna mellan den som är utrikes född och den som är född i Sverige fortfarande är stora. Vi har en rå, öppen etnisk diskriminering här i landet som regeringspolitiken inte kunnat råda bot på utan i stället göder med ytterligare insatser.

Vi vet att av de utrikes födda är 65 procent i arbete. Av utrikes födda kvinnor är det än färre. Men regeringen satsar mycket lite på åtgärder som bryter diskrimineringen. Tvärtom genomför man en politik som drabbar människor med utländsk bakgrund hårdare än andra. Man försöker driva in människor i branscher där man tror att de på något vis, underförstått, genetiskt skulle passa bättre – som taxichaufförer, som småföretagare och som öppnare av nya pizzerior i förorterna.

Man måste också fråga sig vad det egentligen är för jobb som de invandrade som ändå får jobb ska ha och till vilka löner. Man kan konstatera att det är dubbelt så vanligt att personer med svenskfödda föräldrar har fasta anställningar jämfört med dem som har invandrade föräldrar. Lönerna är väsentligt lägre. Det rör sig om flera tusenlappar i månaden i löneskillnad mellan en person som är född i utlandet och en som är född i Sverige.

Det är klart att detta har varit fallet även under många år tidigare. Det är ingen hemlighet att vi har haft en diskriminering på den svenska arbetsmarknaden under en lång tid. Men man måste fundera på vilka insatser man ska välja att vidta.

Här finns en grundläggande skiljelinje. Den borgerliga majoriteten ger de invandrade själva skulden för problemen. När man ser trångboddhet i våra förorter, och det är vi många som ser, blir skulden den invandrades som valde fel bostadsort. Och så måste man pressa, tvinga eller

påverka den enskilda att välja en annan bostadsort. Man måste också begränsa anhöriginvandringen enligt de senaste förslagen från både Folkpartiet och Moderaterna så att invandrade inte ens ska kunna förenas med sin kärnfamilj, inte ens med sina barn, förrän de har flyttat till rätt bostad där staten har bestämt att de ska bo, förrän de har skaffat ett arbete och lyckats undvika den diskriminering som invandrare är utsatta för.

Vi i Vänsterpartiet ställer i stället kravet att alla kommuner ska vara skyldiga att ha förberedelser för flyktingmottagande. Vi vill rikta kraven mot de politiska instanser som faktiskt kan förändra verkligheten och ordningen. Det hade inom parentes sagt varit intressant att veta vad dagsnoteringen hos socialdemokratin är i den frågan. Mona Sahlin har i flera tidningsartiklar uttalat sig till stöd för en sådan lagstiftning, men i det socialdemokratiska budgetalternativet finns inga sådana förslag utan i stället sänkt ersättning för den som inte flyttar dit staten vill. Vi väntar fortfarande på insikt från Socialdemokraterna om betydelsen av en lagstiftning som gör kommunerna skyldiga att kunna ta emot flyktingar. Låt oss vänta ett halvår till och se om förändringen då är fulländad!

Herr talman! Jag besökte för några timmar sedan en demonstration ute på Mynttorget. Det var papperslösa i Sverige som demonstrerade. Jag pratade en stund med några av dem. Det gör jag varje onsdag när vi träffas. Jag talade till exempel med Yacine och Kemal, två av de papperslösa som under många år har levt i Sverige, tvingade att arbeta under förhållanden här som få andra ens känner till för att de inte kan återvända till sina respektive hemländer.

De städar hamburgerrestaurangerna. De bäddar sängarna på hotellen. De utför mycket av det arbete som många infödda svenskar inte skulle vilja göra till samma lön. Löner på 30–40 kronor i timmen är inte ovanliga, och villkoren är självklara: Klagar du på chefen sägs du upp. Protesterar du mot villkoren har du inte jobb nästa dag.

Den som vill göra insatser mot svartarbete, som någon sade sig vilja göra, borde börja i den ändan, att sätta dit de arbetsgivare som anställer människor för 30–40 kronor i timmen. Men om man vill göra det måste man samtidigt lösa situationen för de papperslösa i Sverige i dag.

Det finns flera saker som borde göras omedelbart. Det gäller rätten till sjukvård på samma villkor som för svenska medborgare, rätten för barn till papperslösa att gå i skolan utan att riskera att bli hämtade därifrån, rätten – förstås – att få skadestånd om man utnyttjas för svartarbete, och inte minst, herr talman, det som är allra mest avgörande och som de papperslösa själva säger egentligen är det enda som löser deras situation, nämligen rätten att få stanna i Sverige, rätten att få bli medborgare, rätten att bli sedd och kunna leva öppet i samhället.

Om man i stället svarar som regeringen hittills gjort, som Tobias Billström gjort, att det är de papperslösas eget fel att de finns här, har man inte begripit vad det handlar om. Om man svarar som integrationsminister Nyamko Sabuni gör, åk hem, har man inte begripit att det är fråga om människor som inte kan återvända till sina hemländer med mindre än att de riskerar förföljelse och i vissa fall tortyr.

Därför, herr talman, handlar betänkandet om insatser för att stärka invandrade mäns och kvinnors situation på arbetsmarknaden. Vi lägger fram sådana förslag. Vi lägger också fram förslag om kommuners skyldighet att ha en beredskap för att kunna ta emot flyktingar. Dessutom

lägger vi fram förslag som för tusentals människor i vårt land skulle kunna innebära starten på ett normalt och värdigt liv, nämligen förslagen om papper för alla papperslösa.

I detta anförande instämde Josefin Brink och Torbjörn Björlund (båda v).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 december.)

Prot. 2007/08:42
12 december

*Arbetsmarknad
och Arbetsliv*

14 § Rikets styrelse

Rikets styrelse

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU1
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2007/08:1 delvis, redog.
2006/07:RS2).

Anf. 194 BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2 och 4.

Den budget som vi socialdemokrater presenterade i början av oktober var och är en helhet. Den är ett heltäckande förslag till statsbudget med andra ramar för utgifter och intäkter men framför allt med en helt annan inriktning på politiken. Eftersom vårt helhetsförslag redan fallit i och med behandlingen av ramarna i kammaren har vi inget annat yrkande i den delen utan hänvisar till det särskilda yttrande som finns i betänkandet.

De reservationer vi har riktar in sig på de områden där vi ser att inriktningen är felaktig utan att det för den skull har en budgetpåverkan.

Först och främst handlar det om regeringens förslag till demokratimål. Finns det någon viktigare uppgift för staten än att värna om vår demokrati? Knappast. Därför är det demokratimål som regeringen nu vill att riksdagen ska förändra vårt lite uppmärksamhet.

I regeringens förslag till nytt demokratimål saknas flera viktiga delar. Tidigare var målet både brett och detaljerat, och det var också inriktat på att föra ut demokratins ideal till alla. De mänskliga rättigheterna skulle försvaras. Deltagandet i de demokratiska processerna skulle öka. Kvaliteten i det demokratiska arbetet skulle förstärkas, och deltagandet i de allmänna valen öka.

Konkret handlade det om många olika åtgärder. Det var särskilda demokratiprojekt i utsatta bostadsområden, skolval, försök med nya former av medborgarinflytande, insatser för att främja mänskliga rättigheter och politiskt deltagande, insatser för att fler med utländsk bakgrund skulle åta sig förtroendeuppdrag med mera, med mera. Det var tusen och en insatser i människors vardag, varje dag, året runt, för att hålla demokratin levande och bidra till att mota antidemokratiska krafter innan de vuxit sig starka.

Den målsättning med demokratiarbetet som vi socialdemokrater tillsammans med samarbetspartierna hade ska nu bytas ut. Kvar blir en skrivning om mänskliga rättigheter, vilket i och för sig är bra, men kombinerat med en skrivning om individens möjligheter till inflytande. Den

formuleringen kan inte beskrivas på annat sätt än som en kraftfull ambitionssänkning.

Det som framför allt brister är att det saknas en analys av hur och var de viktigaste insatserna för att stärka demokratin behöver göras. Och utan analys, det vet vi allesammans, blir alla åtgärder gripna ur luften. Sammanhang och strategi saknas i dem. Därför löper insatserna mycket stor risk att vara rapsodiska och därmed utan den samlade styrka som behövs.

För oss socialdemokrater är det uppenbart att det finns ett större behov av insatser i till exempel Rosengård och Alby för att stärka demokratin än det gör i Täby och Vellinge. Det är uppenbart därför att om insatserna görs i de områden och bland de individer som mest behöver dem stärks demokratin i hela landet.

Frågan är hur de borgerliga i riksdagen nu ser på demokratiinsatserna. Ska de fördelas efter behov eller efter någon annan princip? Om det är efter behov, hur ska ni med ert demokratimål kunna identifiera var behovet är som störst? Eller är det ett sätt att, som statsministern brukar säga, brutalt förändra, även när det gäller demokratin ställning i landet?

Herr talman! Frågan hur den svenska EU-debatten ska stimuleras är också något för dagens debatt. Regeringen lade förra året ned Kommittén för EU-debatt. Under de år vi hade kommittén genomfördes 1 700 aktiviteter. 450 projekt genomfördes. 10 600 elever berördes och många, många fler individer. Nu valde regeringen att ta bort den möjligheten och lovade ersätta den med en propagandaturne av den ansvariga ministern.

Vad har då denna ansvariga minister hunnit med under 2007? Inte särskilt mycket om man hade ambitionen att stimulera debatt bland vanligt folk. Den senaste månaden, om vi bara tittar på den, har Cecilia Malmström invigt en kvalitetsmessa, talat inför ett näringslivsråd, deltagit i seminarium om lobbying, träffat en EG-domare, hållit föredrag för pressen tillsammans med Christer Fuglesang samt även varit i Bryssel och Strasbourg. Det enda som kan ses som folkligt anknutet i hennes verksamhet denna senaste månad är ett anförande inför lärare under en temadag om EU i skolarbetet.

Även det löftet blev alltså ett brutalt svek. Sällan har ett statsråd med höga förväntningar på sig varit så osynlig. Våra värsta farhågor blir bekräftade. Agerandet är, som jag sagt tidigare, ett uttryck för ett elitistiskt och snävt synsätt med en mycket bristande verklighetsförankring.

Vi är dock inte förvånade. För oss socialdemokrater var detta ända från början ett helt främmande sätt att se på hur en debatt ska stimuleras. Faktum är att det inte går att kommendera fram en debatt uppifrån. Det går bara att stimulera den underifrån. Vi socialdemokrater vill därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur en bred och folkligt förankrad EU-debatt bäst kan stimuleras.

Herr talman! Också presstödet är en fråga som flera gånger diskuterats i kammaren. Här har moderata kulturministrar lyckats förvandla ett ärende som skulle förbättra villkoren för mångfald och valfrihet i svensk press till ett ärende som handlar om att ge EU rätt att ta bort vårt svenska presstöd. Vi tycker att regeringen med mycket stor bestämdhet och kraft ska stå upp för det presstöd som vi har beslutat om i den här kammaren. Det duger inte att lägga sig platt för EU.

Det kan också vara på sin plats att säga något om vad det socialdemokratiska förslaget till ramar hade betytt för utgiftsområde 1 om det

hade vunnit gehör här i kammaren. Vi hade flera förslag till hur utgifterna skulle fördelas som skilde sig från den borgerliga regeringens. Låt mig bara nämna ett. Det handlar om tillsynen av barn som riskerar att fara illa.

Tidigare har den socialdemokratiska regeringen avsatt särskilda resurser till länsstyrelserna för tillsyn och uppföljning. Förra året valde den borgerliga regeringen att ta bort de här pengarna. Länsstyrelserna får följaktligen mycket svårare att sköta de tillsynsuppgifterna, där det kanske viktigaste just är att vi ser till att barn som far illa verkligen får rätt till stödinsatser. Det kan vara fråga om barn som utsätts för övergrepp i olika former. Det kan vara fråga om barn som själva håller på att fastna i missbruk och kriminalitet. Många av barnen som det här rör placeras på institutioner, privata eller offentliga. I det här sammanhanget är ju länsstyrelserna de verktyg som staten har för att övervaka både de kommunala och privata verksamheterna.

De allra flesta barnen får ett bättre liv genom samhällets insatser. Men ibland fungerar det inte som det är tänkt. Då och då när saker och ting går snett flammnar det upp bloss i debatten. Men det är undantag, för de här barnen är oftast inte i centrum av den politiska debatten. Det stora flertalet barn får inga rubriker. De har själva inga starka röster. Tiotusentals barn i dagens Sverige behöver därför en väl fungerande tillsyn.

Även här ställdes det ut löften från den borgerliga regeringen innan valet. Nu ansvarig minister lovade i Visby innan valet att det skulle bli både en bättre social barn- och ungdomsvård och en bättre tillsyn. Men statsministerns egenbetecknade brutala politik gör alltså inte ens halt vid de tiotusentals barn som verkligen behöver samhällets stöd. Pengarna tas bort.

Att den borgerliga regeringen för en brutal politik mot vuxna som är arbetslösa, som är sjuka eller funktionshindrade är illa nog, men att göra detta mot dessa barn är för mig ett ofattbart svek. De här barnen får ju vara med och betala borttagandet av förmögenhetsskatt och de jättelika skattesänkningar som de får som har stora och dyra hus. Så ser den brutala borgerliga politiken ut när den når längst ut i verkligheten, till dem som bäst behöver samhällets stöd. Så hade politiken inte sett ut med en socialdemokratisk regering.

Herr talman! Med de socialdemokratiska förslagen till budgetramar hade samhällets möjligheter till tillsyn av barn som far illa varit betydligt bättre. Möjligheterna till mångfald och valfrihet i pressen hade ökat. EU-debatten hade kunnat blomstra på enskilda människors initiativ och villkor i stället för att ersättas av statlig propaganda.

Vi kan nu konstatera att de här förslagen faller, tillsammans med en rad andra förslag. I stället håller ett budgetförslag som innebär en politik som ytterligare delar Sverige och ställer grupper mot varandra på att drivas fram i riksdagen. De som redan har mycket ska få mer, och de som har lite ska få mindre. På så sätt tror den borgerliga regeringen att Sverige och svenskarna får det bättre. Jag och andra socialdemokrater vet att så inte är fallet. Det här är en orättfärdig politik. Den är, precis som den moderate statsministern Reinfeldt själv säger, brutal, och därför är vi socialdemokrater motståndare till den.

Anf. 195 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 och i övrigt hänvisa till det särskilda yttrandet från Miljöpartiet de gröna som finns i betänkandet.

Jag tänkte härafter kortfattat redovisa de avvikelser som vi gröna har jämfört med regeringens förslag angående budgeten för 2008.

Miljöpartiet anser att länsstyrelserna bör få ett utökat uppdrag, däribland en samordnad roll vad gäller kartläggning och ökad tillsyn på området mäns våld mot kvinnor samt arbeta med bland annat fortbildning och kunskapsutveckling hos socialtjänsten angående våldsutsatta kvinnor. Satsningen kan beräknas motsvara ca 10 miljoner kronor.

Vidare utövar länsstyrelserna tillsyn över miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och har som ett led i detta getts i uppdrag att se över befintliga tillstånd för att om möjligt skärpa kraven. Till detta arbete finns inte de resurser som krävs. Det bör därför tillföras resurser motsvarande minst 10 miljoner kronor.

Länsstyrelserna fick för 2007 också ett samordningsansvar när det gällde att samla företag och universitet, landsting och kommuner för att ta fram regionala omställningsprogram i syfte att avskaffa oljeberoendet med en arbetsmodell liknande de regionala tillväxtprogrammet. Till detta vill vi gröna tillskjuta 10 miljoner.

Sedan över till Justitiekanslern som utövar tillsyn över bland annat hur yttrandefriheten hanteras i grundlagsskyddade medier, till exempel att brott begås via Internet som till sin art är att anse som så kallade hatbrott. Det är viktigt att med kraft kunna bekämpa dessa. Därför har vi föreslagit en anslagsförstärkning.

JK har även en viktig funktion som värnare av meddelarfrihet och yttrandefrihet i arbetslivet. För att kunna stärka skyddet för dessa rättigheter föreslås också en anslagsförstärkning.

Sedan flyttar jag blicken från Riddarholmen, där JK är placerad, till Rosenbad och Regeringskansliet. Sverige har ju att förbereda ordförandeskapet i EU. Den stora ökningen av utgifterna avseende Sveriges ordförandeskap som regeringen vill göra kan inte motivera att hela den summan per automatik ska leda till en anslagsökning. Det borde rimligtvis, herr talman, leda till omprioriteringar inom Regeringskansliet och vissa neddragningar inom andra verksamheter som Regeringskansliet också hanterar.

Regeringen vill också inrätta ett socialt råd. Det är tänkt att agera rådgivare till regeringen i sociala frågor och sprida kunskap om forsknings- och utredningsresultat med relevans för uppföljning av välfärdspolitiken. För detta vill man från regeringens sida minska anslaget till Försäkringskassan med 2 miljoner kronor per år. Vi menar, herr talman, att detta är helt överflödigt. Regeringen förbiser helt folkhälsoforskningens roll och den roll som Folkhälsoinstitutet redan har. Tar man bättre till vara denna har man en klar kompass för välfärdspolitiken.

Sedan lite EU. Svenska institutet för europapolitiska studier, förkortat Sieps, initierar och bedriver forskning, utvärdering och analys av EU-politik inom områdena ekonomi, handel, statsvetenskap och juridik. De fungerar i huvudsak som en debattklubb som producerar skrifter, håller symposier med mera. Detta, herr talman, kan inte anses prioriterat eller ens behövligt. Därför föreslår vi från Miljöpartiet att Sieps helt avskaffas.

Möjligtvis kan detta vara en slutsats som den särskilde utredaren, Peter Kleen, tidigare generaldirektör vid Kommerskollegium, kommer att redovisa nästa onsdag för statsrådet Cecilia Malmström.

Nu, herr talman, över till något mycket aktuellt, nämligen riksdagens prestige- och lustfyllda innebandyturnering Julkärven. Den pågick alldeles nyligen i dag för fullt i en alldeles för varm och trång lokal, nämligen i riksdagens lilla, lilla motionshall. Om nu skattebetalarnas pengar har använts till att bekosta ombyggnaden av denna kammare i syfte att förbättra möjligheterna till en mer spänstig och nervig debatt med större närvarokänsla och till att göra förbättringar på läktaren och om skattebetalarnas pengar är tänkta att användas till att bygga en konferenslokal på den så kallade puckeln, det vill säga den lilla udden i Norrström strax utanför Riksdagshuset, som kommer att öka möjligheten för fler människor att närvara vid olika seminarier och andra större arrangemang – den byggnaden kommer att vara ungefär som plenisalen och läktaren, ca 1 700 kvadratmeter, och rymma tre salar – varför, herr talman, skulle det då inte vara rimligt att i framtiden få spela en sådan viktig folkhälsotävling som Julkärven i något större och bättre lokaler? Kanske till och med publik kan tillåtas att titta på när svetten lackar så här i lackandets tider.

Det ska inte bara vara fråga om kammarens ledamöters motionerande i form av att hantera pappersprodukter som betänkanden och annat. Att slå vakt om personalens och ledamöternas möjligheter till hälsa genom olika sorters träning måste också höras till riksdagens uppgifter.

Vi kommer kanske i framtiden att kunna välkomna en sådan satsning. För övrigt var det naturligtvis vår personal som vann denna turnering, och de var mycket duktiga. Det var dock inte de tidigare dominerande. Det var fortsatt föregående års vinnare som även vann finalen över ett partilag vars representant kommer efter mig på talarlistan.

Anf. 196 PER BILL (m):

Herr talman! Låt mig börja med en komplimang till föregående talare för engagemanget för motion av annan sort än pappersvarianten. Det tycker jag är bra. Jag försöker faktiskt gå i trapporna så gott jag kan. Min rygg tillåter dock inte något innebandyspel.

Jag vill också rikta ett tack till dig Mikael för att du till skillnad från det stora flertalet i kväll har hållit dig till talartiden. Det tycks vara någonting som helt har glömts bort av dem som har debatterat under kvällen.

Jag tänkte försöka att hålla min talartid. Jag talar för hela alliansen när jag säger att jag yrkar bifall till alliansens budgetförslag och avslag på samtliga motionsyrkanden. Det är en sen kväll. Jag ska försöka att vara mycket snabb med mina kommentarer.

Jag tänker fokusera på två frågor. Det är dels själva budgeten för utgiftsområde 1, dels det nya demokratimålet. Även jag, precis som ordföranden i konstitutionsutskottet, tycker att det är viktigt att vi diskuterar demokratimål.

Det vi har framför oss i dag är fyra budgetförslag. Det är dels den samlade alliansens, dels Socialdemokraternas, dels Vänsterpartiets och dels Miljöpartiets budgetförslag. Något samlat alternativ finns inte. Inte ens på något av de 20 anslagsområdena finns det någon gemensam satsning eller gemensam besparing.

Prot. 2007/08:42
12 december

Rikets styrelse

Om man tittar mer på pengarna i budgeten kan man säga att det inte är några stora avvikelser mellan alliansens budget, Vänsterpartiets budget och Miljöpartiets budget. Det är en del tydliga satsningar på några tiotal miljoner på saker som ter sig väldigt logiska. Vad kan vara mer logiskt än att Miljöpartiet vill sätta av lite mer pengar för ökad kontroll av miljö-satsningar och så vidare?

Herr talman! Det finns dock en siffra som sticker ut ganska avsevärt. Det är så avsevärt att när vi började vårt arbete i konstitutionsutskottet stod det 6 miljoner. Sedan ändrades den siffran till 60 miljoner. Nu är besparingen varken 6 eller 60 miljoner, utan den visade sig till slut vara 600 miljoner kronor.

Det är 600 miljoner kronor som ska sparas på anslagsposten 90:5 Regeringskansliet med mera. Det är ett stort anslag som i och för sig är nästan 6 miljarder kronor stort. Men en besparing på 600 miljoner kronor är väldigt mycket.

Det skulle vara spännande att höra vilka ambassader som ska läggas ned eller hur man har tänkt genomföra en neddragning i Regeringskansliet och ändå klara av besparingen under året och samtidigt ta hänsyn till alla de lagar vi har om anställningsskydd. Det skulle vara mycket spännande.

Så går jag över till frågan om demokratimålet. Det är väldigt roligt att vi nu har kunnat flytta fokus för demokratimålet från att demokratimålet handlar om att folkstyrelsen ska värnas och fördjupas. Nu handlar det mycket mer om en levande demokrati som ger möjlighet till inflytande och där man sätter respekten för de mänskliga rättigheterna i centrum.

Det gör mig både stolt och glad att vi kan göra de förändringarna eftersom det är viktiga förändringar. Jag håller visserligen med Socialdemokraterna att det är viktigt med ett högt valdeltagande. Jag är både stolt och glad över att Sverige har ett så högt valdeltagande. Men riktig demokrati och riktiga demokratimål handlar om mer än valdeltagandet.

Anf. 197 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Frågan är vad det beror på om man pratar lång eller kort tid. Det kan kanske vara så att man har mer eller mindre att säga. Det är upp till var och en att bedöma.

Det är min uppfattning att den förändring av demokratimålet som vi i dag diskuterar har diskuterats alldeles för lite. Frågan är, Per Bill, vad förändringen egentligen innehåller. Egenmakten och individens inflytande ska stärkas.

Vad innebär det i praktiken? Hur ser ni på demokratin, som jag frågade i mitt inledningsanförande? Vad är det för insatser ni egentligen vill göra nu när ni ska förändra allting? Faktum är att det saknas en analys av hur det ska utformas.

Alla de olika typer av insatser som vi har gjort genom årens lopp har syftat till att öka valdeltagandet, se till att fördjupa folkstyrelsen och verkligen skapa förutsättningar för fler förtroendevalda att delta i debatten och att få fler att bli förtroendevalda. Allt detta är nu föremål för förändringar.

Så till frågan om pengarna. Vad det handlar om är att regeringen har dragit på alldeles otroligt, 1,2 miljarder, för att genomföra ordförande-

skapet. Det är därför som vi har kunnat hitta besparingen på 600 miljoner.

Det är en självklarhet att ordförandeskapet i Europeiska unionen ska ha särskilda resurser. Något annat är inte att tänka på. Men 1,2 miljarder saknar rimliga proportioner. Det är vad ni har satsat pengar på, Per Bill, i en situation där det finns ett mycket stort anslagssparande i Regeringskansliet.

Det är inte några tjänstemän som ska bli arbetslösa. Det handlar om att hantera de pengar vi har på ett vettigt sätt. Det är därför vi har föreslagit den här besparingen.

Anf. 198 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Jag ska försöka att börja diskussionen om demokratimålet. Det är dock en lite för stor fråga för att ta i ett replikskifte.

För oss handlar det väldigt mycket om att alla människor som vill ska kunna få ett jobb. Det handlar också väldigt mycket om: Vad är representativ demokrati för någonting? Handlar det om att man bara en gång vart fjärde år ska gå och lägga sin röst och sedan säga att man inte ska bry sig om politik över huvud taget? Egentligen handlar demokrati om så väldigt mycket mer och att vara aktivt involverad.

Jag har diskuterat i våra grupper att vi borde engagera människor så att de någon gång under sitt liv ska vara en del av denna representativa demokrati och sitta med i någon styrelse eller nämnd på lokal eller central nivå.

Det handlar inte om att bara lämna ifrån sig besluten till oss politiker. Detta är någonting där man faktiskt är med någon gång i sitt liv. Det finns dock mycket mer att fundera på kring detta. Jag ska gärna återkomma mer i nästa replikskifte.

Jag har gått tillbaka i budgeten och tittat. Om jag tittar på anslagen ser det ut som att ni spar ungefär 300 miljoner kronor på den befintliga budgeten. Ni ligger 300 miljoner kronor under dagens budget.

Det är möjligt att jag har tittat fel någonstans. Såsom jag kunde se det var anslagen för år 2007 på Regeringskansliet 5,6 miljarder. Nu föreslås det bli 5,9 miljarder. Av de 5,9 miljarderna vill ni dra ned med 600 miljoner. Det ter sig som en faktisk besparing på åtminstone 300 miljoner kronor.

Anf. 199 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Situationen är den att i Regeringskansliet finns det i dag ett mycket stort anslagssparande, mellan 700 och 800 miljoner ungefär.

Det regeringen har gjort är att den lagt till ganska ordentligt med pengar, drygt 1 miljard, för att kunna genomföra ordförandeskapet inom Europeiska unionen under hösten 2009.

Vi har tittat på hur mycket pengar som gick åt förra gången vi hade ordförandeskapet och kan konstatera att det inte finns några rimliga proportioner när det gäller de pengar som regeringen nu föreslår. Dessutom kommer troligen inte de toppmöten som ska genomföras hösten 2009 att genomföras i Sverige utan i Bryssel.

Vi tycker att det är rimligt att dra ned på den här satsningen. Vi satsar också resurser för att Regeringskansliet ska kunna göra bra saker under vårt ordförandeskap i Europeiska unionen. Det är viktigt och det är bra.

Prot. 2007/08:42
12 december

Rikets styrelse

Men, Per Bill, det måste finnas rimliga proportioner. De nivåer som regeringen har föreslagit är alldeles för höga.

När det gäller demokratimålet kan jag bara konstatera att det mycket allmänt formulerade mål som regeringen nu föreslår saknar varje typ av underbyggt resonemang. Det finns ingen analys, det finns inga funderingar och inga resonemang kring hur detta mål ska uppfyllas och vad det egentligen innebär.

Jag delar Per Bills uppfattning att det inte bara handlar om att lägga sin röst vart fjärde år. Som jag också sade i mitt inledningsanförande handlar det tvärtom om att på många nivåer, i olika sammanhang och med en rad olika åtgärder se till att stimulera de unga människornas deltagande så att vi får en aktiv demokrati.

Det finns ingen motsatsställning mellan den representativa demokratin och att stimulera människors engagemang på andra kanter.

Anf. 200 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Jag tittade också på siffrorna från det förra ordförandeskapet.

Att kostnaderna ökar under ett ordförandeskapshalvår har jag stor förståelse för. Men jag tror att man sedan inte ska behöva stanna kvar på den högre nivån, utan att man visstidsanställer och projektanställer människor för att sköta om ordförandeskapshalvåret.

Det som var, tycker jag, det lite mer tveksamma i samband med förra ordförandeskapshalvåret var att det blev en permanent ökning i Regeringskansliet. Vi kanske gemensamt kan försöka se till att så inte blir fallet nästa gång.

Anf. 201 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Det är många spännande frågor i det här betänkandet. Det finns väldigt mycket som jag skulle kunna och vilja vara med och debattera, men jag ska avstå från det. Jag är här i talarstolen huvudsakligen utifrån mitt uppdrag i utrikesutskottet och ska försöka att begränsa mig till det och inte lockas i väg till alla de andra spännande frågor som ni har lyft upp här tidigare denna sena kväll.

Jag vill yrka bifall till de ställningstaganden som Socialdemokraterna har gjort i betänkandet och också peka på det särskilda yttrande som utrikesutskottets s-grupp har gjort.

Jag vill knyta an till den debatt som var här i går i kammaren. I går debatterade näringsminister och vice statsminister Maud Olofsson företagens villkor.

Ska företag ha möjlighet att växa kan vi inte ha det ökade regelkrångel som vi pratade om i går. Det handlade också om Exportrådets minskande anslag. Man måste också koppla frågan om utlandsrepresentation till näringslivet. Mycket av näringslivet behöver också stöd av en utlandsrepresentation. Många företag är globala och internationella och klarar sig mycket väl på egen hand, men alla gör det inte.

Vi behöver en diplomatisk infrastruktur som är brett spridd över världen. Jag konstaterar att inte bara företagare utan också anställda inom UD är förvånade över att ambassader stängs och över de indragningar och besparingar som sker. Den häftiga kritik som framfördes från den dåvarande oppositionen när det fanns minsta tanke på förändringar i den

diplomatiska strukturen har naturligtvis bidragit till att skapa förväntningar. Jag vill säga att till och med jag är förvånad. Inför valet såg jag framför mig ganska stora förändringar på många politikområden, men det här var ett område där jag trodde att vi inte skulle se så stora förändringar som vi nu ser är fallet.

Jag kan också konstatera att utrikesministern ännu inte har varit i kammaren, vad jag har kunnat märka, för att debattera och ta ansvar för de förslag som läggs fram. Jag är därför förvånad och besviken.

Jag tycker att man måste vara beredd att pröva förändringar. Förändringar kan uppstå av många olika skäl. Vi lever i en föränderlig värld där vi kan ha skiftande intressen. Ibland sker det positiva utvecklingar i vår omvärld som vi ska förhålla oss till. Jag är alltså inte negativ till att pröva förändringar. Men jag hade hoppats att de skulle genomföras i en annan process, i en inkluderande process, där inte minst näringslivet och organisationer hade kunnat vara delaktiga och där vi från oppositionen hade haft ett helt annat inflytande. Nu får man ofta dra fram informationen. Den har inte varit så självklar. Vi har fått information lite då och då och har inte fått en helhet presenterad.

Vi måste också följa hur turistströmmarna förändras. Turismen tar nya vägar. Kan till exempel den som reser till Afrikas horn för att hälsa på släkten förvänta sig att tryggt få del av UD:s grunduppgift, ett konsulerstöd? Eller får man Säpo, som skett vid något tillfälle, tillskickat sig?

Vi måste följa turismens utveckling. Vi ser en globalisering. Det finns ett globaliseringsråd, men dess arbete är inte kopplat till de förändringar som vi ser inom UD. Här borde det finnas en koppling, och kanske borde man invänta Globaliseringsrådets slutsatser. Det finns också en översyn av det konsulerbiståndet. Det har man inte heller fört in i det här sammanhanget. Det pågår parallella processer, och de hänger inte ihop.

Man talar från UD:s sida om att frågan om våld mot kvinnor ska drivas i relevanta sammanhang. Vad är då relevanta sammanhang? Jag vill gärna göra en koppling till diskussionen som jag hörde här tidigare om vikten av mänskliga rättigheter.

Utsattheten för kvinnor, våldet mot kvinnor och kvinnors brist på inflytande i många delar av världen handlar naturligtvis om brist på mänskliga rättigheter.

Det gäller att ta vara på det som vi har byggt upp. När man stänger ambassaden i Namibia och talar om ett breddat samarbete utan att presentera vad det breddade samarbetet innebär, tycker jag att man slänger mycket av det som vi uppnått i sjön utan att skapa en god relation också framdeles. Elfenbenskustens ambassad har försvunnit. Angola vet jag att näringslivet är väldigt intresserat av. Man har framfört kritik därför att det är ett land där det ofta behövs ett diplomatiskt stöd för att man ska kunna konkurrera på lika villkor. Angola är ett utsatt land som ännu under många år kommer att behöva stöd från omvärlden på olika sätt. När vi lämnar biståndssamarbetet kan vi finnas kvar på så många andra olika sätt.

Laos, Sri Lanka och konsulaten i Polen, Tyskland samt Thailand stängs, och i USA öppnas inte det konsulat som det finns beslut om. Blir det en ambassad i Minsk? Blir det ett konsulat i Arbil? Det är väldigt många förändringar som kommer slag i slag utan att vi, som jag sade

tidigare, får helheten. Vad kommer härnäst? Vad står för dörren? Vad är det vi kan förvänta oss?

Ambassaden i Nicaragua stängs. Där är till exempel frågan om SRHR och abortfrågan mycket aktuella. Sverige tillhör de länder som varit oerhört aktiva genom att visa på fakta för att i förlängningen se till att fler kvinnor överlever och inte behöver dö vid osäkra aborter. Det arbetet ska ske via EU, men vi vet att EU har ett vagare intresse för de här frågorna efter utvidgningen utan att man för den skull säger att på det här sättet ska man stötta upp EU-arbetet i de här frågorna. Det handlar inte bara om att man lämnar utan också hur man lämnar och på vilket sätt man tänker föra vidare olika frågor i andra organisationer.

När det gäller Filippinerna har inte bara den filippinska ambassaden utan också många andra människor hört av sig och varit oroliga. Man vädjar om att ambassaden ska få finnas kvar.

Botswana är en mycket god samtalspartner. I Botswana finns också den regionala organisationen Sadc, så när man lägger ned ambassaden i Botswana handlar det om den bilaterala dialogen men också om vilken roll Sverige vill spela i södra Afrika.

I södra Afrika har vi fokuserat på Zimbabwe, inte minst under den sista tiden i samband med toppmötet mellan EU och Afrika. Zimbabwe är en fråga som finns inom Sads ram. Genom att stänga ambassaden i Botswana och inte ha samma möjlighet att följa processen och vara del i dialogen med Sadc så prioriterar vi också ned den viktiga frågan om Zimbabwes utveckling och vår relation till Zimbabwe.

I Kaliningrad blir det kvar en skylt. Jag hoppas att det blir något mer. Där har till och med näringslivet velat gå in och ta över kostnaden, men då har man fått svaret att det av formella skäl inte är så lätt.

Jag vet att det finns partiföreträdare, inte minst i södra Sverige, som har agerat och reagerat på flera av dessa förslag.

Det man ska öppna är Kabul, Karthoum och Bagdad, men vi har inte sett någon kostnadsberäkning på detta. Jag tycker att Karthoum känns positivt. Bagdad skulle jag vilja veta mer om när vi talar om ett öppnande fullt ut i närtid. Kabul är också något som jag kan se att det finns ett intresse för. Men vi måste veta vad detta ställs emot och vilka säkerhetsinsatser man kommer att använda.

Vi har i vår motion också pekat på Svenska kyrkan i Sankt Petersburg som en brobyggare mellan det svenska och det ryska i den delen av Ryssland.

Jag har en reflexion innan jag avslutar. Afrika skulle prioriteras. Det kan man inte utläsa när man tittar på hur UD hanterar ambassaderna och vilka prioriteringar man gör. Menar man allvar med att prioritera Afrika då skulle vi inte ha sett denna förändring av ambassadstrukturen och man skulle inte ha lagt ned ambassaden i till exempel Botswana. Där har vi verkligen goda och konstruktiva samtalspartner. Vi måste värna de positiva krafter som är beredda att ta ansvar inte bara för sitt eget lands utveckling utan också för regionens och Afrikas. Det är ett strategiskt felfgrepp av Sverige om man vill vara aktiv i södra Afrika.

Kan detta också vara en förklaring till varför ett så stort antal tjänster är vakanta inom UD? Många tjänster som har utlysts har i dag inga sökande över huvud taget. Vi står inför en ny situation på UD. Det borde oro den borgerliga majoriteten. Det oroar i alla fall mig. Vad är det som

har hänt? Varför känner man sig inte beredd att söka dessa tjänster? Det finns människor som är både välutbildade och motiverade och har gått in i ett arbete och tänkt sig utlandstjänst, men det är något som gör att man hålls tillbaka. Andra får sitta med tomma skrivbord för att utrikesministern verkar ha en privat uppfattning om dem. Vad spelar det för roll för hur människor vågar engagera sig, vilka arbetsuppgifter de vågar ta och vad de privat vågar engagera sig i?

När man talar om demokrati kan jag inte låta bli att lyfta upp detta. Det är oroväckande och bekymmersamt hur man hanterar och bemöter sin personal.

Det finns tjänster som inte utlyses alls. Traffickingambassadörens förordnande går ut efter nyår. Det finns ingen tillsättning där, och ingen process mot det heller. Frågor om EU-kommissionens expertgrupp för trafficking kvarstår. Det finns inga svar där. Hur agerar Sverige här? Vad tänker man? EU:s jämställdhetsmyndighet har vi drivit fram, men hur tänker vi när det gäller tillsättningen av tjänsterna? Jag vet att det har funnits intresserade på UD som inte har varit aktuella.

Å andra sidan vet jag inte om det finns någon annan tilltänkt, någon annan person som man vill ha. Det finns alltså flera tjänster, framför allt sådana som berör frågor inom jämställdhetsområdet, trafficking och sådant som ska vara prioriterat från både oppositionens och regeringens sida, som ligger i träda. Därmed tar man inte sitt ansvar om man inte driver på och inte är beredd att vara den goda ambassadör för jämställdhetsfrågor som så många förväntar sig att Sverige ska vara i dag. Vi har ett uppbyggt förtroende, och det har vi ett ansvar att förvalta.

En europeisk företrädare som var på besök här tidigare i veckan sade till en tvärsocialistisk grupp att Sverige alltid har varit så bra på dessa frågor. Han undrade varför vi i dag är så tysta när vi kommer utanför Sverige. Han sade att man behöver höra vår röst. Man hör Nederländernas röst, men man hör inte längre Sveriges röst.

Anf. 202 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m):

Herr talman! I dag debatterar vi konstitutionsutskottets betänkande för utgiftsområde 1, rikets styrelse, där utrikesutskottet fått möjlighet att inkomma med ett yttrande över utrikesförvaltningen. För vår del handlar det om Sveriges utrikesrepresentation och utrikesförvaltning. Detta har även varit ämnet för ett flertal motioner under den allmänna motionstiden.

Sveriges utrikespolitik står inför stora utmaningar. I vår omvärld pågår ett flertal större konflikter och omvälvande händelser som får direkta återverkningar på Sveriges agerande i världen. Det som i dag sker på andra sidan jordklotet påverkar oss nästan omedelbart. Vi måste därför ha kunskap och skaffa oss de rätta resurserna för att komma till insikter som ger oss möjlighet att reagera och agera.

Det finns även tecken på att det sker en positiv utveckling runt om i världen och på ställen där vi förr såg negativa tendenser. Flera utvecklingsländer har lyft sig ur fattigdom och nått en imponerande hög ekonomisk tillväxt. Det är en utveckling som gläder mig mycket.

Med tanke på de omvärldsförändringar som pågår behöver Sverige anpassa sin politik för att hantera den nya verkligheten. Nya ekonomiskt starka regioner växer fram med Kina och Indien som främsta centrum.

EU har fått en ökad betydelse på den internationella arenan, och vi samarbetar allt tätare i gemenskapen inom det utrikespolitiska området. Genom samarbetet inom EU och de andra internationella organisationerna har vi fått ett större verkningsområde.

Globaliseringen har fått en accentuerad betydelse och gjort att små och medelstora länder kunnat få tillgång till större marknader. Samtidigt har konsumenterna fått större utbud av tjänster och produkter till en lägre kostnad än tidigare.

Gränser som tidigare var stängda är nu öppna. Transporter har blivit billigare och mer lättillgängliga. Informationsteknologin och Internet har snabbat upp och öppnat informationsspridningen. Nya livsmönster skapas och breder ut sig. Vi reser mer och allt längre bort. Svenskar jobbar och bosätter sig på olika platser runt om i världen. Liknande mönster präglar rörelsen till Sverige.

Migrationsfrågorna blir allt viktigare. Fler och fler människor söker sig till Sverige. Antalet ansökningar om uppehållstillstånd och visering till Sverige ökar. Vi behöver en större kapacitet för att klara denna ökning.

Vi påverkas snabbare och mer påtagligt av företeelser som tidigare kunde undvikas eller mildras, exempelvis smittspridning, trafficking och terrorism.

Vi har även ett behov av att på djupet tränga in i det problemkomplex som rör klimatutmaningen. Vi måste förbereda oss på nya faror och kriser.

Därutöver deltar vi aktivt i flera fredsfrämjande insatser och får inom de närmaste åren en ledande funktion i många internationella organisationer. Nästa år innehar vi ordförandeskapet i Europarådets ministerkommitté. År 2009 kommer Sverige att ha ordförandeskapet inom Europeiska unionen. I bagaget har vi erfarenheterna från förra gången Sverige var ordförandeland. Skillnaden nu är att vi är 27 medlemmar och att vi sannolikt kommer att ha ett nytt reformerat EU-fördrag att ta hänsyn till.

Sveriges kunskaper och internationella förtroende i konflikthantering är efterfrågat. Det är ingen slump att vi blir inbjudna till de mest viktiga fredskonferenser.

Alla dessa omvärldsförändringar får konsekvenser för Sveriges utrikespolitiska agerande. Vi behöver därför börja se över den nuvarande inriktningen och organisationen.

Vad gäller biståndspolitiken har vi påbörjat en process med landfokusering. Sveriges utvecklingssamarbete ska präglas av kvalitet och effektivitet. Regeringen genomför ett omfattande förändringsarbete för att effektivisera utvecklingssamarbetet.

Den utrikespolitiska inriktningen får konsekvenser för vår utrikesrepresentation. Vi kommer att koncentrera oss på ett något färre antal länder. Ambassader har tidigare öppnats på grund av omfattande bistånd till detta land. När behovet inte längre kvarstår måste det ske en omprioritering, eventuellt en stängning. Detta innebär samtidigt att vi kommer att öppna nya ambassader runt om i världen. Resurser kommer även att flyttas över från ambassader på platser där vi förändrar vår roll och uppgift.

Med hänsyn till dessa utmaningar som Sverige står inför ställer jag mig undrande över Socialdemokraternas kraftiga neddragningar på Regeringskansliets verksamhet. Dessa neddragningar kommer ju även att drabba utrikesförvaltningen. Hur ska vi kunna vara väl förberedda inför Sveriges ordförandeskap i EU 2009 om vi skulle genomföra dessa kraftiga nedskärningar?

Herr talman! Slutligen vill jag passa på att yrka bifall till förslagen i konstitutionsutskottets betänkande KU1.

Anf. 203 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Walburga Habsburg Douglas ställde en del frågor. Jag vill återknyta till det som jag sade i mitt anförande. Vi skulle vara väldigt positivt inställda till en djupare dialog och om vi tillsammans med UD och majoriteten i utrikesutskottet kunde gå igenom de här områdena och i god tid se till att vi förbereder oss inte minst för EU:s ordförandeskap och vilka prioriteringar och resurser man behöver ha.

Hittills har inte den processen inkluderat oppositionen. Jag tycker att vi under många år har visat att vi är beredda att ta ett stort ansvar. När vi satt i regeringsställning hade vi en ganska ingående dialog med den dåvarande oppositionen. Jag hade förväntat mig att ni skulle se ett värde i den öppna dialogen och de ställningstagandena och att regeringen och oppositionen skulle ta det tillsammans. Man har valt att inte inkludera oss. Det gör det naturligtvis svårare att svara på en del av de frågor som ställdes.

Vi är beredda och har tydligt visat att vi sträcker ut vår hand. Vi tycker att det är viktigt att vi har en dialog. Vi tycker att utrikespolitiken är av den digniteten och har den betydelsen att det ska finnas största möjliga samsyn. Vi har varit beredda att kompromissa för att nå gemensamma resultat. Jag har inte känt att den öppenheten har funnits från er sida. Den information som vi har fått har varit mer huggen i sten.

När det gäller Kaliningrad känner vi från oppositionens sida att vi har haft möjlighet att påverka. Vi får hoppas att det blir mer än en skylt på dörren.

Blir det mer dialog inför Europarådet när det gäller de här delarna och också inför Europarådets ordförandeskap och inför EU:s ordförandeskap?

Jag har inte fått svar på hur regeringen ska prioritera Afrika, globalisering och om man ska ta initiativ till att se över det konsulära stödet. Hur hänger det ihop med den struktur vi ser?

Menade Walburga Habsburg Douglas att Angola inte längre behöver omvärldens stöd? Ett stöd kan ju vara mer än i form av bistånd. Menade Walburga Habsburg Douglas verkligen det hon sade?

Anf. 204 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi har haft en ganska bra dialog med UD. Vi har ju fått dragningar av Frank Belfrage om neddragningarna. Även inför EU-ordförandeskapet hade vi förra veckan samråd med Europaministern. Hon berättade tydligt hur prioriteringarna inom trojkan inom de närmaste 18 månaderna kommer att bli. Jag tyckte att vi också hade möjlighet att diskutera.

Vi har fått vad jag tycker är ett samråd så att man ändå kan kolla igenom saker och ting.

Vi har, som du säger, fått ett genomslag när det gäller Kaliningrad där både oppositionen och vi var av uppfattningen att konsulatet i Kaliningrad skulle vara kvar. Jag tror inte att vi i dag skulle se en ljusning för Kaliningrad om vi inte hade jobbat ihop och om inte utrikesutskottet med en röst hade bestämt att man skulle försöka behålla konsulatet i Kaliningrad så att vi åtminstone har något på den södra sidan av Östersjön.

Det är naturligtvis väldigt viktigt med Afrikabiståndet. Man har gjort en översyn av vad ambassaderna särskilt sysslar med. Man kom då på att många ambassader bara sysslar med att hjälpa företag och att det därför kanske är bättre att man prioriterar att Exportrådet eller sektionskontoret är där. Det har man beslutat i de två fall där nedläggningarna redan är bestämda, nämligen i Botswana och Nicaragua.

Anf. 205 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Jag förstår att jag och majoriteten genom företrädaren Walburga Habsburg Douglas inte delar synen på Afrika. Jag har en annan syn på Afrika. Jag tycker att Afrika är en partner. Det är väldigt spännande. Det finns stora möjligheter att utveckla relationerna i Afrika. Det handlar inte bara om att man ska ha bistånd och om att man inte längre ska finnas kvar om man inte har utvecklingsbistånd och en sådan samverkan. Jag ser mer långsiktigt på samverkan med den afrikanska kontinenten och beklagar att det inte finns en samsyn.

När det gäller Europarådet har jag från regeringen fått svaret att jämställdhet inte finns med bland de områden som är prioriterade. Jag tror att det ändå kan komma en konferens som berör det området, inte minst när det gäller våld mot kvinnor. Men det är det svar som har lämnats officiellt till riksdagen. Jag hoppas att det inte blir samma svar och samma prioriteringar när det gäller ordförandeskapet i EU och att jämställdheten faller bort bland regeringens prioriteringar. Det var inte så jag uppfattade dialogen i utskottet. Det bör hänga ihop, vad jag förstår, och den dialog vi hade i utskottet skulle leda till resultat. Så här långt har jag inte sett det.

När vi har frågat efter det har vi från UD fått något namn, något land, något konsulat. Det kommer lite då och då. Man får liksom dra fram det från UD. Har vi nu fått hela listan, eller är det så när vi går ned från den här debatten att det kommer nya namn, nya länder och nya konsulat – generalkonsulat och honorärkonsulat? Kommer det förändringar och sker det besparingar på de befintliga ambassaderna? Vi har hört att det till exempel i Pretoria är tal om att man ska banta.

Har jag hela bilden när jag går ned från den här talarstolen?

Anf. 206 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m) replik:

Herr talman! Ambassader och konsulat är något som regeringen beslutar om. Jag kan inte ställa mig här och säga att jag ger dig den slutgiltiga listan. Det jag har fått höra är det som du just har dragit. Jag hoppas att det inte blir något annat. Vi är lika olyckliga som ni när vi måste stänga ambassader och konsulat. Vi är inte nöjda med det.

Problemet är att vi har fått ett sparbeting i Utrikesdepartementet på 70 miljoner. Hälften av det måste vara i utlandsbeskickningar. Det är inte så

lätt när man ser att de två ambassader som man har beslutat att stänga redan den 15 november och de två konsulaten är en besparing på bara 12 miljoner. Man måste verkligen spara ännu mer.

Vi väntar på vad som kommer. Jag tror inte att det blir mer än det som du har nämnt.

Det är fullständigt klart att Afrika är en huvudsatsning. Det hörde vi från biståndsministern när vi talade om biståndspolitiken. Därför tror jag inte att Afrika blir glömt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 december.)

Prot. 2007/08:42
12 december

Rikets styrelse

15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmälades och bordlades

Proposition

2007/08:43 Rapporteringsskyldighet av ej verkställda beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, m.m.

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förlängas till *fredagen den 18 januari 2008*.

Anmälades och bordlades

Skatteutskottets betänkanden

2007/08:SkU17 Vissa punktskattefrågor m.m. med anledning av budgetpropositionen för 2008

2007/08:SkU10 Reformerad beskattning av bostäder

2007/08:SkU14 Förlängd redovisningsperiod och vissa andra mervärdesskattefrågor

2007/08:SkU15 Slopad förmögenhetsskatt och begränsad avdragsrätt för privat pensionssparande

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 12 december

2007/08:281 Kommunens ansvar för en förskola med kvalitet

av *Mikael Damberg* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:282 Massafabriken i Norrsundet

av *Raimo Pärssinen* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 december.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 december

2007/08:406 Sanktionerade övergrepp mot kristna i Turkiet

av *Fredrik Malm* (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:411 Forskning i ryska arkiv om Raoul Wallenbergs öde

av *Cecilia Wikström* i Uppsala (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:416 Demokratins utveckling i Filippinerna

av *Hannah Bergstedt* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

den 12 december

2007/08:380 Hennes & Mauritz och uzbekisk bomull

av *Birgitta Eriksson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:399 Tillgång till läkemedel i fattiga länder

av *Hans Linde* (v)

till statsrådet Ewa Björling (m)

2007/08:401 Åtgärder mot nätmobbning och gromning i skolan

av *Magdalena Andersson* (m)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:403 Forum för levande historia

av *Marianne Watz* (m)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:407 Alkoholtester utförda av andra än polis

av *Hans Olsson* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:408 Förbättrade tågkommunikationer Stockholm–Värmland

av *Lars Mejern Larsson* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:409 Lokalisering av huvudkontor och ledning för krismyndighet

av *Jan-Evert Rådström* (m)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:412 Rehabilitering för afatiker

av *Margareta B Kjellin* (m)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:413 Proposition om trafikförsäkringens omvandling

av *Lars Johansson* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:414 Beredning av Tillväxt genom turistnäringen

av *Patrik Forslund* (m)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:417 Sjukintyg från första sjukdagen

av *Hans Hoff* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:420 Försvarsattachéer

av *Åsa Lindestam* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:421 Korta handläggningstider för utbetalning av a-kasse-ersättning

av *Marie Weibull Kornias* (m)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:422 Nya regler för friskolor

av *Mats Gerdau* (m)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:423 Kreditgarantisystem

av *Hans Backman* (fp)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:424 Vinster i friskolor

av *Ameer Sachet* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:426 A-kassornas indrivningsuppdrag

av *Josefin Brink* (v)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:427 Europarådet

av *Carina Hägg* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:428 Asylsökande från Ryssland

av *Göte Wahlström* (s)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:429 Ungdomars dryckesvanor

av *Göte Wahlström* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:430 Ökat bostadsbyggande

av *Gunnar Sandberg* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:433 Dimensioneringen av den svenska kapaciteten för taktiska flygplanstransporter

av *Allan Widman* (fp)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:434 Dataspelsmuseum

av *Camilla Lindberg* (fp)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:435 Dataspel på biblioteken

av *Camilla Lindberg* (fp)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:437 Felaktig betygsstatistik

av *Mikael Damberg* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:438 Tidsgräns för kommissionens möjligheter att förhåla reformer

av *Lennart Sacrédeus* (kd)

till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

Prot. 2007/08:42

12 december

2007/08:439 Lissabonfördraget och terrorismbekämpning

av *Lena Olsson* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:440 EU

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:441 Ändring av kommunallagen

av *Hans Backman* (fp)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:442 Friskolekoncernernas miljonvinster

av *Louise Malmström* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:443 Missbruk av polisregister

av *Lena Olsson* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:445 Regeringens samordningsman i regionfrågan

av *Henrik von Sydow* (m)
till statsrådet Mats Odell (kd)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 december.

18 § Kammaren åtskildes kl. 22.18.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 7 § anf. 3 (delvis),

av talmannen därefter till och med anf. 43 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med anf. 88 (delvis),

av talmannen därefter till och med 12 § anf. 120 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 147 (delvis),

av talmannen därefter till och med anf. 191 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om val av ordförande i trafikutskottet	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	2
5 § Förnyad bordläggning.....	3
6 § Riksrevisionens årliga rapport	3
Finansutskottets betänkande 2007/08:FiU8.....	3
(Beslut fattades under 11 §.).....	3
7 § Utbildning och universitetsforskning	3
Utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU1	3
Anf. 1 MIKAEL DAMBERG (s)	3
Anf. 2 ROSSANA DINAMARCA (v)	7
Anf. 3 MATS PERTOFT (mp).....	9
Anf. 4 LARS HJÄLMERED (m)	11
Anf. 5 MIKAEL DAMBERG (s) replik	13
Anf. 6 LARS HJÄLMERED (m) replik	14
Anf. 7 MIKAEL DAMBERG (s) replik	14
Anf. 8 LARS HJÄLMERED (m) replik	15
Anf. 9 MATS PERTOFT (mp) replik.....	15
Anf. 10 LARS HJÄLMERED (m) replik	16
Anf. 11 MATS PERTOFT (mp) replik.....	16
Anf. 12 LARS HJÄLMERED (m) replik	17
Anf. 13 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	17
Anf. 14 MIKAEL DAMBERG (s) replik	20
Anf. 15 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	21
Anf. 16 MIKAEL DAMBERG (s) replik	21
Anf. 17 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	21
Anf. 18 MATS PERTOFT (mp) replik.....	22
Anf. 19 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	22
Anf. 20 MATS PERTOFT (mp) replik.....	22
Anf. 21 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	23
Anf. 22 FREDRIK MALM (fp)	23
Anf. 23 MIKAEL DAMBERG (s) replik	26
Anf. 24 FREDRIK MALM (fp) replik	26
Anf. 25 MIKAEL DAMBERG (s) replik	27
Anf. 26 FREDRIK MALM (fp) replik	27
Anf. 27 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	28
Anf. 28 FREDRIK MALM (fp) replik	29
Anf. 29 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	29
Anf. 30 FREDRIK MALM (fp) replik	30
Anf. 31 EVA JOHNSSON (kd).....	30
Anf. 32 MIKAEL DAMBERG (s) replik	32
Anf. 33 EVA JOHNSSON (kd) replik	33
Anf. 34 MIKAEL DAMBERG (s) replik	33

Anf. 35	EVA JOHNSSON (kd) replik	34
Anf. 36	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	34
Anf. 37	MIKAEL DAMBERG (s) replik	37
Anf. 38	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	38
Anf. 39	MIKAEL DAMBERG (s) replik	38
Anf. 40	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	39
Anf. 41	MATS PERTOFT (mp) replik	39
Anf. 42	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	40
Anf. 43	MATS PERTOFT (mp) replik	40
Anf. 44	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	41
Anf. 45	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	41
Anf. 46	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	42
Anf. 47	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	42
Anf. 48	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	43
Anf. 49	MARIE GRANLUND (s)	43
Anf. 50	EVA JOHNSSON (kd) replik	47
Anf. 51	MARIE GRANLUND (s) replik	47
Anf. 52	EVA JOHNSSON (kd) replik	48
Anf. 53	MARIE GRANLUND (s) replik	48
Anf. 54	SOFIA LARSEN (c)	48
Anf. 55	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	51
Anf. 56	SOFIA LARSEN (c) replik	52
Anf. 57	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	52
Anf. 58	SOFIA LARSEN (c) replik	53
Anf. 59	MARIE GRANLUND (s) replik	53
Anf. 60	SOFIA LARSEN (c) replik	54
Anf. 61	MARIE GRANLUND (s) replik	54
Anf. 62	SOFIA LARSEN (c) replik	55
Anf. 63	MATS PERTOFT (mp) replik	55
Anf. 64	SOFIA LARSEN (c) replik	56
Anf. 65	MATS PERTOFT (mp) replik	56
Anf. 66	SOFIA LARSEN (c) replik	56
Anf. 67	MARGARETA PÅLSSON (m)	57
Anf. 68	MARIE GRANLUND (s) replik	59
Anf. 69	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	60
Anf. 70	MARIE GRANLUND (s) replik	60
Anf. 71	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	61
Anf. 72	MATS PERTOFT (mp) replik	61
Anf. 73	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	62
Anf. 74	MATS PERTOFT (mp) replik	62
Anf. 75	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	63
Anf. 76	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	63
Anf. 77	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	63
Anf. 78	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	64
Anf. 79	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	64
Anf. 80	CHRISTER NYLANDER (fp)	65
Anf. 81	MATS PERTOFT (mp) replik	67
Anf. 82	CHRISTER NYLANDER (fp) replik	68
Anf. 83	MATS PERTOFT (mp) replik	68

Anf. 84	CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	68	Prot. 2007/08:42
Anf. 85	MARIE GRANLUND (s) replik	69	12 december
Anf. 86	CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	69	
Anf. 87	MARIE GRANLUND (s) replik	70	
Anf. 88	CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	71	
Anf. 89	GUNILLA TJERNBERG (kd)	71	
	(Beslut fattades under 11 §.).....	74	
8 §	Studiestöd	74	
	Utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU2	74	
Anf. 90	THOMAS STRAND (s)	74	
Anf. 91	ROSSANA DINAMARCA (v)	76	
Anf. 92	MATS PERTOFT (mp).....	78	
Anf. 93	OSKAR ÖHOLM (m)	80	
Anf. 94	THOMAS STRAND (s) replik.....	83	
Anf. 95	OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	83	
Anf. 96	THOMAS STRAND (s) replik.....	83	
Anf. 97	OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	84	
Anf. 98	MATS PERTOFT (mp) replik.....	84	
Anf. 99	OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	85	
	(forts. 12 §).....	85	
	Ajournering.....	85	
	Återupptagna förhandlingar	85	
9 §	Beslut om ärende som slutdebatterats den 6 december.....	85	
	UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	85	
10 §	Beslut om ärende som slutdebatterats den 10 december	87	
	SfU1 Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet.....	87	
11 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	91	
	FiU8 Riksrevisionens årliga rapport.....	91	
	UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	91	
12 §	(forts. från 8 §) Studiestöd (forts. UbU2)	92	
Anf. 100	MATS PERTOFT (mp) replik.....	92	
Anf. 101	OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	92	
Anf. 102	PER LODENIUS (c)	93	
Anf. 103	MATS PERTOFT (mp) replik.....	94	
Anf. 104	PER LODENIUS (c) replik	94	
Anf. 105	MATS PERTOFT (mp) replik.....	95	
Anf. 106	PER LODENIUS (c) replik	95	
Anf. 107	THOMAS STRAND (s) replik.....	95	
Anf. 108	PER LODENIUS (c) replik	96	
Anf. 109	THOMAS STRAND (s) replik.....	96	
Anf. 110	PER LODENIUS (c) replik	96	
Anf. 111	FREDRIK MALM (fp)	97	
Anf. 112	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	99	
Anf. 113	FREDRIK MALM (fp) replik	99	
Anf. 114	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	100	

Anf. 115	FREDRIK MALM (fp) replik	100
Anf. 116	MATS PERTOFT (mp) replik	100
Anf. 117	FREDRIK MALM (fp) replik	101
Anf. 118	MATS PERTOFT (mp) replik	101
Anf. 119	FREDRIK MALM (fp) replik	101
Anf. 120	GUNILLA TJERNBERG (kd)	102
Anf. 121	THOMAS STRAND (s) replik	103
Anf. 122	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	104
Anf. 123	THOMAS STRAND (s) replik	104
Anf. 124	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	105
Anf. 125	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	105
Anf. 126	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	108
Anf. 127	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	108
Anf. 128	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	109
Anf. 129	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	109
Anf. 130	MATS PERTOFT (mp) replik	110
Anf. 131	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	110
Anf. 132	MATS PERTOFT (mp) replik	110
Anf. 133	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	111
Anf. 134	THOMAS STRAND (s) replik	111
Anf. 135	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	112
Anf. 136	THOMAS STRAND (s) replik	112
Anf. 137	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	112
	(Beslut skulle fattas den 13 december.)	113
13 §	Arbetsmarknad och Arbetsliv	113
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2007/08:AU1	113
Anf. 138	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	113
Anf. 139	JOSEFIN BRINK (v)	117
Anf. 140	ULF HOLM (mp)	121
Anf. 141	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m)	125
Anf. 142	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	127
Anf. 143	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	128
Anf. 144	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	129
Anf. 145	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	129
Anf. 146	JOSEFIN BRINK (v) replik	130
Anf. 147	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	130
Anf. 148	JOSEFIN BRINK (v) replik	131
Anf. 149	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	131
Anf. 150	ULF HOLM (mp) replik	132
Anf. 151	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	132
Anf. 152	ULF HOLM (mp) replik	133
Anf. 153	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	133
Anf. 154	ANNIKA QARLSSON (c)	134
Anf. 155	HANS BACKMAN (fp)	136
Anf. 156	JOSEFIN BRINK (v) replik	138
Anf. 157	HANS BACKMAN (fp) replik	139
Anf. 158	JOSEFIN BRINK (v) replik	139
Anf. 159	HANS BACKMAN (fp) replik	139
Anf. 160	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	140

Anf. 161	HANS BACKMAN (fp) replik	140
Anf. 162	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	141
Anf. 163	HANS BACKMAN (fp) replik	142
Anf. 164	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	142
Anf. 165	JOSEFIN BRINK (v) replik	145
Anf. 166	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	145
Anf. 167	JOSEFIN BRINK (v) replik	146
Anf. 168	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	147
Anf. 169	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	147
Anf. 170	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	148
Anf. 171	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	148
Anf. 172	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	149
Anf. 173	TALMANNEN	149
Anf. 174	ULF HOLM (mp) replik	149
Anf. 175	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	150
Anf. 176	ULF HOLM (mp) replik	150
Anf. 177	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	151
Anf. 178	Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m)	151
Anf. 179	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	154
Anf. 180	Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	155
Anf. 181	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	156
Anf. 182	Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	157
Anf. 183	JOSEFIN BRINK (v) replik	157
Anf. 184	Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	158
Anf. 185	JOSEFIN BRINK (v) replik	159
Anf. 186	Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	159
Anf. 187	ULF HOLM (mp) replik	160
Anf. 188	Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	160
Anf. 189	ULF HOLM (mp) replik	161
Anf. 190	Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m) replik	162
Anf. 191	SYLVIA LINDGREN (s)	162
Anf. 192	TORBJÖRN BJÖRLUND (v)	165
Anf. 193	KALLE LARSSON (v)	166
	(Beslut skulle fattas den 13 december.)	169
14 §	Rikets styrelse	169
	Konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU1	169
Anf. 194	BERIT ANDNOR (s)	169
Anf. 195	MIKAEL JOHANSSON (mp)	172
Anf. 196	PER BILL (m)	173
Anf. 197	BERIT ANDNOR (s) replik	174
Anf. 198	PER BILL (m) replik	175
Anf. 199	BERIT ANDNOR (s) replik	175

Anf. 200 PER BILL (m) replik	176
Anf. 201 CARINA HÄGG (s).....	176
Anf. 202 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m)	179
Anf. 203 CARINA HÄGG (s) replik	181
Anf. 204 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m) replik	181
Anf. 205 CARINA HÄGG (s) replik	182
Anf. 206 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m) replik	182
(Beslut skulle fattas den 13 december.).....	183
15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	183
16 § Anmälan om interpellationer	183
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	184
18 § Kammaren åtskildes kl. 22.18.	186

Tryck: Elanders, Vällingby 2008